عرفی شیرازی -
قصائد بدر چاچ - محشی مع فرہنگ مصطلحات
ساقی نامہ ظہوری - محشی -
قران السعدین محشی مصنفہ امیر خسرو دہلوی -

اشتہار امداد غیبی کا اظہار

باطن آگاہان حقیقت کوش پر خوب روشن ہے
کہ علم تصوف جسکا مرتبہ مراتب علوم چہاردہ گانہ سے
چودھوان مرتبہ ہے کہ جب انسان سب علوم کی دستگاہ
بہم پہونچاتا ہے تب اُسکی فہم ظاہری پاتا ہے کہ یہ علم خاص
حصہ اہل باطن ہی کا ہے یہ علم تصوف ایک ایسا دریائے
عمیق و زخار ناپیدا کنار ہے کہ جسکے شناور وہ آشنا وہی عارفین
ہین کہ جنھون نے مراتب ستہ مرتبہ لاتعین و تعین اول
و تعین ثانی و مرتبہ عالم ارواح و عالم مثال و مرتبہ جامع
جمیع مراتب کو بتائید مبدء فیاض طے فرمایا ہے اکثر دیوان
وکلیات حضرات اہل باطن کے اِس مطبع اودھ اخبار
مین واسطے ضیافت طبع اہل مذاق تصوف کے چھپے
مثل کلیات شیخ فریدالدین عطار و دیوان حضرت
غوث الاعظم و حضرت خواجہ قطب الدین بختیار کاکی و
حضرت خواجہ معین الدین چشتی و دیوان حضرت
احمد جام ژندہ پیل و نیز دیوان اول حضرت شمس تبریز
پھر ایسا متخیل ہوا کہ کلیات حضرت شمس تبریز قدس سرہٗ
کا دستیاب کیجیے بارے بڑی تفحص و تلاش سے
باعانت خدا کلیات حضرت کے دو نسخہ کہنہ کہ جنمین
بعض جا اثر کرم کا بھی پہونچا ہوا تھا ہاتھ آئے
مقام بشارت اہل شوق ہے کہ اب بتائید خدا کلیات
حضرت کے بھی چھپنے کا انتظام ہو رہا ہے -
اگرچہ خرق عادت و کرامت و عظمت حضرت شمس تبریز قدس
سرہٗ کے کالشمس فی نصف النہار روشن ہے لیکن تاہم
اسجگہ مناسب سمجھا گیا کہ کچھ حال حضرت قدس سرہٗ کا بھی تحریر ہو

وہو ہذا

حضرت شیخ شمس الدین تبریزی مشہور بہ شمس تبریز اور نام سابق آپکا
محمد بن ملک داد ہے آپ مرید شیخ سلہ باف تبریزی کے تھے و بعض
مرید حضرت باباکمال جندی کا کہتے ہین اور بعض مرید حضرت رکن الدین
سنجاسی کا - حضرت موصوف ولی مادرزاد تھے بارہا فرماتے
تھے کہ مین پہلے بلوغ سے چالیس روز تک بحیرت و خواب آباد
عشق محمدی مین ایسا مستغرق رہا کہ جو کوئی مجھکو کھانا کھلانا
چاہتا تھا مین منع کرتا تھا - مولانا جلال الدین رومی قدس سرہٗ
اکثر حضرت کی خدمت مین استفادت اندوز ہوتے تھے سو واقعہ شہادت
آپکا ۶۴۵ھ چھ سو پینتالیس ہجری مین ظہور ہوا کہ ایک شب حضرت
اور مولانا روم خلوت مین بیٹھے تھے ناگاہ آپ اُٹھے
اور فرمایا الوداع پھر آپ خلوت سے باہر آئے سات شخص
کمینگاہ مین متواری تھے فوراً آپکو شہید کیا پھر وہ سب طبع جدا
کیفر اعمال مین مبتلا ہوکر سخت بُرے حال سے مرے آپکے
مدفن مین اختلاف ہے جیسا کہ کتاب خزینۃ الاصفیا مین
اسکی تشریح ہے -
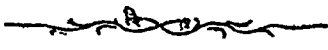
کلیات حزین۔ یہ مجموعۂ نوادر روزگار سے ہی جسمین چند رسائل ہین۔
۱۔ سوانح عمری حضرت مصنف ۲۔ تواریخ سلاطین
۳۔ قصائد نعتیہ۔ ائمۂ اطہار علیہم السلام۔
۴۔ دیوان مصنف ۔ ۵۔ مثنویات صفیر دل
وچمن انجمن ۶۔ مثنویات خرابات ۔ ۷۔ فرہنگ نامہ
۸۔ تذکرۃ العاشقین۔ مصنفۂ شاعر عدیم النظیر
وحید العصر شیخ محمد علی حزین۔
کلیات خاقانی۔ جسمین قصائد عربی فارسی غزلیات ورباعیات کا پورا ذخیرہ ہی ایسا کلیات اس جامعیت کے ساتھ کمیاب ہی جو اس مطبع مین محشی ہوکر مع حل معانی اشعار عربی کے دو جلد مین چھپا ہی۔
کلیات مرزا بیدل ۔ اس کلیات مین چار کتابین ہین۔
۱۔ دیوان بیدل۔ غزلیں سب ردیفون کی۔
۲۔ عناصر بیدل۔ ۳۔ رقعات بیدل
۴۔ نکات بیدل۔ نتیجۂ طبع شاعر نازک خیال
مرزا عبد القادر بیدل تخلص۔
کلیات سعدی شیرازی۔ جسمین رسائل ذیل ہین
۱۔ دیباچہ کلیات ۔ ۲۔ کریما محشی۔
گلستان محشی ۔ ۳۔ بوستان محشی
۵۔ قصائد عربیہ فارسیہ ومراثی وترجیعات۔
۶۔ طیبات وبدائع وخواتم وغزلیات قدیم

ومقطعات وصاحبات ومثنویات وقطعات ورباعیات ومفردات وہزلیات ۔ از نتائج طبع حضرت مصلح الدین سعدی شیرازی۔
کلیات نظم غالب از مرزا اسد اللہ خان غالب دہلوی
انتخاب کلیات عناصر خسرو ۔ اسمین چار دیوان ہین
۱۔ دیوان تحفۃ الصغر۔ صغرسن کا کلام ہی
۲۔ دیوان وسط الحیات۔ عنوان شباب کا کلام
۳۔ دیوان غرۃ الکمال ۔ جو کمال عمر چالیس برس مین فرمایا۔
۴۔ دیوان البقیہ نقیہ۔ کلام ہنگام پیری۔
یہ کلیات ایک انتخاب ہر چار دیوان روشن طبع سخنور صاحب کمال ملقب بہ طوطی ہند حضرت امیر خسرو دہلوی ہی۔
کلیات جامی ۔ تصنیف ملا عبد الرحمن جامی۔
کلیات نظیری نیشاپوری ۔ از خوش فکری ملا نظیری نیشاپوری۔
کلیات ظہیر فاریابی۔ تصنیف صدر الحکما ابو نصر فاریابی۔
قصائد مدحیہ نظام۔ نواب نظام الدولہ محمد مردان علی خان
قصائد ہفتخوان ۔ مصنفۂ مولوی عبد الاحد۔
قصائد پر فوائد ۔ مصنفۂ منشی نتھن لال بہجت تخلص۔
قصائد عرفی۔ محشی مصنفۂ مولانا جمال الدین

ساقیا برخیز و در ده جام را	خاک بر سر کن غم ایام را

غرض سخنهایش بس بلند ست + نتایج افکار ارجمند ست + کمند هر خیال کی برین بام خواهد رسید
وطائر اوهام کجا بر کنگره اش تواند پرید + با تناقض مطالب همه را قائل زان مراد + و با اختلاف
طبائع از هر مذاق مورد آباد + درین زمان قدر شناس علم و هنر منشی نول کشور نام آور
همت عالی را کار بست + و پنجهٔ این شاهد را نگار بست + غازهٔ طبعش بر رو مالید + و سرمهٔ این
سواد بچشمش کشید + همانا که لوای نفع رسانی برافراشت + و قفل از گنجینهٔ فیض برداشت + تا
سیاه ازلی محمد هادی علی که پیش ازین روزگاری بتحشیهٔ چند اجزایش در ساخته است + و ماشطهٔ
کلکش بزلف و خال این خریدهٔ معنی پرداخته + چون آرایش نو دید + بهزار جانش پسندید +
جواهر تحسین بر زلفش قریض افشاند + و برسم نثار قراضهٔ تقریض افشاند

خاتمة الطبع

الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها که شاهد بزم افروز عشاق حقیقت بآرایش تازه دلربا تر رسید
و مشاهدهٔ جمال صورتش بدین ادای دلکش و کرشمهٔ خوش چه گویم که از راه دیده بدل مشتاق جا
در رسانیده در پرده مباد که اگرچه مرقع صور زیبا جمالان عشق حقیقی و مجازی مجموعهٔ کلیات
خواجه شمس الدین حافظ شیرازی مرة بعد اولی و کرة بعد اخری همدرین مطبع بقالب طبع در آمد
ولیکن بدین مایه اهتمام که کاتبش همنام جناب خواجه کسی ست که همچو شهرهٔ نغز گوئی حافظ شیراز
شهرهٔ جادو قلمی و اعجاز رقمی او اطراف عالم را فرا گرفته و صیت حسن نگارش و خوشنویسی او از
قاف تا قاف رفته سیف سرحلقهٔ خوشنویسان یگانهٔ روزگار سر دفتر خطاطان عج اعنی نگار اوستاد سحر طراز
جادو قلم منشی محمد شمس الدین صاحب المخاطب باعجاز رقم ادام الله فیض الاتم و نیز در امر تصحیح
و مقابله اش تا امکان دقیقهٔ فرو گذاشته شد بلکه در بعض مقامات معرکة الآرا حواشی حل
مطالبش نگاشته شد بهر حال این شاهد بمثال از خط و خال غازهٔ حسن کتابت و گلگونهٔ خوبی صحت
هر دو گرفت گردید و در مطبع اوده اخبار لکهنؤ باه جون سنه ۱۸۹۱ عیسوی لباس انطباع در بر کشید فقط

از مؤلف تذکرهٔ آتشکده منقول است

قطعهٔ شاعر

تقریظ بی نظیر و تحریر دلپذیر از نتائج افکار علامهٔ نحریر مولانا محمد باقی دهلوی اشک نور الله مرقده

ترزبانیِ قلم به ستایش آفریدگاریست + که بحر رحمتش لجهٔ ناپیدا کنارے + قطرهٔ از سحاب حکمتش محیط اعظم + و هفت دریا از رشحات قدرتش شبنم بیت

هر موج بحمد او زبان ست | عمان از قطره تسبیحه خوان ست

و در وصف خامه به نیایش سرفراز است + که انبیا را از انتسابش آبروئی و امتیازی تا گوهرش آب در جوی رسالت آورده + دفتر عصیان امت را باب سپرده بیت

بارد رحمت سرفرازش | بر تربت آل و چار یارش

پس این لآلیِ آبدار لفظ و معانی + بل فرائد اسرار خداوانیست + جلای ان من الشعر لحکمة دیده + و بصفائی ان من البیان لسحرا رسیده + انوار قبول یافته + بلمعان دراری تافته + اعنی کلام لسان الغیب مجموعهٔ اعجاز طرازی دیوان خواجه شمس الدین حافظ شیرازی + که هر شعرش شعری مقام ست و مضمونش سراپا الهام ملفوظش از زیور توفیق حلی بند + و تائید روح القدس را با حرف حرفش پیوند + گل و ریحان حدیقهٔ حقیقت را چمنی + و شناسندگان حقیقت را انجمنی + اصحاب شعور را دروازه برزخ گشاده اند فرد

و مستی بکار باش ز جان دل بیار باش | از غمزه اش فریب مخمور هوشیار باش

و طالبان سکر را صلای عام درداده اند که شعر

هان بیا عالم آب ست اینجا | دور مے بزم شراب ست اینجا

پیمانهٔ وحدت بر رندان درد آشام پیموده + و از جرعهٔ محبت قلندران صاف مشرب را مست نموده + و رهروان منازل شوق و بادیهٔ طلب + رفع کلال را این نغمه بر لب شعر

الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها | که عشق آسان نمود اول ولے افتاد مشکلها

و مخموران بادهٔ عرفان سنے اندیشهٔ محتسب قاضے + مینا را پنبه و دهن دیده بار بار متقاضی شعر

تاریخ طبع از نتایج طبع عالی ز نغز بخش محفل خوش مقالی سخن سنج بی مثال جامع فضل و کمال

روشن ضمیر تحقیق مصباح حمد توفیق فصیح طلیق اللسان منطق بلیغ البیان فروغ مطلع معنی ستی مولوی عبدالعلی مداسی

تحمدت ربی علا مکانا + شکرت لله جل شانا
کلامه افصح المبانی + بیانه ابلغ المعانی
بعالم از شاعرانِ نامی چو سعدی و جامی و نظامی
نخسته خیالاتِ خوش مقالی نهی مقالاتِ طبعِ عالی
حنا لیقش نو خطانِ دلبر + وانالیقش چین تتانِ آزر
جمالِ معنی شده نمایان + بوده دلهای دلربایان
بباغ زخوش ترانه بلبل + بزاغ کرده نغمه چلچل
بحکمِ منشی نولکشور شد + زند بر سنگهای دلکش
حروفِ او سلکِ گوهرِ شب + که ورشن از کلکِ شمسِ دین شد
دوایرش هاله مدور + سطورِ او کهکشان سراسر
سوادِ مشکین بیاضِ سیمین + چو زلفِ سنبل عذارِ نسرین
فراز نقش حواشیِ او + سبز خط گردِ مصحفِ رو
ز فرطِ شادی چو گل شگفتم + دری بالماسِ خامه سفتم

ذکاء معنی جلت بیانا + علی الوری من ذکاءِ حافظ
کما تری رفعه بهی الاغانی + تغار لا من غنای حافظ
نداد کس داد خوش کلامی + چو نطقِ عشق انتمای حافظ
مگر صدفهای پر لآلی + برآمد از بحرِ رای حافظ
بشوخی و ناز بر زده سر + ز پردهٔ اختفای حافظ
بحیرت افتاده خوش ادایان + ز حسنِ طرز ادای حافظ
بشاخ گل کرد بر لبِ گل + ز شعرِ فکرِ رسای حافظ
که روی رنگین دلانِ مهوش + نموده کسبِ ضیای حافظ
ز حسن خط رشکِ نقشِ چین شد + مرقعِ نکتهای حافظ
قلم کند طی چو مهرِ انور + رهِ خطِ استوای حافظ
بچرخِ تثلیث عقدِ پروین + ز نظمِ بیضا ضیای حافظ
ز خوشخطی وسمه زد برابرو + کتابِ انش فزای حافظ
فروغ سال شش بهیه گفتم + کلام معجز نمای حافظ
۱۳۰۱ه

ساقیا می ده که رندیهای حافظ سهو کرد — نوک کلک خواجه بر منشور حافظ زد رقم

خواجه توران شاه عادل دل جلال ملک و دین — بدر آفاق علی عون الوری غوث الامم

صورت جاه و جلال مقصد فضل و کمال — منظر انوار رحمت مبصر حسن شیم

کان مردی و مروت معدن صدق و صفا — جوهر عدل و سیاست عنصر لطف و کرم

رافع اوضاع بدعت ناصر اعلام دین — ماحی آثار طغیان قاطع ظلم و ستم

آستانت موضع دولت نه اکنونست و بس — وارد این قصر معلی نقش تاریخ قدم

بخت بیدارت چو می آمد بصحرای وجود — خفته بد گردون هنوز اندر شبستان عدم

قلب بدخواهان شکست احوال تا جای تو — هر کرا دل نشکند فیروز گردد لاجرم

هان نه پنداری که تنها میزنی بر قلب خصم — همت ارباب دل با تست ارباب کرم

شرح احوال تو الحق بو العجائب و غریبست — بنده یارب کی تواند کرد شکر این نعم

تا بهم مهجور بود از خاک بوس درگهت — درد نوشش درد بودم با ندیمان ندم

با شما اخلاص هر یک حاجت تقریر نیست — علم آصف دیده باشد سالها در جام جم

تا جهان باشد بنیکی در جهانت باد نام
این دعا بر نفس و جان گشت ادا و دل جانب فیض هم

قصاید

شکر کمال حلاوت پس از ریاضت یافت
نخست در شکن تنگ ازان کران گیرد

دران مقام که سیل حوادث از چپ و راست
چنان رسد که امان از میان کران گیرد

چه غم بود بهمه حال کوه ثابت را
که حمله‌های چنان قلزمی جهان گیرد

اگرچه خصم تو گستاخ میرود حالی
تو شاد باش که گستاخیش عنان گیرد

که هرچه در حق این خاندان دولت کرد
جزاش بر زن و فرزند و خانمان گیرد

خیال شاهی اگر نیست در سر حافظ
چرا بتیغ زبان عرصه زمان گیرد

زمان عمر تو پاینده باد کین دولت
عطیه‌ایست که در کار انس و جان گیرد

ایضاً

خیر مقدم مرحبا ای طایر میمون قدم
شادمان کردی مرا نازم ترا سر تا قدم

میکنم در هجر تو انجام آغاز نیاز
زانکه شرح آرزومندی نیاید در قلم

تا بدانی تو که هجران خون عاشق میخورد
ناله شبگیر در کارست و آه صبحدم

صحبت عشاق بدنامست کند زاهد بری
خوش نگه کن باده در جامست مجلس متهم

گر چنین در حلقه پیچد زلف افعی بند یار
مهره نتوان داد آسان ای دل افسونی بدم

گر حریم کعبه خواهی آن جمال بی نقاب
لاله و گل دان همه خار بیابان حرم

آن گذشت ای دل که خواری دید از دست رقیب
یار باز آمد بحمد الله عزیز و محترم

کسی که بر فلک سروری عروج کند | نخست پایهٔ خود فرق فرقدان گیرد
چراغ دیدهٔ محمود آنکه دشمن را | ز برق تیغ وی آتش به دودمان گیرد
به اوج ماه رسد موج خون چو تیغ کشد | به تیغ چرخ برد حمله چون کمان گیرد
عروس خاوری از شرع رای انور شاه | بجای خود بود ار راه قیروان گیرد
ایا عظیم وقاری که هر که بندهٔ تست | ز رفع قدر کمر بسته توامان گیرد
رسد ز چرخ عطارد هزار تهنیت | چو فکر تست صفت امر کن فکان گیرد
مدام در پی طفل است و ز جهد عدوت | سماک رامح از آن نیزه شب عنان گیرد
فلک چو جلوه کنان بنگرد سمند ترا | کمینه پایگهش اوج کهکشان گیرد
ملامتی چو کشیدی سعادتی ده هد | که مشتری نسق کار خود از آن گیرد
ز امتحان تو آیا مرا غرض آنست | که از صفای یا صفت دولت نشان گیرد
وگرنه پایهٔ مصحف از آن بلندتر است | که روزگار بر آن حرف امتحان گیرد
ز عمر برخورد آنکس که در همه صفتی | نخست بنگرد آنگه طریق آن گیرد
مذاق جان بشش تلخی غمم شود این | که نیشکر ز شکر تو در دهان گیرد
چه جای جنگ بنه‌ای بجام یار زد و دست | چه وقت کار بود تیغ جانستان گیرد
ز لطف غیب بسختی رخ امید متاب | که مغز نغز مقام اندر استخوان گیرد

چو شهسوار فلک بنگرد بجام صبوح ‌ ‌ ‌ که خور ز شعشعه خود مهر خاوران گیرد

صبا نگر که دمادم چو رند شاهد باز ‌ ‌ ‌ گهی لب گل و گه زلف ضیمران گیرد

ز اتحاد هیولی و اختیار صور ‌ ‌ ‌ خرد ز هر گل نقش رخ بتان گیرد

من اندران که دم کیست آن مبارک دم ‌ ‌ ‌ که وقت صبح درین تیره خاکدان گیرد

چه حالتست که گل در چمن نماید روی ‌ ‌ ‌ چه آتشست که در مرغ صبح خوان گیرد

چه پرتوست که نور چراغ صبح دهد ‌ ‌ ‌ چه شعله است که در ماه آسمان گیرد

ضمیر دل نگشایم بکس مرا آن به ‌ ‌ ‌ که روزگار غیورست و ناگهان گیرد

چو شمع هر که بافشای راز شد مشغول ‌ ‌ ‌ بسش زمانه چو مقراض در میان گیرد

کجاست ساقی مه روی من که از سر مهر ‌ ‌ ‌ چو چشم مست خودش ساغر گران گیرد

پیامی آورد از یار و از پیش جامی ‌ ‌ ‌ بشادی رخ آن ماه مهربان گیرد

نوای نغمهٔ نی را چو برکشد مطرب ‌ ‌ ‌ گهی عراق زند گاه اصفهان گیرد

چرا بصد غم و حسرت سپهر دایره شکل ‌ ‌ ‌ مرا چو نقطهٔ پرکار در میان گیرد

فرشته ایست بتحقیق سروش عالم غیب ‌ ‌ ‌ که روضهٔ کرمش نکته بر جنان گیرد

سکندریکه مقیم حریم او چون خضر ‌ ‌ ‌ ز فیض خاک درش عمر جاودان گیرد

جمال چهرهٔ اسلام شیخ ابو اسحق ‌ ‌ ‌ که ملک در قدمش زیب بوستان گیرد

آن کیست کو بملک کند با تو همسری — از مصر تا بروم و ز چین تا بقیروان
تو شاکری ز خالق و خلق از تو شاکرند — تو شادمان بدولت و ملک تو از شادمان
اینک بطرف گلشن و بستان همی وری — با بندگان سمند سعادت بپران
ای ملهمی که در صفت گرو بیان قدس — فیضی رسد بخاطر پاکت ز آن زمان
داده فلک عنان ارادت بدست تو — یعنی که من کیم بمراد خودم سان
خصمت کجاست در ته پای جهت فکن — یار تو کیست بر سر و چشم نقش نشان

همه کام من بخدمت تو گشته منتظم
هم نام من بمدحت تو گشته جاودان

ایضاً

سپیده دم که صبا بوی بوستان گیرد — چمن ز لطف هوا نکته بر جنان گیرد
هوا ز نکهت گل در چمن تتق بندد — افق ز رنگ شفق رنگ گلستان گیرد
هوای خنگ بد انسان زند صلای صبوح — که پیر صومعه راه در مغان گیرد
شده سپهر چو زرین سپر کشد برسر — بتیغ صبح و عمود افق جهان گیرد
برغم زاغ سیه شاهباز زرین بال — درین مقرنس زنگاری آشیان گیرد
بزمگاه چمن رو که خوش تماشائیست — چو لاله کاسهٔ زرین ارغوان گیرد

ارکان نپرورد چو تو داور هیچ قرن — گردون نیاورد چو تو اختر به صد قران

بی طلعت تو جان نگراید بکالبد — بی نعمت تو مغز نه بندد در استخوان

هر دانشی که در دل دفتر نیامده است — دارد چو آب خامهٔ تو بر سر زبان

دست ترا بابر که آرد شبیه کرد — چون بدره بدره این دهد و قطره قطره آن

با پایهٔ جلال تو افلاک پایمال — وز بحر جود دست تو در دهر داستان

علم از تو با کرامت و عقل از تو با فروغ — شرع از تو در حمایت و دین از تو در امان

بر چرخ علم شاهی و بر فرق مهر تاج — در چشم فضل نوری و در جسم ملک جان

ای خسرو رفیع جناب و منیع قدر — وی داور عدیم مثال عظیم شان

ای آفتاب ملک که در جنب همتت — چون ذره حقیر بود گنج شایگان

در جنب بحر جود تو از ذره کمترست — صد گنج شایگان که ببخشی برایگان

گردون برای خیمهٔ خورشید فلکه ات — از کوه ابر ساخته تا زیر سایبان

این اطلس منقش نه توی زرنگار — چتر بلند بر سر خرگاه خویش دان

بوی درون گلشن و از پر دلان تو — در هند بود غلغل و در زنگ بد فغان

در دست روم خیمه زدی تا غریو کوس — در دشت سند رفت و بیابان سیستان

تا قصر زرد و تاسخته و لرزه او فتاد — در قصرهای قیصر و در خانهای خان

حافظ از جان محب رسول است و آل او	بر این سخن گواست خداوند اکبرم

ایضاً

شد عرصه زمین چو بساط ارم جوان	از پرتو سعادت شاه جهانیان
خاقان شرق و غرب که در غرب و شرق است او	صاحبقران خسرو و شاه خدایگان
خورشید ملک پرور و سلطان دادگر	دارای عدل گستر و کسرای کی نشان
سلطان نشان عرصه اقلیم سلطنت	بالا نشین مسند ایوان لامکان
اعظم جلال دولت و دین آنکه رفعتش	دارد همیشه توسن ایام زیر ران
دارای دهر شاه شجاع آفتاب ملک	خاقان کامگار و شهنشاه نوجوان
ماهی که شد بطلعتش افروخته زمین	شاهی که شد زهمتش افراخته زمان
سیمرغ وهم را نبود قوت عروج	آنجا که باز همت او سازد آشیان
گر در خیال چرخ فتد عکس تیغ او	از یکدگر جدا شود اجزای آسمان
حکمش روان چو باد بر اطراف بحر و بر	مهرش روان چو روح بر اعضای انس و جان
ای صورت تو ملک جمال و جمال ملک	وی طلعت تو جان جهان و جهان جان
تخت تو رشک مسند جمشید و کیقباد	تاج تو عین افسر دارا و داوران
تو آفتاب ملکی و هر جا که میروی	چون سایه از قفای تو دولت بود روان

شاهین صفت چو طعمه چشیدم ز دست شاه — کی باشد التفات به صید کبوترم

ای شاه شیرگیر چه کم گردد ار شود — در سایهٔ تو ملک فراغت میسرم

بال و پری ندارم و این طرفه‌تر که نیست — غیر از هوای منزل سیمرغ در سرم

بر گلشنی اگر بگذشتم چو باد صبح — نی عشق سرو بود و نه شوق صنوبرم

بوی تو می‌شنیدم و بر یاد روی تو — دادند ساقیان طرب یک دو ساغرم

مستی به آب یک دو عنب وضع بنده نیست — من سالخورده پیر خرابات پرورم

با سیر اختر فلکم داوری بسی است — انصاف شاه باد درین قصه داورم

شکر خدا که باز درین اوج بارگاه — طاوس عرش می‌شنود صیت شهپرم

نامم ز کارخانهٔ عشاق محو باد — گر جز محبت تو بود شغل دیگرم

شبل الاسد به صید دلم حمله کرد و من — گر لاغرم ولیک شکار غضنفرم

شیر جوان

ای عاشقان روی تو از ذره بیشتر — من کی رسم به وصل تو کز ذره کمترم

بنما بمن که منکر حسن رخ تو کیست — تا دیده‌اش بگزلک غیرت برآورم

مقصود ازین معامله بازارتیزی است — نه جلوه میفروشم و نه عشوه میخرم

بر من فتاده سایهٔ خورشید سلطنت — اکنون فراغت است ز خورشید خاورم

شعرم بیمن مدح که صد ملک دل گشاد — گوئی که تیغ تست زبان سخنورم

حرام زاده و بدفعل و شوم و بی بنیاد	بمدح شاه جهان کی کجا کند اقرار

متابعت بمنافق چو میکنی بگذر
زیاده گفتن ما بیش هزار استغفار

قصیده

جوزا سحر نهاد حمایل برابرم
یعنی غلام شاهم و سوگند میخورم

ساقی بیا که از مدد بخت کارساز
کامیکه خواستم ز خدا شد میسرم

جامی بده که باز بشادی روی شاه
پیرانه سر هوای جوانیست برسرم

راهم مزن بوصف زلال خضر که من
از جام شاه جرعه کش حوض کوثرم

شاها اگر بعرش رسانم سریر فضل
مملوک آن جنابم و مسکین این درم

من جرعه نوش بزم تو بودم هزار سال
کی ترک آبخور کند این طبع خوگرم

گر باورت نمیشود از بنده این حدیث
ازگفته کمال حدیثی بیاورم

گر برکنم دل از تو و بردارم از تو مهر
آن مهر بر که افکنم آن دل کجا برم

منصور بن محمد غازیست حرز من
وزاین خجسته نام بر اعدا مظفرم

عهد الست من همه با مهر شاه بود
در شاهراه عمر ازین عهد نگذرم

گردون چو کرد نظم ثریا بنام شاه
من خود چرا چنین نکنم از که کمترم

بحق قوت جبرئیل و سور اسرافیل
بحق قابض ارواح در یمین و یسار

بحق حامل عرش و بقرب میکائیل
بحق چار کتاب ستوده جبار

بحق جملهٔ قرآن بصحف ابراهیم
بحق جملهٔ مردان واقف اسرار

بحق سوز فقیران بیگنه در بند
بحق زاری رنجور بیکس و بی یار

بحق چهرهٔ زرد فقیر سرگردان
بحق درد اسیران خانمان بیزار

بحق ضرب جوانان راه دین با کفر
بحق زاری پیران خوار و زار و نزار

بحق دین محمد بخون پاک حسین
بحق مردم نیک مهاجر و انصار

که نیست دین هدی را بقول پاک رسول
امام غیر علی بعد احمد مختار

ز بعد او حسن است و حسین محبت او
مجوی جهل برین کار مومن دیندار

بجهل غافل مستغرقی بغفلة همی
ز رنگ می نشناسی سفیدی از زنگار

بجهد و سعی من خسته دل چه سود ترا
اگر ز خواب جهالت همی شوی بیدار

بجهل بیشتر و بیش آنچنان هستم
که کس مباد چنان کادم در اول بار

سپاس منت و عزت خدای را که نمود
ره نجات و شدم از حیات برخوردار

بگاه هفصد و هفتاد بد که در شیراز
تمام گشت بیک روز جمع این اشعار

بدشمنان منشین حافظا تولا کن
نجات خویش طلب کن بجان هشت و چهار

علی امام و علی امین و علی ایمان | علی امین و علی سرور و علی سردار

علی علیم و علی عالم و علی اعلم | علی حکیم و علی حاکم و علی گفتار

علی نصیر و علی ناصر و علی منصور | علی مظفر و غالب و علی سر و سردار

علی عزیز و علی عزت و علی افضل | علی لطیف و علی انور و علی انوار

علی ست فتح فتوح و علی ست راحت روح | علی ست فاضل و فضل و علی سر و سردار

علی سلیم و علی سالم و علی مسلم | علی قسیم قصور و علی ست قاسم نار

علی صفی و علی صافی و علی صوفی | علی وفی و علی صفدر و علی سردار

علی نعیم و علی ناعم و علی منعم | علی بود اسد اللہ قاتل کفار

علی ز بعد محمد ز ہر چہ ہست بہ است | اگر تو مومن پاکی نظر دریغ مدار

بحق نور محمد بآدم و بہ خلیل | بحق شیث و شعیب و بہ ہود کم آزار

بحق یوسف و یعقوب و یحیی و لقمان | بحق نوح نجی درمیان دریا بار

بحق عزت توریت و حرمت انجیل | بحق جمع زبور و بحق روز شمار

بحق دانش اسحق و شوق اسمعیل | کہ در رضای خدا کرد جان خویش نثار

بحق یوشع و الیاس و لوط و اسکندر | بحق نغمہ داؤد و صوت خوش گفتار

بحق مہر سلیمان و زہد ابراہیم | بحق عیسی و موسی و یونس غمخوار

شد دلم ریش از لب شور شیرینت ولی — میکند زخمم مرا هر لحظه درمان از نمک

آب حیوان یافت حافظ از نمکدان لبت
گرچه هرگز کس نیابد آب حیوان از نمک

قصاید

مقدری که ز آثار صنع کرد اظهار — سپهر و مهر و مه و سال و ماه و لیل و نهار

مدار سیر کواکب بامر کن فیکون — قرار داد برین طاق گنبد دوار

ز هفت کوکب سیاره و دوازده برج — کنند سیر مخالف کواکب سیار

نه آسمان و ملایک بامر حق مشغول — بسجده درگه تسبیح و ذکر و استغفار

چهار عنصر ازو مختلف پدید آورد — مدار آتش و آب و غبار و خاک مجار

قرار داد ببالای خاک و باد آتش — گرفته کوه و زمین در میان آب قرار

بدوستی نبی و ولی اساس نهاد — جهان و هرچه درو هست خالق جبار

اگر نه ذات نبی و ولی بدی مقصود — جهان بکتم عدم رفتی همچو اول بار

نوشته بر در فردوس کاتبان قضا — نبی رسول ولی عهد حیدر کرار

امام جنی و انسی علی بود که علی — ز کل خلق فزون است از صغار و کبار

ز نام اوست معلق سما و کرسی و عرش — ز ذات اوست مطبق زمین بدین هنجار

سپیده دم که صبا بوی دوستان گیرد
چمن ز لطف هوا نکهت جنان گیرد

نوای چنگ بدانسان زند صلای صبوح
که پیر صومعه راه در مغان گیرد

شه سپهر چو زرین سپر کشد بر دوش
به تیغ صبح و عمود افق جهان گیرد

برغم زاغ سیه شاهباز سدره نشین
درین مقرنس زنگاری آشیان گیرد

بزمگاه چمن رو که خوش تماشائیست
که لاله کاسهٔ نسرین و ارغوان گیرد

چه حالتیست که گل در سحر نماید رخ
چه آتشیست که در مرغ صبح خوان گیرد

چه پرتویست که نور چراغ صبح دهد
چه شعله ایست که در شمع آسمان گیرد

خیال شاهی اگر نیست در سر حافظ
چرا به تیغ سخن عرصهٔ جهان گیرد

ای ذوق شهد لعل تو در کام من لذیذ
حلوای قند گرسنه را در دهن لذیذ

دندان یار در دهن تنگ خوش نمود
در کام جسته دانهٔ در عدن لذیذ

شهد و شکر هر آنچه ببازار عالم است
شیرین از وست در دهنم این سخن لذیذ

خلقی دهد بعنبر زلفت دماغ را
باشد بمغز نفحهٔ مشک ختن لذیذ

مارا بکام دیده ز اشک سفید و سرخ
خطیست چون بباغ گل یاسمن لذیذ

گر حلق را بکام بود لذت از بهی
بیمار عشق را شده سیب ذقن لذیذ

با طناب زلف حافظ را کشش
مانده در چاه زنخدان الغیاث

بازم هوای آن گل رعنا است الغیاث
دیگر دلم رسیده به تیر بلاست الغیاث

آن دل که کنج عافیتی برگزیده بود
این دم بعزم درد و بلاها ست الغیاث

صوفی که جام صاف دمادم همی کشید
حیران کوی باده شده سو ست الغیاث

عارف که غرق بود بناموس و ننگ و نام
افتاده در ملامت و سو هست الغیاث

از جان زار حافظ و سرگشتگان شوق
فریاد و شور و ولوله برخاست الغیاث

از من سوخته آن یار نمی پرسد هیچ
خبری زین دل افگار نمی پرسد هیچ

او طبیب من و من خسته و بیمار غمش
چه طبیبی ست که بیمار نمی پرسد هیچ

دی طبیبی بسرم آمد و احوالم دید
گفت چون ست ترا یار نمی پرسد هیچ

گفتمش بخت من و طالع شوریده من
خفته می بینم و بیدار نمی پرسد هیچ

جانم از فرقت رویش بلب آمد صد بار
که ازین دل شده آن یار نمی پرسد هیچ

دوش در خواب چو من ماه رخ او دیدم
گفت گه گاه ترا یار نمی پرسد هیچ

ای طبیب ازلی یک نظری کن ما را
حافظ سوخته را یار نمی پرسد هیچ

رباعیه

حافظ ورق سخن در آئی طی کن	وین خامهٔ تیز و زبان را پی کن
خاموش نشین که وقت خاموشی است	دم درکش و جام باده را پیمی کن

آن غزلها و قصائد که در اکثر نسخ نبود و در بعضی یافته شد داخل کتاب نکرده علیحده نوشته شد

الغیاث ای مایهٔ جان الغیاث	کفر زلفت برد ایمان الغیاث
ما همی لیسیم لب از تشنگی	در لبانت آب حیوان الغیاث
وه کجا شد شربت دیدار تو	میکشد تلخی هجران الغیاث
ما ز گریه غرق در خون گشته‌ایم	لعل تو پیوسته خندان الغیاث
غمزهٔ شوخ تو از راه اجل	میزند در دیده پیکان الغیاث
از خدنگ ناوک مژگان تو	زخمها افتاده در جان الغیاث
چون دو زلفت کرد سرگردان مرا	گردش گردون گردان الغیاث
همچو گوی از زخم چوگان فلک	هر طرف گشتیم غلطان الغیاث
پیچش زلف تو در جانم فتاد	رشتهٔ تن گشت پیچان الغیاث
چشم بیمارت مرا بیمار کرد	جز لبانت نیست درمان الغیاث

رباعیه

باشاهد شوخ و شنگ و با بربط و نی
کنجی و کبابی و یکی شیشه می
چون گرم شود ز باده ما را رگ و پی
منت نبرم بیک جو از حاتم طی

رباعیه

قسام بهشت و دوزخ و عقده کشای
ما را بگذار و که در آییم ز پای
تا کی بود این گرگ ربائی ز خاک
سر پنجه دشمن افکن ای شیر خدای

رباعیه

گل را دیدم نشسته بر تخت شهی
گفتا بشنو راستی از مرد رهی
من طفلم و بیگنه مرا می سوزند
ای وای بتو که پیری و پر گنهی

رباعیه

گل گفت اگر بستگیی داشتمی
بگریختمی اگر رهی داشتمی
با بیگنهی مرا چنین می سوزند
ای وای بمن گر گنهی داشتمی

رباعیه

گر همچو من افتادهٔ این دام شوی
ای بس که خراب بادهٔ جام شوی
ما عاشق و رند و مست عالم سوزیم
با ما منشین وگرنه بدنام شوی

رباعیه

ای شرم زده غنچه مستور از تو
حیران و خجل نرگس مخمور از تو
گل با تو برابری کجا آرد کرد
کو نور ز مه دارد و مه نور از تو

رباعیه

ای ای تو صحرای امل پیمودن
تا چند بر آفتاب گل اندودن
گر در دهن شیر شوی بهر طمع
آخر نه شکار گور خواهی بودن

رباعیه

چشمت که فریب و رنگ میبارد ازو
زنهار که تیغ جنگ می بارد ازو
بس زود ملول گشتی از همنفسان
آه از دل تو که سنگ می بارد ازو

رباعیه

آن باز طرب شکار در دستم نه
آن ساغر چون نگار در دستم نه
آن لف چو زنجیر که پیچید بر خود
دیوانه شدم بیار و در دستم نه

رباعیه

ای کاش که بخت سازگاری کردی
یا چرخ زمانه بازیاری کردی
از دست جوانیم چو بربود عنان
پیری چو رکاب پایداری کردی

رباعیه

ای باد بگو زراه دلداری من | آن را که نباشد غمی از زاری من
تو خفته بعیش شبهای دراز | آیا داری خبر ز بیداری من

رباعیه

تا کی بود این جور و جفا کردن تو | بیهوده همه خلائق آزردن تو
تیغ تست بخون اهل دل آلود | گر بر تو رسد خون تو بر گردن تو

رباعیه

گویند که فردوس برین خواهد بود | فردا می ناب و حور عین خواهد بود
گر ما می و معشوقه گزیدیم چه باک | چون عاقبت کار چنین خواهد بود

رباعیه

با آنکه نهد مهر و مه از صدق نگین | بر خاک جناب تو شب و روز جبین
از دست دل و دیده تنگم نشان | در آتش انتظار و فارغ منشین

رباعیه

چون باده ز غم چه بایدت جوشیدن | با لشکر غم چه بایدت کوشیدن

رباعیه

در هجر تو من ز شمع افزون گریم	مانند صراحی اشک گلگون گریم
چون ساغر باده ام که از دلتنگی	چون ناله چنگ بشنوم خون گریم

رباعیه

جانان چو شبی با تو بروز آوردم	گر بی تو دمی بر آورم نامردم
از مرگ نترسم پس از این کآب حیات	از چشمه نوش آبدارت خوردم

رباعیه

در آرزوی بوس و کنارت مردم	در حسرت لعل آبدارت مردم
قصه چه کنم دراز کوتاه کنم	باز آ باز آ که ز انتظارت مردم

رباعیه

من ترک تو ای نگار آسان ندهم	تا پیش نمیرد خطت جان ندهم
یاقوت لبت که قوت جان است مرا	آن را بدو صد هزار مرجان ندهم

رباعیه

من حاصل عمر خود ندارم جز غم	در عشق تو یار خود ندارم جز غم
یک همدم و همراز ندارم نفسی	یک مونس و غمخوار ندارم جز غم

رباعیه

چون جامه ز تن برکشد آن مشکین خال
حقا که نظیر خود ندارد بمثال
در سینه دلش ز نازکی توان دید
مانند سنگریزه در آب زلال

رباعیه

هرگز نبخشی یاد من ای شمع چگل
نزد من اگرچه هست کاری مشکل
دردی که من از غم تو دارم در دل
دل داند و من دانم و من دانم و دل

رباعیه

از یار وفا که دید تا من بینم
راحت ز جفا که دید تا من بینم
تو عمر منی و بیوفائی چکنم
از عمر وفا که دید تا من بینم

رباعیه

آن به که ز جام باده دل شاد کنیم
وز آرزوی گذشته کم یاد کنیم
وین عاریتی روان زندانی ما
یک لحظه ز بند عقل آزاد کنیم

رباعیه

آواز پر مرغ طرب می شنوم
یا نغمهٔ گلزار ادب می شنوم
یا یا و حدیثی ز لبش میگوید
القصه حکایتی عجب می شنوم

رباعیه

دوش از غم تو دمی نخفتم تا روز	یا قوت تو بنوک مژه سفتم تا روز
درد تو که یکنفس نمیتوانم گفتن	هم با دل خویشتن بگفتم تا روز

رباعیه

مردی ز کننده در خیبر پرس	اسرار کرم ز خواجه قنبر پرس
گر تشنه فیض رحمتی ای حافظ	سرچشمه آن ز ساقی کوثر پرس

رباعیه

ای دوست دل از جفای دشمن درکش	با رای نکو شراب روشن درکش
با روی نکو گوی گریبان بگشای	وز نا اهلان تمام دامن درکش

رباعیه

چشم تو که سحر بابل است استادش	حقا که فسونها نرود از یادش
آن زلف که کرد حلقه در گوش جمال	آویزه ز در نظم حافظ بادش

رباعیه

بنگر چمن جمال فرخنده گل	گه گریه ابر بین و گه خنده گل
سروار چه بآزادی خود می نازد	از راستیی که داشت شد بنده گل

رباعیه

یا کار بکام دل مجروح شود — یا مرغ دلم بر فلک روح شود
امید من آنست بدرگاه خدا — کابواب سعادت همه مفتوح شود

رباعیه

یاری چو نکرد بخت شوریده چه سود — شادی چو ندید این دل غمدیده چه سود
آن مردم دیده بود کز دیده برفت — چون مردم دیده نیست دیده چه سود

رباعیه

ایام شبابست شراب اولی تر — هر غمزده مست و خراب اولی تر
عالم همه سر بسر خرابست و خراب — در جای خراب هم خراب اولی تر

رباعیه

سیلاب گرفت گرد ویرانه عمر — آغاز پری نهاد پیمانه عمر
بیدار شو ای خواجه که خوش خوش بکشد — حمال زمانه رخت از خانه عمر

رباعیه

دی سنبلش آویخته‌ام از روی نیاز — گفتم من سودازده را چاره بساز
گفتا که لبم بگیر و زلفم بگذار — در عیش خوش آویز نه در عمر دراز

رباعیه

نه دولت دنیا بستمی ارزد
نه لذت هستی به المی ارزد
نه هفت هزار سال شادی جهان
با محنت هجر و زغم سی ارزد

رباعیه

وقتست که مستان بطرب خیزند
واندر می و معشوق و رباب آویزند
یک چند نقاص عمر فانی شده را
در جام و قدح خون صراحی ریزند

رباعیه

هجرت که بجان من درویش آمد
گوئی نمکی بر جگر ریش آمد
می ترسیدم کز تو شوم روزی دور
دیدی که همان روز بدم پیش آمد

رباعیه

هم خاطر تو بر من غمناک افتد
گر مهر ضیا بر خس و خاشاک افتد
گر خاک رهت شوم مزن بر من بانگ
حیف ست که آواز تو بر خاک افتد

رباعیه

هر دوست که دم زد ز وفا دشمن شد
هر راهروی که بود تر دامن شد
گویند شب آبستن غیب ست برو
چون مرد ندید از که آبستن شد

رباعیه

چون غنچهٔ گل قرابه پرداز شود
نرگس بهوای می قدح ساز شود
خرم دل آن کسی که مانند حباب
هم بر در میخانه سرافراز شود

رباعیه

جان در خم زلف یار جائی طلبید
وز بند بلا گره گشائی طلبید
جان پیشکش ابرو جانان کردم
چون حاجب او نعل بهائی طلبید

رباعیه

خطت بسرا پردهٔ مه می گردد
بازار تکبرت تبه می گردد
ما را خجل و دروغ زن میگفتی
پیداست که روی که سیه میگردد

رباعیه

خوبان جهان صید توان کرد بزر
خوش خوش بر ایشان بتوان خورد بزر
نرگس که کلهدار جهانست ببین
کان نیز چگونه سر برآورد بزر

رباعیه

راه طلب تو خار غمها دارد
کو راه روی که این قدمها دارد
دانی تو که روشناس عقلست آنکو
بر چهرهٔ جان چراغ غمها دارد

رباعیه

برداردل از ما و بدهر ای فرزند — با نصف اخیر شوهرش در پیوند
امی قائم بابی اینچنین نعمت اوی — چون حافظ اگر شوی بویش خرسند

رباعیه

با یار کسی دست در آغوش نکرد — تا ترک زر و سیم و دل و هوش نکرد
بی زر بت شوخ دیده هرگز سخنم — با آنکه چو گوهرست در گوش نکرد

رباعیه

با مردم نیک بد نمی باید بود — در بادیه دیو و دد نمی باید بود
مفتون معاش خود نمی باید شد — مغرور بعقل خود نمی باید بود

رباعیه

با می بکنار جوی می باید بود — وز غصه کناره جوی می باید بود
چون عمر گرانمایه ما ده روزست — خندان لب تازه روی می باید بود

رباعیه

تا حکم قضای آسمانی باشد — کار تو همیشه شادمانی باشد
گر جام می ز دست تو نوش کنم — سرمایه عمر جاودانی باشد

رباعیه

در شوخی و دلبری بت من طاق است	بیچاره دلم بوصل او مشتاق است
پسته دهن و لاله رخ و سیمین تن	شیرین سخن و ظریف و سیمین ساق است

رباعیه

می نوش که عمر جاودانی اینست	خاصیت روزگار فانی اینست
هنگام گل و لاله و یاران مست	خوش باش دمی که زندگانی اینست

رباعیه

ای طلعت روی تو در لطافت آینهٔ روح	خواهم که قدحهای خیالت الصبوح
در دیده کشم ولی ز خار مژه ام	ترسم که شود پای خیالت مجروح

رباعیه

اول که بوفا جام وصالم در داد	چون مست شدم دام جفا را سر داد
با آب دو دیده پر از آتش دل	خاک ره او شدم بباد در داد

رباعیه

ای گل ز بر همنفسی می آید	شادی بدلم از نفسی می آید
پیوسته از آن روی کنم همنفسیش	کز بوی ویم بوی کسی می آید

رباعیه

با آنکه دلم در غم عشقت خندان ست   حسن تو زادراک خرد بیرون ست
ور زلف تو بیچاره غریبست دلم   یارب که دران شام غریبم چون ست

رباعیه

تو پری و خورشید ترا بنده شده ست   تابنده تو شده ست تابنده شده ست
زان روی که از شعاع روی مه تو   خورشید منیر و ماه تابنده شده ست

رباعیه

تا مرغ دلم فتاده در دام غمت   بر گردن دل شده ست صمصام غمت
از شربت جام دهر بیزار شدم   تا خون جگر میخورم از جام غمت

رباعیه

چون چنگ سر زلف توام در چنگ ست   هر لحظه دلم را به لبت آهنگ ست
شد پسته تنگ تو دلم را روزی   یارب که دل خسته چه روزی تنگ ست

رباعیه

در کوی تو بیگانه تر از ما کس نیست   نزدیک تو بیگانه تر از ما کس نیست
در سلسله طنابت آویخته ام   زان روی که دیوانه تر از ما کس نیست

رباعیه

گفتم که مگر باتفاق اصحاب
در موسم گل ترک کنم بادهٔ ناب
بلبل ز چمن نعره زنان داد جواب
کای بیخبر از فصل گل و ترک شراب

رباعیه

ای قبلهٔ هر که مقبل آمد کویت
روی دل جمله بختیاران سویت
امروز کسی کز تو بگرداند رو
فردا بکدام دیده بیند رویت

رباعیه

ای سایهٔ آفتاب زلف سیهت
شب پوش مه و هفته طرف کلهت
ای شام علم شد از خط مشکینت
وی صبح جنیبت کش روی چو مهت

رباعیه

امروز که روز فرقت احبابست
نه وقت نشاط و عیش با اصحابست
هشیار از آن نیم که می نیست مرا
می هست ولی حریف می نایابست

رباعیه

آن ترک پریچهره که قصد جان داشت
مانند پری چهره ز من پنهان داشت
گفتم دهن تنگ تو گوئی هیچست
گفتا که ازین هیچ طمع نتوان داشت

فی الرباعیات

جز نقش تو در نظر نیاید ما را — جز کوی تو رهگذر نیاید ما را
خوش آمده خواب جمله را در دیده — حقا که بچشم در نیاید ما را

رباعیه

برگیر شراب طرب انگیز و بیا — پنهان ز رقیب سفله بستیز و بیا
مشنو سخن خصم که بنشین و مرو — بشنو ز من ای نگار و برخیز و بیا

رباعیه

روزیکه فلک از تو بریده است مرا — کس با لب پرخنده ندیده است مرا
چندان غم هجران تو بر دل دارم — من دانم و آنکه آفریده است مرا

رباعیه

شاها چو ترا دانش و علم و سخا — آن مرد منم که می نشانم تبرا
بدخواه چه کید کرد ناگه که ازان — امروز نکرد خاطرت یاد مرا

رباعیه

با دوست نشین و باده جام طلب — بوس از لب آن سرو گل اندام طلب
مجروح چو راحت جراحت طلبد — تو از سر زخم نیش حجام طلب

اگر سر برسی بتیغ تیز سندم	از کوی تو نابت برنخیزم
ورزانکه کشند ریز ریزم	من معشر محشر تو خیزم

الا که بریزد استخوانم

آنانکه نشان عهد جویند	جز را به فراز من نپویند
خاک من نار چون بجویند	اگر نام تو بر سرم بگویند

فریاد برآید از روانم

گر بگذردم به پیش خیلی	هر یک به شبابه از سهیلی
جز تو نکنم بغیر میلی	مجنون نیم اربهای لیلی

ملک عرب و عجم ستانم

گشتم شیدا در آرزویت	آشفته و تیره دل چو مویت
هر چند نمی رسم بکویت	شب نیست که از فراق رویت

زاری بفلک همی رسانم

ای وصل تو اصل شادمانی	دائم بمراد دل بمانی
با حافظ خود بگو عیانی	هر جا که کنم که برسم برانی

سهل است ز خویشتن برانم

هر چند ستمگری ترا خوست — کم کن تو جفا که این نه نیکوست
گیرم که دولت ز آهن و روست — آخر بسرم گذر کن ای دوست

انگار که خاک آستانم

گفتم که چو گشتهٔ بزاری — زان پس ره مرحمت سپاری
بر دل رقمی ز فا نگاری — تو خود سر وصل ما نداری

من عادت بخت خویش دانم

من از تو بجز وفا نجویم — بیرون ز گل وفا نبویم
الا ره بندگی نپویم — اسرار تو پیش کس نگویم

اوصاف تو پیش کس نخوانم

گر غمزهٔ تو زند به تیرم — گر ترک فلک کند اسیرم
یک دم نبود ز تو گزیرم — من ترک وصال خود نگیرم

الا بفراق جسم و جانم

گیرم نه ره وفا گشودیم — نه مهر به مهر می‌فزودیم
نه بود هر آنچه می‌نمودیم — آخر نه من و تو دوست بودیم

عهد تو شکست و من همانم

دگر قدیم چو حاسدی قوام دریادل	که نام نیک وازجهان بخشش و داد
نظیر خویش نه بگذاشتند و بگذشتند	خدای عزوجل جمله را بیامرزاد

فی المطایبه

رحیم منکر خمار بود روزی چند	بدان دلیل که القاص لایحب القاص
بریخت خون صراحی ولی بکشتن او	زمانه نیز درآمد که المجروح قصاص

مخمس

در عشق تو ای صنم چنانم	کز هستی خویش در گمانم
هر چند که زار و ناتوانم	گر دست دهد هزار جانم

در پای مبارکت فشانم

کو بخت که از سر نیازی	در حضرت چون تو دلنوازی
معروض کنم نهفته رازی	هیهات که چون تو شاهبازی

تشریف دهد در آشیانم

ای بسته کمر ز دور و نزدیک	برخون تمام ترک و تاجیک
در مسکن اخلص الممالیک	گر خانه محقرست و تاریک

در دیده روشنت نشانم

کس عسل بی نیش ازین دکان نخورد	کس رطب بی خار ازین بستان نچید
چو گر کرامتی تر است برفروخت	چون تمام افروخت بادش در دمید
نی حکایت هر کدل بردی شاد	چون بدیدم خصم خود سر برید
شاه غازی خسرو گیتی ستان	آنکه از شمشیر او خون می چکید
گه بیک حمله سپاهی می شکست	گه بهوی قلب گاهی می درید
سروران را بی سبب می کرد حبس	گردنان را بی خطر سر می برید
از نهیبش پنجه می افگند شیر	در بیابان نام او چون می شنید
عاقبت شیراز و تبریز و عراق	چون مسخر کرد وقتش در رسید
آنکه روشن بد جهان بینش بدو	میل در چشم جهان بینش کشید

فی المدح

بعهد سلطنت شاه شیخ ابو اسحاق	به پنج شخص عجب ملک فارس بود آباد
نخست پادشهی همچو او ولایت بخش	که جان خویش بپرورد و داد عیش بداد
دگر مربی اسلام شیخ مجد الدین	که قاضیی به ازان آسمان ندارد یاد
دگر شهنشه دانش عضد که در تصنیف	زمین همت او کارهای بسته گشاد
دگر بقیهٔ ابدال شیخ امین الدین	بنای کار مواقف بنام شاه نهاد

من گرفتم خود تو سے بہرام گور	خواہی افتاد آخر اندر دام گور
گر نہ گور می گور سے مین گفتمت	یک زمان بیکار منشین گفتمت
ہیچ کس را نیست زین منزل گریز	از گدا و شاہ و از برنا و پیر
ای کہ بر ما بگذری دامن کشان	از سر اخلاص الحمدے بخوان

فی النصیحۃ

فسا و چرخ نہ بینیم و نشنویم ہنوز	کہ چشمہا ہمہ کورست و گوشہا ہمہ کر
بسا کسان کہ مہ و مہر باشدش بالین	بعاقبت ز گل و خاک باشدش بستر
چہ فائدہ ز زرہ با کشادہ تیر قضا	چہ منفعت ز سپر با نفاذ تیغ قدر
اگر ز آہن و فولاد سود حصن کنے	حوالہ چون برسد زود اجل نگیرد در
بروشنی خوش و عیش و نوش غرہ مشو	کہ ظلمت از پی نورست و زہر زیر شکر
دریکہ بر تو گشاید از ہوا مگشای	رہی کہ بر تو نماید از ہوس مسپر
براہ تو ہمہ چاہ است سر نہادہ مرو	بجام تو ہمہ زہرست ناچشیدہ مخور
عیار چرخ بگیر و نہاد [illegible] مگر	بساط حرص بچین و لباس آز بدر

فی التعزیۃ

دل منہ بر دینی و اسباب او	زانکہ از وی کس وفاداری ندید

دلا دیدی که آن فرزانه فرزند	چه دید اندر رخم این طاق نیلین
بجای لوح سیمین در کنارش	فلک بر سر نهادش لوح سنگین

فی الحکمه

دریغا در طلب مال همان کردم سعی	تا باخر خبرم شد که زنفش حسرت است
عوض هرچه فلک داد مرا بازستد	نکند فایده فریاد جوانی چه سرست
عمر ضایع شد و از مال نشانی دارد	اندک عمر کنون از همه غمها بترست
بعد ازین یک نفس از عمر نیارم دو جهان	نظر شیم که به چشم دو جهان مختصرست
گنجها یافته ام در دل ویران زهنر	گرچه بحر بیست ضمیرم که سراسر هنرست
بعد ازین هرچه رسد از بد و نیک ای حافظ	غم مخور شاد بزی زانکه جهان گذرست

فی النصیحه

هر که آمد در جهان پر ز شور	عاقبت میبایدش رفتن بگور
در ره عقبی است دنیا چون پلی	بی بقا جائی و ویران منزلی
دل منه بر این پل پر ترس و بیم	برگ ره ساز و مشو اینجا مقیم
نزد اهل معنی این کاخ سپنج	هست چون ویرانه خالی ز گنج
دور باش از دوستی مال و جاه	زانکه مال است مار و جاه است چاه

چو میرفت از جهان این بیت میخواند | بر اهل فضل و ارباب براعت
بطاعت قرب ایزد میتوان یافت | قدم در نه گرت هست استطاعت
بدین دستور تاریخ وفاتش | برون شد از حروف قرب طاعت

ایضاً

آن میوهٔ بهشتی کامد بدستت ای جان | در دل چرا نکشتی از کف چرا بهشتی
تاریخ این حکایت گر از تو باز پرسند | برجمله اش فرو خوان از میوهٔ بهشتی

ایضاً

برادر خواجه طالب طاب مثواه | امام سنت و بعد از مماتش
بسوی روضهٔ رضوان روان شد | پس از پنجاه و نه سال از حیاتش
خلیل عادلش پیوسته برخوان | وز انجا فهم کن سال وفاتش

ایضاً

صباح جمعه بد و سادس ربیع اول | که گشت فرقت آن سرو بکشتم عاجل
بسال هفتصد و شصت و چار از هجرت | چو آب حل نشدم این دقیقه را مشکل
دریغ و درد و تاسف کجا دهد سودی | کنون که عمر بباز یچه رفت بی حاصل

فی المصیبة

گذاشت عرصهٔ میدان خود بتیغ عدم	نهاد بر دل احباب خویش داغ فراق

ایضاً

بروز شنبهٔ سادس ز ماه ذی حجه	بسال هفصد و هشتاد از جهان ناگاه
ز شاهراه سعادت بباغ رضوان رفت	وزیر کامل ابو نصر خواجه فتح الله

ایضاً

آصف عهد زمان خان جهان توران شاه	که درین مزرعه جز دانهٔ خیرات نکشت
ثالث هفتهٔ بُد و از ماه صفر کاف الف	که بگلشن شد و این خانهٔ پر دود بهشت
آنکه میلش سوی حق بینی و حق گوی بود	سال تاریخ وفاتش طلب از میل بهشت

ایضاً

سرور اهل غنا شمع جمیع انجمن	صاحب صاحبقران حاجی قوام الدین حسن
هفصد و پنجاه و چار از هجرت خیر البشر	مهر را چون زامکان و ماه را خوشه وطن
سادس ماه ربیع الاول اندر نیم روز	روز آدینه بحکم کردگار ذوالمنن
مرغ روحش کان همای آسمان قدر بود	شد سوی دار بهشت آزاد از دار محن

ایضاً

بحمد این سرور سلطان قضا اسمٰعیل	که زدی کلک زبان آورش از شرع نطق

فتح الله وزیر انتقال ازین جهان نمود ۷۸۰ ... سه شنبه ... ای روز سه شنبه بیست و یکم شهر صفر توران شاه فوت کرد و سال وفات او میل بهشت ... بحساب جمل هفتصد ... [illegible]

بمهر آدمی ترا تا کسب تحقیق در سرشته ام	سهیل در جسم و آفتاب اندر جام
مرا حرام کند گوید که وقت خوردن من	حلال زاده برون آید از نتایج حرام

در شکایت فرماید

ای سپهر اصل عالی جوهرت از جسد حرص	وی بهر اوقات میمون اخترت از زرق و ریو
از بزرگی کی روا باشد که تشریفات را	از فرشته باز گیرد و انگهی بخشد بدیو

مطایبه

سرای مدرسه و بحث علم و طاق و رواق	چه سود چون دل دانا و چشم بینا نیست
سرای قاضی یزد ارچه منبع فضلست	خلاف نیست که علم نظر در آنجا هست

فی الوعظ

ای که از روزگار می طلبی	فرح و عیش و خرمی و طرب
ملک و مال و حشمت و جاه	همه بگذار و ساغری بطلب

فی التاریخ

بروز کاف و الف از جمادی الاول	بسال ذال و دگر نون جاعل الاطلاق
خدایگان سلاطین مشرق و مغرب	خدیو کشور لطف و کرم باستحقاق
سپهر حلم و حیا آفتاب جاه و جلال	جمال دنیی و دین شاه شیخ ابو اسحاق

در نکوهش بد قولان گوید

سگ بران آدمی شرف دارد	که دل مردمان بیازارد
این سخن را حقیقتی باید	تا معانی بدل فرود آید
آدمی با تو دست در مطعوم	سگ بیرون آستان محروم
حیف باشد که سگ وفا دارد	وادمی دشمنی روا دارد

فی الشکایة

صاحبم دوش باده نفرستاد	آن خطا این خطاب می ارزد
لعل و یاقوت جام او گوئی	ملک مالک رقاب می ارزد
قطعهٔ پیش او فرستادم	که بصد خم شراب می ارزد

ایضاً

ای باد صبا اگر توانی	از راه وفا و مهربانی
از من خبری بر بیارم	گو سوخته تو در نهانی
می مرد ز اشتیاق و میگفت	ای بی تو حرام زندگانی

ایضاً

شراب لعل مروق بجام گفت که من	چهار گوهرم اندر چهار جانی مدام

روح القدس آن سروش فرخ
از قبهٔ طارم زبرجد

میگفت سحرگهان که یارب
در دولت و حشمت مخلد

بر مسند خسروی بماناد
منصور مظفر محمد

ایضاً

تو نیک و بد خود هم از خود بپرس
چرا دیگری بایدت محتسب

ز بد دور باش و به نیکی بکوش
مکن عمر ضایع بلهو و لعب

چو دانی که روزی مهندست خداست
مدار از طمع قلب را منقلب

و من یتق الله یجعل له
و یرزقه من حیث لا یحتسب

ایضاً

بگوش هوش شبی منهیی ندا در داد
ز حضرت احدی لا اله الا الله

که ای عزیز کسی را که خوار یست نصیب
یقین بدان که نیابد بزور منصب و جاه

آب زمزم و کوثر سفید نتوان کرد
گلیم بخت کسی را که بافتند سیاه

ایضاً

آن چشمه خضر خور کز روی سبکروحی
هر کو بخورد یک جو بر چرخ زند سیمرغ

آن ذره که اعشار او در ولوله اندازد
یک ذره و صد مستی یک حبه و صد سیمرغ

با دانشش تلخ که عیب نبات گفت	خاکش بسر که منکر آب زلال شد
آنکس که کور زاد ز مادر بعمر خویش	کی مشتری دلبر صاحب جمال شد

در تقاضای وظیفه فرماید

بیمع خواجه رسان ای رفیق وقت شناس	بخلوتی که دران اجنبی صبا باشد
لطیفه بمیان آر و خوش بخند اش	بنکته که دلش را دران رضا باشد
پس انگهی ز کرم آن قدر بپرس لطف	که گر وظیفه تقاضا کنم روا باشد

فی الشکایة

ز دانش مطلقا بی بهره باشد	کر از دنیا بشادی بهره جوید
بود از شرب شادی صائم الدهر	که جلاب طرب از دهر جوید
کسی چون نوشدارو جوید از دهر	کدامین نوشدارو زهر جوید

ایضاً

بلبل اندر ناله و گل خنده خوش میزند	چون نسوزد دل که دلبر در دل آتش میزند
تا خوشیها دیده ام زان اهل پشمینه پوش	من غلام مطربم کابریشم خوش میزند
زاهد از تیر نگاهش چند کردن جستجو	زخم پنهان چون تیر بروی کمانکش میزند

ایضاً

لعل ای میان ان شخص که عیب ترا ن کی خلل نبات نیست کردند بود ویکه منکر شیرینی خلل آب زلال است غافل بود یا دال ای صاحب عسر دانی نباشد اسلام ای کلی که شادی از دنیا بهره جوید مطلق ای بهره شادی ستاره بباید بطرب مشغول بیوه شخص جشن مینماید سوی سوزش دل درد آتش مینماید

گفتم درین سرا چه زبهر چه آمدی — گفتا زبهر مجلس شاه غریب جوی
اکنون صحبت من مفلس بجان رسید — نزدیک خویش خوانش کام دلش بجوی

در شکایت قاضی و حاکم گوید

آن کیست تا بحضرت سلطان ادا کند — کز جور چرخ گم شتر و گربها پدید
رندی نشسته بر سر سجادهٔ قضا — حیزی دگر بمرتبهٔ سروری رسید
آن رند گفت چشم و چراغ جهان منم — آن حیز گفت همچو منی در جهان که دید
ای آصف زمانه ز بهر خدا بگوی — با آن شهی که دولت او باد بر مزید
شاها روا مدار که مفعول من یراد — گردد بروزگار تو فعال ما یرید

ایضاً فی الشکایة

دل منبد ای جان من بر وعدهٔ شاه و وزیر — کس نمیداند که کارش از کجا خواهد گشاد
رو توکل کن نمیدانی که نوک کلک من — نقش هر صورت که زو رنگی گرفت بیرون فتاد
شاه هر نوروزم ندید و بی سخن صد لطف کرد — شاه نوروزم ندید و مدحش گفتم و هیچم نداد
کار شاهان اینچنین باشد تو ای حافظ مرنج — داور روزی رسان توفیق نصرتشان دهاد

ایضاً

گفتند شعر من ز بنفشه شکر رباست — زان غیرت طبرزد و کعب الغزال شد

در دو سال آنچه ببیند و خَتَم از شاه وزیر	همه بربود بیک دم فلک چوگانی
دوش در خواب چنان دید خیالم که سحر	گذر افتاد بر اصطبل شهم پنهانی
بسته بر آخور او اشتر من جو میخورد	توبره افشاند بمن گفت مرا میدانی
هیچ تعبیر نمیدانمش این خواب که چیست	تو بفرمای که در فهم نداری ثانی

ایضاً

پادشاها لشکر توفیق همراه تواند	خیز اگر بر عزم تسخیر جهان ره میکنی
با چنین جاه و جلال از پیشگاه سلطنت	آگهی و خدمت علمای آگه میکنی
با فریب این چشم نگارگون نیلفام	کار بر وفق مراد صبغة الله میکنی
آنکه ده با هفت و نیم آورد بس سعدی نگو	فرصتت بادا که هفت و نیم را ده میکنی

ایضاً

سال و فال و حال و مال و اصل و نسل و بخت و تخت	بادت اندر شهریاری برقرار و بر دوام
سال خرم فال نیکو مال وافر حال خوش	اصل ثابت نسل باقی تخت عالی بخت رام

ایضاً

شاها بشرسے ز بهشتم رسیده است	رضوان آن سریر حور وش سلسبیل موی
خوش لفظ و پاک معنی و موزون و دلفریب	صاحب جمال و نازک و خوب و لطیفه گوی

مریزید بر گور من جز شراب
میارید در ماتمم جز رباب

ولیکن بشرطیکه در مرگ من
ننالد بجز مطرب و چنگ زن

تو خود حافظا سر ز مستی متاب
که سلطان نخواهد خراج از خراب

مثنوی

الا ای آهوی وحشی کجائی
مرا با تست بسیار آشنائی

دو تنها و دو سرگردان بیکس
دو راه اندر کمین از پیش و پس

بیا تا حال یکدیگر بدانیم
مراد هم بجوئیم ار توانیم

که می‌بینیم درین دشت مشوش
چراگاهی ندارم خرم و خوش

که خواهد شد بگوئید ای حبیبان
رفیق بیکسان یار غریبان

مگر خضر مبارک پے درآید
زیمن همتش این ره سرآید

مگر وقت عطا پرور آمد
که فالم لا تذرنی فرداً آمد

که روزی رهروی در سرزمینی
همی گفت این معما با قرینی

که ای سالک چه در انبانه داری
بیا دامی بنه گر دانه داری

جوابش داد و گفتا دانه دارم
ولی سیمرغ می باید شکارم

پی کاردانان هشیار زن — ره دردنوشان خمار زن

مشو قید این دیر خاکی مغاک — که ناگه دهد هم بباد ت چو خاک

بده ساقی آن جوهر روح را — دوای دل ریش مجروح را

که دوران چو جام از کف جم ربود — اگر عالمی باشدش زان چه سود

چو دنیا و عمر است ناپایدار — بنقد این نفس را غنیمت شمار

کسی را که دستت رسد دستگیر — که فردا همان باشدت دستگیر

بسی دادگستر که ناگه بمرد — نگر تا برادر که با خود چه برد

تو نیز انچه کاری همان بدروی — چنان کامدی باز بیرون روی

رهائی نیابد کس از شیب خاک — که بر خاک نشست از روی خاک

بدین حقهٔ سبز چندین مناز — که هم مهره بازست و هم حقه باز

بده ساقی آن آب افسرده را (شراب ۱۲) — بیا زنده ساز این دل مرده را

که هر پاره خشتی که بر منظریست — سر کیقبادی و اسکندریست

هر آن گل که در بوستانی بود — مه عارض دلستانی بود

هر آن شاخ سروی که در گلشنیست — قد دلبری زلف سیمین تنیست

شنیدم که شوریدهٔ می پرست — بجمخانه می گفت و جامی بدست

بده ساقیا می که تا دم زنیم — قلم بر سر هر دو عالم زنیم

سبک باش و رطل گرانم بده — وگر فاش نتوان نهانم بده

گر این چرخ و این انجم آبنوس — بسی یاد دارد چو بهرام و طوس

بسی کوزه کوس بر پشت پیل — زدندش بناکام طبل رحیل

جز این مرکز هفت پرکار نیست — جز این هفت پرکار پرگار نیست

تو در خاور ششدری ششدری — که او ماند تا بنگری بگذری

بر ایوان شش طاق خضرا نشین — بمنزل که جان نشیمن گزین

بده ساقی آن آب آتش نشان — از آن پیش کز ما نیابی نشان

که در آتش است این دل از شبنم — همانا که آبی بر آتش زنم

که فیروز فرخ منوچهر چهر — شنیدم که در عهد بوذرجمهر

نوشته ست بر جام نوشیروان — که بفزای از جام نوشین روان

اگر پور زالی وگر پیر زال — بدستان نمانی شوی پایمال

ز من بشنو ای پیر آموزگار — مکن تکیه بر گردش روزگار

که این منزل درد و جای غم است — درین دامگه شادمانی کم است

بده ساقی آن لعل یاقوت رنگ — که بردار از رخ لعل یاقوت رنگ

بدستم ده و روی دولت ببین | خرابم کن و گنج حکمت ببین

بیا ساقی از باده‌ای کهن | زجام پیاپی مرا مست کن

چو مستم کنی از می بیغشت | بمستی بگویم سرود خوشت

اگر همچو جمشید جام گیری بدست | ببینی دران آینه هرچه هست

بمستی در پارسائی زنی | دم خسروی در گدائی زنی

که حافظ چو مستانه سازد سرود | ز چرخش دهد زهره آواز رود

تا شیر صبح از طبقهای نور | بگوش آیدم همدم از لفظ حور

بیا تا خرد را قلم در کشیم | زمستی بعالم علم در کشیم

زجام دمادم دمی دم زنیم | زمی آب بر آتش غم زنیم

یکی امروز باید گر می خوریم | چو فرصت نباشد دگر کی خوریم

که آنها که بزم طرب ساختند | ببزم طرب هم نپرداختند

ازین دامگه دیر بادی مغاک | برفتند و بردند حسرت بخاک

بآیین تخت فیروزه کیست | زایام عمر آنکه بهره ور کیست

دریغا جوانی که برباد شد | خنک آنکه از عالم آزاد شد

خذ الجام لا تخش فیه الجناح	که در باغ جنت بود می مباح
بیا ساقی آن جام یاقوت وش	که بر دل گشاید در وقت خوش
بده وین نصیحت ز من گوش کن	جهان جمله هیچ است می نوش کن
بیا ساقی از بیوفایی عمر	ببین و زمی کن گدایی عمر
که می عمر باقی بیفزایدت	دری هر دم از غیب بگشایدت
بیا ساقی از می طلب کام دل	که بی می ندارم من آرام دل
گر از هجر جانان تن صبوری کند	دل از می تواند که دوری کند
بیا ساقی این چه باشی که دهر	بر آنست کت خون بریزد بقهر
درین خونفشان عرصهٔ رستخیز	تو خون صراحی بساغر بریز
بیا ساقی از من مکن سرکشی	که از خاکی آخر نه از آتشی
قدح پر کن از می که می خوش بود	خصوصا که صافی و بیغش بود
بیا ساقی آن راح ریحان نسیم	بمن ده که نه زر بماند نه سیم
زری را که بیشک تلف در پیست	بمی ده که درمان دلها میست
بیا ساقی آن بادهٔ لعل صاف	بده تا کی این شید و تزویر لاف
ز تسبیح و خرقه ملولم مدام (مے شراب ١٢)	بمی رهن کن هر دو را والسلام

بمن ده که بدنام خواهم شدن ... مرید می و جام خواهم شدن

ساقی نامه

بیا ساقی آن می که حور بهشت ... عبیر ملایک دران می سرشت

بده تا بخوری بر آتش کنم ... دماغ خرد را دمی خوش کنم

بیا ساقی آن می که تیزی کند ... بباغ دلم مشک بیزی کند

بده تا بنوشم بیاد کسی ... که هست از غمش در دلم خون بسی

بیا ساقی از می ندارم گزیر ... بیک جام باقی مرا دست گیر

که از دور گردون بجان آمدم ... روان سوی دیر مغان آمدم

بیا ساقی از کنج دیر مغان ... مشو دور کانجاست گنج روان

ور است شیخ گوید مرو سوی دیر ... جوابش چه گوئی بگویش بخیر

بیا ساقی آن جام صافی صفت ... که بر دل گشاید در معرفت

بده تا صفائی درون آرم ... دمی از کدورت برون آرم

بیا ساقی آن آتش تابناک ... که زردشت میجویدش زیر خاک

بمن ده که در کیش رندان مست ... چه دنیا پرست و چه آتش پرست

بیا ساقی اکنون که شد چون بهشت ... زروی تو این بزم عنبر سرشت

بیا ساقی آن آب آتش خواص
بمن ده که تا یابم از غم خلاص

فریدون صفت کاویانی علم
برافرازم از پشتهٔ جام جم

بیا ساقے این نکته بشنو زنی
که یک جرعه می به ز دیهیم کی

دم از سیر این دیر دیرینه زن
صلائی بشاهان پیشینه زن

بیا ساقی آن کیمیاے فتوح
که با گنج قارون دهد عمر نوح

بده تا بروئیت کشایند باز
در کامرانی و عمر دراز

بیا ساقی آن ارغوانی قدح
که یابد ز فیضش دل و جان فرح

بمن ده که از غم خلاصم دهد
نشان ره بزم خاصم دهد

بیا ساقی آن می که جان پرورست
دل خسته را همچو جان درخورست

بده کز جهان خیمه بیرون زنم
سراپرده بالاے گردون زنم

بیا ساقی آن می که حال آورد
کرامت فزاید کمال آورد

بمن ده که بس بیدل افتاده ام
وزین هر دو بی حاصل افتاده ام

بیا ساقی آن آب اندیشه سوز
که گر شیر نوشد شود بیشه سوز

بده تا روم بر فلک شیرگیر
بهم بر زنم دام این گرگ پیر

بیا ساقی آن بکر مستور مست
که اندر خرابات دارد نشست

بحمد اللہ اے خسرو جم نگین	شجاعے بمیدان دنیا و دین
بمنصوریت در جہان رفت نام	کہ منصور باشی بر اعدا مدام
فریدون شکوہے در ایوان بزم	تہمتن نبردے بمیدان رزم
فلک را اگر در صدف چون تو نیست	فریدون و جم را خلف چون تو نیست
نہ تنہا خراجت دہند از فرنگ	کہ مہراج باجت فرستد ز زنگ
اگر ترک ہندست و گر روم و چین	چو جم جملہ داری بزیر نگین
ہمائیست چترت ہمایون نظر	کہ دارد بسیط زمین زیر پر
بجای سکندر بمان سالہا	بدانا دلی کشف کن حالہا
چو دریای وصفت ندارد کنار	ثنا را کنم بر دعا اختصار
ز نظم نظامی کہ چرخ کہن	ندارد چو او ہیچ زیبا سخن
بیارم بہ تضمین سہ بیت متین	کہ نزد خرد بہ ز در ثمین
ازان بیشتر کاورے در ضمیر	ولایت ستان باش و آفاق گیر
زمان تا زمان از سپہر بلند	بہ بختی دگر باش فیروزمند

ازان مے کہ جان داروی ہوش باد
مرا شربت و شاہ را نوش باد

که با هم نشینیم و عیشی کنیم | دمی خوش برآریم و طیشی کنیم

مغنی ز اشعار من یک غزل | به آهنگ چنگ آر اندر عمل

که تا وجد را کارسازی کنم | به رقص آیم و خرقه بازی کنم

به اقبال دارای دیهیم و تخت | بهین میوهٔ خسروانی درخت

که تمکین اورنگ شاهی ازوست | تن آسانی مرغ و ماهی ازوست

فروغ دل و دیدهٔ مقبلان | ولی نعمت جمله صاحبدلان

جهاندار و دین‌پرور و تاجور | که از تخت جم گشت با زیب و فر

چگونه دهم شرح آثار او | که عقل است حیران در اطوار او

چو قدر وی از حد مدحت بیش | سر اندازم از عجز و تشویر پیش

برآرم به اخلاص دست دعا | کنم روی در حضرت کبریا

که یارب به آلا و نعمای تو | به اسرار اسمای حسنای تو

بحق کلامت که آمد قدیم | بحق رسول و بخلق عظیم

که شاه جهان باد فیروزبخت | به اقبال همواره با تاج و تخت

زمین تا بود مظهر عدل و جور | فلک تا بود مرتع جدی و ثور

خدیو جهان شاه منصور باد | غبار غم از خاطرش دور باد

مغنی کجائی که وقت گل ست — ز بلبل چمنها پر از غلغل ست

همان به که خود نغمه بجوش آوری — دم چنگ را در خروش آوری

مغنی بیا عود را ساز کن — نوآئین نوای نوا آغاز کن

بیک نغمه درد مرا چاره ساز — دلم نیز چون خرقه صد پاره ساز

مغنی کجائی که لطفی کنی — ز گرمی آتشی در دلم افگنی

برون آری از فکر خود یکدمم — بهم بر زنی کار و بار غمم

مغنی کجائی نوائی بزن — بیکتائی او دو تائی بزن

چه خواهد شدن عالم از تباهی — گدائی بسی به ز شاهنشهی

مغنی بگو قول و پرواز ساز — که بیچارگان را توئی چاره ساز

تو بنمای راه عراقم بزود — که بگشایم از دیده صد زنده رود

مغنی بیا بشنو و کار بند — ز قول من این پند دانا پسند

چه غم لشکر آرد بیار اصفی — ز چنگ و رباب و ز نای و دفی

مغنی تو سر مرا محرمی — زمانی به نی زن دم همدمی

همی دور کن در دلت گر غمیست — دمی پیش دانا به از عالمیست

مغنی کجائی بزن بربطی — بیا ساقیا پر کن از می بطی

چه خوش گفت جمشید با تاج و گنج | که یک جو نیرزد سرای سپنج

مغنی کجایی بگلبانگ رود | بیاد آور آن خسروانی سرود

بستان نوید سرودی فرست | بیاران رفته درودی فرست

مغنی بزن چنگ بر ارغنون | ببر از دلم فکر دنیای دون

مگر خاطرم یابد آسایشی | که نبود ز غمهای وی آلایشی

مغنی بزن خسروانی سرود | بگو با حریفان بآواز رود

که از آسمان مژده فرصت است | مرا بر عدو عاقبت نصرت است

مغنی نوای طرب ساز کن | بقول غزل قصه آغاز کن

که بار غمم بر زمین دوخت پای | بضرب اصولم برآور ز جای

مغنی ازین پرده نقشی برآر | ببین تا چه گفت از حرم پرده دار

چنان برکش آهنگ این داوری | که ناهید چنگی برقص آوری

مغنی دف و چنگ را ساز ده | بیاران خوش نغمه آواز ده

رهی زن که صوفی بحالت رود | بمستی وصلش حوالت رود

مغنی بیا منت چنگ نیست | کفی بر دفی زن گرت چنگ نیست

شنیدم که چون غم رساند گزند | خروشیدن دف بود سودمند

دیوان حافظ

الله در دل ما و ما در آتش	ما را غم اوست نی غم دل
نزدیک شد آنکه من بمیرم	گیرم سر خویش با کم دل
حافظ چه شود اگر بیابی	نوری ز حضور عالم دل
چون ملک وصال او نگردد	آسان آسان مسلم دل

آن به که ز صبر رخ نتابم
باشد که مراد دل بیابم

ساقی نامه

سر فتنه دارد دگر روزگار	من و مستی و فتنهٔ چشم یار
همی مانم از دور گردون شگفت	ولی نیست در وی مجال گرفت
فریب جهان قصهٔ روشن است	ببین تا چه زاید شب آبستن است
دلا در جهان دل مبند زینهار	که کس بر سر پل نگیرد قرار
همان مرحله است این بیابان دور	که گم شد درو لشکر سلم و تور
همان منزل است این جهان خراب	که دیده است ایوان افراسیاب
کجا رای پیران لشکر کشش	کجا شیده آن ترک خنجر کشش (نام پسر افراسیاب ۱۲)
نه تنها شد ایوان و کاخش بباد	که خانش ندارد کسی هم بیاد

جانے چو نمے شود مہیا	کام دلم از تو اے دلآرام

آن بہ کہ ز صبر رخ نتابم
باشد کہ مراد دل بیابم

ای راحت جان بیقرارم	امید دل امیدوارم
شادم بغنیمت کہ در ہمہ حال	سوز غم تست سازگارم
تا رفتہ ازکنارم ای دوست	یکبارہ ز خویشتن برکنارم
در آرزوی وصال جانے	عمرے بفراق میگذارم
امشب بگذشت خواہد از دوش	طوفان سرشک اشکبارم
تا مرگ نگیرد دم گریبان	من دست ز دامنت ندارم
چون ہیچ نشد بسعی حاصل	کام دل خستہ فگارم

آن بہ کہ ز صبر رخ نتابم
باشد کہ مراد دل بیابم

ای زخم غم تو مرہم دل	عشق تو انیس و محرم دل
زلف تو کمند گردن جان	لعل تو نگین خاتم دل
ابروی تو بود شحنۂ جان	چون چشم تو گشت حاکم دل

تا من ز سر جهان بگلی
ای دوست ز ره گذار دیده
تا خود چه بود مرا سرانجام
سر تا به ز عمر داد بر باد
در آتش عشق و محنت و غم
حالی چو نی دهم مراد است

برخیزم و توبه بشکنم باز
شد فاش میان مردمان راز
در عشق چو هجر کرد آغاز
هر کو بغم تو گشت انباز
می سوز دلا چو عود و می ساز
بوسیدن پای آن سرافراز

آن به که ز صبر رخ نتابم
باشد که مراد دل بیابم

ای سرو سمن بر گل اندام
باز آی که هجر جان گداز است
از دانه خال و دام زلفت
چون کام نشد بسی حاصل
ماییم و غم فراق حالی
جز محنت و درد گو نیا نیست
مقصود وجود حافظ چیست

از عارض تو تجلی به شام
برد از دل من قرار و آرام
مرغ دل من فتاده در دام
قانع شده ام بهجر ناکام
تا خود بکجا رسد سرانجام
دور از تو نصیب من با یام
جز صحبت یار و باده و جام

می نوش تو حافظا بشادی | تا چند خوری غم زمانه
ویریست که آتشش غم دل | در سینه همی کشد زبانه
چون نیست بهیچگونه پیدا | دریای فراق را کرانه

آن به که ز صبر رخ نتابم
باشد که مراد دل بیابم

در سختی عشق اگر بمیرم | من دل ز غم تو بر نگیرم
بیشک دل ماه و خور بگیرد | گر سوی فلک رسد نفیرم
پیوسته کمان ابروانش | از غمزه همی زند به تیرم
نتوان بقلم نوشت نقشش | گر پیر فلک شود وزیرم
پیر غم عشقم ارچه طفلم | طفل غم عشقم ارچه پیرم
دارم سر آنکه همچو سعدی | بنشینم و صبر پیش گیرم
چون کرد زمانه ستمگار | دور از تو به بند غم اسیرم

آن به که ز صبر رخ نتابم
باشد که مراد دل بیابم

ای غیرت لعبتان طناز | برقع ز رخ چو مهر برانداز

ترجیع بند

ای داده بباد دوستداری — این بود وفا و عهد یاری
آخر دل ریش دردمندم — تا چند بدست غم سپاری
از زلف تو حاصلی ندیدم — جز شیفتگی و بی قراری
ای جان عزیز بر ضعیفان — تا چند کنی جفا و خواری
هر چند که سوختی بجورم — کردم من خسته سازگاری
گفتم مگر از سر ترحم — دست از ستم و جفا داری
چون نیست امید آن که روزی — بر عاشق خسته رحمت آری

آن به که ز صبر رخ بتابم
باشد که مراد دل بیابم

ای ساقی از آن می شبانه — درده دو سه جام عاشقانه
تا در سر من ز عقل باقیست — از دست مده می مغانه
بر داشته اند صوت داود — مرغان چمن ز آشیانه
ای مطرب ما تو نیز یکدم — مگذار ز کف دف و چغانه
برگوی بیاد وصل جانان — چون عود بسوز دل ترانه

از بهر دلم کدام تیرست	کابروی تو در کمان ندارد
چشمت نظری بما نینداخت	مست است و سر جهان ندارد
منظور شهنشه است و از ناز	پروای شکستگان ندارد

سلطان زمانه ناصر الدین
شد معتصم بعز و تمکین

ساقی اگرت هوای ما هی	جز باده میار پیش ما شی
سجاده و خرقه در خرابات	بفروش و بیار جرعه می
گر زنده دلی شنو ز مستان	در گلشن جان صدای یا حی
با درد در آ بوی درمان	کونین نگر ز عشق لاشی
اسرار دل است در ره عشق	بهتر ز هزار حاتم طی
سلطان صفت آن بت پریوش	می آمد و خلق شهر از پی
مردم نگران بروی خوبش	وز شرم روان ز عارضش خوی
حافظ ز غم تو چند نالد	آخر دل من شکسته تا کی

با درد و غم تو یار باشم
وز عیش جهان کنار باشم

هر آرزوئی که در دل آید — ایام نهاده در کنارت

توفیق رفیق در یمینت — تائید ندیم در یسارت

نصرت که مباد از تو خالی — در رزم کمینه دستیارت

آراسته چون بهشت گیتی — از کوشش تیغ آبدارت

تا چرخ بپاست دور دورت — تا دهر بجاست کار کارت

جاوید بعون جاه و عزت — بادا همه چیز برقرارت

آسوده چو حافظ اند خلقان — در سایهٔ بخت کامگارت

کارت همه حفظ ملک و دین باد
تا باد همیشه آنچنین باد

ماهی چو تو آسمان ندارد — سروی چو تو بوستان ندارد

با روی تو آفتاب دیدم — نیکست ولیکن آن ندارد

از حسن تو چون کنم عبارت — کز هیچ صفت نشان ندارد

حیران شده ام که هیچ وصفی — در خور دُرخت بیان ندارد

مرغیست سوی تو کرد پرواز — دیگر سر آشیان ندارد

هر دل که زجان ندارد دوست — میدان یقین که جان ندارد

برسلطنت تو سنے تکلف — تمکین تو مے دہد گواہی

نام تو یقین کہ مے برآرد — آوازہ زمانہ تا بماہی

گردون کہ لطیفہ ہا برآرد

دُرّے چو تو در صدف ندارد

ای خلعت ملک بر تو زیبا — وے غرۂ دولت از تو غرا

ای آمدہ نو عروس دولت — بر شکل و شمائل تو شیدا

انوار شکوہ و شہریاری — از روے مبارکت ہویدا

بر قامت حشمت تو کوتاہ — این اطلس نیلگون والا

بگذشت صدای صیت عدلت — از سقف نہم رواق خضرا

بر شادی مجلس تو خورشید — ہر لحظہ کشیدہ جام صہبا

تا روے مبارک تو بیند — نرگس ہمہ دیدہ گشت عمدا

از بہر قبولیت ازین گوش — لولوے خوشاب گشتہ لالا

در قصر تو چرخ آستانی

کیوان بہ در تو پاسبانی

تا بار خداے باد یارت — جز عیش مبادہ ہیچ کارت

ترکیب بند

شاهی که پناه ملک و دین ست	در خورد هزار آفرین ست
نوباوهٔ خاندان ملک ست	گلدستهٔ بوستان دین ست
هم نسل شهنشه زمان ست	هم نقد خلیفهٔ زمین ست
آثار و دلائل سعادت	تابنده چو نورش از جبین ست
در ملک جهان بفر شاهی	انصاف تو کوکب یقین ست
در خاتم قدر او نهفته	فیروزهٔ چرخ چون نگین ست
تیغش بمیان کفر و اسلام	سدیست ولیک آهنین ست

کلک از کف دست او دربار

شمشیر ببازوش سزاوار

ای سایهٔ رحمت الٰهی	وی غنچهٔ باغ بادشاهی
هرگز بشمائل تو سروی	نارسته ز بوستان شاهی
هم چرخ جمال را تو مهری	هم برج جلال را تو ماهی
درخواسته از خدای بیچون	بخت تو بدعای صبحگاهی
بر نام تو منحصر کرده گردون	منشور او امر و نواهی

بعجب علم نتوان شد ز اسباب طرب محروم
بدانم نوحهٔ قمری بطرف جویباران چیست

بیا زاهد که جاهل را زیاده میرسد روزی
اگر او نیز همچون من غمی دارد شبا روزی

به بستان رو که از بلبل طریق عشق گیری یاد
بمجلس آی کز حافظ سخن گفتن بیاموزی

بچشم مهر اگر با من همه را یک نظر بودی
ازان سیمین بدن کامم بجز بی سیم و زر بودی

ز شوق افشاندمی سر هم بپای جانانم
دریغا گر متاع من ازین مختصر بودی

اگر برقع برافگندی ازان روی چو مه روزی
مدام از نرگس مستش جهان پر شور و شر بودی

همش مهر آمدی برمن مهر آن شاه خوبان را
گر از درد دل زارم کی روزش خبر بودی

بوصلش گر مرا روزی ز هجران فرصتی بودی
مبارک ساعتی بودی چه خوش روزی اگر بودی

نگفتی کس بشیرینی چو حافظ شعر در عالم
اگر طوطی طبعش را ز لعل او شکر بودی

تمام شد
دیوان غزلیات
حافظ

خان بن خان شهنشاه شهنشاه نژاد
آنکه می زیبد اگر جان جهانش خوانی

دیده نادیده باقبال تو ایمان آورد
مرحبا ای همه لطف خدا ارزانی

بر شکن طرهٔ ترکانه که در کاکل تست
بخشش و کوشش قاآنی و چنگزخانی

ماه اگر بی تو بر آید بدو نیمش بزنند
دولت احمدی و معجزهٔ سلطانی

جلوهٔ حسن تو دل می برد از شاه و گدا
چشم بد دور که هم جانی و هم جانانی

گر چه دوریم بیاد تو قدح می نوشیم
بعد منزل نبود در سفر روحانی

از گل فارسیم غنچهٔ عیشی نشگفت
حبذا دجلهٔ بغداد و می ریحانی

ای نسیم سحری خاک ره یار بیار
تا کند حافظ ازان دیده جان روحانی

ز کوی یار می آید نسیم باد نوروزی
ازین باد ار مدد خواهی چراغ دل بر افروزی

چو گل گر خرده داری خدا را صرف عشرت کن
که قارون را غلطها داد سودای زر اندوزی

سخن در پرده میگویم چو گل از پرده بیرون آی
که بیش از پنج روزی نیست حکم میر نوروزی

بسی ارم چو جان صافی صوفی میکند عیش
خدایا هیچ عاقل را مبادا بخت بد روزی

طریق کام جستن چیست ترک کام خود گفتن
کلاه سروری اینست گر این ترک بر دوزی

جدا شد یار شیرینت کنون تنها نشین ای شمع
که حکم آسمان اینست اگر سازی اگر سوزی

من ار چه حافظ شهرم جوی نمی ارزم
مگر تو از کرم خویش یار من باشی

هواخواه توام جانا و میدانم که میدانی — که هم نادیده میبینی و هم ننوشته میخوانی

ملامتگو چه دریابد میان عاشق و معشوق — نبیند چشم نابینا خصوص اسرار پنهانی

ملک در سجدهٔ آدم زمین بوس تو نیت کرد — که در حسن تو چیزی یافت بیش از طور انسانی

خم زلفت بنام ایزد کنون مجموعهٔ دلهاست — مبادا این جمع را یارب غم از باد پریشانی

بیفشان زلف و صوفی را بپابازی و رقص آور — که از هر رقعهٔ دلقش هزاران بت بیفشانی

دریغا عیش شبگیری که در خواب سحر بگذشت — بدانی قدر وقت ای دل که در هجران فرومانی

ملول از همرهان بودن طریق کاردانی نیست — بکش دشواری منزل بیاد عهد آسانی

گشاد کار مشتاقان در آن ابروی دلبند است — خدا را یک نفس بنشین گره بگشا ز پیشانی

چراغ افروز چشم ما نسیم زلف خوبانست — مبادا این قوم را یارب غم از باد پریشانی

امید از بخت میدارم که بگشایم کمر بندت — بآن شرطیکه خاطر را ازین مسکین نرنجانی

خیال چنبر زلفت فریبت میدهد حافظ
نگر تا حلقهٔ اقبال ناممکن نجنبانی

احمد الله علی معدلة السلطانی — احمد شیخ اویس حسن ایلخانی

گر تو فارغی از من ای نگار سنگین دل — حال خود بخواهم گفت پیش آصف ثانی

از درم درآمد مست مینمم بشادی و — روشنی با پیوست راستی به ارمانی

باغبان چو من زینجا بگذرم حرامت باد — گر بجای من سروی غیر دوست بنشانی

دل ز ناوک چشمت گوش داشتم لیکن — ابروی کماندارت می برد به پیشانی

جمع کن باحسانی حافظ پریشان را — ای شکنج گیسویت مجمع پریشانی

ایضا

هزار جهد بکردم که یار من باشی — قرار بخش دل بیقرار من باشی

دمی بکلبهٔ احزان عاشقان آئی — شبی انیس دل سوگوار من باشی

در آن چمن که بتان دست عاشقان گیرند — گرت ز دست برآید نگار من باشی

چراغ دیدهٔ شب زنده دار من گردی — انیس خاطر امیدوار من باشی

چو خسروان ملاحت به بندگان نازند — در آن میانه خداوندگار من باشی

از آن عقیق که خونین دلم ز عشوهٔ او — اگر کنم گله راز دار من باشی

شود غزالهٔ خورشید صید لاغر من — گر آهوی چو تو یکدم شکار من باشی

سه بوسه کز دو لبت کرده‌ای وظیفهٔ من — اگر ادا نکنی وامدار من باشی

من این مراد ببینم بخود که نیم شبی — بجای اشک روان در کنار من باشی

دل گشاده دار چون جام شراب
سر گرفته چند چون خم دنی

چون ز جام بیخودی رطلی کشی
کم زنی از خویشتن لاف منی

دل بمی دربند تا مردانه وار
گردن سالوس و تقوی بشکنی

خاکسان شو در قدم نه همچو آب
جمله رنگ آمیزی و تردامنی

خیز جهدی کن چو حافظ تا مگر
خویشتن در پای معشوق افگنی

وقت را غنیمت دان آن قدر که بتوانی
حاصل از حیات ای جان یکدم است تا دانی

پیش زاهد از رندی دم مزن که نتوان گفت
با طبیب نامحرم حال درد پنهانی

با دعای شبخیزان ای شکر دهان مستیز
در پناه یک اسمست خاتم سلیمانی

کام بخشی دوران عمر در عوض دارد
جهد کن که از عشرت کام خویش بستانی

یوسف عزیزم رفت ای برادران رحمی
کز غمش عجب دیدم حال پیر کنعانی

میروی و مژگانت خون خلق می ریزد
تند میروی جانا ترسمت فرومانی

پند عاشقان بشنو وز طرب بتا باز آ
کاین همه نمی ارزد شغل عالم فانی

زاهد پشیمان را ذوق باده در جانست
عاقلا مکن کاری کاورد پشیمانی

خم شکن نمیداند این قدر که صوفی را
جنس خانگی باشد همچو لعل رمانی

من نگویم که چه کن یا که نشین و چه بنوش
که تو خود دانی اگر زیرک و عاقل باشی

در چمن هر ورقی دفتر حالی دگرست
حیف باشد که ز حال همه غافل باشی

گرچه راهیست پر از بیم ز ما تا بر دوست
رفتن آسان بود ار واقف منزل باشی

نقد عمرت ببرد غصهٔ دنیا بگزاف
گر شب و روز درین قصهٔ باطل باشی

حافظا گر مدد از بخت بلندت باشد
صید آن شاهد مطبوع شمائل باشی

نور خدا نمایدت آینهٔ مجردی
از در ما درآ اگر طالب عشق سرمدی

باده بده که دوزخ از نام گناه ما برد
آب بر آتشش زند معجزهٔ محمدی

شعبده بازیی کنی هر دم و نیست این روا
قال رسول ربنا ما انا قط من ددی

ار چه بعمد می کشی تیغ جفا بکین من
فکر نمی کنی مگر فی عمد محمدی

گر تو بدین جمال و فر سوی چمن کنی گذر
سوسن و سرو گل تو جمله شوند مقتدی

نقش خودی ز لوح دل پاک کنی تو در زمان
گر ببری بجان و دل راه بکوی مجردی

جان و دل تو حافظا بستهٔ دام آرزوست
ای متعلق مخجل و هم فرق از مجردی

نوش کن جام شراب یکمنی
تا بدان بیخ غم از دل برکنی

امروز که بازارت پر جوش خریدارست
دریاب و بنه گنجی از مایهٔ نیکوئی

آن طره که هر مویش صد نافهٔ چین ارزد
خوش بودی اگر بودی بویش ز خوشخوئی

چون شمع نکوروئی در رهگذر بادست
طرف هنری بربند از شمع نکوروئی

هر مرغ بدستانی در گلشن شاه آمد
بلبل بنواسازی حافظ بدعاگوئی

نسیم صبح سعادت بدان نشان که تو دانی
خبر بکوی فلان بر بدان زمان که تو دانی

تو پیک حضرت شاهی مراد و دیده براه ست
بمردمی نه بفرمان چنان بران که تو دانی

بگو که جان ضعیفم ز دست رفت خدارا
ز لعل روح فزایت ببخش آن که تو دانی

من این دو حرف نوشتم چنانکه غیر ندانست
تو هم ز روی کرامت چنان بخوان که تو دانی

خیال تیغ تو با من حدیث تشنه و آبست
اسیر عشق چو کردی بکش چنان که تو دانی

امید در کمر زرکشت چگونه نه بندم
دقیقه ایست نگارا دران میان که تو دانی

یکیست ترکی و تازی درین معامله حافظ
حدیث عشق بیان کن بهر زبان که تو دانی

نوبهارست دران کوش که خوشدل باشی
که بسی گل بدمد باز و تو در گل باشی

چنگ در پرده همی میدهدت پند ولی
وعظت آنگاه دهد سود که قابل باشی

سر خدمت تو دارم بخرم بهیچ مفروش | که چو بنده کمتر افتد بمبارکی غلامی

بگشای تیر مژگان و بریز خون حافظ
که چنان کشنده‌ای را نکند کس انتقامی

مخمور جام عشقم ساقی بده شرابی | پر کن قدح که بی می مجلس ندارد آبی

عشق رخ چو ماهش در پرده است باید | مطرب بزن نوائی ساقی بده شرابی

شد قامتم چو حلقه تا بعد ازین رقیبت | زین در دگر نراند ما را بهیچ بابی

چون آفتاب رویش در دیده می نگنجد | ای دل چه سود داری در دیده اضطرابی

در انتظار رویت ما و امیدواری | وز عشوهٔ لبانت ما و خیال و خوابی

دست غرض میالای بر کاسه که دانی | انجام کار نبود از وی امید آبی

حافظ چه می نهی تو دل بر وصال جانان
کی تشنه سیر گردد از لمعهٔ سرابی

می خواه و گل افشان کن از دهر چه میجوئی | این گفت سحرگه گل بلبل تو چه میگوئی

مسند بگلستان بر تا شاهد و ساقی را | لب گیری و رخ بوسی می نوشی و گل بوئی

شمشاد خرامان کن آهنگ گلستان کن | تا سرو بیاموزد از قد تو دلجوئی

تا غنچه خندانت دولت بکه خواهد بود | ای شاخ گل رعنا از بهر که می روئی

گفتی که و هم کامت و جانت بستانم ترسم ندهی کامم و جانم بستانی

چشم تو خدنگ از سپر جان گذراند بیمار که دیدست باین سخت کمانی

چون اشک بیندازیش از دیدهٔ مردم آن را که دمی از نظر خویش برانی

گر سرو بماند از قد و رفتار تو بر پای بخرام که از سرو گذشتی بروانی

در راه تو عاشق چو قلم کرد ز سر پای چون نامه چرا یک دمش از لطف نخوانی

از پیش مران حافظ غمدیدهٔ خود را
کز عشق رخت داد دل و دین و جوانی

که برو بنزد شاهان ز من گدا پیامی که بکوی می فروشان دو هزار جم بجامی

اگر این شراب خام ست اگر آن حریف پخته بهزار بار بهتر ز هزار پخته خامی

شده ام خراب و بدنام و هنوز امیدوارم که ز بد خلاص یابم بدعای نیکنامی

تو که کیمیا فروشی نظری بقلب ما کن که بضاعتی نداریم و فگنده ایم دامی

بکجا برم شکایت بکه گویم این حکایت که لبت حیات ما بود و نداشتی دوامی

عجب از وفای جانان که تفقدی نفرمود نه بنامه و پیامی نه بپرسش و سلامی

بروید پارسایان که نماند پارسائی می ناب در کشیدیم و نماند ننگ و نامی

ز رهم میفگن ای شیخ بدانهای تسبیح که چو مرغ زیرک افتد نفتد بهیچ دامی

کتبت قصة شوقی و مدمعی باکی
بیا که بی تو بجان آمدم زغمناکی

بسا که گفته‌ام از شوق با دو دیدهٔ خویش
ایا منازل سلمی واین سلماکی

عجیب واقعه و بس غریب حادثه ایست
انا اصطبرت قتیلاً و قاتلی شاکی

کرا رسد که کند عیب دامن پاکت
که همچو قطره که بر برگ گل چکد پاکی

زخاک پای تو داد آبروی لاله و گل
چو کلک صنع رقم زد زآبی و خاکی

صبا عبیر فشان گشت ساقیا برخیز
وهات شمسة کرم مطیب زاکی

اثر نماند زمن بی شمائلت آری
اری مآثر محیای من محیاکی

دع التکاسل تغنم فقد جری مثل
که زاد راهروان چستی است و چالاکی

بآبروی گل و خاک پای سرو که نیست
چنین بدیع جمالی زآبی و خاکی

ز وصف حسن تو حافظ چگونه لاف زند
که چون صفات الهی ورای ادراکی

گفتند خلایق که توئی یوسف ثانی
چون نیک بدیدم بحقیقت به از آنی

در عشق توام شهره چو فرهاد و عجب نیست
ای خسرو خوبان که تو شیرین زمانی

تشبیه دهانت نتوان کرد بغنچه
هرگز نبود غنچه بدین تنگ دهانی

صد بار بگفتی که دهم زان دهنت کام
چون سوسن آزاده چرا جمله زبانی

طریق عشق طریقی عجب خطرناکست
نعوذ بالله اگر ره بمامنی نبری
هزار جان گرامی بسوخت این غیرت
که هر صباح و مسا شمع مجلس دگری
چو هر خبر که شنیدم رهی بحیرت داشت
ازین سپس من و ساقی و وضع بیخبری

بدین همت حافظ امید هست که باز
اری اسامر لیلای لیلة القمری

عمر بگذشت به بیحاصلی و بوالهوسی
ای پسر جام میم ده که به پیری برسی
چه شکرهاست درین شهر که قانع شده اند
شاهبازان طریقت به شکار مگسی
بال بگشا و صفیر از شجر طوبی زن
حیف باشد چو تو مرغی که اسیر قفسی
کاروان رفت و تو در راه کمینگاه بخواب
وه که بس بیخبر از غلغل بانگ جرسی
دوش در خیل غلامان درش میرفتم
گفت کای بیکس بیچاره تو باری چه کسی
تا چو مجمر نفسی دامن جانان گیرم
دل بر آتش بنهادم زپی خوش نفسی
لمع البرق من الطور و آنست به
فلعلی لک آتی بشهاب قبسی
با دل خون شده چون نافه خوشش باید بود
هر که مشهور جهان گشته به مشکین نفسی

چند پوید بهوای تو زهر سو حافظ
یسر الله طریقاً بک یا ملتمسی

گر صبحدم خمار ترا درد سر دهد	پیشانی خمار همان به که بشکنی
ساقی بخوش باش که غم در کمین ماست	مطرب نگاه دار همین ره که میزنی
می ده که سر بگوش من آورد چنگ گفت	خوش باش و پند بشنو ازین پیر منحنی
ساقی به بی نیازی یزدان که می بیا	تا بشنوی ز صوت مغنی هو الغنی

حافظ نهال قد تو در جویبار چشم
خون خورد و بر نشاند تو خواهی که بر کنی

طفیل هستی عشقند آدمی و پری	ارادتی بنما تا سعادتی ببری
چو مستعد نظر نیستی وصال مجوی	که جام جم نکند سود وقت بی بصری
می صبوح و شکر خواب صبحدم تا چند	بعذر نیم شبی کوش و ناله سحری
ببوی زلف و رخت می روند و می آیند	صبا بغالیه سائی و گل بجلوه گری
بگوش خواجه و از عشق بی نصیب مباش	که بنده را نخرد کس بعیب بی هنری
بیا و سلطنت از ما بخر بمایه حسن	ازین معامله غافل مشو که حیف خوری
دعای گوشه نشینان بلا بگرداند	چرا بگوشه چشمی بما نمی نگری
مرا ازین ظلمات آنکه رهنمائی کرد	دعای نیم شبی بود و گریه سحری
ز هجر و وصل تو در حیرتم چه چاره کنم	نه در برابر چشمی نه غایب از نظری

صبا تو نکهت آن زلف مشکبو داری
بیادگار بمانی که بوی او داری

دلم که گوهر اسرار حسن و عشق در وست
توان بدست تو دادن گرش نکو داری

در آن شمائل مطبوع هیچ نتوان گفت
جز این قدر که رقیبان تندخو داری

نوای بلبلت ای گل کجا پسند افتد
که گوش هوش بمرغان هرزه گو داری

ز جرعهٔ تو سرم مست گشت نوشت باد
خود از کدام خم است این که در سبو داری

قبای حسن فروشی ترا برازد و بس
که همچو گل همه آئین رنگ و بو داری

زمانه گر همه مشک ختن دهد برباد
فدای تو که خط و خال مشکبو داری

دم از ممالک خوبی چو آفتاب زدن
ترا سزد که غلامان ماهرو داری

بسرکشی خود ای سرو جویبار مناز
که گر بدو رسی از شرم سر فرو داری

دعاش گفتم و خندان بزیر لب میگفت
که کیستی تو و با ما چه گفتگو داری

ز کنج مدرسه حافظ مجوی گوهر عشق
قدم برون نه اگر میل جستجو داری

صبح است و ژاله میچکد از ابر بهمنی
برگ صبوح ساز و بزن جام یکمنی

در بحر مائی و منی افتاده ام بیار
می تا خلاص بخشدم از مائی و منی

خون پیاله خور که حلال است خون او
در کار یار کوش که کاریست کردنی

لبش میبوسم وخون میخورد جام — رخش می بینم وگل میکند خوی

چو مرغ باغ میگوید که هو هو — مده از دست جام باده هی هی

چو مجنون در پی دیدار لیلی — ببایدگشتن ای دل گرد هر حی

تو با سلطان گل خوش باش و می نوش — غنیمت دان خلاص بهمن از دی

زبانت درکش ای حافظ زمانی — حدیث بی زبانان بشنو از نی

شهریست پر ظریفان از هر طرف نگاری — یاران صلای عشقست گر میکنید کاری

چشم فلک ندیده زین خوبتر حریفی — در دام کس نیفتد زین خوبتر شکاری

ای دوستی خوبت ازگل صد بار نازنینی — یارب که ره نیابد بر دامن تو خاری

چشمی که دیده باشد جسمی ز جان مرکب — بر دامنش مبادا زین خاکدان غباری

چون من شکسته را از پیش خود چه رانی — کم غایت تمنا بوسیست یا کناری

می بی غش است دریاب وقتی خوش است دریاب — سال دگر که دارد امید نوبهاری

چون این گره گشایم وین راز وانمایم — دردی و صعب دردی کاری و سخت کاری

هر تار موی حافظ در دست کج شوخی — مشکل توان نشستن در اینچنین دیاری

چشم آسایش که دارد زین سپهر گرم رو — ساقیا جامی بیاور تا بیاسایم دمی

زیرکی را گفتم این احوال خود خندید و گفت — صعب کاری بوالعجب دردی پریشانی غمی

سوختم در چاه صبر از بهر آن شمع چگل — شاه ترکان غافلست از حال ما کو رستمی

در طریق عشقبازی من و آسایش خطاست — ریش باد آن دل که با درد تو جوید مرهمی

اهل کام و ناز را در کوی رندان راه نیست — رهروی باید جهانسوزی نه خامی بی غمی

آدم خاکی درین عالم نمی آید بدست — عالمی دیگر بباید ساخت از نو آدمی

گریهٔ حافظ چه سنجد پیش استغنای دوست — کاندرین طوفان نماید هفت دریا شبنمی

لبش می بوسم و در میکشم می — بآب زندگانی بردهام پی

نه رازش میتوانم گفت با کس — نه کس را میتوانم دید با وی

گل از خلوت بباغ آورد مسند — بساط زهد را چون غنچه کن طی

بده جام می و از جم مکن یاد — که میداند که جم کی بود و کی کی

بزن چنگ چنگ ای ماه مطرب — رگش بخراش تا بخروشم از وی

چو چشمت مست را مخمور مگذار — بیاد لعلش ای ساقی بده می

بگوید جان ازان قالب جدائی — که باشد خون جامش در رگ و پی

عروسی بس خوشی ای دختر رز	ولی گه گه سزاوار طلاقی
ربیع العمر فی مرعی حماکم	حماک الله یا عهد التلاقی
خم ده در زنده رود انداز و می نوش	بگلبانگ جوانان عراقی
نهانی الشیب من کل العذاری	سوی تقبیل خد و اعتناقی
وصال دوستان چون روزی ما نیست	بگو واعظ سخنهای فراقی

مضت فرص الوصال و ما شعرنا
بگو حافظ غزلهای فراقی

سبت سلمی بصدغیها فوادی	و روحی کل یوم لی ینادی
خدا را بر من بیدل ببخشای	و اوصلنی علی رغم الاعادی
امن انکرتنی عن حب سلمی	غریق العشق فی بحر الوداد
نگارا در غم سودای عشقت	توکلنا علی رب العباد

دل حافظ شد اندر چین زلفت
بلیل مظلم والله هادی

سینه مالامال درد است ای دریغا مرهمی	دل ز تنهایی بجان آمد خدا را همدمی
خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم	کز نسیمش بوی زلف حوریان آید همی

رفیقان چنان عهد صحبت شکستند	که گوئی نبود است خود آشنائی
دل خستهٔ من گرش همتی نیست	نخواهد ز سنگین دلان مومیائی
مرا گر تو بگذاری ای نفس طامع	بسی پادشاهی کنم در گدائی
بیاموزمت کیمیای سعادت	ز همصحبت بد جدائی جدائی

۱۴۱

مکن حافظ از جور گردون شکایت
چه دانی تو ای بنده کار خدائی

سلیمی منذ حلت بالعراق	الاقی فی هواها ما الاقی
الا ای ساربان محمل دوست	الی رکبانکم طال اشتیاقی
بساز ای مطرب خوشخوان و خوشگوی	بشعر پارسی صوت عراقی
بیا ساقی بده رطل گرانم	سقاک الله من کاس دهاقی
جوانی باز می آرد بیادم	صدای چنگ و نوشانوش ساقی
می باقی بده تا برفشانم	بیاران مست و خوشدل عمر باقی
درونم خون شد از نادیدن دوست	الا تعساً لایام الفراقی
دمی با نیکخواهان متفق باش	غنیمت دان امور اتفاقی
مسیحای مجرد را برازد	که با خورشید سازد هم وثاقی

محبتت راحتی فی کل حین ‌‌ ‌‌ و ذکرک مونسی فی کل حالی

سویدای دل من تا قیامت ‌‌ ‌‌ مباد از سوز و سودای تو خالی

کجا یابم وصال چون تو شاهی ‌‌ ‌‌ من بدنام رند لاابالی

ز خطت صد جمال دیگر افزود ‌‌ ‌‌ که عمرت باد صد سال جلالی

بران نقاش قدرت آفرین باد ‌‌ ‌‌ که گرد مه کشید از خط هلالی

بهر منزل که رو آرد خدایا ‌‌ ‌‌ نگهدارش بحفظ لایزالی

تو می باید که باشی ورنه سهل ست ‌‌ ‌‌ زیان مایهٔ جاهی و مالی

خدا داند که حافظ را غرض چیست ‌‌ ‌‌ و علم الله حسبی من سوالی

سلامی چو بوی خوش آشنائی ‌‌ ‌‌ بدان مردم دیدهٔ روشنائی

درودی چو نور دل پارسایان ‌‌ ‌‌ بدان شمع خلوتگه پارسائی

نمی بینم از همدمان هیچ بر جا ‌‌ ‌‌ دلم خون شد از غصه ساقی کجائی

ز کوی مغان رو مگردان که آن جا ‌‌ ‌‌ فروشند مفتاح مشکل گشائی

عروس جهان گرچه در حد حسن ست ‌‌ ‌‌ ز حد می برد شیوهٔ بی وفائی

می صوفی افگن کجا می فروشند ‌‌ ‌‌ که در تابم از دست زهد ریائی

با گدایان در میکده ای سالک راه	بادب باش گر از سر خدا آگاهی
بر در میکده رندان قلندر باشند	که ستانند و دهند افسر شاهنشاهی
خشت زیر سر و بر تارک هفت اختر پای	دست قدرت نگر و منصب صاحب جاهی
اگرت سلطنت فقر ببخشند ای دل	کمترین ملک تو از ماه بود تا ماهی
قطع این مرحله بی همرهی خضر مکن	ظلمات است بترس از خطر گمراهی
سر ما و در میخانه که طرف بامش	به فلک بر شد و دیوار بدین کوتاهی
تو در فقر ندانی زدن از دست مده	مسند خواجگی و مجلس توران شاهی
ای سکندر بنشین و غم بیهوده مخور	که نه بخشند ترا آب حیات از شاهی

حافظ خام طمع شرمی ازین قصه بدار
عملت چیست که فردوس برین میخواهی

سلام الله ما کر اللیالی	علی ملک المکارم والمعالی
علی وادی الاراک و من علیها	و داری باللوی فوق الرمالی
دعاگوی غریبان جهانم	و ادعو بالتواتر و التوالی
مثال ای دل که در زنجیر زلفش	همه جمعیت است آشفته حالی
اموت صبابة یا لیت شعری	متی نطق البشیر عن الوصالی

سحرگه رهروی در سرزمینی / همی گفت این معما با قرینی

که ای صوفی شراب آنگه شود صاف / که در شیشه بماند اربعینی

گر انگشت سلیمانی نباشد / چه خاصیت دهد نقش نگینی

خدا زان خرقه بیزارست صدبار / که صد بت باشدش در آستینی

درونها تیره شد باشد که از غیب / چراغی برکند خلوت نشینی

مروت گرچه نامی بی نشانست / نیازی عرضه کن بر نازنینی

ثوابت باشد ای دارای خرمن / اگر رحمی کنی بر خوشه چینی

نمی بینم نشاط و عیش در کس / نه درمان دلی نه درد دینی

اگرچه رسم خوبان تندخوییست / چه باشد گر بسازی با غمینی

در میخانه بگشا تا بپرسیم / مآل حال خود از پیش بینی

نه همت را امید سربلندیست / نه دعوت را کلید آهنینی

نه حافظ را حضور درس قرآن / نه دانشمند را علم الیقینی

سحرم هاتف میخانه به دولتخواهی / گفت بازآی که دیرینهٔ این درگاهی

همچو جم جرعهٔ می کش که ز سر ملکوت / پرتو جام جهان بین دهدت آگاهی

مسند بباغ بر که بخدمت چو بندگان	استاده است سرو و کمر بسته است نی
اشیای روزگار بی ساز در گرو	گر مرد راه باز نمانده است هیچ شی

۰ ۴ ۱

حافظ حدیث سحر فریب خوشت رسید
تا حد چین و شام و باقصای روم و ری

سحر با باد میگفتم حدیث آرزومندی	خطاب آمد که واثق شو بالطاف خداوندی
قلم را آن زبان نبود که سر عشق گوید باز	ورای حد تقریر است شرح آرزومندی
دل اندر زلف لیلی بند و کار عقل مجنون کن	که عاشق را زیان دارد مقالات خردمندی
الا ای یوسف مصری که کردت سلطنت مغرور	پدر را باز پرس آخر کجا شد مهر فرزندی
بسحر غمزهٔ فتان دوا بخشی و درد انگیز	بچین زلف مشک افشان دل آویزی و دلبندی
جهان پیر رعنا را مروت در جبلت نیست	ز مهر او چه میخواهی در و همت چه می بندی
همای چون تو عالیقدر و حرص استخوان تا کی	دریغ این سایهٔ دولت که بر نا اهل افگندی
درین بازار اگر سودیست با درویش خرسندست	خدایا منعمم گردان بدرویشی و خرسندی
دعای صبح و شام تو کلید گنج مقصودست	باین راه و روش میرو که با دلدار پیوندی

ز شعر حافظ شیراز میگویند و میرقصند
سیه چشمان کشمیری و ترکان سمرقندی

زین خوش رقم که بر گل رخسار میکشی | خط بر صحیفهٔ گل و گلزار میکشی
اشک حرم نشین نهانخانهٔ مرا | زانسوی هفت پرده ببازار میکشی
هر دم بیاد آن لب میگون و چشم مست | از خلوتم بخانهٔ خمار میکشی
گفتی سر تو بسته بفتراک ما شود | سهل است اگر تو زحمت این بار میکشی
با چشم و ابروی تو چه تدبیر دل کنم | وه زین کمان که بر سر بیمار میکشی
باز آ که چشم بد ز رخت دور میکنیم | ای تازه گل که دامن ازین خار میکشی
کامل روی چو باد صبا را ببوی زلف | هر دم بقید سلسله در کار میکشی

حافظ دگر چه میطلبی از نعیم دهر
می میچشی و طرهٔ دلدار میکشی

ساقیا سایهٔ ابرست و بهار و لب جو | من نگویم چه کن ار اهل دلی خود تو بگوی
بوی یکرنگی ازین قوم نمیآید خیز | دلق آلودهٔ صوفی بمی ناب بشوی
سفله طبع ست جهان بر کرمش تکیه مکن | ای جهاندیده ثبات قدم از دیده مجوی
گوش بگشای که بلبل بفغان میگوید | خواجه تقصیر مفرما گل توفیق ببوی
یک نصیحت کنمت بشنو و صد گنج ببر | از در عیش در آ و بره عیب مپوی
شکر ایزد که دگر بار رسیدی بهار | بیخ نیکی بنشان و ره توفیق بجوی

تو حسب لطف که شب روز می صاف کشند | بود آیا که کنند یاد درد آشامی

حافظا گر نه بدولت خسرو عهد
کام دشوار بدست آورے از خود کامی

ز دلبرم که رساند نوازش قلمی | کجاست پیک صبا گو بیا بکن کرمی
دلم گرفت ز سالوس و طبل زیر گلیم | خوشا دمی که بسیجانه بر کنم علمی
حدیث چون و چرا درد سر دهد ساقی | پیاله گیر و بیاسا بعمر خویش دمی
طبیب راه نشین درد عشق نشناسد | بدست کن ای مرده دل مسیح دمی
قیاس کردم و تدبیر عقل در ره عشق | چو شبنمیست که در بحر میکشد رقمی
بیا که وقت شناسان دو کون بفروشند | بیک پیاله صافی و صحبت صنمی
دوام عیش و تنعم نه شیوه عشق است | اگر معاشر مائی بنوش جام غمی
نمیکنم گله لیکن ابر رحمت دوست | بکشت زار جگر خستگان نداد نمی
بیا که خرقه من گرچه وقف میکده هاست | ز مال وقف نه بینی بنام من درمی
چرا بیک نی قندش نمیخرند آن را | که کرد صد شکر افشانی از نی قلمی

سزای قدر تو شاها بدست حافظ نیست
بجز نیاز شبی یا دعای صبحدمی

جوهر جام جم از کان جهان دگرست / تو تمنا ز گل کوزه گران میداری

کیسه سیم و زرت پاک بباید پرداخت / زین تمنا که تو از سیمبران میداری

ای که در دلق ملمع طلبی ذوق حضور / چشم سیری عجب از بی بصران میداری

چون تویی نرگس باغ نظر ای چشم و چراغ / سر چرا بر من دلخسته گران میداری

دین و دل رفت ولی راست نمی آرم گفت / که من سوخته دل را تو بران میداری

تا صبا بر گل و بلبل ورق حسن تو خواند / همه را شیفته و دل نگران میداری

ساعد آن به که بپوشی چو تو از بهر نگار / دست در خون دل پرهنران میداری

گذران روز سلامت بملامت حافظ / چه توقع ز جهان گذران میداری

زان می صاف کزو پخته شود هر خامی / گرچه ماه رمضانست بیاور جامی

روزها رفت که دست من مسکین نگرفت / ساق شمشاد قدی ساعد سیم اندامی

روزه هر چند که مهمان عزیزست ولا / رفتنش موهبتی دان و شدن انعامی

مرغ زیرک بدر صومعه اکنون نپرد / که نهاده است بهر مجلس وعظی دامی

گله از زاهد بدخو چه کنم رسم اینست / که چو صبحی بدمد در پیش افتد شامی

یار من چون بخرامد بتماشای چمن / برسانش ز من ای پیک صبا پیغامی

گر دیگری بشیوهٔ حافظ زدی رقم
مقبول طبع شاه سخن پرور آمدی

رفتم بباغ تا که بچینم سحر گلی — آمد بگوش ناگهم آواز بلبلی
مسکین چو من بعشق گلی گشته مبتلا — واندر چمن فکنده ز فریاد غلغلی
میگشتم اندران چمن و باغ دمبدم — میکردم اندران گل و بلبل تاملی
چون کرد در دلم اثر آواز عندلیب — گشتم چنانکه هیچ نماندم تحملی
بس گل شگفته میشود این باغ را ولی — کس بی جفای خار نچیدست ازو گلی
گل یار خار گشته و بلبل قرین عشق — آن را تغیری نه و این را تبدلی

حافظ مدار امید فرح از مدار چرخ
دارد هزار عیب و ندارد تفضلی

روزگاریست که ما را نگران میداری — مخلصان را نه بوضع دگران میداری
گوشهٔ چشم رضائی بمنت باز نشد — اینچنین عزت صاحب نظران میداری
نه گل از داغ غمت رست نه بلبل در باغ — همه را نعره زنان جامه دران میداری
پدر تجربه آخر توئی ای دل ز چه روی — طمع مهر و وفا زین پسران میداری
گرچه رندی و خرابی گنه ماست ولی — عاشقی گفت که ما را تو بران میداری

بگوشه نشین سرخوش و تماشا کن	ز حادثات زمانی رخ شکردهنی
بروز واقعه غم با شراب باید گفت	که اعتماد بکس نیست در چنین زمنی
مزاج دهر تبه شد درین بلا آری	کجاست فکر حکیمی و رای برهمنی

شنیده ام که سگان را قلاده می بندی
چرا بگردن حافظ نمی نهی رسنی

دیدم بخواب دوش که ماهی برآمدی	کز عکس روی او شب هجران سرآمدی
تعبیر رفت یار سفر کرده میرسد	ای کاشکی هرچه زودتر از در درآمدی
ذکرش بخیر ساقی فرخنده فال من	کز در مدام با قدح و ساغر آمدی
فیض ازل بزور و زر ار آمدی بدست	آب خضر نصیبهٔ اسکندر آمدی
آن عهد یاد باد که از بام و در مرا	هر دم پیام یار و خط دلبر آمدی
خوش بودی ار بخواب بدیدی دیار خویش	تا یاد صحبتش سوی ما رهبر آمدی
آنکو ترا بسنگدلی گشت رهنمون	ای کاشکی که پاش بسنگی برآمدی
کی یافتی رقیب تو چندان مجال ظلم	مظلومی ار شبی بدر داور آمدی
خامان ره نرفته چه دانند ذوق عشق	دریادلی بجوی دلیری سرآمدی
جانها نثار کردمی آن دلنواز را	گر همچو روح جلوه کنان در برآمدی

کشتی باده بیاور که مرا بی رخ دوست — گشته هر گوشه چشم از غم دل دریایی

سخن غیر مگو با من معشوقه پرست — کز وی و جام میم نیست بکس پروایی

نرگس ار لاف زد از شیوه چشم تو مرنج — نروند اهل نظر از پی نابینایی

این حدیثم چه خوش آمد که سحرگه میگفت — بر در میکده با دف و نی ترسایی

گر مسلمانی از اینست که حافظ دارد — آه اگر از پی امروز بود فردایی

دو یار زیرک و از باده کهن دو منی — فراغتی و کتابی و گوشه چمنی

ز تند باد حوادث نمیتوان دیدن — درین چمن که گلی بوده است یا سمنی

من این مقام بدنیا و آخرت ندهم — اگرچه در پیم افتند هر دم انجمنی

هر آنکه کنج قناعت بگنج دنیا داد — فروخت یوسف مصری بکمترین ثمنی

بیا که رونق این کارخانه کم نشود — ز زهد همچو تویی یا ز فسق همچو منی

نگار خویش بدست خسان همی بینم — چنین شناخت فلک حق خدمت چو منی

ببین در آینه نقشبند صورت غیب — گرت ز ملک قناعت هوس کند وطنی

ازین سموم که بر طرف بوستان بگذشت — عجب که رنگ گلی ماند و بوی یاسمنی

بصبر کوش تو ای دل که حق رها نکند — چنین عزیز نگینی بدست اهرمنی

خوش کرد یاوری فلکت روز داوری
تا شکر چون کنی و چه شکرانه آوری

در کوی عشق شوکت شاهی نمی‌خرند
اقرار بندگی کن و دعوی چاکری

آنکس که اوفتاد خدایش گرفت دست
پس بر تو باد تا غم افتادگان خوری

ساقی به مژدگانی عیش از درم درآی
تا یکدم از دلم غم دنیا بدر بری

در شاهراه جاه و بزرگی خطر بسیست
آن به کزین گریوه سبکبار بگذری

سلطان و فکر لشکر و سودای تاج و گنج
درویش و امن خاطر و کنج قلندری

نیل مراد بر حسب فکر و همت است
از شاه نذر خیر و ز توفیق یاوری

یک حرف صوفیانه بگویم اجازت است
ای نور دیده صلح به از جنگ و داوری

حافظ غبار فقر و قناعت ز رخ مشوی
کاین خاک بهتر از عمل کیمیاگری

در همه دیر مغان نیست چو من شیدائی
خرقه جائی گرو باده و دفتر جائی

دل که آئینه شاهی ست غباری دارد
از خدا می‌طلبم صحبت روشن رائی

کرده‌ام توبه به دست صنم باده فروش
که دگر می نخورم بی رخ بزم آرائی

جویها بسته‌ام از دیده بدامان که مگر
در کنارم بنشانند سهی بالائی

سر این نکته مگر شمع برآرد بزبان
ور نه پروانه ندارد بسخن پروائی

بسی حکایت حسنت شنیده ام جانان | کنون که دیدمت الحق هزار چندانی
تنم چو چشم تو دارد نشان بیماران | دلم چو زلف تو دارد سر پریشانی
ز جستجوی تو بنشینم ار چه هر نفسم | میان خون دل و آب دیده بنشانی
ز خاک پای عزیز تو سر نگردانم | اگرم ز دست فراقت بسر بگردانی
تو چون سپهر جفا پیشه و احوالم | چو روزگار نهاده است رو بویرانی
ز روی لطف و ترحم چرا نبخشائی | چو در دو محنت حافظ یقین همیدانی

خوشتر از کوی خرابات نباشد جائی | گر به پیرانه سرم دست دهد ماوائی
آرزو میکنم و از تو چه پنهان دارم | شیشه باده و کنجی و رخ زیبائی
جای من دیر مغانست و مروج وطنی | رای من روی بتانست و مبارک رائی
چه کشی گوش که در دهر چو من شیدا نیست | نیست این جز سخن بو الهوس رعنائی
صنما غیر تو در خاطر ما کی گنجد | که مرا نیست بغیر از تو کس پروائی
با ادب باش که هرگز نتواند گفتن | سخن دیر مگر حیب همچنین دانائی
رحم کن بر دل مجروح خراب حافظ | زانکه هست از پی امروز یقین فردائی

گرچه بوی وصلت در حشر زنده مانم ‌‌ ‌ سر بر نیارم از خاک از روی شرمساری

آخر ترحمی کن بر حال زار حافظ
تا چند ناامیدی تا چند خاکساری

چه بودی ار دل آن ماه مهربان بودی ‌ ‌ که کار ما نه چنین بودی ار چنان بودی
بگفتمی که چه ارزد نسیم طرهٔ دوست ‌ ‌ گرم بهر سر موئی هزار جان بودی
برات خوشدلی ما چه کم شدی یارب ‌ ‌ گرش نشان امان از بد زمان بودی
اگر زمانه سرافراز داشتی و عزیز ‌ ‌ سریر عزتم آن خاک آستان بودی
خیال اگر نشدی سد آب دیدهٔ من ‌ ‌ هزار چشمه بهر گوشه‌ای روان بودی
کسی بکوی ویم کاشکی نشان دادی ‌ ‌ که تا فراغتی از باغ و بوستان بودی
برخ چو مهر فلک بی نظیر آفاقست ‌ ‌ بدل دریغ که یک ذره مهربان بودی
ز پرده کاش برون آمدی چو قطرهٔ اشک ‌ ‌ که بر دو دیدهٔ ما حکم او روان بودی

اگر نه دائرهٔ عشق راه بربستی
چو نقطه حافظ بیدل دران میان بودی

چه قامتی که ز سر تا قدم همه جانی ‌ ‌ چه صورتی که بهیچ آدمی نمی‌مانی
نه صورتی که گل گلستان فردوسی ‌ ‌ نه قامتی که سهی سرو باغ و بستانی

ز کفر زلف تو هر حلقه‌ای و آشوبی	ز سحر چشم تو هر گوشه‌ای و بیماری
نثار خاک رهت نقد جان ما هر چند	که نیست نقد روان را بر تو مقداری
مرو چو بخت من ای چشم مست یار بخواب	که در پی است ز هر سوت آه بیداری
دلا همیشه مزن لاف زلف دلبندان	چو تیره رای شدی کی گشایدت کاری
سرم برفت و زمانی بسر نرفت این کار	دلم گرفت و نبودت سر گرفتاری

چو نقطه گفتمش اندر میان دائره آی
بخنده گفت که حافظ برو چه پرگاری

چون در جهان خوبی امروز کامگاری	شاید که عاشقان را کامی ز لب برآری
با عاشقان بیدل تا چند ناز و عشوه	بر بیدلان مسکین تا کی جفا و خواری
تا چند همچو چشمت در عین ناتوانی	تا چند همچو زلفت در تاب و بیقراری
جوری که از تو دیدم دردی که از تو بردم	گر شمه‌ای بدانی شاید که رحمت آری
از باده وصالت گر جرعه‌ای بنوشم	تا زنده‌ام نورزم آئین هوشیاری
در هجر مانده بودم باد صبا رسانید	از بوستان وصلت بوی امیدواری
ما بنده‌ایم و عاجز تو خواجه‌ای و قادر	گر میکشی بزورم ور میکشی بزاری
دکان عاشقی را بسیار مایه باید	دلهای همچو آتش چشمان رود باری

تا بماند تر و شاداب نهال قد تو — واجب آنست که بر دیدهٔ ما بنشانی

در خم زلف تو دیدم دل خود را روزی — گفتمش چونی و چون می‌نهی ای زندانی

گفت آری چه کنی گر نبری شانهٔ من — هر گدا را نبود مرتبهٔ سلطانی

راستی خدمت تو حافظ نبود صحبت ما
بس اگر بر سر این کوی کنی سگبانی

جای حضور و گلشن است این سرای — زین در بشادمانی عیش و طرب درآی

ای کاخ دولتی تو چه کاخی که مدرست — در شاخسار گلشن تو سایهٔ همای

هر صبح در هوای درت میکند صبوح — جمشید تخت چرخ بجام جهان نمای

باد و تو همچو آتش موسی خجسته پی — خاک تو همچو آب خضر زندگی فزای

فرخنده نوگل تو چمن را حیات ده — جعد بنفشهٔ تو صبا را گره گشای

مرغول سنبل از دم کوی تو خوش نسیم — زلف صبا ز خاک جناب تو مشکسای

خورشید در هوای تو چون ذره پای کوب — جمشید در حریم تو چون بندگان بپای

حافظ مقیم درگه او باش و عیش کن
کاندر بهشت بهتر ازین گوشه نیست جای

چو سرو گر بخرامی دمی بگلزاری — خورد ز غیرت روی تو هر گلی خاری

چشمم آید که خرامی بتماشای چمن	که تو خوشتر ز گل و تازه تر از نسرینی
گر امانت بسلامت ببرم باکی نیست	بیدلی سهل بود گر نبود بی دینی
باد صبحی بهوایت ز گلستان برخاست	که تو خوشبو چو گل سوری و چون نسرینی
سخنی بی غرض از بندهٔ مخلص بشنو	ای که منظور بزرگان حقیقت بینی
نازنینی چو تو پاکیزه رخ و پاک نهاد	بهتر آنست که با مردم بد ننشینی
شیشه بازی سرشکم نگری از چپ و راست	گر بدین منظر بینش نفسی بنشینی
بعد ازین ما و گدائی بسر منزل عشق	راهرو را نبود چاره بجز مسکینی
تو بدین دلکشی و نازکی ای مایهٔ حسن	لائق بزمگه خواجه جلال الدینی

سیل این اشک روان صبر دل حافظ برد
بلغ الطاقة یا مقلة عینی بینی

جان فدای تو که هم جانی و هم جانانی	هر که شد خاک درت رست ز سرگردانی
سرسری از سر کوی تو نیارم برخاست	کار دشوار نگیرند بدین آسانی
خام را طاقت پروانهٔ پرسوخته نیست	نازکان را نرسد شیوهٔ جان افشانی
بی تو آرام گرفتن بود از ناکامی	با تو گستاخ نشستن بود از حیرانی
فاش کردند رقیبان تو سر دل من	چند پوشیده بماند خبر پنهانی

بنوش می چو سبکروحی ای حریف مدام
علی الخصوص درین دم که سر گران داری

بیاض روی ترا نیست نقش درخور از آنک
سوادی از خط مشکین بر ارغوان داری

میان نداری و دارم عجب که هر ساعت
میان مجمع خوبان کنی میان داری

مکن عتاب ازین بیش و جور بر دل من
مکن هر آنچه توانی که جای آن داری

باختیار اگرت صد هزار تیر جفاست
بقصد جان من خسته در کمان داری

بکش جفای رقیبان مدام و دل خوش دار
که سهل باشد اگر یار مهربان داری

وصال دوست گرت دست می‌دهد یکدم
برو که هر چه مرادست در جهان داری

چو ذکر لعل لبت میکنم خرد گوید
حدیث با شکرست اینکه در دهان داری

چو گل بدامن ازین باغ می‌بری حافظ
چه غم ز ناله و فریاد باغبان داری

تو مگر بر لب جویی ز هوس بنشینی
ورنه هر فتنه که بینی همه از خود بینی

بخدایی که تویی بنده بگزیده او
که بجای من بیدل دگری نگزینی

صبر بر جور رقیبان چه کنم گر نکنم
عاشقان را نبود چاره بجز مسکینی

ادب و شرم ترا خسرو مهرویان کرد
آفرین بر تو که شایسته صد تحسینی

عجب از لطف تو ای گل که نشینی با خار
ظاهرا مصلحت وقت در آن می‌بینی

بمی زندان مگو ای شیخ هشدار	که با حکم خدائی کینه داری
نمی ترسی ز آه آتشینم	تو دانی خرقهٔ پشمینه داری

ندیدم خوشتر از شعر تو حافظ
به قرآنی که اندر سینه داری

بیار باده و بازم رهان ز رنجوری	که هم بباده توان کرد دفع مخموری
بهیچ وجه نباشد فروغ مجلس انس	مگر بروی نگار و شراب انگوری
ز سحر غمزهٔ فتان خویش غره مباش	که آزمودم و سودی نداشت مغروری
ببیک فریب بدادم صلاح خویش ازدست	دریغ آن همه زهد و صلاح مستوری
ادیب چند نصیحت کنی که عشق مباز	اگرچه نیست ادب این سخن چه دستوری
بعشق زنده بود جان مرد صاحبدل	اگر تو عشق نداری برو که معذوری
رسید دولت وصل و گذشت محنت هجر	نهاد کشور دل باز رو به معموری

بهر کسی نتوان گفت راز دل حافظ
مگر بدانکه کشیده است محنت دوری

تراکه هر چه مرادست در جهان داری	چه غم ز حال من زار ناتوان داری
بخواه جان و دل از بنده و روان بستان	که حکم بر سر آزادگان روان داری

یعنی بیا که آتش موسی نمود گل
تا از درخت نکتهٔ تحقیق بشنوی

مرغان باغ قافیه سنجند و بذله گو
تا خواجه می خورد بغزلهای پهلوی

جمشید جز حکایت جام از جهان نبرد
زنهار دل مبند بر اسباب دنیوی

خوش فرش بوریا و گدائی و خواب امن
کاین عیش نیست درخور اورنگ خسروی

درویشم و گدا و برابر نمی کنم
پشمین کلاه خویش بصد تاج خسروی

این قصهٔ عجب شنو از بخت واژگون
ما را بکشت یار بانفاس عیسوی

چشمت بغمزه خانهٔ مردم خراب کرد
مخموریت مباد که خوش مست میروی

دهقان سالخورده چه خوش گفت با پسر
کای نور چشم من بجز از کشته ندروی

می خور بشعر بنده که دلتنگیت مباد
بعد از تو خاک بر سر اسباب دنیوی

ساقی مگر وظیفهٔ حافظ زباده داد
کاشفته گشت طرهٔ دستار مولوی

بتا با ما مگذار این کینه داری
که حق صحبت دیرینه داری

نصیحت گوش کن کاین در بسی به
ازان گوهر که در گنجینه داری

بفریاد خمار مفلسان رس
خدارا گر می دوشینه داری

ولیکن کی نمائی رخ برندان
تو کز خورشید و مه آئینه داری

فراغ دل زمانی نظری با مه روئی	به از آنکه چتر شاهی همه روز های و هوئی
بخدا که رشکم آید بدو چشم روشن خود	که نظر دریغ باشد بچنین لطیف روئی
دل من شد و ندانم چه شد آن غریب ما را	که گذشت عمر و نامد خبری ز هیچ سوئی
نفسم بجست و آمد نظرم ندید سیرت	بجز این نماند ما را هوسی و آرزوئی

مکن ای صبا مشوش سر زلف آن پری را
که هزار جان حافظ بفدای تار موئی

بگرفت کار حسنت چو عشق من کمالی	خوش باش زانکه نبود این هر دو را زوالی
در وهم می نگنجد کاندر تصور عقل	آید بهیچ معنی زین خوبتر مثالی
شد حظ عمر حاصل گر زانکه با تو ما را	یکدم بعمر روزی روزی نشد وصالی
آن دم که با تو باشم یک سال هست روزی	و آندم که بی تو باشم یک لحظه هست سالی
من چون خیال رویت جانا بخواب بینم	کز خواب می نبیند چشمم بجز خیالی
رحم آر بر دل من کز مهر روی خوبت	شد شخص ناتوانم باریک چون هلالی

حافظ مکن شکایت گر وصل یار خواهی
زین بیشتر نباید بر هجر احتمالی

بلبل ز شاخ سرو بگلبانگ پهلوی	میخواند دوش درس مقامات معنوی

اجرہا باشدت ای خسرو شیرین حرکات
گر نگاهی سوی ما دل افتاده کنی

خاطرت کی رقم فیض پذیرد هیهات
مگر از نقش پراگنده ورق ساده کنی

ای صبا بندگی خواجه جلال الدین کن
که جهان پر سمن و سوسن آزاده کنی

کار خود گر بخدا باز گذاری حافظ
ای بسا عیش که با بخت خداداده کنی

بصوت بلبل و قمری اگر ننوشی می
علاج کی کنمت آخر الدواء الکی

ذخیره بنه از رنگ و بوی فصل بهار
که میرسند ز ره رهزنان بهمن و دی

زمانه هیچ نبخشد که باز نستاند
مجوز سفله مروت مجوز ناکس شی

چو گل نقاب برافگند و مرغ زد هو هو
منه ز دست پیاله چه میکنی هی هی

خزینه داری میراث خوارگان کفر است
بقول مطرب و ساقی بفتوی دف و نی

چو هست آب حیاتت بدست تشنه ممیر
فلا تمت و من الماء کل شیء حی

نوشته اند بر ایوان جنت الماوی
که هر که عشوهٔ دنیا خرید وای بوی

سخا نماند سخن طی کنم بیا ساقی
بده بشادی روح روان حاتم طی

شکوه سلطنت و حکم کی ثباتی داشت
ز تخت جم سخنی مانده است و افسر کی

بخیل بوی خدا نشنود بیا حافظ
پیاله گیر و کرم کن که الضمان علی

بیا حافظ بجان این پند بنیوش
که گر از پا بیفتی برسر آئی

بروز الله بامیدی که داری	که دارم همچنان امیدواری
بجز ساغر که دارد لاله در دست	بیا ساقی بیاور آنچه داری
مرا در رشتهٔ دیوانگان کش	که مستی خوشترست از هوشیاری
بپرهیز از من ای صوفی بپرهیز	که کردم توبه از پرهیزگاری
بیا دل در خم گیسوی او بند	اگر خواهی خلاص و رستگاری
بوقت گل خدارا توبه بشکن	که عهد گل ندارد استواری
عزیزا نوبهار عمر بگذشت	چو بر طرف چمن باد بهاری

بیا حافظ به پند تلخ کن گوش
چرا عمری بغفلت میگذاری

بشنو این نکته که خود را زغم آزاده کنی	خون خوری گر طلب روزی نهاده کنی
آخر الامر گل کوزه گران خواهی شد	حالیا فکر سبو کن که پر از باده کنی
جهد بنما که در ایام گل و عهد شباب	عیش با آدمی چند پریزاده کنی
تکیه بر جای بزرگان نتوان زد بگزاف	مگر اسباب بزرگی همه آماده کنی

زهی کمال که منشور عشقبازی من
ازان کمانچه ابرو رسد بطغرائی

مرا که از رخ تو ماه در شبستان ست
کجا بود بفروغ ستاره پروائی

مکدرست دل آتش بخرقه خواهم زد
بیا ببین تو اگر میکنی تماشائی

بروز واقعه تابوت ما ز سرو کنید
که مرد دایم زداغ بلند بالائی

دران مقام که خوبان بغمزه تیغ زنند
عجب مکن ز سری کو فتاده در پائی

فراق و وصل چه باشد رضای دوست طلب
که حیف باشد ازو غیر او تمنائی

زشوق سر بدر آرند ماهیان از آب
اگر سفینهٔ حافظ رسد بدریائی

پدید آمد رسوم بیوفائی
نماند از کس نشان آشنائی

برند از فاقه پیش هر خسیسی
کنون اهل هنر دست گدائی

کسی کو فاضل ست امروز در دهر
نمی بیند ز غم یکدم رهائی

کسی کو جاهل ست اندر تنعم
متاع او بود هر دم بهائی

اگر شاعر بخواند شعر چون آب
که دل را زو فزاید روشنائی

نبخشندش جوی از بخل و امساک
اگر خود فی المثل باشد سنائی

خرد در گوش هوشم دوش گفتا
برو صبری بکن در بینوائی

گر خرقه به بینی مشغول کار خود باش	هر قبله که باشد مشغول خود پرستی
در گوشه سلامت مستور چون توان بود	تا نرگس تو گوید با ما رموز مستی
عشقت بدست طوفان خواهد سپرد ای جان	چون برق ازین کشاکش پنداشتی که رستی

از راه دیده حافظ تا دیده لب پرستیت
با جمله سربلندی شد پایمال پستی

بجان او که گرم دسترس بجان بودی	کمینه پیشکش بندگانش آن بودی
اگر دلم نشدی پای بند طره او	کیم قرار درین تیره خاکدان بودی
بگفتمی که بها چیست خاک پای ترا	اگر حیات گرانمایه جاودان بودی
بخواب نیز نمی بینمش چه جای وصال	چو این نبود و ندیدیم باری آن بودی
به بندگی قدش سرو معترف گشتی	اگرچه سوسن آزاده ده زبان بودی

ز پرده ناله حافظ برون کی افتادی
اگر نه همدم مرغان صبح خوان بودی

بچشم کرده ام ابروی ماه سیمائی	خیال سرو قدی نقش بسته ام جائی
زمام دل بکسی داده ام من مسکین	که نیستش بکس از تاج و تخت پروائی
سرم ز دست شد و چشم از انتظار بسوخت	در آرزوی سر و چشم مجلس آرائی

تا بی سر و پا باشد اوضاع فلک زین سان
در سر هوس ساقی در دست شراب اولی

از همچو تو دلداری دل بر نکنم آری
گر تاب کشم باری زان زلف بتاب اولی

چون پیر شدی حافظ از میکده بیرون رو
رندی و هوسناکی در عهد شباب اولی

با مدعی مگوئید اسرار عشق و مستی
تا بیخبر بمیرد در رنج خودپرستی

با ضعف و ناتوانی همچون نسیم خوش باش
بیماری اندرین غم خوشتر ز تندرستی

فضل و علم بینی بی معرفت نشینی
یک نکته ات بگویم خود را مبین که رستی

در آستان جانان از آسمان میندیش
کز اوج سربلندی افتی بخاک پستی

عاشق شو ارنه روزی کار جهان سرآید
ناخوانده نقش مقصود از کارگاه هستی

آن روز دیده بودم این فتنها که برخاست
کز سرکشی زمانی با ما نمی‌نشستی

خار ار چه جان بکاهد گل عذر آن بخواهد
سهل است تلخی می در جنب ذوق مستی

صوفی پیاله پیما ساقی قرابه پیشه
ای کوته آستینان تا کی دراز دستی

در حلقه مغانم دوش آن صنم چه خوش گفت
با کافران چه کارت گر بت نمی‌پرستی

در مذهب طریقت خامی نشان کفرست
آری طریق رندان چالاکیست و چستی

سلطان من خدا را زلفت شکست ما را
تا کی کند سیاهی چندین دراز دستی

مهربان شد فلک و ترک جفاکاری کرد — تو ای جان که درین شیوه حرامی داری

بس دعای سحرت حافظ جان خواهد بود
تو که چون حافظ شب خیز غلامی داری

ای که مهجوری عشاق روا میداری — بندگان از بر خویش جدا میداری

تشنهٔ بادیه را هم بزلالی دریاب — بامیدی که درین ره بخدا میداری

دل ربودی و بحل کردمت ای جان لیکن — به ازین دار نگاهش که مرا میداری

ساغر ما که حریفان دگر می نوشند — ما تحمل نکنیم ار تو روا میداری

ای مگس عرصهٔ سیمرغ نه جولانگه تست — عرض خود میبری و زحمت ما میداری

تو بتقصیر خود افتادی ازین در محروم — از که می نالی و فریاد چرا میداری

ای دل خام طمع شرمی ازین قصه که — کار ناکرده چه امید عطا میداری

حافظا عادت خوبان همه جورست و جفا
تو که زین طایفه امید وفا میداری

این خرقه که من دارم در رهن شراب اولی — وین دفتر بی معنی غرق می ناب اولی

چون عمر تبه کردم چندانکه نگه کردم — در کنج خراباتی افتاده خراب اولی

من حال دل زاهد با خلق نخواهم گفت — کاین قصه اگر گویم با چنگ و رباب اولی

ای که در کشتن ما هیچ مدارا نکنی — سود و سرمایه بسوزی و محابا نکنی

دردمندان غمت زهر هلاهل نوشند — قصد این قوم خطا باشد هین تا نکنی

رنج ما را که توان برد بیک گوشه چشم — شرط انصاف نباشد که مداوا نکنی

دیده ما که بامید تو دریاست چرا — بتفرج گذری بر لب دریا نکنی

نقل هر جور که از خلق کریمت گویند — قول صاحب غرضانست تو آنها نکنی

بر تو گر جلوه کند شاهد ما ای زاهد — از خدا جز می و معشوق تمنا نکنی

حافظا سجده بمحراب دو ابرویش کن
که دعائی ز سر صدق جز آنجا نکنی

ای که در کوی خرابات مقامی داری — جم وقت خودی ار دست بجامی داری

ای که با زلف و رخ یار گذاری شب و روز — فرصتت باد که خوش صبحی و شامی داری

ای صبا سوختگان بر سر ره منتظرند — اگر از یار سفر کرده پیامی داری

بوی جان از لب خندان قدح میشنوم — بشنو ای خواجه اگر زانکه مشامی داری

کامی ار طلبد از تو غریبی چه شود — توئی امروز درین شهر که نامی داری

خال سرسبز تو خوش دانه عیشیست ولی — بر کنار چمنش وه که چه دامی داری

تو بهنگام وفا گرچه ثباتت نبود — میکنم شکر که بر جور دوامی داری

خواب بیداران ببستی آنگه از نقش خیال | تهمتی بر شبروان خیل خواب انداختی
پرده از رخ بر فگندی یک نظر در جلوه‌گاه | وز حیا حور و پری را در حجاب انداختی
از برای صید دل در گردنم زنجیر زلف | چون کمند خسرو مالک رقاب انداختی
نصرة الدین شاه یحیی ای که تاج آفتاب | از سر تعظیم و قدرت در تراب انداختی
زینهار از آب شمشیرت که شیران را از آن | تشنه میکردی و گردان را در آب انداختی
باده نوش از جام عالم بین که بر اورنگ جم | شاهد مقصود را از رخ نقاب انداختی
هر کسی با شمع رخسارت بنوعی عشق داشت | زین میان پروانه را در اضطراب انداختی

از فریب نرگس مخمور و چشم می پرست
حافظ خلوت نشین را در شراب انداختی

ای که دائم بخویش مغروری | گر ترا عشق نیست معذوری
گرد دیوانگان عشق مگرد | که بعقل و عقیله مشهوری
مستی عشق نیست در سر تو | رو که تو مست آب انگوری
روی زرد است و آه درد آلود | عاشقان را گواه رنجوری

بگذر از ننگ و نام خود حافظ
ساغر می طلب که مخموری

دست از زلفش بخواهم شست و | رو مؤذن بانگ بر میزن که هی
چون بنی عامر همه مجنون شوند | گر برون آید یکی لیلی ز حی
نی و می لب بر لب مطرب نهاد | چنگ را در زیر ناخن کرد نی
آنکه بر هر جرعه جان میدهد | جان از دوستان جامی ده به وی
عود بر آتش نه و منقل بسوز | غم مدار از کثرت سرمای دی
با تو زین پس گر فلک خواری کند | باز گو در حضرت دارای ری
خسرو آفاق بخشش کر بنجا | نامهٔ حاتم ز نامش گشت طی
چنگ را بر دست مطرب ده دمی | گو گرش بخواهش و بخر و شم ز وی

جام می پیش آر و چون حافظ غمور
غم که جم کی بود یا کاوس کی

ای که بر ماه از خط مشکین نقاب انداختی | لطف کردی سایهٔ بر آفتاب انداختی
تا چه خواهد کرد بر ما تاب زلف عارضت | حالیا نیرنگ نقش خویش بر آب انداختی
گوی خوبی بردی از خوبان عالم شاد باش | جام کیخسرو طلب کافراسیاب انداختی
گرچه از مستی خرابم طاعت من رد مکن | کاندرین شغلم بامید ثواب انداختی
گنج عشق خود نهادی در دل ویران من | سایهٔ دولت برین کنج خراب انداختی

حافظا مکن اندیشه که آن یوسف مه‌رو
باز آید و از کلبهٔ احزان بدر آیی

ای قصهٔ بهشت ز کویت حکایتی — شرح جمال حور ز رویت روایتی

انفاس عیسی از لب لعلت لطیفه‌ای — واب خضر ز نوش لبانت کنایتی

کی عطرسای مجلس روحانیان شدی — گل را اگر نه بوی تو کردی رعایتی

در آرزوی خاک در دوست سوختیم — یاد آور ای صبا که نکردی حمایتی

در آتش ار خیال رخش دست میدهد — ساقی بیا که نیست ز دوزخ شکایتی

بوی دل کباب من آفاق را گرفت — وین آتش اندرون بکند هم سرایتی

ای دل بهرزه دانش و عمرت بباد رفت — صد مایه داشتی و نکردی کفایتی

هر پاره از دل من و از غصه قصهٔ — هر سطری از خیال تو وز رحمت آیتی

دانی مراد حافظ ازین آه و ناله چیست
از تو کرشمهٔ و ز خسرو عنایتی

ای ز شرم عارضت گل کرده خوی — در عرق پیش عقیقت جام می

ژاله بر لاله است یا بر گل گلاب — یا بر آتش آب یا بر روت خوی

میشد از چشم آن کمان ابرو دل — از پیش میرفت و گم میکرد پی

مشکین از آن نشد دم خلقت که چون صبا — بر خاک کوی دوست گذاری نمیکنی

گر دیگران بجان غم جانان خریده اند — ای دل تو این معامله باری نمیکنی

ترسم کزین چمن نبری آستین گل — کز گلبنش تحمل خاری نمیکنی

در آستین کام تو صد نافه مندرج — آن را فدای طره یاری نمیکنی

ساغر لطیف و دلکش و می افکنی بخاک — و اندیشه از بلای خماری نمیکنی

حافظ برو که بندگی بارگاه دوست
گر جمله می کنند تو باری نمیکنی

ای دل گر از آن چاه زنخدان بدر آیی — هر جا که روی زود پشیمان بدر آیی

هشدار که گر وسوسه عقل کنی گوش — آدم صفت از روضه رضوان بدر آیی

تا کی چو صبا بر تو نگارم دم همت — کز غنچه چو گل خرم و خندان بدر آیی

در تیره شب هجر تو جانم بلب آمد — وقت است که همچون مه تابان بدر آیی

جان میدهم از حسرت آن لعل روان بخش — باشد که چو خورشید درخشان بدر آیی

شاید که به آبی فلکت دست بگیرد — گر تشنه لب از چشمه حیوان بدر آیی

در خانه غم چند نشینی بملامت — وقت است که از دولت سلطان بدر آیی

بر خاک درت بسته ام از دیده دو صد جوی — باشد که تو چون سرو خرامان بدر آیی

چو راز فلک نیاید تا تو ملک صفاتی	ظلم از جهان برون شد تا تو جهان پناهی

حافظ چو دوست از تو گه گاه میبرد نام
رنجش ز بخت منما باز آ بعذر خواهی

ای دل آن به که خراب از می گلگون باشی	بی زر و گنج بصد حشمت قارون باشی
در مقامی که بصدارت بفقیران بخشند	چشم دارم که بجاه از همه افزون باشی
تاج شاهی طلبی گوهر ذاتی بنما	ور خود از گوهر جمشید و فریدون باشی
در ره منزل لیلی که خطرهاست بجان	شرط اول قدم آنست که مجنون باشی
کاروان رفت و تو در خواب و بیابان در پیش	کی روی ره ز که پرسی چه کنی چون باشی
نقطه عشق نمودم بتو هان سهو مکن	ورنه چون بنگری از دائره بیرون باشی
ساغری نوش کن و جرعه بر افلاک فشان	تا بچند از غم ایام جگرخون باشی

حافظ از فقر مکن ناله که گر شعر اینست
هیچ خوشدل نپسندد که تو محزون باشی

ای دل بکوی عشق گذاری نمیکنی	اسباب جمع داری و کاری نمیکنی
چوگان کام در کف و گوئی نمیزنی	بازی چنین بدست و شکاری نمیکنی
این خون که موج میزند اندر جگر ترا	در کار رنگ و بوی نگاری نمیکنی

ای در رخ تو پیدا انوار پادشاهی — در فکرت تو پنهان صد حکمت الهی

کلک تو بارک الله بر ملک و دین گشاده — صد چشمه آب حیوان از قطره سیاهی

بر اهرمن نتابد انوار اسم اعظم — ملک آن تست و خاتم فرما هر آنچه خواهی

در حشمت سلیمان هر کس که شک نماید — بر عقل و دانش او خندند مرغ و ماهی

تیغی که آسمانش از فیض خود دهد آب — تنها جهان بگیرد بی منت سپاهی

گر پرتوی ز تیغت بر کان و معدن افتد — یاقوت سرخ رو را بخشند رنگ کاهی

دانم دلت ببخشد بر اشک شب نشینان — گر حال ما بپرسی از باد صبحگاهی

ساقی بیار آبی از چشمه خرابات — تا خرقه ها بشوئیم از عجب خانقاهی

باز ار چه گاه گاهی بر سر نهد کلاهی — مرغان قاف دانند آئین پادشاهی

در دودمان آدم تا وضع سلطنت هست — مثل تو کس ندیده است این علم را کماهی

کلک تو خوش نویسد در شان یار و اغیار — تعویذ جانفزائی و افسون عمرکاهی

عمریست پادشاها کز می تهیست جامم — اینک ز بنده دعوی و ز محتسب گواهی

ای عنصر تو مخلوق از کیمیای عزت — و ای دولت تو ایمن از صدمت تباهی

جائیکه برق عصیان بر آدم صفی زد — ما را چگونه زیبد دعوی بیگناهی

یا ملجأ البرایا یا واهب العطایا — عطفاً علی مقل حلت به الدواهی

گر در سرت هوای وصالست حافظا
باید که خاک درگه اهل بصر شوی

ای پادشه خوبان داد از غم تنهائی
دل بی تو بجان آمد وقتست که باز آئی

ای درد توام درمان در بستر ناکامی
وی یاد توام مونس در گوشه تنهائی

مشتاقی و مهجوری دور از تو چنانم کرد
کز دست بخواهد شد پایان شکیبائی

دائم گل این بستان شاداب نمی ماند
دریاب ضعیفان را در وقت توانائی

صد باد صبا اینجا با سلسله می رقصند
اینست حریف ای دل تا باد نپیمائی

در دائره قسمت ما نقطه پرگاریم
لطف آنچه تو اندیشی حکم آنچه تو فرمائی

فکر خود و رای خود در عالم رندی نیست
کفرست درین مذهب خودبینی و خودرائی

یارب بکه بتوان گفت این نکته که در عالم
رخساره بکس ننمود آن شاهد هرجائی

دی شب گله زلفش با باد صبا گفتم
گفتا غلطی بگذر زین فکرت سودائی

ساقی چمن گل را بی روی تو رنگی نیست
شمشاد خرامان کن تا باغ بیارائی

زین دائره مینا خونین جگرم می ده
تا حل کنم این مشکل در ساغر مینائی

حافظ شب هجران شد بوی خوش صبح آمد
شادیت مبارکباد ای عاشق شیدائی

زنهار مکن دراز دستی — با طرهٔ او چه کار داری

ای گل تو کجا و روی زیباش — او مشک تر و تو خار داری

ریحان تو کجا و خط سبزش — او تازه و تو غبار داری

نرگس تو کجا و چشم مستش — او سرخوش و تو خمار داری

ای سرو تو با قد بلندش — در باغ چه اعتبار داری

ای عقل تو با وجود عشقش — در دست چه اختیار داری

روزی برسی بوصل حافظ — گر طاقت انتظار داری

ای بیخبر بکوش که صاحب خبر شوی — تا راه بین نباشی کی راهبر شوی

در مکتب حقائق پیش ادیب عشق — هان ای پسر بکوش که روزی پدر شوی

دست از مس وجود چو مردان ره بشوی — تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی

خواب و خورت ز مرتبهٔ عشق دور کرد — آنگه رسی بدوست که بیخواب و خور شوی

گر نور عشق حق بدل و جانت اوفتد — بالله کز آفتاب فلک خوبتر شوی

از پای تا سرت همه نور خدا شود — در راه ذو الجلال چو بی پا و سر شوی

بنیاد هستی تو چو زیر و زبر شود — در دل مدار هیچ که زیر و زبر شوی

من ارچه هیچ ندارم سری بخدمت شاهان	ز هر کار صوابم قبول کن بغلامی
امید هست که زودت بکام خویش ببینم	تو شاه گشته بفرماندهی و من بغلامی
بعدت منک و قد صرت ذائبا کهلال	اگرچه روی چو ماهت ندیده ام بتمامی
وان دعیت بلحد و صرت ناقض عهد	فما تطیب نفسی و ما استطاب منامی

چو سلک در خوشابست شعر نغز تو حافظ
که گاه لطف سبق می برد ز نظم نظامی

اکنون که ز گل باز چمن شد چو بهشتی	ساقی می گلگون بطلب بر لب کشتی
زنگ غمت از دل می گلرنگ زداید	بشنو که چنین گفت مرا پاک سرشتی
گر محتسبت بر کدو باده زند سنگ	بشکن تو کدوی سر او نیز بخشتی
جهل من و علم تو فلک را چه تفاوت	آن را که بصر نیست چه خوبی و چه زشتی
زاهد نکنم نسیه حکایت که بنقدم	ترکیست چو حوری و سرائی چو بهشتی
برخاک ره خواجه که ایوان کمالست	گر بالش زر نیست بسازیم بخشتی

ترسا بچه دوش همگفت که حافظ
حیف است که هر دم کند آهنگ کنشتی

ای باد نسیم یار داری	زان نفحه مشکبار داری

بفروش بباغ ارم و نخوت شداد	یک شیشه می صاف لبی لب کشتی
تنها نه منم کعبهٔ دل بتکده کرده	در هر قدمی صومعهٔ هست و کنشتی
در مصطبهٔ عشق تنعم نتوان کرد	چون بالش زر نیست بسازیم بخشتی
تلخست که مرزا دزبان شکرینش	مهر از تو ندیدار نه جوابی بنوشتی
ستمکار جوار نه زدی رنگ تو از عشق	در آب محبت گل آدم بسرشتی
تا کی غم دنیای دنی ای دل نادان	حیف ست ز خوبی که شود عاشق زشتی
آلودگی خرقه خرابی جهان ست	کو راهروی پاک دلی خوب سرشتی

از دست چرا هشت سر زلف تو حافظ
تقدیر چنین بود چه کردی که نه هشتی

اتت روائح رند الحمی و زاد غرامی	من المبلغ عنی الی سعاد سلامی
پیام دوست شنیدن سعادتست و سلامت	فدای خاک در دوست باد جان گرامی
بیا بشام غریبان و آب دیدهٔ من بین	بسان بادهٔ صافی در آبگینهٔ شامی
اذا تقرب عن ذی الاراک طائر خیر	فلا تفرد عن روضها انین حمامی
خوشا دمی که درآئی و گویمت بسلامت	قدمت خیر قدوم نزلت خیر مقامی
بسی نماند که روز فراق یار سرآید	رایت من هضبات الحمی قباب خیامی

وصال او ز عمر جاودان به
خداوندا مرا آن ده که آن به

بشمشیرم زد و با کس نگفتم
که راز دوست از دشمن نهان به

شبی میگفت چشم کس ندیدست
ز مروارید گوشم در جهان به

ولا دائم گدای کوی او باش
بحکم آنکه دولت جاودان به

بخلدم زاهدا دعوت مفرمای
که این سیب زنخ زان بوستان به

بداغ بندگی مردن بدین در
بجان او که از ملک جهان به

گلی کان پایمال سرو ما گشت
بود خاکش ز خون ارغوان به

خدا را از طبیب من بپرسید
که آخر کی شود این ناتوان به

جوانا سر متاب از پند پیران
که رای پیر از بخت جوان به

اگر چه زنده رود آب حیاتست
ولی شیراز ما از اصفهان به

سخن اندر دهان دوست گوهر
ولیکن گفته حافظ ازان به

آن غالیه خط گر سوی ما نامه نوشتی
گردون ورق هستی ما در نوشتی

هر چند که هجران ثمر وصل برآرد
دهقان ازل کاش که این تخم نکشتی

آمرزش نقدست کسی را که درینجا
یاریست چو حوری و سرائی چو بهشتی

ماه من پرده برانداخته یعنی چه	مست از خانه برون تاخته یعنی چه
شاه خوبانی و منظور گدایان شده	قدر این مرتبه نشناخته یعنی چه
زلف در دست صبا گوش به پیغام رقیب	اینچنین با همه درساخته یعنی چه
سر زلف خود اول تو بدستم دادی	بازم از پای درانداخته یعنی چه
سخنت رمز دهان گفت و کمر سر میان	در میان تیغ بما آخته یعنی چه
هر کس از مهره مهر تو بنقشی مشغول	عاقبت با همه درباخته یعنی چه

حافظا در دل تنگت چو فرود آید یار
خانه از غیر نپرداخته یعنی چه

نصیب من چو خرابات کرده است اله	درین میانه بگو زاهدا مرا چه گناه
کسی که در ازلش جام می نصیب افتاد	چرا بحشر کنند این گناه را ازخواه
بگو بزاهد سالوس خرقه پوش دورو	که دست زرق درازست و آستین کوتاه
تو خرقه را ز برای هوا همی پوشی	که تا بزرق بری بندگان حق از راه
غلام همت رندان بی سر و پایم	که هر دو کون نیرزد به پیششان یک کاه
مراد من ز خرابات چونکه حاصل شد	دلم ز مدرسه و خانقاه گشت سیاه
برو گدای در هر گدای شو حافظ	تو این مراد نیابی مگر ز بی‌شی شد

کافر مبیناد این غم که دیده است — از قامتت سرو از عارضت ماه

رو بر بنشانم از راه خدمت — سر بر ندارم از خاک درگاه

از صبر عاشق خوشتر نباشد — صبر از خدا خواه صبر از خدا خواه

دلق ملمع زنار راه است — صوفی نداند این رسم و این راه

دی شب بریش خوش بود وقتم — از وصل جانان صد لوحش الله

شوق رخت برد از یاد حافظ
ورد شبانه درس سحرگاه

گر تیغ بارد در کوی آن ماه — گردن نهادیم الحکم لله

من رند و عاشق آنگاه توبه — استغفر الله استغفر الله

آیین تقوی ما نیز دانیم — اما چه چاره با بخت گمراه

ما شیخ و زاهد کمتر شناسیم — یا جام باده یا قصه کوتاه

مهر تو عکسی بر ما نیفکند — آیینه رویا آه از دلت آه

الصبر مر و العمر فان — یا لیت شعری حتی م القاه

عاشق مخور غم گر وصل خواهی — خون باید خورد در گاه و بیگاه

حافظ نبودی زینگونه بیدل — گر می شنیدی پند نکوخواه

وجود ما معماییست حافظ
که تحقیقش فسون ست و فسانه

عیدست و موسم گل ساقی بیار باده	هنگام گل که دیده است بی می قدح نهاده
زین زهد و پارسائی بگرفت خاطر من	ساقی پیاله ده تا دل شود گشاده
واعظ که می نصیحت میکرد عاشقان را	امروز دیدمش مست تقوی بباد داده
این یک دو روز دیگر گل را غنیمتی دان	گر عاشقی طرب کن با ساقیان ساده
در مجلس صبوحی دانی چه خوش نماید	عکس عذار ساقی بر جام می فتاده
گل رفت ای حریفان غافل چرا نشینید	بی بانگ رود و چنگی بی یار و جام باده

مطرب چه پرده سازد شاید اگر بخواند
از طرز شعر حافظ در بزم شاهزاده

عیشم مدام است از لعل دلخواه	کارم بکام است الحمد لله
ای بخت سرکش تنگش ببر کش	گه جام زر کش گه لعل دلخواه
ما را بمستی افسانه کردند	پیران جاهل شیخان گمراه
از قول زاهد کردیم توبه	وز فعل عابد استغفر الله
جانا چه گویم شرح فراقت	چشمی و صد نم جانی و صد آه

آشنایان ره عشق درین بحر عمیق	غرقه گشتند و نگشتند بآب آلوده
پاک و صافی شو و از چاه طبیعت بدرآی	که صفائی ندهد آب تراب آلوده
گفتمش ای جان جهان دفتر گل عیبی نیست	که شود وقت بهار از می ناب آلوده

گفت حافظ برو و نکته بیاران مفروش
آه ازین لطف بانواع عتاب آلوده

سحرگاهان که مخمور شبانه	گرفتم باده با چنگ و چغانه
نهادم عقل را زاد ره از می	ز شهر هستیش کردم روانه
نگار می فروشم عشوه داد	که ایمن گشتم از مکر زمانه
ز ساقی کمان ابرو شنیدم	که ای تیر ملامت را نشانه
نه بندی زان میان طرفی کمروار	اگر خود را ببینی در میانه
برو این دام بر مرغ دگر نه	که عنقا را بلندست آشیانه
ندیم و مطرب و ساقی همه اوست	خیال آب و گل در ره بهانه
که بندد طرف وصل از حسن شاهی	که با خود عشق ورزد جاودانه
بده کشتی می تا خوش برانیم	ازین دریای ناپیدا کرانه
سرا خالیست از بیگانه می نوش	که نبود جز تو ای مرد یگانه

ز شور و عربدهٔ شاهدان شیرین کار	شکر شکسته سمن ریخته رباب زده
عروس بخت در آن حجله با هزاران ناز	کشیده وسمه و بر برگ گل گلاب زده
سلام کردم و با من بروی خندان گفت	که ای خمارکش مفلس شراب زده
که کرد اینکه تو کردی بضعف همت و رای	ز گنج خانه شده خیمه بر خراب زده
وصال دولت بیدار ترسمت ندهند	که خفته‌ای تو در آغوش بخت خواب زده
فلک جنیبه کش شاه نصرة الدین باد	بیا ببین ملکش دست در رکاب زده
هلال تا که مگر نعل مرکبش گردد	ز بام عرش صدش بوسه بر تراب زده
خرد که ملهم غیبست بهر کسب شرف	ز روی صدق صفیلش بوسه بر جناب زده

بیا بمیکده حافظ که بر تو عرضه کنم
هزار صف ز دعاهای مستجاب زده

دوش رفتم بدر میکده خواب آلوده	خرقه تر دامن و سجاده شراب آلوده
آمد افسوس کنان مغبچهٔ باده فروش	گفت بیدار شو ای رهرو خواب آلوده
شست و شویی کن و آنگه بخرابات خرام	تا نگردد ز تو این دیر خراب آلوده
بهوای لب شیرین دهنان چند کنی	جوهر روح بیاقوت مذاب آلوده
بطهارت گذران منزل پیری و مکن	خلعت شیب بتشریف شباب آلوده

از تاب آتش می بر گرد عارضش خوی — چون قطره های شبنم بر برگ گل چکیده

یاقوت جانفزایش از آب لطف زاده — شمشاد خوش خرامش از ناز پروریده

لفظی فصیح شیرین قد بلند چابک — روی لطیف نازک چشمی خوش کشیده

آن لعل دلکشش بین وان خنده پرآشوب — وان رفتن خوشش بین وان گام آرمیده

آن آهوی سیه چشم از دام ما برون شد — یاران چه چاره سازم با این دل رمیده

تا کی کشم عتابت از چشم نیمخوابت — روزی کرشمه کن ای نور هر دو دیده

زنهار تا توانی اهل نظر میازار — دنیا وفا ندارد ای یار برگزیده

بس شکر باز گویم در بندگی خواجه — گر اوفتد بدستم آن میوه رسیده

هر بد که گفت دشمن در حق ما شنیدی — یارب که مدعی را بادا زبان بریده

گر خاطر شریفت رنجیده شد ز حافظ
باز آ که توبه کردیم از گفته و شنیده

در سرای مغان رفته بود و آب زده — نشسته پیر و صلائی بشیخ و شاب زده

سبوکشان همه در بندگیش بسته کمر — ولی ز طرف کله خیمه بر سحاب زده

فروغ جام و قدح نور ماه پوشیده — عذار مغبچگان راه آفتاب زده

گرفته ساغر عشرت فرشته رحمت — ز جرعه بر رخ حور و پری گلاب زده

بر آتش رخ زیبای تو بجای سپند — بغیر خال سیاهت که دید به دانه

چه نقشها که برانگیختیم و سود نداشت — فسون ما بر او گشته است افسانه

مرا بدور لب دوست هست پیمانی — که بر زبان نبرم جز حدیث پیمانه

من غریب ز غیرت فتادم از پا دوش — نگار خویش چو دیدم بدست بیگانه

حدیث مدرسه و خانقه مگوی که باز
فتاده در سر حافظ هوای میخانه

خنک نسیم معنبر شمامهٔ دلخواه — که در هوای تو برخاست بامداد پگاه

دلیل راه شو ای طایر خجسته لقا — که دیده آب شد از شوق خاک آن درگاه

منم که بی تو نفس میزنم زهی خجلت — مگر تو عفو کنی ورنه چیست عذر گناه

به بین شخص نزارم که غرق خون دلست — هلال را ز کنار شفق کنند نگاه

ز دوستان تو آموخت در طریقت مهر — سپیده دم که صبا چاک زد شعار سیاه

بعشق روی تو روزی که از جهان بروم — ز تربتم بدمد سرخ گل بجای گیاه

مده بخاطر نازک ملالت از من راه
که حافظ تو همین لحظه گفت بسم الله

دامنکشان همی شد در شرب زرکشیده — صد ماهرو ز رشکش جیب قصب دریده

زین سرزنش که کرد ترا دوست حافظا
بیش از گلیم خویش مگر پا کشیده‌ای

ای که با سلسلهٔ زلف دراز آمده‌ای	فرصتت باد که دیوانه نواز آمده‌ای
آب و آتش بهم آمیخته‌ای از لب لعل	چشم بد دور که خوش شعبده باز آمده‌ای
چشم تو گرچه بسی غمزه دلم بازید	لیک صد حیف که بیگانه نواز آمده‌ای
ساعتی ناز مفرما و بگردان عادت	چون به پرسیدن ارباب نیاز آمده‌ای
آفرین دل نرم تو که از بهر ثواب	کشتهٔ غمزهٔ خود را بنماز آمده‌ای
زهد من با تو چه سنجد که بیغمای دلم	مست و آشفته بخلوتگه راز آمده‌ای
پیش بالای تو میرم چه بصلح و چه بجنگ	که بهر حال برازندهٔ ناز آمده‌ای

گفت حافظ دگرت خرقه شراب آلوده است
مگر از مذهب این طایفه باز آمده‌ای

چراغ روی ترا شمع گشت پروانه	مرا ز حال تو با حال خویش پروانه
خرد که قید مجانین عشق می فرمود	ببوی حلقهٔ زلف تو گشت دیوانه
بمژده جان بصبا داد شمع در نفسی	ز شمع روی تواش چون رسید پروانه
ببوی زلف تو گر جان بباد رفت چه شد	هزار جان گرامی فدای جانانه

در قصد خون عاشق ابرو و چشم شوخت
که این کمین گشاده که آن کمان کشیده

تا کی کبوتر دل چون مرغ نیم بسمل
باشد ز تیر هجرت در خاک و خون طپیده

تا کی فرو گذاری چون زلف خود دلم را
سرگشته و پریشان ای نور هر دو دیده

میلی اگر ندارد با عارض تو ابرو
پیوسته از چه باشد چون قد من خمیده

گر بر لبم نهی لب یابم حیات باقی
آن دم که جان شیرین باشد به لب رسیده

از سوز سینه هر دم دود دم بسر برآید
چون عود چند باشم در آتش آرمیده

گر دست من نگیری با خواجه باز گویم
گر عشوه دل ز حافظ چون برد او بدیده

از من جدا مشو که توام نور دیده
آرام جان و مونس قلب رمیده

از دامن تو دست ندارند عاشقان
پیراهن صبوری ایشان دریده

از چشم زخم دهر مبادت گزند از آنکه
در دلبری بغایت خوبی رسیده

منعم کنی ز عشق وی ای مفتی زمان
معذور دارمت که تو او را ندیده

چشم بد از تو دور که در طرز دلبری
خط بر جمال یوسف کنعان کشیده

پایم نمیرسد بزمین دیگر از نشاط
تا سوی من بلطف و عنایت تو دیده

داری خیال پرسش عشاق بینوا
گویا که بوی صدق از ایشان شنیده

هر دلربای من میکند از برای من	نقش و نگار و رنگ و بو تازه بتازه نو بنو
باد صبا چو بگذری بر سر کوی آن پری	قصهٔ حافظش بگو تازه بتازه نو بنو

۱۱۵۱

از خون دل نوشتم نزدیک یار نامه	انی رایت دهراً من هجرک القیامه
هر چند کازمودم از وی نبود سودم	من جرب المجرب حلت به الندامه
دارم من از فراقت در دیده صد علامت	لیس الدموع عینی هذا لنا العلامه
پرسیدم از طبیبی احوال دوست گفتا	فی بعدها عذاب فی قربها السلامه
گفتم ملامت آید گر گرد دوست گردم	والله ما رأینا حباً بلا ملامه
حال دل ار نپرسیم محتاج شرح نبود	خود میشود محقق از آب چشم خامه
باد صبا ز حالم ناگه نقاب برداشت	کالشمس فی ضحاها تطلع من الغمامه
حافظ چو طالب آمد جامی بجان شیرین	حتی یذوق منه کاساً من الکرامه

ای از فروغ رویت روشن چراغ دیده	مانند چشم مستت چشم جهان ندیده
همچون تو نازنینی سر تا بپا لطافت	گیتی نشان نداده ایزد بنیا فریده
هر زاهدی که دیده یاقوت میفروشت	سجاده ترک داده پیمانه در کشیده

آتش زرق و ریا خرمن دین خواهد سوخت
حافظ این خرقهٔ پشمینه بینداز و برو

ای در چمن خوبی رویت چو گل خودرو — چین شکن زلفت چون نافه چین خوشبو
ماه ست رخت یا روز مشک ست خطت یا شب — سیم ست برت یا عاج سنگ است دلت یا روی
لعلت بدر دندان بشکست لب پسته — زلفت بخم چوگان بربود دلم چون گو
آن رایحه زلف ست یا نکهت عنبر — یا غالیه می ساید در باغچه حسن او
گفتی سخن خود را با یار بباید گفت — ای کاش توانستم گفتن سخنی با او
بدگوی تو آن باشد کز یار کند منعت — گر یار نکو باشد مشنو سخن بدگو
یا تا به ازین میباش تا از نگری واپس — نبود بد اگر باشی با دل شدگان نیکو

استاد غزل سعدی ست پیش همه کس اما
دارد سخن حافظ طرز سخن خواجو

مطرب خوش‌نوا بگو تازه بتازه نو بنو — بادهٔ دلگشا بجو تازه بتازه نو بنو
با صنمی چو لعبتی خوش بنشین بخلوتی — بوسه ستان بکام او تازه بتازه نو بنو
ساقی سیم ساق من نیست سیم بیار پیش — زود که پر کنم سبو تازه بتازه نو بنو
بر ز حیات کی خوری گر نه مدام می خوری — باده بخور بیاد او تازه بتازه نو بنو

شکل هلال بر سر مه میدهد نشان | از افسر اتابک و تیر کلاه گو

حافظ جناب پیر مغان مامن وفاست
درس وفا و مهر برو خوان و زو شنو

گلبن عیش میدمد ساقی گلعذار کو | باد بهاری وزد بادهٔ خوشگوار کو
هر گل نو ز گلرخی یاد همی کند ولی | گوش سخن شنو کجا دیدهٔ اعتبار کو
مجلس بزم عیش را غالیهٔ مراد نیست | ای دم صبح خوش نفس نافهٔ زلف یار کو
حسن فروشی گلم نیست تحمل ای صبا | دست زدم بخون دل بهر خدا نگار کو
شمع سحرگهی اگر لاف ز عارض تو زد | خصم زبان دراز شد خنجر آبدار کو
گفت مگر ز لعل من بوسه نداری آرزو | مردم ازین هوس ولی قدرت و اختیار کو

حافظ اگرچه در سخن خازن گنج حکمت است
از غم روزگار دون طبع سخن گزار کو

مرا چشمیست خون افشان ز چشم آن کمان ابرو | جهان پر فتنه می بینم از آن چشم و از آن ابرو
غلام چشم آن ترکم که در خواب خوش مستی | نگارین گلشنش رویست و مشکین سایبانش ابرو
هلالی شد تنم زین غم که با طغرای مشکینش | که باشد مه که بنماید ز طاق آسمان ابرو
همیشه چشم مستش بر کمان حسن در زه باد | که از پیشتی تیر او کشد بر سر کمان ابرو

خط عذار یار که بگرفت ماه ازو	خوش حلقه‌ایست لیک بدر نیست راه ازو
ابروی دوست گوشهٔ محراب دولتست	آنجا بسای چهره و حاجت بخواه ازو
ای جرعه نوش مجلس جم سینه پاک دار	کائینه ایست جام جهان بین که آه ازو
سلطان غم هر آنچه تواند بگو بکن	من برده‌ام بباده فروشان پناه ازو
کردار اهل صومعه‌ام کرد می پرست	این دود بین که نامهٔ من شد سیاه ازو
ساقی چراغ می بره آفتاب دار	گو برفروز مشعلهٔ صبحگاه ازو
آبی بروز نامهٔ اعمال ما فشان	بتوان مگر سترد حروف گناه ازو
آخر درین خیال که دارد گدای شهر	روزی بود که یاد کند پادشاه ازو

حافظ که ساز مجلس عشاق ساز کرد
خالی مباد عرصهٔ این بزمگاه ازو

گفتا برون شدی بتماشای ماه نو	از ماه ابروان منت شرم باد رو
عمریست تا دلم ز مقیمان زلف تست	غافل ز حفظ جانب یاران خود مشو
مفروش عطر عقل بهندوی زلف یار	کانجا هزار نافهٔ مشکین بنیم جو
تخم وفا و مهر درین کشت زار عشق	آنگه عیان شود که رسد موسم درو
ساقی بیار باده که رمزی بگویمت	از سر اختران کهن سال و ماه نو

مکن بچشم حقارت نگاه بر من مست
که نیست معصیت و زهد بی مشیت او

نمیکند دل من میل زهد و توبه ولی
بنام خواجه بکوشیم و فر دولت او

مدام خرقهٔ حافظ باده در گروست
مگر ز خاک خرابات بود فطرت او

تاب بنفشه میدهد طرهٔ مشکسای تو
پردهٔ غنچه میدرد خندهٔ دلگشای تو

ای گل خوش نسیم من بلبل خویش را مسوز
کز سر صدق میکند شب همه شب دعای تو

دشمن و دوست گو بگو هر غرضی که ممکن است
جور همه جهانیان میکشم از برای تو

خرقهٔ زهد و جام می گرچه نه درخور منست
این همه نقش میزنم در طلب وفای تو

شور شراب عشق آن نفسم رود ز یاد
کاین سر پر هوس شود خاک در سرای تو

منکه ملول گشتمی از نفس فرشتگان
قال و مقال عالمی میکشم از برای تو

مهر رخت سرشت من خاک درت بهشت من
عشق تو سرنوشت من راحت من رضای تو

دلق گدای عشق را گنج بود در آستین
زود بسلطنت رسد هر که بود گدای تو

شاه نشین چشم من تکیه گه خیال تست
جای دعاست شاه من بی تو مباد جای تو

خوش چمنیست عارضت خاصه که در بهار حسن
حافظ خوش کلام شد مرغ سخنسرای تو

ای قبای پادشاهی راست بر بالای تو
زینت تاج و نگین از گوهر والای تو

آفتاب فتح را هر دم طلوعی میدهد
از کلاه خسروی رخسار مه سیمای تو

جلوه گاه طایر اقبال گردد هر کجا
سایه اندازد همای چتر گردون سای تو

از رسوم شرع و حکمت با هزاران اختلاف
نکته هرگز نشد فوت از دل دانای تو

آب حیوانش ز منقار بلاغت میچکد
طوطی خوش لهجه یعنی کلک شکرخای تو

گرچه خورشید فلک چشم و چراغ عالم است
روشنائی بخش چشم اوست خاک پای تو

آنچه اسکندر طلب کرد و ندادش روزگار
جرعهٔ بود از زلال جام جان افزای تو

عرض حاجت در حریم حضرتت محتاج نیست
راز کس مخفی نماند بر فروغ رای تو

خسروا پیرانه سر حافظ جوانی میکند
بر امید عفو جانبخش گنه فرسای تو

بجان پیر خرابات و حق صحبت او
که نیست در سر من جز هوای خدمت او

بهشت اگرچه نه جای گناهکارانست
بیار باده که مستظهرم بهمت او

چراغ صاعقهٔ آن شراب روشن باد
که زد بخرمن من آتش محبت او

بر آستانهٔ میخانه گر سری بینی
مزن بپای که معلوم نیست نیت او

بیار باده که دوشم سروش عالم غیب
نوید داد که عامست فیض رحمت او

آنکس که منع ما ز خرابات میکند
گو در حضور پیر من این ماجرا بگو

جانا چو پرست قصهٔ ارباب معرفت
رمزی برو بپرس و حدیثی بیا بگو

هر چند ما بدیم تو ما را بدان مگیر
شاهانه ماجرای گناه گدا بگو

بر این فقیر نامهٔ آن محتشم بخوان
با این گدا حکایت آن پادشا بگو

حافظ گرت بمجلس او راه میدهند
می نوش و ترک زرق برای خدا بگو

ای خونبهای نافهٔ چین خاک راه تو
خورشید سایه پرور طرف کلاه تو

نرگس کرشمه می برد از حد برون خرام
ای جان فدای شیوهٔ چشم سیاه تو

خونم بخور که هیچ ملک با چنین جمال
از دل نیایدش که نویسد گناه تو

آرام و خواب خلق جهان را سبب توئی
زان شد کنار دیده و دل تکیه گاه تو

با هر ستاره سر و کار است هر شبم
از حسرت فروغ رخ همچو ماه تو

یاران همنشین همه از هم جدا شدند
مائیم و آستانهٔ دولت پناه تو

یار بدان مباش که مانند بخت نیک
یار تو باد هر که بود نیک خواه تو

فردا که روز حشر که عرض خلایق است
باشد دران میان بمن التفاتگاه تو

حافظ طمع مبر ز عنایت که عاقبت
آتش زند بخرمن غم دود آه تو

تا آسمان ز حلقه بگوشان ما شود
کو عشوهٔ ز ابروی همچون هلال تو

در چین زلفش ای دل مسکین چگونهٔ
کآشفته گفت باد صبا شرح حال تو

برخاست بوی گل ز در آشتی درآی
ای نوبهار ما رخ فرخنده فال تو

در صدر خواجه عرض کنم این جفا کنم
شرح نیاز مندی دل یا ملال تو

حافظ درین کمند سر سرکشان بسی ست
سودای کج مپز که نباشد مجال تو

ای پیک راستان خبر سرو ما بگو
احوال گل به بلبل دستان سرا بگو

ما محرمان خلوت انسیم غم مخور
با یار آشنا سخن آشنا بگو

دلها ز دام طره چو بر خاک می فشاند
با آن غریب ما چه گذشت از هوا بگو

پرچین چو می شدی سر زلفین مشکبار
با ما سر چه داشت ز بهر خدا بگو

گر دیگرت بران در دولت گذر فتد
بعد از ادای خدمت و عرض دعا بگو

هر کس که گفت خاک در دوست توتیاست
گو این سخن معاینه در چشم ما بگو

مرغ چمن بنوی من و پیش میگریست
آخر تو واقفی که چه رفت ای صبا بگو

در راه عشق فرق غنی و فقیر نیست
ای پادشاه حسن سخن با گدا بگو

آن می که در سبوی دل صوفی بعشوه برد
کی در قدح کرشمه کند ساقیا بگو

حافظ ار در گوشهٔ محراب می‌نالد رواست
ای نصیحتگو خدا را آن خم ابرو ببین

ای لبت آب حیات ای قامت سرو چمن
ای رخت خورشید خاور ای خطت مشک ختن

همچو ابرو بینت چشم من کم آید ماه نو
چون لب لعلت نمی باشد عقیق اندر یمن

تا رخت را دیده است گل در باغ ای سرو روان
بر تن خود چاک می سازد ز خجلت پیرهن

رشتهٔ جان من است آن یا سر موی میان
ذرهٔ خورشید یا درج در است آن یا دهن

همچو ما میخواهم ز تو لب با دندان میگزی
میکنی جانم جراحت باز دیگر جان من

عاشق روی توام ای شاه خوبان جهان
این حکایت را بدانند آشکارا مرد و زن

مرد حافظ در غمت بر گردن تو خون من
داد من بستاند از تو روز محشر ذوالمنن

ای آفتاب آینه دار جمال تو
مشک سیاه مجمره گردان خال تو

صحن سرای دیده بشستم ولی چه سود
کاین گوشه نیست درخور خیل خیال تو

مطبوع تر ز نقش تو صورت نبست هیچ
طغرا نویس ابروی مشکین مثال تو

در اوج ناز و نعمتی ای پادشاه حسن
یا رب مباد تا بقیامت زوال تو

تا پیش بخت باز روم تهنیت کنان
کو مژدهٔ ز مقدم عید وصال تو

از لب جانان من زنده شود جان من | زنده شود جان من از لب جانان من
روضهٔ رضوان من خاک سر کوی دوست | خاک سر کوی دوست روضهٔ رضوان من
این دل حیران من واله و شیدای تست | واله و شیدای تست این دل حیران من
یوسف کنعان من مصر ملاحت تراست | مصر ملاحت تراست یوسف کنعان من
سرو گلستان من قامت دلجوی تست | قامت دلجوی تست سرو گلستان من

حافظ خوشخوان من نقد کمال غیاث
نقد کمال غیاث حافظ خوشخوان من

۱۲۱

نکتهٔ دلکش بگویم خال آن مه‌رو ببین | عقل و جان را بستهٔ زنجیر آن گیسو ببین
عیب دل کردم که وحشی طبع و هرجایی مباش | گفت چشم نیم‌مست غنچه آن آهو ببین
عاشقان آفتاب از دلبر ما غافل اند | ای نصیحت‌گو خدا را رو ببین و زو ببین
لرزه بر اعضای مهر از رشک آن مه‌رو نگر | نافه را خون در جگر زان زلف عنبربو ببین
حلقهٔ زلفش تماشاخانهٔ باد صباست | جان صد صاحبدل آنجا بستهٔ یک مو ببین
زلف دلبندش صبا را بند در گردن نهد | با هواداران ره‌رو حیلهٔ هندو ببین
آنکه من در جستجویش از خرد بیرون شدم | کس ندیدست و نبیند مثلش از هر سو ببین
از مراد شاه منصوری فلک رخ برنتافت | تیزی شمشیر بنگر نیروی بازو ببین

ماه و خورشید بامر تو بمنزل چو رسند | یار مه روی مرا نیز بمن باز رسان

سخن اینست که ما بی تو نخواهیم حیات | بشنو ای پیک سخنگیر و سخن باز رسان

سنگ و گل گشت عقیق از اثر گریه من | یارب آن گوهر رخشان بمن باز رسان

بر وای طائر میمون همایون طلعت | پیش عنقا سخن از زاغ و زغن باز رسان

آنکه بودی وطنش دیده حافظ یارب
بمرادش ز غریبی بوطن باز رسان

خوشتر از فکر می و جام چه خواهد بودن | تا ببینیم سرانجام چه خواهد بودن

پیر میخانه چه خوش گفت معمای دوش | از خط جام که فرجام چه خواهد بودن

باده خور غم مخور و پند مقلد مشنو | اعتبار سخن عام چه خواهد بودن

غم دل چند توان خورد که ایام نماند | گو نه دل باش و نه ایام چه خواهد بودن

مرغ کم حوصله را گو سر خود گیر و برو | رحم آنکس که نهد دام چه خواهد بودن

دست رنج تو همان به که شود صرف بکام | تا ببینیم که بناکام چه خواهد بودن

بردم از ره دل حافظ بدف و چنگ و غزل
تا جزای من بدنام چه خواهد بودن

دلبر جانان من برد دل و جان من | برد دل و جان من دلبر جانان من

چون دم وحدت زنی حافظ شوریده حال
خامهٔ توحید کش بر ورق انس و جان

منم که شهرهٔ شهرم بعشق ورزیدن	منم که دیده نیالوده ام به بد دیدن
وفا کنیم و ملامت کشیم و خوش باشیم	که در طریقت ما کافریست رنجیدن
بی پرستی ازآن نقش خود بر آب زدم	که تا خراب کند نقش خود پرستیدن
به پیر میکده گفتم که چیست راه نجات	بخواست جام می و گفت باده نوشیدن
عنان بمیکده خواهیم تافت زین مجلس	که وعظ بی عملان واجب است نشنیدن
مرا و ماز تماشای باغ عالم چیست	بدست مردم چشم از رخ تو گل چیدن
برحمت سر زلف تو واثقم ورنه	کشش چو نبود ازآن سو چه سود کوشیدن
ز خط یار بیاموز مهر با رخ خوب	که گرد عارض خوبان خوش است گردیدن

مبوس جز لب معشوق و جام می حافظ
که دست زهد فروشان خطاست بوسیدن

میسوزم از فراقت رو از جفا بگردان	هجران بلای ما شد یارب بلا بگردان
مه جلوه می نماید بر سبز خنگ گردون	تا او بسر درآید بر رخش پا بگردان
یغمای عقل و دین را بیرون خرام سرمست	بر سر کلاه بشکن در بر قبا بگردان

…عنت خویش و خوی ترا آزموده ایم	با دشمنان قدح کش و با ما عتاب کن

حافظ وصال مطلبد از ره دعا
یارب دعای خسته دلان مستجاب کن

ما سرخوشیم باده ما در پیاله کن	بدست آن غمزهٔ ساقی حواله کن
در جام ما باده چون آفتاب ریز	بر روی ورد سنبل مشکین کلاله کن
ای پیر خانقه بخرابات شو دمی	غسلی برآر و توبهٔ هفتاد ساله کن
صوفی بگریه چهره مجلس بشو چو شمع	آهنگ رقص ما همه از آه و ناله کن

گر نو عروس دهر در آید بعقد تو
مهر دو کون حافظش اندر قباله کن

مرغ دلم طائریست قدسی عرش آشیان	از قفس تن ملول سیر شده از جهان
از در این خاکدان چون بپرد مرغ ما	باز نشیمن کند بر سر آن آشیان
چون بپرد زین جهان سدره بود جای وی	تکیه گه باز ما کنگرهٔ عرش دان
سایهٔ دولت فتد بر سر عالم بسی	گر بزند مرغ ما بال و پری در جهان
در دو جهانش مکان نیست که از کائنات	کان وی از معدنست جای وی از لامکان
عالم علوی بود جلوه گه مرغ ما	آب خور او بود گلشن باغ جنان

آنکه مدام شیشه ام از می لعل داده است — شیشه ام از چه میبرد پیش طبیب هر زمان

حافظ از آب زندگی شعر تو داد شربتم
ترک طبیب کن بیا نسخهٔ شربتم بخوان

کرشمه کن و بازار ساحری بشکن — بغمزه رونق بازار سامری بشکن
بباد ده سر و دستار عالمی یعنی — کلاه گوشه بآئین دلبری بشکن
برون خرام و ببر گوی نیکی از همه کس — سزای حور بده رونق پری بشکن
به آهوان نظر شیر آفتاب بگیر — بابروان دوتا قوس مشتری بشکن
چو عطرسای شود زلف سنبل از دم باد — تو قیمتش بسر زلف عنبری بشکن

چو عندلیب فصاحت فروش شد حافظ
تو رونقش بسخن گفتن دری بشکن

گلبرگ را ز سنبل مشکین نقاب کن — یعنی که رخ بپوش و جهانی خراب کن
بگشا بعشوه نرگس مست خراب را — وز رشک چشم نرگس رعنا پر آب کن
بفشان عرق ز چهره و اطراف باغ را — چون شیشهای دیدهٔ ما پر گلاب کن
بوی بنفشه بشنو و زلف نگار گیر — بنگر برنگ لاله و عزم شراب کن
زانجا که رسم و عادت عاشق کشی تست — شمشیر کین بخون دل ما خضاب کن

صبح است ساقیا قدحی پر شراب کن
دور فلک درنگ ندارد شتاب کن

زان پیشتر که عالم فانی شود خراب
ما را ز جام باده گلگون خراب کن

خورشید می ز مشرق ساغر طلوع کرد
گر برگ عیش می طلبی ترک خواب کن

روزی که چرخ از گل ما کوزها کند
زنهار کاسه سر ما پر شراب کن

ما مرد زهد و توبه و طامات نیستیم
با ما بجام باده صافی خطاب کن

همچون حباب دیده بروی قدح گشای
وین خانه را قیاس اساس از حباب کن

ایام گل چو عمر برفتن شتاب کرد
ساقی بدور باده گلگون شتاب کن

کار صواب باده پرستی است حافظا
برخیز و روی عزم بکار ثواب کن

فاتحه چو آمدی بسر خسته بخوان
لب بگشا که میدهد لعل لبت بمرده جان

آنکه بپرسش آمد و فاتحه خواند و میرود
گو نفسی که روح را میکنم از پیش روان

ای که طبیب خسته ای روی زبان من ببین
کین دم و دود سینه ام بار دلست بر زبان

گرچه تب استخوان من کرد ز مهر گرم و رفت
همچو تبم نمیرود آتش مهر از استخوان

باز نشان حرارتم ز آب دو دیده و ببین
نبض مرا که میدهد هیچ ز زندگی نشان

حال دلم چو خال تو هست در آتشش وطن
جسمم ازان دو چشم تو خسته شدست و ناتوان

تا کی از سیم و زرت کیسه تهی خواهد بود
بند ما بشنو و برخور ز همه سیم تنان

کمتر از ذره نه پست مشو مهر بورز
تا بخلوتگه خورشید رسی چرخ زنان

پیر پیمانه کش ما که روانش خوش باد
گفت پرهیز کن از صحبت پیمان شکنان

بر جهان تکیه مکن گر قدحی می داری
شادی زهره جبینان خور و نازک بدنان

با صبا در چمن لاله سحر می گفتم
که شهیدان که اند این همه خونین کفنان

گفت حافظ من و تو محرم این راز نه ایم
از می لعل حکایت کن و سیمین ذقنان

شراب لعل کش و روی مه جبینان بین
خلاف مذهب آنان جمال اینان بین

بزیر دلق مرقع کمندها دارند
درازدستی این کوته آستینان بین

بخرمن دو جهان سر فرو نمی آرند
دماغ کبر گدایان خوشه چینان بین

گره ز ابرو پرچین نمی گشاید یار
نیاز اهل دل و ناز نازنینان بین

حدیث عهد محبت ز کس نمی شنوم
وفای صحبت یاران همنشینان بین

اسیر عشق شدن چاره خلاص منست
ضمیر عاقبت اندیش پیش بینان بین

غبار خاطر حافظ برد صیقل عشق
صفای نیت پاکان و پاک دینان بین

از آن شمائل الطاف حسن خوش که تراست	میان بزم حریفان چو شمع سر برکن
بگو بخازن جنت که خاک این مجلس	بتحفه بر سوی فردوس و عود مجمر کن
طمع بنقد وصال تو حد ما نبود	حوالتم بدان لعل همچو شکر کن
چو شاهدان چمن زیر دست حسن تواند	کرشمه بر سمن و ناز بر صنوبر کن
ستاره شب هجران نمی فشاند نور	ببام قصر برآ و چراغ مه برکن
ازین مرقع پشمینه نیک در تنگم	بیک کرشمه صوفی وشم قلندر کن
فضول نفس حکایت بسی کند ساقی	تو کار خود مده از دست و می بساغر کن
لب پیاله ببوس آنگهان بمستان ده	بدین لطیفه دماغ خرد معطر کن
وگر فقیه نصیحت کند که می مخور	پیاله بدهش گو دماغ را تر کن
حجاب دیده ادراک شد شعاع جمال	بیا و خرگه خورشید را منور کن

پس از ملازمت عیش و عشق مهرویان
ز کارها که کنی شعر حافظ از بر کن

شاه شمشاد قدان خسرو شیرین دهنان	که بمژگان شکند قلب همه صف شکنان
دامن دوست بدست آر و ز دشمن بگسل	مرد یزدان شو و ایمن گذر از اهرمنان
مست بگذشت و نظر بر من درویش انداخت	گفت کای چشم و چراغ همه شیرین سخنان

بوسیدن لب یار اول ز دست مگذار	کآخر ملول گردی از دست لب گزیدن
فرصت شمار صحبت کز این دو راه منزل	چون بگذریم دیگر نتوان بهم رسیدن

گویی برفت حافظ از یاد شاه منصور
یارب بیادش آور درویش پروریدن

دلم را در سر زلف تو مسکن	بدین سانش فرو مگذار و مشکن
وگر دل سرکشد چون زلف از خط	بدست آرش ولی در پایش مفگن
چو شمع ار پیشم آیی در شب تار	شود چشمم بدیدار تو روشن
به گلزار غم چه کار اکنون که گشته است	جهان بر چشمم از رویت چو گلشن
ز شرم قامتت بنشینم آزاد	همه تن گر زبان باشم چو سوسن
ز مهرت گر نتابم ذره روی	چو خورشیدم فرو آید ز روزن
کجا بر تنگ شکر دست یابد	گر اندیشد مگس از باد بیزن

چو حافظ ماجرای عشقبازی
نمی‌گوید کسی بر وجه احسن

ز در درآ و شبستان ما منور کن	دماغ مجلس روحانیان معطر کن
بچشم و ابروی جانان سپرده‌ام دل و جان	بیا بیا و تماشای طاق و منظر کن

۱۱۹

ختم کن حافظ که گر زینگونه خوانی درس عشق
خلق در هر گوشه افسانهٔ خوانند زمن

خدارا کم نشین با خرقه‌پوشان
رخ از رندان بی سامان مپوشان

درین خرقه بسی آلودگی هست
خوشا وقت قبای می فروشان

چو مستم کردهٔ مستور منشین
چو نوشم دادهٔ زهرم منوشان

چو نازک طبعی و طاقت نیاری
گرانیهای مشتی دلق پوشان

درین صوفی وشان دردی ندیدم
که صافی باد عیش دردنوشان

لب میگون و چشم مست بگشای
که از شوق تو می لعل ست جوشان

بیا و زرق این سالوسیان بین
صراحی خون دل و بربط خروشان

ز دلگرمی حافظ بر حذر باش
که دارد سینهٔ چون دیگ جوشان

دانی که چیست دولت دیدار یار دیدن
در کوی او گدائے بر خسروی گزیدن

از جان طمع بریدن آسان بود ولیکن
از دوستان جانی مشکل بود بریدن

خواهم شدن به بستان چون غنچه با دل تنگ
وانجا به نیکنامے پیراهنے دریدن

گه چون نسیم با گل راز نهفته گفتن
گه سر عشقبازی از بلبلان شنیدن

من از دست غمت مشکل برم جان ولی دل را تو آسان بردی از من
بقول دشمنان برگشتی از دوست نگردد هیچکس با دوست دشمن
تنت در جامه چون در جام باده دلت در سینه چون در سیم آهن
ببار ای شمع اشک از دیده چون میغ که سوز دل شود بر خلق روشن
مرو کز سینه ام آه جگر سوز برآید همچو دود از راه روزن
دلم را مشکن و در پا میفکن که دارد در سر زلف تو مسکن

چو دل را بست در زلف تو حافظ
بدینسان کار او در پا میفکن

چون شوم خاک رهش دامن بیفشاند ز من ور بگویم دل بگردان رو بگرداند ز من
گر چو شمعش پیش میرم بر غمم خندد چو صبح ور برنجم خاطر نازک برنجاند ز من
عارض رنگین بهر کس مینماید همچو گل ور بگویم باز پوشان باز پوشاند ز من
دوستان جان داده ام از بهر دهانش بنگرید کو بچیزی مختصر چون باز می ماند ز من
او بخونم تشنه و من بر لبش تا چون شود کام بستانم ازو یا داد بستاند ز من
چشم خود را گفتم آخر یک نظر شیرین ببین گفت میخواهی مگر تا جوی خون راند ز من
گر چو فرهادم به تلخی جان برآید حیف نیست بس حکایتهای شیرین باز می ماند ز من

دیدی دلا که آخر پیری و زهد و علم	با من چه کرد دیده معشوقه باز من
از آب دیده بر سر آتش نشسته ایم	گو فاش کرد در همه آفاق راز من
می ترسم از خرابی ایمان که می برد	محراب ابرو تو حضور از نماز من
مست است یار و یاد حریفان نمیکند	یادش بخیر ساقی مسکین نواز من
یارب کی آن صبا بوزد کز نسیم او	گردد شمامه کرمش کارساز من
برخود چو شمع خنده زنان گریه میکنم	تا با تو سنگدل چه کند سوز و ساز من
نقشی بر آب میزنم از گریه حالیا	تا کی شود قرین حقیقت مجاز من
محمود در ادای که با آخر رسید عمر	میداد جان نزاری و گفتیا زمن
گفتم بدلق زرق بپوشم نشان عشق	غماز بود اشک و عیان کرد راز من
زاهد چو از نماز تو کاری نمیرود	هم مستی شبانه و راز و نیاز من

حافظ ز غصه سوخت بگو حالش ای صبا
با شاه دوست پرور دشمن گداز من

بهار گل طرب انگیز گشت و توبه شکن	بشادی رخ گل بیخ غم ز دل برکن
طریق صدق بیاموز از آب صاف ای دل	براستی طلب آزادگی ز سرو چمن
رسید باد صبا غنچه از هواداری	ز خود برون شد و بر تن درید پیراهن

ای سرو چمان از چمن و باغ زمانی
شمع و گل و پروانه و بلبل همه جمع اند
با دل شدگان جور و جفا تا بکی آخر
بخرام درین بزم و دو صد جامه قبا کن
ای دوست بیا رحم به تنهائی ما کن
آهنگ وفا ترک جفا بهر خدا کن

مشنو سخن دشمن بدگوی خدا را
با حافظ مسکین خود ای دوست وفا کن

ای روی ماه منظر تو نوبهار حسن
خال و خط تو مرکز لطف و مدار حسن
در چشم پرخمار تو پنهان فسون سحر
در زلف بیقرار تو پیدا قرار حسن
ماهی نتافت چون رخت از برج خسروی
سروی نخاست چون قدت از جویبار حسن
خرم شد از ملاحت تو عهد دلبری
فرخ شد از لطافت تو روزگار حسن
از دام زلف و دانهٔ خال تو در جهان
یک مرغ دل نماند نگشته شکار حسن
دائم به لطف دایه طبع از میان جان
می پرورد بناز ترا در کنار حسن
گرد لبت بنفشه ازان تازه و تر است
کاب حیات میخورد از جویبار حسن

حافظ طمع برید که بیند نظیر دوست
دیار نیست غیر تو اندر دیار حسن

بالا بلند عشوه گر سرو ناز من
کوتاه کرد قصهٔ زهد دراز من

افسر سلطان گل پیدا شد از طرف چمن | مقدمش یا رب مبارک باد بر سرو و سمن
خوش بجای خویشتن بود این نشست خسروی | تا نشیند هر کسی اکنون بجای خویشتن
تا ابد معمور باد این خانه کز خاک درش | هر نفس با بوی رحمن می‌وزد باد یمن
خاتم جم را بشارت ده بحسن خاتمه | کاسم اعظم کرد ازو کوتاه دست اهرمن
خنگ چوگانی چرخت رام شد در زیر زین | شهسوارا خوش بمیدان آمدی گویی بزن
جویبار ملک را آب از سر شمشیر تست | تو درخت عدل بنشان بیخ بدخواهان بکن
شوکت پور پشنگ و تیغ عالمگیر تو | در همه شهنامه‌ها شد داستان انجمن
بعد ازین نشگفت اگر با نکهت خلق خوشت | خیزد از صحرای ایران نافهٔ مشک ختن
گوشه گیران انتظار جلوهٔ خوش میکشند | برشکن طرف کلاه و برقع از رخ برفکن
ای صبا بر ساقی بزم اتابک عرضه دار | تا ازان جام زرافشان جرعهٔ بخشد بمن

مشورت با عقل کردم گفت حافظ می بنوش
ساقیا می ده بقول مستشار مؤتمن

ای خسرو خوبان نظری سوی گدا کن | رحمی بمن سوخته بی سر و پا کن
دارد دل درویش تمنای نگاهی | زان چشم سیه مست بیک غمزه روا کن
گر لاف زند ماه که ماند بجمالت | بنمای رخ خویش و بانگشت نما کن

ز زرت کنند زیور بزرت کشند در بر
من بینوای مضطر چکنم که زر ندارم

و گرم بگو که خواهم که ز دور گشت برانم
تو بپرین و من برآیم که دل از تو بر ندارم

من اگر چه می پرستم بدیدی بد ستم
سبرید دل ز دستم که دل دگر ندارم

دل خسته حافظ از بجوئی غم دل به تند خوئی
چه بگویمت بگوئی سر درد سر ندارم

ای نور چشم من سخنی هست گوش کن
تا ساغرت پرست بنوشان و نوش کن

پیران سخن بتجربه گفتند گفتمت
هان ای پسر که پیر شوی پند گوش کن

بر هوشمند سلسله ننهاد دست عشق
خواهی که زلف یار کشی ترک هوش کن

تسبیح و خرقه لذت مستی نه بخشدت
همت درین عمل طلب از میفروش کن

با دوستان مضایقه در عمر و مال نیست
صد جان فدای یار نصیحت نیوش کن

در راه عشق وسوسهٔ اهرمن بسیست
هشدار و گوش دل به پیام سروش کن

برگ نوا تبه شد و ساز طرب نماند
ای چنگ ناله برکش و ای دف خروش کن

ساقی که جامت از می صافی تهی مباد
چشم عنایتی بمن دردنوش کن

سرمست در قبای زرافشان چو بگذری
یک بوسه نذر حافظ پشمینه پوش کن

اگر بر من نبخشاسی پشیمانی خوری آخر
بخاطر دار این معنی که در خدمت کجا گفتیم

جگر چون نافه ام خون گشت و نه زینم نمیباشد
جزای آنکه با زلفش سخن از چین خطا گفتیم

تو آتش گشتی ای حافظ ولی با یار درنگرفت
ز بدعهدی گل گوئی حکایت با صبا گفتیم

عمریست تا من در طلب هر روز گامی میزنم
دست شفاعت هر دمی در نیکنامی میزنم

بی ماه مهرافروز خود تا بگذرانم روز خود
دامی براهی می نهم مرغی بدامی میزنم

تا بو که یابم آگهی زان سایهٔ سرو سهی
گلبانگ عشق از هر طرف بر خوشخرامی میزنم

هرچند آن آرام دل دانم نبخشد کام دل
نقش خیالی میکشم فالی دوامی میزنم

اورنگ کو گلچهر کو نقش وفا و مهر کو
حالی من اندر عاشقی داد تمامی میزنم

دانم سر آید قصه ام چندان که از غصه ام
زین آه خون افشان که من صبح و شامی میزنم

با آنکه از خود غایبم وز می چو حافظ تائبم
در مجلس روحانیان گه گاه جامی میزنم

بروای طبیبم از سر که خبر ز سر ندارم
بخدا رها کنم جان که ز جان خبر ندارم

بعیادتم قدم نه که ز بیخودی شوم به
می ناب نوش و هم ده که غم دگر ندارم

غمم ار خوری ازین بیش نکنم ز غمخوری بس
نظری بجز تو با کس بخدا دگر ندارم

چون آبروی لاله و گل فیض حسن تست — ای ابر لطف بر من خاکی ببار هم

چون کائنات جمله ببوی تو زنده اند — ای آفتاب سایه ز من بر مدار هم

اهل نظر اسیر تو اند از خدا بترس — وز انتصاف آصف جم اقتدار هم

بر یاد رای انور او آفتاب صبح — جان میکند فدا و کواکب نثار هم

گوی زمین ربوده چوگان عدل تست — وین بر کشیده گنبد نیلی حصار هم

تا از نتیجه فلک و طور دور اوست — تبدیل سال و ماه و خزان و بهار هم

خالی مباد کاخ جلالت ز سروران — وز ساقیان سرو قد گلعذار هم

برهان ملک و دین که ز دست وزارتش — ایام کان یمین شد و دریا یسار هم

عزم سبک عنان تو در جنبش آورد — این پایدار مرکز عالی مدار هم

حافظ که در ثنای تو چندین گهر فشاند — پیش کف تو شد خجل و شرمسار هم

صلاح از ما چه میجویی که مستان را صلا گفتیم — بدور نرگس مستت سلامت را دعا گفتیم

در میخانه ام بگشا که هیچ از خانقه نگشود — گرت باور بود ور نه سخن این بود و ما گفتیم

من از چشم خوش ساقی خراب افتاده ام لیکن — بلائی کز حبیب آمد هزارش مرحبا گفتیم

قدت گفتم که شمشاد است بس خجلت ببار آورد — که این نسبت چرا کردیم و این بهتان چرا گفتیم

اینچه شوریست که در دور قمر می بینم | همه آفاق پر از فتنه و شر می بینم
هر کسی روز بهی می طلبد از ایام | مشکل اینست که هر روز بتر می بینم
ابلهان را همه شربت ز گلاب و قند است | قوت دانا همه از خون جگر می بینم
اسپ تازی شده مجروح بزیر پالان | طوق زرین همه در گردن خر می بینم
دختران را همه جنگست و جدل با مادر | پسران را همه بدخواه پدر می بینم
هیچ رحمی نه برادر به برادر دارد | هیچ شفقت نه پدر را بپسر می بینم

پند حافظ بشنو خواجه برو نیکی کن
زانکه این پند به از در و گهر می بینم

دیدار شد میسر و بوس و کنار هم | از بخت شکر دارم و از روزگار هم
زاهد برو که طالع اگر طالع منست | جامم بدست باشد و زلف نگار هم
ما عیب کس بمستی و رندی نمی کنیم | لعل بتان خوشست و می خوشگوار هم
ای دل بشارتی دهمت محتسب نماند | وز می جهان پرست و بت میگسار هم
آن شد که چشم بدنگران بود از کمین | خصم از میان برفت و سرشک از کنار هم
خاطر بدست تفرقه دادن نه زیرکیست | مجموعه بخواه و صراحی بیار هم
بر خاکیان عشق فشان جرعه لبش | تا خاک لعل گون شود و مشکبار هم

اول ز حرف لوح وجودم خبر نبود	در مکتب غم تو چنین نکته دان شدم
قسمت حوالتم بخرابات میکند	هر چند اینچنین شدم و آنچنان شدم
من پیر سال و ماه نیم یار بیوفاست	بر من چو عمر میگذرد پیر از آن شدم
آن روز بر دلم در معنی گشاده شد	کز ساکنان درگه پیر مغان شدم

دوشم نوید داد و بشارت که حافظا
باز آ که من بعفو گناهت ضمان شدم

اگر برخیزد از دستم که با دلدار بنشینم	ز جام وصل می نوشم ز باغ خلد گل چینم
شراب تلخ صوفی سوز بنیادم بخواهد برد	لبم بر لب نه ای ساقی و بستان جان شیرینم
لبت شکر بمستان داد و چشمت می بمیخواران	منم کز غایت حرمان نه با آنم نه با اینم
مگر دیوانه خواهم شد درین سودا که شب تا روز	سخن با ماه میگویم پری در خواب می بینم
چو هر خاکی که باد آورد فیضی بود از انعامی	ز حال بنده یاد آور که خدمتگار دیرینم
ز هر کو نقش نظمی زد کلامش دلپذیر آید	تذرو طرفه میگیرم که چالاک است شاهینم
وگر باور نمیداری رو از صورتگر چین پرس	که مانی نسخه میخواهد ز نوک کلک مشکینم
وفاداری و حق گوئی نه کار هر کسی باشد	غلام آصف دوران جلال الحق والدینم
رموز عشق و سرمستی ز من بشنو نه از حافظ	که با جام و قدح هر شب حریف ماه و پروینم

نماز شام غریبان چو گریه آغازم
بمویه‌های غریبانه قصه پردازم

بیاد یار و دیار آنچنان بگریم زار
که از جهان ره و رسم سفر براندازم

من از دیار حبیبم نه از بلاد غریب
مهیمنا برفیقان خود رسان بازم

خدای را مددی ای دلیل راه که من
بکوی میکده دیگر علم برافرازم

خرد ز پیری من کی حساب برگیرد
که باز با صنمی طفل عشق می‌بازم

بجز صبا و شمالم نمی‌شناسد کس
عزیز من که بجز باد نیست همرازم

هوای منزل یار آب زندگانی ماست
صبا بیار نسیمی ز خاک شیرازم

سرشکم آمد و عیبم بگفت روی بروی
شکایت از که کنم خانگیست غمازم

ز چنگ زهره شنیدم که صبحدم میگفت
مرید حافظ خوش لهجهٔ خوش آوازم

هر چند پیر و خسته دل و ناتوان شدم
هر گه که یاد روی تو کردم جوان شدم

شکر خدا که هر چه طلب کردم از خدا
بر منتهای مطلب خود کامران شدم

در شاهراه دولت سرمد بتخت بخت
با جام می بکام دل دوستان شدم

از آن زمان که فتنهٔ چشمت بما رسید
ایمن ز شر فتنهٔ آخر زمان شدم

ای گلبن جوان بدولت بخور که من
در سایهٔ تو بلبل باغ جنان شدم

چون صبا مجموعهٔ گل را به آب لطف شست / کج دلم خوان گر نظر بر صفحهٔ دفتر کنم

لاله ساغرگیر و نرگس مست و بر ما نام فسق / داوری دارم بسی یا رب کرا داور کنم

عشق دردانه است و من غواص و دریا میکده / سر فرو بردم در آنجا تا کجا سر بر کنم

گرچه گرد آلود فقرم شرم باد از همتم / گر به آب چشمهٔ خورشید دامن تر کنم

من که دارم در گدائی گنج سلطانی بدست / کی طمع در گردش گردون دون پرور کنم

عاشقان را گر در آتش می‌پسندد لطف دوست / تنگ چشمم گر نظر بر چشمهٔ کوثر کنم

عهد و پیمان فلک را نیست چندان اعتبار / عهد با پیمانه بندم شرط با ساغر کنم

بازکش یکدم عنان ای ترک شهرآشوب من / تا ز اشک و چهره راهت پر زر و گوهر کنم

با وجود بینوائی رو سیه بادم چو ماه / گر قبول فیض خورشید بلند اختر کنم

من که امروزم بهشت نقد حاصل میشود / وعدهٔ فردای زاهد را چرا باور کنم

شیوهٔ رندی نه لایق بود وضعم را ولی / چون درافتادم چرا اندیشهٔ دیگر کنم

دوش لعلت عشوه‌ای میداد حافظ را ولی / من نه آنم کز وی این افسانه‌ها باور کنم

گوشهٔ محراب ابروی تو میخواهم ز بخت / تا در آنجا همچو مجنون درس عشق از بر کنم

وقت گل گوئی که زاهد شو بچشم و جان ولی / میروم تا مشورت با شاهد و ساغر کنم

نه هر وقت گل حیف است حافظ گوش دار / تا اعوذی خوانم و اندیشهٔ دیگر کنم

شهریست پر کرشمهٔ خوبان ز شش جهت	چیزیم نیست ورنه خریدار هر ششم
گفتی ز سر عهد ازل نکته‌ای بگوی	آنگه بگویمت که دو پیمانه درکشم
حسن عروس طبع مرا جلوه آرزوست	آئینه ندارم ازان آه می‌کشم

حافظ ز تاب فکرت بیحاصلی بسوخت
ساقی کجاست تا زند آبی بر آتشم

من که باشم که بران خاطر عاطر گذرم	لطفها میکنی ای خاک درت تاج سرم
دلبرا بنده نوازیت که آموخت بگو	که من این ظن برقیبان تو هرگز نبرم
همتم بدرقهٔ راه کن ای طائر قدس	که دراز است ره مقصد و من نوسفرم
ای نسیم سحری بندگی ما برسان	که فراموش مکن وقت دعای سحرم
خرم آن روز کزین مرحله بربندم رخت	در سر کوی تو پرسند رفیقان خبرم
پایه نظم بلند است و جهانگیر بگو	تا کند پادشه بحر دهان پر گهرم
راه خلوتگه خاصم بنما تا پس ازین	می خورم با تو و دیگر غم دنیا نخورم

حافظا شاید اگر در طلب گوهر وصل
دیده دریا کنم از اشک و در و غوطه خورم

من نه آن رندم که ترک شاهد و ساغر کنم	محتسب داند که من این کارها کمتر کنم

باغ بهشت و سایهٔ طوبی و قصر حور	با خاک کوی دوست برابر نمی کنم
تلقین درس اهل نظر یک اشارتست	گردم اشارتی و مکرر نمی کنم
هرگز نمیشود ز سر خود خبر مرا	تا در میان میکده سر بر نمی کنم
شیخم بطنز گفت حرامست می مخور	گفتم بگو که گوش بهر خر نمی کنم
پیر مغان حکایت معقول میکند	معذورم ار محال تو باور نمی کنم
این تقویم بس ست که چون زاهدان شهر	ناز و کرشمه بر سر منبر نمی کنم
زاهد بطعنه گفت برو ترک عشق کن	محتاج جنگ نیست برادر نمی کنم

حافظ جناب پیر مغان مامن وفاست
من ترک خاک بوسی این در نمی کنم

من دوستدار روی خوش و موی دلکشم	مدهوش چشم مست و می صاف بیغشم
در عاشقی گزیر نباشد ز سوز و ساز	استاده ام چو شمع مترسان ز آتشم
من آدم بهشتیم اما درین سفر	حالی اسیر عشق جوانان مهوشم
بخت ار مدد کند که کشم رخت سوی دوست	گیسوی حور گرد فشاند ز مفرشم
شیراز معدن لب لعل ست و کان حسن	من جوهری مفلس ازان رو مشوشم
از بسکه چشم مست درین شهر دیده ام	حقا که می نمیخورم اکنون و سرخوشم

من آن مرغم که هر شام و سحرگاه — ز بام عرش می آید صفیرم

قراری کرده ام با می فروشان — که روز غم بجز ساغر نگیرم

خوشا آن دم که استغنای مستی — فراغت بخشد از شاه و وزیرم

فراوان گنج غم در سینه دارم — اگرچه مدعی بیند فقیرم

من آن دم برگرفتم دل ز حافظ
که ساقی گشت یار ناگزیرم

مژده وصل تو کو کز سر جان برخیزم — طایر قدسم و از دام جهان برخیزم

یارب از ابر هدایت برسان بارانی — پیشتر زانکه چو گردی ز میان برخیزم

بولای تو که گر بنده خویشم خوانی — از سر خواجگی کون و مکان برخیزم

بر سر تربت من با می و مطرب بنشین — تا ببویت ز لحد رقص کنان برخیزم

گرچه پیرم تو شبی تنگ در آغوشم گیر — تا سحرگه ز کنار تو جوان برخیزم

تو مپندار که از خاک سر کوی تو من — بجفای فلک و جور زمان برخیزم

سرو بالا بنما ای بت شیرین حرکات
که چو حافظ ز سر جان و جهان برخیزم

من ترک عشقبازی و ساغر نمیکنم — صد بار توبه کردم و دیگر نمی کنم

مرو که در غم هجر تو از جهان برهیم	بیا که پیش تو از خویشتن بزبان بدهیم
سخن بگوی که پیش لب تو جان بدهیم	رها مکن که درین حسرت از جهان بدهیم
روا مدار که جان بر لبست با جهان	ندیده کام دل از آن لب و دهان بدهیم
خوش آن زمان که ببینیم بر دهان لب تو	تو خود بگوی که ما از بهشت چسان بدهیم
گدای کوی شماییم و حاجتی داریم	روا مدار که محروم از آستان بدهیم
نشان وصل بباده بهر طریق که هست	که باری از پی وصل تو با نشان بدهیم

مگو که حافظ ازین در برو برای خدا
که هرچه رای تو باشد جز این بران بدهیم

مزن بر دل ز نوک غمزه تیرم	که پیش چشم بیمارت بمیرم
نصاب حسن در حد کمالست	زکاتم ده که مسکین و فقیرم
قدح پر کن که من از دولت عشق	جوان بخت جهانم گرچه پیرم
چنانم پر شد فضای سینه از دوست	که فکر خویش گم شد از ضمیرم
مبادا جز حساب مطرب و می	اگر حرفی کشد کلک دبیرم
دران غوغا که کس کس را نپرسد	من از پیر مغان منت پذیرم
چو طفلان تا کی ای زاهد فریبی	بسیب بوستان و شهد و شیرم

خدارا ای رقیب امشب زمانی دیده بر هم نه | که من با لعل خاموشش نهانی صد سخن دارم

گرم صد لشکر از خوبان بقصد دل کمین سازند | بحمد الله و المنة بتی لشکرشکن دارم

الا ای پیر فرزانه مکن عیبم ز میخانه | که من در ترک پیمانه دلی پیمان شکن دارم

چو در گلزار اقبالش خرامانم بحمد الله | نه میل لاله و نسرین نه برگ یاسمن دارم

برندی شهره شد حافظ پس از چندین ورع اما | چه غم دارم چو در عالم امین الدین حسن دارم

مرحبا طایر فرخ رخ و فرخنده پیام | خیر مقدم چه خبر یار کجا راه کدام

یارب این قافله را لطف ازل بدرقه باد | که ازو خصم بدام آید و معشوق بکام

ماجرای من و معشوق مرا پایان نیست | هرچه آغاز ندارد نپذیرد انجام

چشم خونبار مرا خواب نه در خور باشد | من له القتل و وا عجبا کیف ینام

تو ترحم نکنی بر من بیدل دانم | ذاک دعوای دهانت و تلک الایام

گل ز خنده بدمد تنعم ز کرم رخ بنمای | سرو مینازد و خوش نیست خدارا بخرام

مرغ روحم که همین زد ز سر سدره صفیر | عاقبت دانه خال تو فگندش در دام

زلف دلدار چو زنار همی فرماید | برو ای شیخ که شد بر تن ما خرقه حرام

حافظ ار میل بابروی تو دارد شاید | جای در گوشه محراب کنند اهل کلام

ما نگوییم بد و میل بناحق نکنیم
جامهٔ کس سیه و دلق خود ازرق نکنیم

رقم مغلطه بر دفتر دانش نکشیم
سر حق با ورق شعبده ملحق نکنیم

عیب درویش و توانگر بکم و بیش بد است
کار بد مصلحت آنست که مطلق نکنیم

خوش برانیم جهان در نظر راهروان
فکر اسب سیه و زین مغرق نکنیم

آسمان کشتی ارباب هنر می‌شکند
تکیه آن به که برین بحر معلق نکنیم

شاه اگر جرعهٔ رندان نه بحرمت نوشد
التفاتش بمی صاف مروق نکنیم

گر بدی گفت حسودی و رفیقی رنجید
گو تو خوش باش که ما گوش باحمق نکنیم

حافظ ار خصم خطا گفت نگیریم برو
ور بحق گفت جدل با سخن حق نکنیم

مرا عهدیست با جانان که تا جان در بدن دارم
هواداران کویش را چو جان خویشتن دارم

صفای خلوت خاطر ازان شمع چگل جویم
فروغ چشم و نور دل ازان ماه ختن دارم

بکام و آرزوی دل چو دارم خلوتی حاصل
چه فکر از خبث بدگویان میان انجمن دارم

شراب خوشگوارم هست و یار مهربان ساقی
ندارد هیچکس یاری چنین یاری که من دارم

مرا در خانه سروی هست کاندر سایهٔ قدش
فراغ از سرو بستانی و شمشاد چمن دارم

سزد کز خاتم لعلش زنم لاف سلیمانی
چو اسم اعظمم باشد چه باک از اهرمن دارم

رهرو منزل عشقیم و ز سرحد عدم	تا باقلیم وجود این همه راه آمده‌ایم
سبزهٔ خط تو دیدیم و ز بستان بهشت	بطلبکاری این مهر گیاه آمده‌ایم
با چنین گنج که شد خازن او روح امین	بگدائی بدر خانهٔ شاه آمده‌ایم
لنگر حلم تو ای کشتی توفیق کجاست	که درین بحر کرم غرق گناه آمده‌ایم
آبرو میرود ای ابر خطاپوش ببار	که بدیوان عمل نامه سیاه آمده‌ایم

حافظ این خرقهٔ پشمینه بینداز که ما
از پی قافله با آتش و آه آمده‌ایم

ما ز یاران چشم یاری داشتیم	خود غلط بود آنچه ما پنداشتیم
تا درخت دوستی کی بر دهد	حالیا رفتیم و تخمی کاشتیم
گفتگو آیین درویشی نبود	ورنه با تو ماجراها داشتیم
شیوهٔ چشمت فریب جنگ داشت	ما غلط کردیم و صلح انگاشتیم
نکته‌ها رفت و شکایت کس ندید	جانب حرمت فرونگذاشتیم
گلبن حسنت نه خود شد دلفریب	ما دم همت برو بگماشتیم
چون نهادی دل بمهر دیگران	ما امید از وصل تو برداشتیم
گفت خود دادی بما دل حافظا	ما محصل بر کسی نگماشتیم

کار از تو میرود مددی ای دلیل راه
انصاف میدهیم که از ره فتاده ایم

چون لاله می ببین و قدح در میان کار
این داغ بین که بر دل خونین نهاده ایم

گفتی که حافظا این همه رنگ و خیال چیست
نقش غلط مخوان که همان لوح ساده ایم

ما ورد سحر بر در میخانه نهادیم
اوقات دعا در ره جانانه نهادیم

سلطان ازل گنج غم عشق بما داد
تا روی درین منزل ویرانه نهادیم

در خرقه صد عاقل و زاهد زند آتش
این داغ که ما بر دل دیوانه نهادیم

در دل ندهم ره پس ازین مهر بتان را
مهر لب او بر در این خانه نهادیم

آن بوسه که زاهد ز پیش داد بما دوست
از روی صفا بر لب جانانه نهادیم

چون میرود این کشتی سرگشته که آخر
جان در سر این گوهر یکدانه نهادیم

المنة لله که چو ما بیدل و دین بود
آن را که خرد پرور و فرزانه نهادیم

در خرقه ازین بیش منافق نتوان بود
بنیادش ازین شیوهٔ رندانه نهادیم

قانع بخیالی ز تو بودیم چو حافظ
یارب چه گدا همت و شاهانه نهادیم

ما درین در نه پی حشمت و جاه آمده ایم
از بد حادثه اینجا به پناه آمده ایم

من اگر رندم و گر شیخ چه کارم با کس
حافظ راز خود و عارف وقت خویشیم

ما بر آریم شبی دست و دعائی بکنیم
غم هجران ترا چاره ز جائی بکنیم

دل بیمار شد از دست رفیقان مددی
تا طبیبش بسر آریم و دوائی بکنیم

خشک شد بیخ طرب راه خرابات کجاست
تا دران آب و هوا نشو و نمائی بکنیم

آنکه بی جرم برنجید و به تیغم زد و رفت
بازش آرید خدا را که صفائی بکنیم

در ره نفس کزو سینه ما بتکده شد
تیر آهی بگشائیم و غزائی بکنیم

مدد از خاطر رندان طلب ای دل ورنه
کار صعب است مبادا که خطائی بکنیم

سایه طائر کم حوصله کاری نکند
طلب سایه میمون همائی بکنیم

دلم از پرده بشد حافظ خوش لهجه کجاست
تا بقول و غزلش ساز و نوائی بکنیم

ما سرخوشان مست دل از دست داده ایم
همراز عشق و همنفس جام باده ایم

بر ما بسی کمان ملامت کشیده اند
تا کار خود ز ابروی جانان گشاده ایم

ای گل تو دوش جام صبوحی کشیده
ما آن شقایقیم که با داغ زاده ایم

پیر مغان ز توبه ما گر ملول شد
گو باده صاف کن که بعذر ایستاده ایم

پروانهٔ راحت بده ای شمع که امشب — از آتش دل پیش تو چون شمع گدازم

چون نیست نماز من آلوده نمازی — در میکده زان کم نشود سوز و گدازم

در مسجد و میخانه خیالت اگر آید — محراب کمانخانهٔ ابروی تو سازم

گر خلوت ما را شبی از رخ بفروزی — چون صبح در آفاق جهان سر بفرازم

آن دم که بیک خنده دهم جان چو صراحی — مستان تو خواهم که گذارند نمازم

محمود بود عاقبت کار درین راه — در سر برود در سر سودای ایازم

حافظ غم دل با که بگویم که درین دور — جز جام نشاید که بود محرم رازم

گر من از سرزنش مدعیان اندیشم — شیوهٔ مستی و رندی نرود از پیشم

زهد رندان نوآموخته راهی بدهیست — منکه بدنام جهانم چه صلاح اندیشم

شاه شوریده سران خوان من بی سامان را — زانکه در کم خردی از همه عالم بیشم

بر جبین نقش کن از خون دل من خالی — تا بدانند که قربان تو کافر کیشم

اعتمادی بنما و بگذر بهر خدا — تا بدانی که درین خرقه چه نادرویشم

شعر خونبار من ای دوست بیار بخوان — که ز مژگان سیه بر رگ جان زد نیشم

دامن از رشحهٔ خون دل ما درهم چین — که اثر در تو کند گر بخراشی ریشم

رنگ تزویر پیش ما نبود	شیر سرخیم و افعی سیهیم

وام حافظ بگو که باز دهند
کرده اعتراف و ما گواهیم

گر دست دهد خاک کف پای نگارم	بر لوح بصر خط غباری بنگارم
پروانهٔ او گر برسد در طلب جان	چون شمع همان دم بدمی جان بسپارم
گر قلب دلم را ننهد دوست عیاری	من نقد روان در دمش از دیده شمارم
دامن مفشان من خاکی که پس از مرگ	زین در نتواند که برد باد غبارم
از بوی کنار تو شدم غرقهٔ امید	از موج سرشکم که رساند بکنارم
زلفین سیاه تو بدلداری عشاق	دادند قراری و ببردند قرارم
امروز مکش سر ز وفای من و اندیش	زان شب که من از غم بدعا دست برآرم
ای ساقی ازان باده یکی جرعه بیاور	کان بوی شفا میدهد از رنج خمارم

حافظ لب لعلش چو مرا جان عزیز است
عمری بود آن لحظه که جان را بلب آرم

گر دست دهد در خم زلفین تو بازم	چون گوی چه سرها که بچوگان تو بازم
زلف تو مرا عمر عزیز است ولی نیست	در دست سری موی ازان زلف درازم

پرده مطربم از دست برون خواهد برد
آه اگر زانکه دران پرده نباشد یارم

منم آن شاعر ساحر که بافسون سخن
از نی کلک همه شهد و شکر میبارم

بامید نهادیم درین بادیه پای
ای دلیل دل گم گشته فرو مگذارم

چون منش در گذر باد نمی یارم دید
باکه گویم که بگوید سخنی با یارم

دیده بخت بافسانهٔ او شد در خواب
کو نسیمی ز عنایت که کند بیدارم

دوش میگفت که حافظ همه رویست و ریا
بجز از خاک درت باکه بگو در آرم

گرچه ما بندگان پادشهیم
پادشاهان ملک صبحگهیم

گنج در آستین و کیسه تهی
جام گیتی نما و خاک رهیم

هوشیار حضور و مست غرور
بحر توحید و غرقهٔ گنهیم

شاهد بخت چون کرشمه کند
ماش آئینهٔ رخ چو مهیم

شاه بیدار بخت را هر شب
ما نگهبان افسر و کلهیم

گو غنیمت شمار صحبت ما
که تو در خواب و ما بدیده گهیم

شاه منصور واقفست که ما
روی همت بهر کجا که نهیم

دشمنان را ز خون کفن سازیم
دوستان را قبای فتح دهیم

گر ببینم خم ابروی چو محرابش باز	سجدهٔ شکر کنم وز پی شکرانه روم

خرم آن دم که چو حافظ بتولای وزیر
سرخوش از میکده با دوست بکاشانه روم

گرچه از آتش دل چون خم می در جوشم	مهر بر لب زده خون می خورم و خاموشم
قصد جانست طمع در لب جانان کردن	تو مرا بین که درین کار بجان میکوشم
من کی آزاد شوم از غم دل چون هر دم	هندوی زلف بتی حلقه کند در گوشم
حاش لله که نیم معتقد طاعت خویش	این قدر هست که گه گه قدحی مینوشم
هست امیدم که علی رغم عدو روز جزا	فیض عفوش ننهد بار گنه بر دوشم
پدرم روضهٔ رضوان بدو گندم بفروخت	ناخلف باشم اگر من بجوی نفروشم
خرقه پوشی من از غایت دینداری نیست	پردهٔ بر سر صد عیب نهان می پوشم
می نخواهم که بنوشم بجز از راوق می	چکنم گر سخن پیر مغان ننیوشم

گر ازین دست زند مطرب مجلس ره عشق
شعر حافظ برد وقت سماع از هوشم

گرچه افتاد ز زلفش گرهی در کارم	همچنان چشم امید از کرمش میدارم
بطرب حمل مکن سرخی رویم که چو جام	خون دل عکس برون میدهد از رخسارم

تا مگر جرعه فشاند لب جانان بر من | سالها زان شده ام بر در میخانه مقیم

مگرش صحبت دیرین من از یاد برفت | ای نسیم سحری یاد دهش عهد قدیم

بعد صد سال اگر بر سر خاکم گذری | سر برآرد ز گلم رقص کنان عظم رمیم

فکر بهبود خود ای دل ز دری دیگر کن | درد عاشق نشود به زمداوای حکیم

گوهری معرفت اندوز که با خود ببری | که نصیب دگرانست نصاب زر و سیم

دام سختست مگر یار شود لطف خدا | ورنه آدم نبرد صرفه ز شیطان رجیم

غنچه گو تنگدل از کار فروبسته مباش | کز دم صبح مدد یابی و انفاس نسیم

دلبر از ما بصد امید گرفت اول دل | ظاهرا عهد فرامش نکند خلق کریم

حافظ ار سیم و زرت نیست و شاکر باش

چه به از دولت لطف سخن و طبع سلیم

117

گر ازین منزل غربت بسوی خانه روم | نذر کردم که هم از راه بمیخانه روم

زین سفر گر بسلامت بوطن باز رسم | دگر آنجا که روم عاقل و فرزانه روم

تا بگویم که چه کشفم شد ازین سیر سلوک | بر در میکده با بربط و پیمانه روم

آشنایان ره عشق گرم خون بخورند | ناکسم گر بشکایت بر بیگانه روم

بعد ازین دست من و زلف چو زنجیر نگار | تا کی از پی کام دل دیوانه روم

قد تو تا بشد از جویبار دیدهٔ من | بجای سرو جز آب روان نمی بینم

من و سفینهٔ حافظ که اندرین دریا
بضاعت سخن دُرفشان نمی بینم

فاش میگویم و از گفتهٔ خود دلشادم | بندهٔ عشقم و از هر دو جهان آزادم

طائر گلشن قدسم چه دهم شرح فراق | که درین دامگه حادثه چون افتادم

من ملک بودم و فردوس برین جایم بود | آدم آورد درین دیر خراب آبادم

سایهٔ طوبی و دلجوئی حور و لب حوض | بهوای سر کوی تو برفت از یادم

نیست بر لوح دلم جز الف قامت یار | چکنم حرف دگر یاد نداد استادم

کوکب بخت مرا هیچ منجم نشناخت | یارب از مادر گیتی بچه طالع زادم

تا شدم حلقه بگوش در میخانهٔ عشق | هر دم آید غمی از نو بمبارک بادم

گر خورد خون دلم مردمک دیده رواست | که چرا دل بجگرگوشهٔ مردم دادم

پاک کن چهرهٔ حافظ بسر زلف ز اشک
ورنه این سیل دمادم بکند بنیادم

فتوی پیر مغان دارم و عهدیست قدیم | که حرامست می آنجا که نه یارست ندیم

چاک خواهم زدن این دلق ریائی چه کنم | روح را صحبت ناجنس عذابیست الیم

تا سحر چشم یار چه بازی کند که باز	بنیاد بر کرشمهٔ جادو نهاده‌ایم
طاق و رواق مدرسه و قیل و قال فضل	زینها بخاک کوی تو مارو نهاده‌ایم
عمری گذشت و ما بامید اشارتی	چشمی بران دو نرگس جادو نهاده‌ایم
ناموس چند سالهٔ اجداد نیک نام	در راه جام و ساقی مهرو نهاده‌ایم
هشیار و عاقلیم که بر دست و پا دل	زنجیر و بند زان خم گیسو نهاده‌ایم
ای آن بعقل کوش که با نقد عقل و هوش	در راه یار سلسلهٔ گیسو نهاده‌ایم
فرما اشارتی که دو چشم امید را	پیوسته بر دو گوشهٔ ابرو نهاده‌ایم

گفتی که حافظا دل سرگشته‌ات کجاست
در حلقه‌های آن خم گیسو نهاده‌ایم

غم زمانه که هیچش کران نمی‌بینم	دواش جز می چون ارغوان نمی‌بینم
نشان مرد خدا عاشقیست با خود آی	که در مشایخ شهر این نشان نمی‌بینم
در این خمار کسم جرعه‌ای نمی‌بخشد	ببین که اهل دلی در جهان نمی‌بینم
ز آفتاب قدح ارتفاع عیش بگیر	چرا که طالع وقت آنچنان نمی‌بینم
نشان موی میانش که دل در او بستم	ز من مپرس که خود در میان نمی‌بینم
بریش دو دیده حیران من هزار افسوس	که با دو آینه رویش عیان نمی‌بینم

ساقی شکردهان و مطرب شیرین سخن — همنشینی نیک کردار و حریفی نیکنام

شاهدی در لطف و پاکی رشک آب زندگی — دلبری در حسن و خوبی غیرت ماه تمام

باده گلرنگ تلخ و تیز خوشخوار سبک — نقلش از لعل نگار و نقلی از یاقوت خام

بزمگاهی دلنشین چون قصر فردوس برین — گلشنی پیرامنش چون روضه دار السلام

صف نشینان نیکخواه و پیشکاران با ادب — دوستداران صاحب اسرار و حریفان دوستکام

غمزه ساقی بیغمای خرد آخته تیغ — زلف دلبر از برای صید دل گسترده دام

هر که این صحبت بجوید خوشدلی بر وی حلال — وانکه این عشرت نخواهد زندگی بر وی حرام

نکته دانی بذله گو چون حافظ شیرین سخن — بخشش آموزی جهان افروز چون حاجی قوام

عمریست تا براه غمت رو نهاده ایم — روی و ریای خلق بیکسو نهاده ایم

هم جان بدان دو نرگس جادو سپرده ایم — هم دل بدان دو سنبل هندو نهاده ایم

ما ملک عافیت نه بلشکر گرفته ایم — ما تخت سلطنت نه ببازو نهاده ایم

در گوشه امید چو نظارگان ماه — چشم طلب بران خم ابرو نهاده ایم

بی بوی زلف تو سر سودائی از ملال — همچون بنفشه بر سر زانو نهاده ایم

ننهاده ایم بار جهان بر دل ضعیف — وین کار بار بسته بیکسو نهاده ایم

بیرون جهیم سرخوش و از بزم مدعی	غارت کنیم باده و شاهد به بر کشیم
کام جهان برآر که بخشند خدا گناه	روزی که رخت جان بجهان دگر کشیم
کو عشوهٔ ز ابرو تو تا چو ماه نو	گوی سپهر در خم چوگان زر کشیم
فردا اگر نه روضهٔ رضوان بما دهند	غلمان ز غرفه حور ز جنت بدر کشیم

حافظ نه حد تست چنین لافها زدن
پا از گلیم خویش چرا بیشتر کشیم

عاشق روی جوانی خوش نوخاسته‌ام	وز خدا صحبت او را بدعا خواسته‌ام
عاشق و رند و نظربازم و میگویم فاش	تا بدانی که بچندین هنر آراسته‌ام
شرمم از خرقهٔ آلودهٔ خود می‌آید	که برو پاره بصد شعبده آراسته‌ام
خوش بسوز از غمش ای شمع که اینک من نیز	بهمین کار کمر بسته و برخاسته‌ام
با چنین حیرتم از دست بشد صرفهٔ کار	بر غم افزوده‌ام آنچه از دل و جان کاسته‌ام
پاسبان حرم دل شده‌ام شب همه شب	بو که سیری بکند آن مه ناکاسته‌ام

همچو حافظ بخرابات روم جامه قبا
بو که در بر کشد آن دلبر نوخاسته‌ام

عشقبازی و جوانی و شراب لعل فام	مجلس انس و حریف همدم و شرب مدام

۱۶۸

بیار می که بفتوای حافظ از دل پاک
غبار زرق بفیض قدح فروشویم

صنما با غم عشق تو چه تدبیر کنیم	تا بکی در غم تو ناله شبگیر کنیم
دل دیوانه از آن شد که پذیرد درمان	مگرش هم ز سر زلف تو زنجیر کنیم
آنچه در مدت هجر تو کشیدم هیهات	در دو صد نامه محالست که تحریر کنیم
با سر زلف تو مجموع پریشانی خویش	کو مجالی که یکایک همه تقریر کنیم
رند یکرنگم و با شاهد و می همصحبت	نتوانم که دگر حیله و تزویر کنیم
آن زمان کارزو دیدن جانم باشد	در نظر نقش رخ خوب تو تصویر کنیم
گر بدانم که وصال تو بدین دست دهد	دل و دین را همه در بازم و توفیر کنیم
دور شو از برم ای واعظ و افسانه مگو	من نه آنم که دگر گوش بتزویر کنیم

نیست امکان خلاص از غم او ای حافظ
چونکه تقدیر چنین بود چه تدبیر کنیم

صوفی بیا که خرقه سالوس برکشیم	وین دلق زرق را خط بطلان بسر کشیم
نذر و فتوح صومعه در وجه می دهیم	دلق ریا بآب خرابات برکشیم
سر قضا که در تتق غیب منزویست	مستانه اش نقاب ز رخسار برکشیم

دارم از لطف ازل منزل فردوس طمع — گرچه دربانی میخانه فراوان کردم

اینکه پیرانه سرم صحبت یوسف بنواخت — اجر صبریست که در کلبهٔ احزان کردم

گر بدیوان غزل صدرنشینم چه عجب — سالها بندگی صاحب دیوان کردم

هیچکس را نرسد در خم محراب فلک — آن تنعم که من از همت سلطان کردم

صبح خیزی و سلامت طلبی چون حافظ — هر چه کردم همه از دولت قرآن کردم

سرم خوشست و ببانگ بلند میگویم — که من نسیم حیات از پیاله میجویم

عبوس زهد بوجه خمار ننشیند — مرید همت دردی کشان خوشخویم

گرم نه پیر مغان در بروی بگشاید — کدام در بزنم چاره از کجا جویم

مکن درین چمنم سرزنش بخودروئی — چنانچه پرورشم میدهند میرویم

تو خانقاه و خرابات در میانه مبین — خدا گواست بهرجا که هست با اویم

زشوق نرگس مست بلند بالائی — چو لاله با قدح افتاده بر لب جویم

شدم فسانه بسرگشتگی و ابرو دوست — کشیده درخم چوگان خویش چون گویم

غبار راه طلب کیمیای بهروزیست — غلام دولت آن خاک عنبرین بویم

نصیحتم چه کنی ناصحا چه میدانی — که من نه معتقد مرد عافیت جویم

زلف را حلقه مکن تا نکنی دربندم — چهره را آب مده تا ندهی بر بادم

شهره شهر مشو تا ننهم سر در کوه — شور شیرین منما تا نکنی فرهادم

می مخور با دگران تا نخورم خون جگر — سر مکش تا نکشد سر بفلک فریادم

سرم از دست شد وصل تو ننمود جمال — دست گیرم که ز هجر تو ز پا افتادم

یار بیگانه مشو تا نبری از خویشم — غم اغیار مخور تا نکنی ناشادم

رحم کن بر من مسکین و بفریادم رس — تا بخاک در آصف نرسد فریادم

چون فلک جور مکن تا نکشی از مرا — رام شو تا بدمد طالع فرخ زادم

حافظ از جور تو حاشا که بنالد روزی — من از آن روز که در بند توام آزادم

سالها پیروی خدمت رندان کردم — تا بفتوای خرد حرص بزندان کردم

من بسر منزل عنقا نه بخود بردم راه — قطع این مرحله با مرغ سلیمان کردم

از خلاف آمد عادت بطلب کام که من — کسب جمعیت از آن زلف پریشان کردم

سایه بر دل ریشم فکن ای گنج مراد — که من این خانه بسودای تو ویران کردم

توبه کردم که نبوسم لب ساقی وکنون — میگزم لب که چرا گوش بنادان کردم

نقش مستوری و مستی نه بدست من و تست — آنچه استاد ازل گفت بکن آن کردم

حافظم در محفلی دُردی کشم در مجلسی
بنگر این شوخی که چون با خلق صنعت میکنم

ز دست کوته خود زیر بارم | که از بالا بلندان شرمسارم
مگر زنجیر زلفت گیردم دست | و گرنه سر بشیدائی برآرم
ز چشم من بپرس اوضاع گردون | که شب تا روز اختر میشمارم
چه می خوردم من از میخانه عشق | که هشیاری و بیداری ندارم
بدین شکرانه می بوسم لب جام | که کرد آگه ز دور روزگارم
من از بازوی خود دارم بسی شکر | که زور مردم آزاری ندارم
اگر گفتم دعای می فروشان | چه باشد شکر نعمت میگذارم
مکن عیبم ز خون خوردن درین دشت | که کار آموز آهوی تتارم
تو از خاکم نخواهی برگرفتن | بجای اشک اگر گوهر ببارم

سری دارم چو حافظ مست لیکن
به لطف آن پری امیدوارم

زلف بر باد مده تا ندهی بر بادم | ناز بنیاد مکن تا نکنی بنیادم
رخ برافروز که فارغ کنی از برگ گلم | قد برافراز که از سرو کنی آزادم

پند پیرانه دهد واعظ شهرم لیکن	من نه آنم که دگر پند کسی بپذیرم
آنکه بر خاک در میکده جا داشت کجاست	تا نهم بر قدم او سر و پیشش میرم
میکشیدم می و سجادهٔ تقوی بر دوش	آه اگر خلق شود آگه ازین تزویرم

خلق گویند که حافظ سخن پیر نیوش
سالخورده میم امروز به از صد پیرم

روزگاری شد که در میخانه خدمت میکنیم	در لباس فقر کار اهل دولت میکنیم
تا مگر در دام وصل آرم تذرو خوشخرام	در کمینیم انتظار وقت فرصت میکنیم
واعظ ما بوی حق نشنید بشنو این سخن	در حضورش نیز میگوییم نه غیبت میکنیم
چون صبا افتان و خیزان میروم تا کوی دوست	وز رفیق راه استمداد همت میکنیم
خاک کویت بر نتابد زحمت ما بیش ازین	لطفها کردی بتا تخفیف زحمت میکنیم
زلف دلبر دام راه و غمزه اش تیر بلاست	یاد دار ای دل که چندینت نصیحت میکنیم
دیده بدبین بپوشان ای کریم عیب پوش	زین دلیریها که من در کنج خلوت میکنیم
حاش لله کز حساب روز حشرم باک نیست	فال فردا میزنم امروز عشرت میکنیم
از یمین عرش آمین میکند روح الامین	چون دعای پادشاه ملک و ملت میکنیم
خسروا امید جاه و مال ارم زین سبب	التماس آستان بوسی حضرت میکنیم

بند برقع بگشا ای مه خورشید لقا	تا چو زلفت سر سودا زده در پا فکنم

حافظا تکیه بر ایام چو سهوست و خطا
من چرا عشرت امروز بفردا فکنم

دیشب بسیل اشک ره خواب میزدم	نقشی بیاد خط تو بر آب میزدم
روی نگار در نظرم جلوه مینمود	وز دور بوسه بر رخ مهتاب میزدم
ابروی یار در نظر و خرقه سوخته	جامی بیاد گوشه محراب میزدم
چشمم بروی ساقی و گوشم بقول چنگ	فالی بچشم و گوش درین باب میزدم
نقش خیال روی تو تا وقت صبحدم	بر کارگاه دیده بیخواب میزدم
هر مرغ فکر کز سر شاخ طرب بجست	بازش ز طره تو بمضراب میزدم
ساقی بصوت این غزلم کاسه میگرفت	میگفتم این سرود و می ناب میزدم

خوش بود وقت حافظ و فال مراد و کام
بر نام عمر و دولت احباب میزدم

روز عید است و من امروز در آن تدبیرم	که دهم حاصل سی روزه و ساغر گیرم
چند روز است که دورم ز رخ ساقی و جام	بس خجالت که پدید آید ازین تقصیرم
من بخلوت ننشینم پس ازین ور بمثل	زاهد صومعه بر پای نهد زنجیرم

رتبت دانش حافظ به فلک شده بود
کرد غمخواری بالای بلندت پستم

دوش سودای رخت گفتم ز سر بیرون کنم
گفت کو زنجیر تا تدبیر این مجنون کنم

قامتش را سرو گفتم سر کشید از من بخشم
دوستان از راست میرنجد نگارم چون کنم

نکته ناسنجیده گفتم دلبرا معذور دار
عشوه فرمای تا من طبع را موزون کنم

زرد روی میکشم زان طبع نازک بیگناه
ساقیا جامی بده تا چهره را گلگون کنم

منکه ره بردم بگنج حسن بی پایان دوست
صدگدای همچو خود را بعد ازین قارون کنم

ای نسیم حضرت سلمی خدا را تا بکی
ربع را برهم زنم اطلال را جیحون کنم

ای مه نامهربان از بنده حافظ یاد کن
تا دعای دولت آن حسن روزافزون کنم

دیده دریا کنم و صبر بصحرا فکنم
واندرین کار دل خویش بدریا فکنم

از دل تنگ گنهکار بر آرم آهی
کاتش اندر گنه آدم و حوا فکنم

خورده ام تیر فلک باده بده تا سرمست
عقده در بند کمر ترکش جوزا فکنم

جرعه جام برین تخت روان افشانم
غلغل چنگ درین گنبد مینا فکنم

مایه خوشدلی آنجاست که دلدار آنجاست
میکنم جهد که خود را مگر آنجا فکنم

دوستان وقت گل آن به که به عشرت کوشیم
سخن پیر مغانست و بجان می‌نیوشیم

نیست در کس کرم و وقت طرب میگذرد
چاره آنست که سجاده بمی بفروشیم

خوش هوائیست فرح بخش خدایا بفرست
نازنینی که برویش می گلگون نوشیم

ارغنون ساز فلک رهزن اهل هنرست
چون ازین غصه ننالیم و چرا نخروشیم

گل بجوش آمد و از می نزدیمش آبی
لاجرم ز آتش حرمان و هوس میجوشیم

حافظ این حال عجب با که توان گفت که ما
بلبلانیم که در موسم گل خاموشیم

دوش بیماری چشم تو ببرد از دستم
لیکن از لطف لبت صورت جان می‌بستم

عشق من با خط مشکین تو امروزی نیست
دیرگاهست کزین جام هلالی مستم

عافیت چشم مدار از من میخانه نشین
که دم از خدمت رندان زده ام تا هستم

در ره عشق از آنسوی فنا صد خطرست
تا نگوئی که چو عمرم بسر آمد رستم

بوسه بر درج عقیق تو حلالست مرا
که بافسون و جفا عهد وفا نشکستم

ابعد انیم چه غم ز تیر کج انداز حسود
که بمحبوب کمان ابرو خود پیوستم

از ثبات خودم این نکته خوش آمد که بجور
بر سر کوی تو از پای طلب ننشستم

صنمی لشکریم غارت دل کرد و برفت
آه اگر عاطفت شاه نگیرد دستم

گفته بودی که خبر ده که ز هجرم چونی | آنچنانم که به بینی و ندانی بازم

بعد ازین با رخ خوب تو نظر خواهم باخت | گو همه خلق بدانند که شاهد بازم

عهد کردی که بسوزی ز غم خویش مرا | هیچ غم نیست تو میسوز که من می سازم

آنچنان دل من از ناز تو خوش می آید | که حلالت بکنم گر بکشی از نازم

اگر از دام تو خود نیز خلاصم بخشی | هم بخاک سر کوی تو بود پروازم

حافظ از جان ندهد بهر تو چون پروانه
پیش روی تو چو شمعش نفسی بگدازم

در نهانخانهٔ عشرت صنمی خوش دارم | کز سر زلف و رخش نعل در آتش دارم

اگر بکاشانهٔ رندان قدمی خواهی زد | نقل شیر و شکرین و می بیغش دارم

ور تو زین دست مرا بی سر و سامان داری | من به آه سحرت زلف مشوش دارم

عاشق و رند و میخواره به آواز بلند | این همه منصب از آن شوخ پریوش دارم

ور چنین جلوه نماید خط زنگاری دوست | من رخ زرد بخونابه منقش دارم

ناوک غمزه بیار و زره زلف که من | جنگها با دل مجروح بلاکش دارم

یک سر موی بدست من و یک سر با دوست | سالها بر سر این موی کشاکش دارم

حافظا چون غم و شادی جهان در گذر است | بهتر آنست که من خاطر خود خوش دارم

دوستان عیب نظربازی حافظ مکنید
که من او را ز محبان خدا می‌بینم

درد از یارست و درمان نیز هم | دل فدای او شد و جان نیز هم
آنکه میگویند آن بهتر ز حسن | یار ما این دارد و آن نیز هم
هر دو عالم یک فروغ روی اوست | گفتمت پیدا و پنهان نیز هم
داستان در پرده میگویم ولی | گفته خواهد شد بدستان نیز هم
یار باز اکنون بقصد جان ما | عهد را بشکست و پیمان نیز هم
خون ما آن نرگس مستانه ریخت | وان سر زلف پریشان نیز هم
عاشق از مفتی نترسد می بیار | بلکه از یرغوی سلطان نیز هم
اعتمادی نیست بر کار جهان | بلکه بر گردون گردان نیز هم
چون سر آمد دولت شبهای وصل | بگذرد ایام هجران نیز هم

محتسب داند که حافظ می خورد
و آصف ملک سلیمان نیز هم

ز غم خویش چنان شیفته کردی بازم | کز خیال تو بخود نیز نمی پردازم
هر که از ناله شبگیر من آگاه شود | هیچ شک نیست که چون وزد باندازم

ماجرای دل سرگشته نگویم با کس — زانکه جز تیغ غمت نیست کسی دمسازم

صحبت عمر نخواهم که بود عین قصور — با خیال تو اگر با دگری پردازم

سر سودای تو در سینه بماندی پنهان — چشم تر دامن اگر فاش نکردی رازم

مرغ سان از قفس خاک هوائی گشتم — با امیدی که مگر صید کند شهبازم

همچو چنگ ار بکنار آید آن کام دلم — یا چو نی از لب خود یک نفسی بنوازم

گر بهر موی سری بر تن حافظ باشد — همچو زلفت همه را در قدمت اندازم

در خرابات مغان نور خدا می بینم — وین عجب بین که چه نوری ز کجا می بینم

کیست دردی کش این میکده یا رب که درش — قبلهٔ حاجت و محراب دعا می بینم

جلوه بر من مفروش ای ملک الحاج که تو — خانه می بینی و من خانهٔ خدا می بینم

سوز دل اشک روان آه سحر نالهٔ شب — این همه از اثر لطف شما می بینم

خواهم از زلف بتان نافه گشائی کردن — فکر دورست همانا که خطا می بینم

هر دم از روی تو نقشی زندم راه خیال — با که گویم که درین پرده چها می بینم

کس ندیدست ز مشک ختن و نافهٔ چین — آنچه من هر سحر از باد صبا می بینم

نیست در دایرهٔ یک نقطه خلاف از کم و بیش — که من این مسئله بی چون و چرا می بینم

تا همه خلوتیان جام صبوحی گیرند | چنگ صبحی بدر پیر مناجات بریم

ور نهد در ره ما خار ملامت زاهد | از گلستانش بزندان مکافات بریم

شرم می‌آیدم از خرقهٔ آلودهٔ خویش | که بدین فضل و هنر نام کرامات بریم

قدر وقت ار نشناسد دل و کاری نکند | بس خجالت که ازین حاصل اوقات بریم

سوی رندان قلندر بره آورد سفر | دلق بسطامی و سجاده طامات بریم

با تو آن عهد که در وادی ایمن بستیم | همچو موسی ارنی گوی بمیقات بریم

فتنه میبارد ازین طاق مقرنس برخیز | تا بمیخانه پناه از همه آفات بریم

در بیابان فنا گم شدن آخر تا چند | ره بپرسیم مگر پی بمهمات بریم

باده نوشیدن پنهان نه نشان کرم است | این حیا نجی بر ارباب کرامات بریم

خاک کوی تو بصحرای قیامت فردا | همه بر فرق سر از بهر مکافات بریم

حافظ آب رخ خود بر در هر سفله مریز
حاجت آن به که بر قاضی حاجات بریم

در خرابات مغان گر گذر افتد بازم | حاصل خرقه و سجاده روان دربازم

حلقهٔ توبه گر امروز چو زهاد زنم | خازن میکده فردا نکند در بازم

ور چو پروانه دهد دست فراغ البالی | جز بدان عارض شمعی نبود پروازم

نخست روز که دیدم رخ تو دل میگفت	اگر رسد خللی خون من بگردن چشم
ببوی مژده وصل تو تا سحر همه شب	براه باد نهادم چراغ روشن چشم

بمردمی که دل دردمند حافظ را
مزن بناوک دلدوز مردم افگن چشم

خیز تا از در میخانه گشادی طلبیم	بر در دوست نشینیم و مرادی طلبیم
زاد راه حرم دوست نداریم مگر	بگدائی ز در میکده زادی طلبیم
اشک آلوده ما گرچه روانست ولی	برسالت سوی آن پاک نهادی طلبیم
لذت داغ غمت بر دل ما باد حرام	اگر از جور غم عشق تو دادی طلبیم
نقطه خال تو بر لوح بصر نتوان زد	مگر از مردمک دیده مدادی طلبیم
عشوهٔ از لب شیرین تو دل خواست بجان	بشکر خنده لبت گفت مزادی طلبیم
تا بود نسخه عطری دل سودازده را	از خط غالیه سای تو سوادی طلبیم
چون غمت را نتوان یافت مگر در دل شاد	ما بامید غمت خاطر شادی طلبیم

بر در مدرسه تا چند نشینی حافظ
خیز تا از در میخانه گشادی طلبیم

خیز تا خرقه صوفی بخرابات بریم	زرق و طامات ببازار خرافات بریم

خیال روی تو در کارگاه دیده کشیدم
بصورت تو نگاری ندیدم و نشنیدم

امید خواجگیم بود و بندگی تو کردم
هوای سلطنتم بود و خدمت تو گزیدم

اگرچه در طلبت همعنان باد شمالم
بگرد سرو خرامان قامتت نرسیدم

امید در شب زلفت بروز عهد نبستم
طمع بدور دهانت ز کام دل ببریدم

گناه چشم سیاه تو بود و ناوک غمزه
که من چو آهوی وحشی ز آدمی برمیدم

ز شوق چشمه نوشت چه قطرها که فشاندم
ز لعل روح فزایت چه بوسها که خریدم

ز غمزه بر دل ریشم چه تیرها که گشادی
ز غصه بر سر کویت چه بارها که کشیدم

ز کوی یار بیار ای نسیم صبح غباری
که بوی خون دل ریشم از آن غبار شنیدم

چو غنچه بر سرم از کوی او گذشت نسیمی
که پرده بر دل خونین بهوای او بدریدم

بخاک پای تو سوگند و نور دیده حافظ
که بی رخ تو فروغ از چراغ دیده ندیدم

خیال روی تو گر بگذرد بگلشن چشمم
دل از پی نظر آید بسوی روزن چشمم

بیا که لعل و گهر در نثار مقدم تو
ز گنج خانه دل میکشم بمخزن چشمم

سزای تکیه گهت منظری نمی‌بینم
منم بعالم و این گوشه معین چشمم

سحر سرشک روانم سر خرابی داشت
گرم نه خون جگر میگرفت دامن چشمم

اگر ز خون دلم بوی عشق می آید
عجب مدار که همدرد نافه ختنم

طراز پیرهن زرکشم مبین چون شمع
که سوزهاست نهانی درون پیرهنم

چرا که منظر حور است مسکن و ماوی
چرا بکوی خراباتیان بود وطنم

بیا و هستی حافظ ز پیش او بردار
که با وجود تو کس نشنود ز من که منم

خرم آن روز کزین منزل ویران بروم
راحت جان طلبم وز پی جانان بروم

گرچه دانم که بجائی نبرد راه غریب
من ببوی خوش آن زلف پریشان بروم

چون صبا با دل بیمار و تن بیطاقت
بهواداری آن سرو خرامان بروم

دلم از وحشت زندان سکندر بگرفت
رخت بربندم و تا ملک سلیمان بروم

در ره او چو قلم گر بسرم باید رفت
با دل زخم کش و دیده گریان بروم

نذر کردم که گر این غم بسر آید روزی
تا در میکده شادان و غزلخوان بروم

بهواداری او ذره صفت رقص کنان
تا لب چشمه خورشید درخشان بروم

تازگان را چو غم حال گرفتاران نیست
ساربانان مددی تا خوش و آسان بروم

ور چو حافظ نبرم ره ز بیابان بیرون
همره کوکبه آصف دوران بروم

۱۰۳

حالیا مصلحت وقت در آن می بینم	که کشم رخت بمیخانه و خوش بنشینم
جز صراحی و کتابم نبود یار و ندیم	تا حریفان دغا را بجهان کم بینم
بسکه در خرقهٔ سالوس زدم لاف صلاح	شرمسار رخ ساقی و می رنگینم
جام می گیرم و از اهل ریا دور شوم	یعنی از اهل جهان پاکدلی بگزینم
سر بآزادگی از خلق برآرم چون سرو	گر دهد دست که دامن ز جهان برچینم
سینهٔ تنگ من و بار غم او هیهات	مرد این بار گران نیست دل مسکینم
دل و جانم بخیال سر زلف تو بسوخت	ور گواه بایدت اینک نفس مشکینم
بر دلم گرد ستمهاست خدایا مپسند	که مکدر شود آئینهٔ مهر آئینم
بندهٔ آصف عهدم دلم آزرده مکن	که اگر دم زنم از چرخ بخواهد کینم

من اگر رند خراباتم و گر حافظ شهر
این متاعم که تو می بینی و کمتر زینم

حجاب چهرهٔ جان میشود غبار تنم	خوشا دمی که ازین چهره پرده برفکنم
چنین قفس نه سزای من خوش الحان است	روم بگلشن رضوان که مرغ آن چمنم
عیان نشد که چرا آمدم کجا بودم	دریغ و درد که غافل ز کار خویشتنم
چگونه طوف کنم در فضای عالم قدس	چو در سراچهٔ ترکیب تخته بند تنم

در حق من بدردکشی ظن بد مبر — کالوده گشت خرقه ولی پاکدامنم

شهباز دست پادشهم این چه حالتست — کز یاد برده اند هوای نشیمنم

حیفست بلبلی چو من اکنون درین قفس — با این لسان عذب که خامش چو سوسنم

آب و هوای پارس عجب سفله پرورست — کو همرهی که خیمه ازین خاک برکنم

تورانشه خجسته که در من یزید فضل — شد منت مواهب او طوق گردنم

حافظ بزیر خرقه قدح تا بکی کشی — در بزم خواجه پرده ز کارت برافکنم

۱۰۳

حاشا که من بموسم گل ترک می کنم — من لاف عقل میزنم این کار کی کنم

مطرب کجاست تا همه محصول زهد و علم — در کار بانگ بربط و آواز نی کنم

از قال و قیل مدرسه حالی دلم گرفت — یک چند نیز خدمت معشوق و می کنم

کو پیک صبح تا گله‌های شب فراق — با آن خجسته طالع فرخنده پی کنم

کی بود در زمانه وفا جام می بیار — تا من حکایت جم و کاوس کی کنم

از نامه سیاه نترسم که روز حشر — با فیض لطف او صد ازین نامه طی کنم

خاک مرا چو در ازل از می سرشته‌اند — با مدعی بگو که چرا ترک وی کنم

این جان عاریت که بحافظ سپرد دوست — روزی رخش ببینم و تسلیم وی کنم

غلام مردم چشمم که با سیاه دلی
هزار قطره بباره چو درد دل شمرم

چه شکر گویمت ای خیل غم عفاک الله
که روز بیکسی آخر نمی‌روی ز سرم

بهر نظر بت ما جلوه میکند لیکن
کس آن کرشمه نه بیند که من همی نگرم

بخاک حافظ اگر یار بگذرد چو نسیم
ز شوق در دل آن تنگنا کفن بدرم

۱۰۱

چرا نه در پی عزم دیار خود باشم
چرا نه خاک کف پای یار خود باشم

غم غریبی و غربت چو بر نمی‌تابم
بشهر خود روم و شهریار خود باشم

ز محرمان سراپردهٔ وصال شوم
ز بندگان خداوندگار خود باشم

چو کار عمر نه پیداست باری آن اولی
که روز واقعه پیش نگار خود باشم

ز دست بخت گران خواب و کار بی‌سامان
اگر کنم گله‌ای راز دار خود باشم

همیشه پیشه من عاشقی و رندی بود
دگر بکوشم و مشغول کار خود باشم

بود که لطف ازل رهنمون شود حافظ
وگرنه تا بابد شرمسار خود باشم

چهل سال بیش رفت که من لاف میزنم
کز چاکران پیر مغان کمترین منم

هرگز بیمن عاطفت پیر می‌فروش
ساغر تهی نشد ز می صاف روشنم

گفتی بیار رخت اقامت بکوی ما
من خود بجان تو که ازین کوی نگذرم

هر کس غلام شاهی و مملوک صاحبیست
حافظ کمینه بندهٔ سلطان کشورم

مرا می بینی و دردم زیادت میکنی دردم
ترا می بینم و شوقم زیادت می شود هردم

بسا مانم نمیپرسی نمیدانم چه سر داری
بدرمانم نمیکوشی نمیدانی مگر دردم

نه راهست اینکه بگذاری مرا بر خاک و بگریزی
گذاری آر و بازم پرس تا خاک رهت گردم

ندارم دست اینکه دامن بجز در خاک و آن دم هم
چو بر خاکم گذار آری بگیرد دامنت گردم

فرو رفت از غم عشقت دمم میدهی تا کی
دمار از من بر آوردی نمیگوئی بر آوردم

شبی دل را بتاریکی ز زلفت باز می جستم
رخت میدیدم و جامی ز لعلت باز میخوردم

کشیدم در برت ناگاه و شد در تاب گیسویت
نهادم بر لبت لب را و جان و دل فدا کردم

تو خوش میباش با حافظ برو گو خصم جان میده
چو گرمی از تو می بینم چه باک از خصم دم سردم

تو همچو صبحی و من شمع خلوت سحرم
تبسمی کن و جان بین که چون همی سپرم

چنین که در دل من داغ زلف سرکش تست
بنفشه زار شود تربتم چو درگذرم

بر آستان امیدت گشاده ام در چشم
که یک نظر فگنی چون فگندی از نظرم

اگر جنابی من غیری گزیند دوست حاکم اوست	حرامم باد گر من جان بجای دوست بگزینم
جهان پیرست بی بنیاد ازین فرهادکش فریاد	که کرد افسون و نیرنگش ملول از جان شیرینم
جهان فانی و باقی فدای شاهد و ساقی	که سلطانی عالم را طفیل عشق می بینم
رموز عشق و سرمستی من بشنو نه از واعظ	که با جام و قدح هر شب قرین ماه و پروینم

حدیث آرزومندی که در این نامه ثبت افتاد
همانا بی غلط باشد که حافظ داد تلقینم

بیا تا گل برافشانیم و می در ساغر اندازیم	فلک را سقف بشکافیم و طرح نو دراندازیم
اگر غم لشکر انگیزد که خون عاشقان ریزد	من و ساقی بهم سازیم و بنیادش براندازیم
چو در دست است رودی خوش بزن مطرب سرودی خوش	که دست افشان غزل خوانیم و پاکوبان سر اندازیم
صبا خاک وجود ما بدان عالی جناب انداز	بود کان شاه خوبان را نظر بر منظر اندازیم
یکی از عقل می لافد یکی طامات می بافد	بیا کاین داوریها را به پیش داور اندازیم
بهشت عدن اگر خواهی بیا با ما بمیخانه	که از پای خمت یکسر بحوض کوثر اندازیم
شراب ارغوانی را گلاب اندر قدح ریزیم	نسیم عطرگردان را شکر در مجمر اندازیم
بیا جانا منور کن ز رویت مجلس ما را	که در پیشت غزل بخوانیم و در پایت سر اندازیم
سخندانی و خوشخوانی نمی ورزند در شیراز	بیا حافظ که ما خود را بملک دیگر اندازیم

چو ذره گرچه حقیرم ببین بدولت عشق
که در هوای رخت چون بمهر پیوستم

بیار باده که عمریست تا من از سر مهر
بکنج عافیت از بهر عیش ننشستم

اگر ز مردم هشیاری ای نصیحت گو
سخن بخاک میفکن چرا که من مستم

چگونه سر ز خجالت برآورم بر دوست
که خدمتی بسزا برنیامد از دستم

بسوخت حافظ و آن یار دلنواز بگفت
که مرهمی بفرستم چو خاطرش خستم

بگذار تا بشارع میخانه بگذریم
کز بهر جرعه‌ای همه محتاج این دریم

جائیکه تخت و مسند جم میرود بباد
گر غم خوریم خوش نبود به که می خوریم

تا بو که دست در کمر او توان زدن
در خون دل نشسته چو یاقوت احمریم

روز نخست چون دم رندی زدیم و عشق
شرط آن بود که جز ره این شیوه نسپریم

واعظ مکن نصیحت شوریدگان که ما
با خاک کوی دوست بفردوس ننگریم

زان پیشتر که عمر گرانمایه بگذرد
بگذار تا مقابل روی تو بگذریم

نسخه مقابل روی تو بنگریم

چون صوفیان بحالت و رقصند در سماع
ما نیز هم بشعبده دستی برآوریم

از جرعه تو خاک زمین در و لعل یافت
بیچاره ما که پیش تو از خاک کمتریم

حافظ چو ره بکنگره کاخ وصل نیست
با خاک آستانه این در بسر بریم

بعزم توبه سحر گفتم استخاره کنم — بهار توبه شکن میرسد چه چاره کنم

سخن درست بگویم نمی توانم دید — که می خورند حریفان و من نظاره کنم

بدور لاله دماغ مرا علاج کنید — گر از میانهٔ بزم طرب کناره کنم

اگر شبی بزبانم حدیث توبه رود — ز بی طهارتی آن ابی غراره کنم

بتخت گل بنشانم بتی چو سلطانی — ز سنبل و سمنش ساز طوق و یاره کنم

مرا که نیست ره و رسم لقمه پرهیزی — همان به است که میخانه را اجاره کنم

ز روی دوست مرا چون گل مراد شکفت — حوالهٔ سر دشمن بسنگ خاره کنم

گدای میکده ام لیک وقت مستی بین — که ناز بر فلک و حکم بر ستاره کنم

اگر ز لعل لب یار بوسه یابم — جوان شوم ز سر و زندگی دوباره کنم

چو غنچه با لب خندان بیاد مجلس شاه — پیاله گیرم و از شوق جامه پاره کنم

نه قاضیم نه مدرس نه محتسب نه فقیه — مرا چه سود که منع شرابخواره کنم

ز باده خوردن پنهان ملول شد حافظ — ببانگ بربط و نی رازش آشکاره کنم

بغیر از آنکه بشد دین و دانش از دستم — دگر بگو که ز عشقت چه طرف بر بستم

اگرچه خرمن عمرم غم تو داد بباد — بخاک پای عزیزت که عهد نشکستم

گر یک شبی بدست من افتد نگار من ‌ ‌ ‌ ‌ مشکل بود که دامنش از کف رها کنیم

گفتم گذشت کام دلم حاصل است ‌ ‌ ‌ ‌ گفتا تو صبر کن که مرادت روا کنیم

حافظ وفا نمیکند ایام سست عهد

این پنج روزه عمر بیا تا وفا کنیم

بشری اذ السلامة حلت بذی سلم ‌ ‌ ‌ ‌ بعد حمد معترف غایة النعم

آن خوشخبر کجاست کزین فتح مژده داد ‌ ‌ ‌ ‌ تا جان فشانمش چو زر و سیم در قدم

از بازگشت شاه چه خوش طرفه نقش بست ‌ ‌ ‌ ‌ آهنگ خصم او بسراپردهٔ عدم

پیمان شکن هر آینه گردد شکسته دل ‌ ‌ ‌ ‌ ان العهود عند ملوک النهی ذمم

در نیل غم فتاد و سپهرش بطعنه گفت ‌ ‌ ‌ ‌ الآن قد ندمت و ما ینفع الندم

می جست از سحاب امل رحمتی ولی ‌ ‌ ‌ ‌ جز دیده اش معاینه بیرون نداد نم

ساقی بیا که دور گل است و زمان عیش ‌ ‌ ‌ ‌ پیش آر جام و هیچ مخور غم ز بیش و کم

ای دل تو جام جم بطلب ملک جم مخواه ‌ ‌ ‌ ‌ کین بود قول بلبل بستانسرای جم

چون خون خصم همچو صراحی بریختی ‌ ‌ ‌ ‌ با دوستان بعیش و طرب گیر جام جم

بشنو ز جام باده که این زال نوعروس ‌ ‌ ‌ ‌ بسیار کشت شوهر چون کیقباد و جم

حافظ بکنج میکده دارد قرارگاه ‌ ‌ ‌ ‌ کالطیر فی الحدیقة واللیث فی الاجم

آنجا که فیض جام سعادت فروغ تست	بیرون شدن نمائی ظلمات حیرتم
هر چند غرق بحر گناهم ز شش جهت	تا آشنای عشق شدم ز اهل رحمتم
عیبم مکن برندی و بدنامی ای حکیم	کاین بود سرنوشت ز دیوان فطرتم
می خور که عاشقی نه بکسب است و اختیار	این موهبت رسید ز ایوان قسمتم
گر دم زنی ز طره مشکین آن نگار	فکری بکن ای صبا ز مکافات غیرتم
در ابرو تو تیر نظر تا بگوش هوش	آورده و کشیده و موقوف فرصتم
من کز وطن سفر نگزیدم بعمر خویش	در عشق دیدن تو هواخواه غربتم
دریا و کوه در ره و من خسته و ضعیف	ای خضر پی خجسته مدد کن بهمتم
دورم بصورت از در دولتسرای دوست	لیکن بجان و دل ز مقیمان حضرتم

حافظ به پیش چشم تو خواهد سپرد جان
در این خیالم ار بدهد عمر مهلتم

برخیز تا طریق تکلف رها کنیم	دکان معرفت بدو جو بر بها کنیم
بر دیگران نگار قبا پوش بگذرد	ما نیز جامه‌های صبوحی قبا کنیم
هیهات دولت از نظر خلق در حجاب	بهتر ز طاعتی که بروی و ریا کنیم
آنکو بتغییر سابقه چندین بغنج ساخت کرد	ممکن بود که عفو کند گر خطا کنیم

پیر میخانه سحر جام جهان بینم داد	و اندر آن آینه از حسن تو کرد آگاهم
با من راه‌نشین خیز و سوی میکده آی	تا ببینی که در آن حلقه چه صاحب جاهم
بر سر شمع قدت شعله صفت میلرزم	گرچه دانم که هوای تو کشد ناگاهم
خوشم آمد که سحر خسرو خاور میگفت	با همه پادشهی بندهٔ توران شاهم

مست بگذشتی و از حافظت اندیشه نبود
آه اگر دامن حسن تو بگیرد آهم

بارها گفته‌ام و بار دگر میگویم	که من دلشده این ره نه بخود میپویم
در پس آینه طوطی صفتم داشته‌اند	آنچه استاد ازل گفت بگو میگویم
من اگر خارم اگر گل چمن آرائی هست	که از آن دست که می پروردم میرویم
دوستان عیب من بیدل حیران مکنید	گوهری دارم و صاحب نظری میجویم
گرچه با دلق ملمع می گلگون عیب است	مکنم عیب کز و رنگ ریا میشویم
خنده و گریهٔ عشاق ز جائی دگر است	می سرایم بشب و وقت سحر می مویم

حافظم گفت که خاک در میخانه مبوی
گو مکن عیب که من مشک ختن میبویم

بازآی ساقیا که هواخواه خدمتم	مشتاق بندگی و دعاگوی دولتم

ملال مصلحتی می‌نمایم از جانان
که کس بجهد نسازد ز جان خود بملال

مرا دلیست پریشان بدست غم پامال
چنانکه هیچکسش نیست واقف احوال

قتیل عشق تو شد حافظ غریب ولی
بخاک ما گذری کن که خون ما حلال

ساقی بیار باده که آمد زمان گل
تا بشکنیم توبه دگر در میان گل

کوری خار خنده زنان تا چمن رویم
چون بلبلان نزول کنیم آشیان گل

در صحن بوستان قدح باده نوش کن
کآیات خوشدلی برسید از زبان گل

گل در چمن رسید مشو ایمن از فراق
یار و شراب خواه و سر بوستان گل

حافظ وصال گل طلبی همچو بلبلان
جان کن فدای خاک ره باغبان گل

آنکه پامال جفا کرد چو خاک راهم
خاک می‌بوسم و عذر قدمش میخواهم

من نه آنم که بجور از تو بنالم حاشا
چاکر معتقد و بندهٔ دولتخواهم

ذرهٔ خاکم و در کوی توام وقت خوش است
ترسم ای دوست که بادی ببرد ناگاهم

صوفی صومعهٔ عالم قدسم لیکن
حالیا دیر مغانست حوالتگاهم

بسته‌ام در خم گیسوی تو امید دراز
آن مبادا که کند دست طلب کوتاهم

بنوش لعل تو ای آب زندگانی من | برنگ و بوی تو ای نوبهار حسن و جمال

بآن صحیفهٔ عارض که گشت گلشن چشم | بآن حدیقهٔ بینش که شد مقام خیال

بآن عقیق که مارا است مهر خاتم چشم | بآن گهر که شمار است در بلیغ مقال

بطیب خلق تو و نفحهٔ شمامهٔ گل | ببوی زلف تو و نکهت نسیم شمال

بجلوه‌های تو و شیوه‌های رفتن چشم | بعشوه‌های تو و غمزه‌های چشم غزال

بگرد راه تو یعنی بسایهٔ امید | بخاکپای تو یعنی برشک آب زلال

بشر و ماه نمایت آفتاب بلند | بآستان رفیعت بآسمان جلال

که بی رضای تو حافظ گر التفات کند
بعمر باز نماند چه جای مال و منال

شممت روح وداد و شمت برق وصال | بیا که بوی ترا میرم ای نسیم وصال

احادیا بجمال الحبیب قف وانزل | که نیست صبر جمیلم در اشتیاق جمال

شکایت شب هجران فرو گذار ای دل | بشکر آنکه برافگند پرده روز وصال

چو یار بر سر صلحست و عذر میخواهد | توان گذشت ز جور رقیب در همه حال

بیا که پردهٔ گلریز هفت خانهٔ چشم | کشیده‌ایم بتحریر کارگاه خیال

بجز خیال دهان تو نیست در دل تنگ | که کس مباد چو من در پی خیال محال

حلاج بر سر دار این نکته خوش سراید / از شافعی مپرسید مثال این مسائل

در زاکه بر در خود بارم نداد دلبر / چندانکه از جوانب انگیختیم وسائل

در عین گوشه گیری بودم چو چشم مستت / اکنون شدم چو مستان ابرو تو مائل

از آب دیده صد طوفان نوح دیدم / از لوح سینه هرگز نقشت نگشت زائل

ای دوست حافظ تعویذ چشم زخمت
آیا بود که بینم در گردنت حمائل

۹۵

هر کس که ندارد بجهان مهر تو در دل / حقا که بود طاعت او ضایع و باطل

بگذاشتن از عشق تو دل فکر محال است / از جان خود آسان بود از عشق تو مشکل

از عشق تو ناصح چه مرا منع نماید / ای دوست اگر هم تو کنی حل مسائل

گشتیم جهان را که به بینیم نه دیدیم / همچون تو کسی یاد در شکل و شمائل

ای زاهد خودبین بدر میکده بگذر / آن دلبر من بین که بود میر قبائل

از وصل تو گشتند رقیبان ز طمع دست / چون گشت مرا کام دل از لعل تو حاصل

حافظ تو برو بندگی پیر مغان کن
بر دامن او دست زن و از همه بگسل

بسحر چشم تو ای لعبت خجسته خصال / بر فرخ خط تو ای آیت همایون فال

رهروان عشق را باشد سبیل | آب چشم اندر پیش کردم سبیل

موج اشک ما کی آرد در حساب | آنکه کشتی راند در خون قتیل

اختیاری نیست بدنامی ما | ضلّعتی فی العشق من بیدا السبیل

بی می و مطرب بفردوسم مخوان | راحتی فی الراح لا فی السلسبیل

آتش روی بتان بر خود مزن | ورنه از آتش گذر کن چون خلیل

یا مکن با پیلبانان دوستی | یا بنا کن خانهٔ در خورد پیل

یا بنه بر خود که مقصد گم کنی | یا منه پای اندرین ره بی دلیل

یا مکش بر چهره نیل عاشقی | یا فرو بر جامهٔ تقوی به نیل

شاه عالم را بقا و عز و مال | باد و هر چیزی که خواهد زین قبیل

حافظ از سرپنجهٔ عشق نگار
همچو مور افتاده زیر پای پیل

هر نکته که گفتم در وصف آن شمائل | هر کس شنید گفتا لله در قائل

دل داده‌ام بیاری شوخی کشی نگاری | مرضیة السجایا محمودة الخصائل

تحصیل عشق و رندی آسان نمود اول | جانم بسوخت آخر در کسب این فضائل

گفتم که کی ببخشی بر جان ناتوانم | گفت آن زمان که نبود جان در میانه حائل

قصة العشق لا انفصام لها — وصمت ههنا لسان القال

ترک ما سوی کس نمی نگرد — آه ازین کبریا و جاه و جلال

یا بریدالحمی حماک الله — مرحبا مرحبا تعال تعال

حافظا عشق و صابری تا چند
ناله عاشقان خوش ست بنال

دارای جهان نصرت دین خسرو کامل — یحیی بن مظفر ملک عالم عادل

ای آنکه در اسلام پناه تو گشوده — بر روی جهان روزنه جان و تن و دل

تعظیم تو بر جان و خرد واجب و لازم — انعام تو بر کون و مکان فایض و شامل

روز ازل از کلک تو یک قطره سیاهی — بر روی مه افتاد که شد حل مسائل

خورشید چو آن خال سیه دید بدل گفت — ای کاش که من بودمی آن بنده مقبل

شاها فلک از بزم تو در رقص و سماع است — دست طرب از دامن این سلسله مگسل

می نوش و جهان بخش که از خم کمندت — شد گردن بدخواه گرفتار سلاسل

چون دور فلک یکسره بر منهج عدل است — خوش باش که ظالم نبرد راه بمنزل

حافظ قلم شاه جهان مقسم رزق است
از بهر معیشت مکن اندیشه باطل

صلاح من همه جام می است و من زین بخت	نیم ز شاهد و ساقی بهیچ باب خجل
ز خون که رفت مرا دوش در سراچهٔ چشم	شدیم در نظر رهروان خواب خجل
تو خوبروی تر از آفتاب شکر خدا	که نیستم ز تو در روی آفتاب خجل
رواست نرگس مست ار فکند سر در پیش	که شد ز شیوهٔ آن چشم پر عتاب خجل
بود که یار نپرسد گنه ز خلق کریم	که از سوال ملولیم و از جواب خجل
بزیر لب چه رود جام زهر خنده زند	اگر نه از لب لعل تو شد شراب خجل
رخ از جناب تو عمریست تا نتافته ام	نیم بیاری توفیق ازین جناب خجل
از آن نهفته رخ خویش در نقاب صدف	که شد ز نظم خوشش لولو خوشاب خجل

حجاب ظلمت از آن بست آب خضر که گشت
ز نظم حافظ و این طبع همچو آب خجل

خوش خبر باشی ای نسیم شمال	که بما میرسد زمان وصال
یا بشلمی و من بذی سلم	این جیراننا و کیف الحال
عرصه بزمگاه خالی ماند	از حریفان و رطل مالا مال
عفت الدار بعد عافیة	فاسئلوا حالها عن الاطلال
سایه افکند حالیا شب هجر	تا چه بازند شبروان خیال

حافظ چو تو پا در حرم عشق نهادی
در دامن او دست زن و از همه بگسل

ای رخت چون خلد و لعلت سلسبیل	سلسبیلت کرده جان و دل سبیل
سبز پوشان خطت گرد لب	همچو مورانند گرد سلسبیل
ناوک چشم تو در هر گوشهٔ	همچو من افتاده دارد صد قتیل
یارب این آتش که در جان منست	سرد کن زانسان که کردی بر خلیل
من نمی یابم مجال ای دوستان	گرچه او دارد جمالی بس جمیل
پای ما لنگست و منزل بس دراز	دست ما کوتاه و خرما بر نخیل
حسن این نظم از بیان مستغنیست	بر فروغ خور کسی جوید دلیل
آفرین بر کلک نقاشی که داد	بکر معنی را چنین حسن جمیل
معجزست این شعر یا سحر حلال	هاتف آورد این سخن یا جبرئیل
کس نداند گفت شعری زین نمط	کس نیارد سفت دری زین قبیل

حافظ از سرپنجهٔ عشق نگار
همچو مور افتاده زیر پای پیل

بعهد گل شدم از توبهٔ شراب خجل	که کس مباد ز کردار ناصواب خجل

اگر بکوی تو باشد مرا مجال وصول
رسد بدولت وصل تو کار من بحصول

قرار برده ز من آن دو سنبل شکین
خراب کرده مرا آن دو نرگس مکحول

دل از جواهر مهر تو صیقلی دارد
بود ز زنگ حوادث هر آینه مصقول

من شکسته بدحال زندگی یابم
در آن زمان که بتیغ غمت شوم مقتول

چه جرم کرده‌ام ای جان و دل بحضرت تو
که طاعت من بیدل نمیشود مقبول

چو بر در تو من بینوای بی زر و زور
بهیچ باب ندارم ره خروج و دخول

کجا روم چکنم حال دل کرا گویم
که گشته‌ام ز غم و جور روزگار ملول

خراب تر ز دل من غم تو جای نیافت
که ساخت در دل تنگم قرارگاه نزول

بدرد عشق بساز و خموش شو حافظ
رموز عشق مکن فاش پیش اهل عقول

ای برده دلم را تو بدین شکل و شمایل
پروای کست نیست جهانی بتو مایل

گه آه کشم از دل و گه تیر تو از جان
پیش تو چه گویم که چها میکشم از دل

وصف لب لعل تو چگویم برقیبان
نیکو نبود معنی نازک بر جاهل

هر راز چه جستند دگر روز فرو بست
مه را نتوان کرد بروی تو مقابل

دل دی و جان میدهمت غم چه فرستی
چون نیک حریفیم چه حاجت به محصل

آدم ز حسن روی تو گر بهره داشتی	از دیدنش بسجده نپرداختی ملک
صورتگران چین اگر آن چهره بنگرند	نقش نگارخانهٔ چین بر کنند حک
از طرف بام روی چو ماه تو هر شبی	مانند آفتاب همی تابد از فلک

در دوستی حافظ اگر نیست یقین
زر خالص است و باک ندارد ز محک

هزار دشمنم ار می‌کنند قصد هلاک	گرم تو دوستی از دشمنان ندارم باک
مرا امید وصال تو زنده میدارد	وگرنه هر دمم از هجر تست بیم هلاک
نفس نفس اگر از باد نشنوم بویت	زمان زمان کنم از غم چو گل گریبان چاک
رود بخواب دو چشم از خیال تو هیهات	بود صبور دل اندر فراق تو حاشاک
بضرب سیفک قتلی حیاتنا ابدا	فان روحی قد طاب ان یکن فداک
اگر تو زخم زنی به که دیگری مرهم	وگر تو زهر دهی به که دیگری تریاک
ترا چنانکه توئی هر نظر کجا بیند	بقدر بینش خود هر کسی کند ادراک
عنان مپیچ اگر میزنی بشمشیرم	سپر کنم سر و دستت ندارم از فتراک

بچشم خلق عزیز آنگهی شوی حافظ
که بر در شه نهی روی مسکنت بر خاک

چه دوزخی چه بهشتی چه آدمی چه ملک
بمذهب همه کفر طریقت ست امساک

فریب دختر رز طرفه میزند ره عشق
مبادتا بقیامت خراب طارم تاک

براه میکده حافظ خوش از جهان رفتی
دعای اهل دلت باد مونس دل پاک

ای دل ریش مرا با لب تو حق نمک
حق نگهدار که من میروم الله معک

تویی آن گوهر یکدانه که در عالم قدس
ذکر خیر تو بود حاصل تسبیح ملک

در خلوص منت ار هست شکی تجربه کن
کس عیار زر خالص نشناسد چو محک

گفته بودی که شوم مست و دو بوست بدهم
وعده از حد بشد و ما نه دو دیدیم و نه یک

بگشا پسته خندان و شکر ریزی کن
خلق را از دهن خویش مینداز بشک

چرخ برهم زنم ار جز بمرادم گردد
من نه آنم که زبونی کشم از چرخ فلک

چون تو بر حافظ خویشش نگذاری باری
ای رقیب از بر او یکدو قدم پیشترک

ای پیک پی خجسته چه نامی فدالک
هرگز سیاه چرده ندیدم باین نمک

خوبان سبز که بردرت آیند جملگی
وانگاه خاک پای تو بوسند یک بیک

هم ظاهر از دو چشم تو در دیده مردمی
هم روشن از دو لعل تو در دیده مردمک

جهان و کار جهان جمله هیچ در هیچ ست	هزار بار من این نکته کرده ام تحقیق
دریغ و درد که تا این زمان ندانستم	که کیمیای سعادت رفیق بود رفیق
بمامنی رو و فرصت شمر غنیمت وقت	که در کمینگه عمرند قاطعان طریق
کجاست اهل دلی تا کند دلالت خیر	که ما بدوست نبردیم ره بهیچ طریق
فدای غمزه ساقی هزار جان آن دم	که تر کند لب لعل از شراب همچو عقیق
حلاوتی که ترا در چه زنخدان ست	بکنه او نرسد صد هزار فکر عمیق
اگرچه موی میانت بچون منی نرسد	خوش ست خاطرم از فکر این خیال دقیق
ازان نگین عقیق ست اشک من همه وقت	که مهر خاتم چشم من ست همچو عقیق
بیا که توبه ز لعل نگار و خنده جام	تصوریست که عقلش نمیکند تصدیق

بخنده گفت که حافظ غلام طبع توام
ببین که تا بچه قدرم همیکند تحمیق

۹۲

اگر شراب خوری جرعه فشان بر خاک	ازان گناه که نفعی رسد بغیر چه باک
بزن براوج فلک خالیا سرادق عشق	که خود برد اجلت ناگهان تیر مغاک
مخور دریغ و بخور می بشاهد و دف و چنگ	که بیدریغ زند روزگار تیغ هلاک
بخاک پای تو ای سرو ناز پرور من	که روز واقعه پا وا مگیر از سر خاک

کنون چه چاره که در بحر غم بگردابی	فتاده کشتی صبرم ز بادبان فراق
چگونه دعوی وصلت کنم بجان که شده است	تنم وکیل قضا و دلم ضمان فراق
فراق و هجر که آورد در جهان یارب	که روز هجر سیه باد و خانمان فراق

بپای شوق گر این ره بسر شدی حافظ
بدست هجر ندادی کسی عنان فراق

مباد کس چو من خسته مبتلای فراق	که عمر من همه بگذشت در بلای فراق
غریب و عاشق و بیدل فقیر و سرگردان	کشیده محنت ایام و دردهای فراق
اگر بدست من افتد فراق را بکشم	به آب دیده دهم باز خونبهای فراق
کجا روم چه کنم حال دل کرا گویم	که داد من بستاند دهد جزای فراق
ز درد هجر و فراقم دمی خلاص نیست	خدای ابستان اد و ده سزای فراق
فراق را بفراق تو مبتلا سازم	چنانکه خون بچکانم ز دیدهای فراق
من از کجا و فراق از کجا و غم ز کجا	مگر که زاد مرا مادر از برای فراق

بداغ عشق تو حافظ چو بلبل سحری
زند بروز و شبان خونفشان نوای فراق

مقام امن و می بیغش و رفیق شفیق	گرت مدام میسر شود زهی توفیق

از خم ابروی توام هیچ گشایشی نشد	وه که درین خیال کج عمر عزیز شد تلف
من بخیال زاهدی گوشه نشین و طرفه آنک	مغبچه ز هر طرف میزندم بچنگ و دف
ابروی دوست کی شود دستکش خیال من	کس نزدست زین کمان تیر مراد بر هدف
بیخبرند زاهدان نقش بخوان و لا تقل	مست ریاست محتسب باده بنوش و لا تخف
صوفی شهر بین که چون لقمهٔ شبهه میخورد	پاردمش دراز باد این حیوان خوش علف
من بکدام دل خوشی عزم طرب کنم	کز پس و پیش خاطرم لشکر غم کشید صف

حافظ اگر قدم زنی در ره خاندان عشق
بدرقهٔ رهت شود همت شحنهٔ نجف

زبان خامه ندارد سر بیان فراق	وگرنه شرح دهم با تو داستان فراق
رفیق خیل خیالیم و همرکاب شکیب	قرین محنت و اندوه و همقران فراق
دریغ مدت عمرم که بر امید وصال	بسر رسید و نیامد بسر زمان فراق
سری که بر سر گردون بفخر میسودم	بروی عجز نهادم بر آستان فراق
چگونه باز کنم بال در هوای وصال	که ریخت مرغ دلم پر در آشیان فراق
بسی نماند که کشتی عمر غرقه شود	ز موج شوق تو در بحر بیکران فراق
فلک چو دید سرم را اسیر چنبر عشق	ببست گردن صبرم بریسمان فراق

سرفرازم کن شبی از وصل خود ای ماهرو	تا منور گردد از دیدارت ایوانم چو شمع
همچو صبحم یک نفس باقیست بی دیدار تو	چهره بنما دلبرا تا جان برافشانم چو شمع

آتش مهر ترا حافظ عجب در سر گرفت
آتش دل کی بآب دیده بنشانم چو شمع

سحر چو بلبل بیدل دمی شدم در باغ	که تا چو بلبل بیدل کنم علاج دماغ
بچهرهٔ گل سوری نگاه میکردم	که بود در شب تاری بروشنی چو چراغ
چنان بحسن و جوانی خویشتن مغرور	که داشت از دل بلبل هزار گونه فراغ
گشاده نرگس رعنا بحسرت آب از چشم	نهاده لاله حمرا بجان و دل صد داغ
زبان کشیده چو تیغی بسرزنش سوسن	دهان گشاده شقایق چو مردمان بلاغ
یکی چو باده پرستان صراحی اندر دست	یکی چو ساقی مستان بکف گرفته ایاغ

نشاط و عیش جوانی چو گل غنیمت دان
که حافظا نبود بر رسول غیر بلاغ

طالع اگر مدد کند دامنش آورم بکف	گر بکشم زهی طرب ور بکشد زهی شرف
طرف کرم ز کس نبست این دل پر امید من	گرچه سخن همی برد قصه من بهر طرف
چند بناز پرورم مهر بتان سنگدل	یاد پدر نمیکنند این پسران ناخلف

چنگ در غلغله آید که کجا شد منکر — جام در قهقهه آید که کجا شد مناع

وضع دوران بنگر ساغر عشرت برگیر — که بهر حال همین است بهین اوضاع

طرهٔ شاهد دنیا همه بندست و فریب — عارفان بر سر این رشته نجویند نزاع

عمر خسرو طلب ار نفع جهان میطلبی — که وجودیست عطابخش کریم نفاع

مظهر لطف ازل روشنی چشم امل — جامع علم و عمل جان جهان شاه شجاع

حافظ ار باده خوری با صنم گلرخ خور
که ازین به نبود در دو جهان هیچ متاع

در وفای عشق تو مشهور خوبانم چو شمع — شب نشین کوی سربازان و رندانم چو شمع

کوه صبرم نرم شد چون موم از دست غمت — تا در آب و آتش عشقت گدازانم چو شمع

بی جمال عالم آرای تو روزم چون شبست — با کمال عشق تو در عین نقصانم چو شمع

رشتهٔ صبرم بمقراض غمت ببریده شد — همچنان در آتش هجر تو سوزانم چو شمع

گر کمیت اشک گلگونم نبودی گرمرو — کی شدی روشن بگیتی راز پنهانم چو شمع

روز و شب خوابم نمی آید بچشم غم پرست — بسکه در بیماری هجر تو گریانم چو شمع

در میان آب و آتش همچنان سرگرم تست — این دل زار نزار اشکبارانم چو شمع

در شب هجران مرا پروانهٔ وصلی فرست — ورنه از آهی جهانی را بسوزانم چو شمع

بعاشقان نظری کن بشکر این نعمت	که من غلام مطیعم تو پادشاه مطاع
برو ادیب و نصیحت مگو که دیگر تو	نبینیم پس ازین هیچگه بکنج بقاع

ز زهد حافظ و طامات او ملول شدم
بساز رود و غزل گوی بر رود و سماع

بفر دولت گیتی فروز شاه شجاع	که هست در نظر من جهان حقیر متاع
صراحیی و حریفی خوشم ز دنیا بس	که غیر ازین همه اسباب تفرقه است و صداع
ز مسجدم بخرابات میفرستد عشق	بسر همیروم ای جان نمیکنیم نزاع
بس است فرو شبانه می مغانه بیا	حریف باده رسید ای رفیق توبه وداع
هنر نمی خرد ایام و غیر ازینم نیست	کجا روم بتجارت بدین کساد متاع
بیار می که چو خورشید مشعل افروزد	رسد بکلبه درویش نیز فیض شعاع

جبین و چهره حافظ خدا جدا نکناد
ز خاک بارگه کبریای شاه شجاع

بامدادان که ز خلوتگه کاخ ابداع	شمع خاور فگند بر همه اطراف شعاع
برکشد آینه از جیب افق چرخ و دران	بنماید رخ گیتی بهزاران انواع
در زوایای طربخانه جمشید فلک	ارغنون ساز کند زهره بآهنگ سماع

گر بغلامی خودم شاه قبول میکند — تا بمبارکی دهم بنده به بندگیش خط

آب حیات حافظا گشته خجل ز نطق تو

کس بهوای عشق او شعر نگفته زین نمط

ز چشم بد رخ خوب ترا خدا حافظ — که کرد جمله نکوئی بجانب ما حافظ

اگرچه خون دلت خورد لعل او بستان — بکام دل ز لبش بوسه خونبها حافظ

بزلف و خال تبه دل مبند دیگر بار — اگر بجستی ازین بند و این بلا حافظ

بیا که نوبت صلح است و دوستی و صفا — که با تو نیست مرا جنگ و ماجرا حافظ

تو از کجا و امید وصال او ز کجا — بدامنش نرسد دست هر گدا حافظ

چه ذوق یافت دل من ز وصل آن محبوب — مراست تحفهٔ جان بخش غمزدا حافظ

بیا بخوان غزل خوب و طرفه و پرسوز

که شعر تست فرح بخش و جانفزا حافظ

قسم بحشمت جاه و جلال شاه شجاع — که نیست با کسم از بهر مال و جاه نزاع

بفیض جرعهٔ جام تو تشنه ایم ولی — نمی کنیم دلیری نمیدهیم صداع

خدای را بمی شست و شوی خرقه کنید — که من نمی شنوم بوی خیر ازین اوضاع

ببین که رقص کنان میرود بنالهٔ چنگ — کسی که اذن نمیدادی استماع سماع

بشرم رفته تن یاسمین ازان اندام — بخون نشسته گل ارغوان ازان عارض
زمهر روی تو خورشید گشته غرق عرق — نزار مانده مه آسمان ازان عارض

زنظم دلکش حافظ چکید آب حیات
چنانکه خوی شد جانان چکان ازان عارض

حسن و جمال تو جهان جمله گرفت طول و عرض — شمس فلک خجل شده از رخ خوب ماه ارض
از رخ تست مقتبس خور زچهارم آسمان — همچو زمین هفتمین مانده بزیر بار قرض
دیدن حسن روی تو بر همه خلق واجب است — سجده درگه تو شد بر همه شاه ارض فرض
گر لب روح پرورت گلشکری نبخشدم — کی تن درد مند من رسته شود ازین مرض

بوسه بجای پای او دست کجا دهد مرا
قصه شوق حافظا خود برساند بعرض

گرد عذار یار من تا بنوشت حسن خط — ماه ز حسن روی او راست فتاده در غلط
از هوس لبش که آن آب حیات خوشتر است — گشت روان ز دیده ام چشمه آب همچو شط
خال سیاه را بران عارض سیم رنگ بین — راست مشک مانده آن بر رخ ماه یک نقط
موی کشاده کرده خوی تا بچمن درآمده — شد رخ گل چو زعفران مشک گلاب شد سقط
گه بهواش میدهم گردش حال جان و دل — گاه بآب میکشم آتش عشق همچو بط

حافظا اول ز مصحف رخ دوست
خواند الحمد و سورهٔ اخلاص

نیست کس را ز کمند سر زلف تو خلاص
میکشی عاشق مسکین نترسی ز قصاص

عاشق سوخته دل تا به بیابان فنا
نرود در حرم دل نشود خاص الخاص

جان نهادم بمیان شمع صفت از سر شوق
کردم ایثار تن خویش ز روی اخلاص

آتشی در دل دیوانهٔ ما در زده
که چو دودیم همیشه بهوایت رقاص

کیمیای غم عشق تو تن خاکی را
زر خالص کند ار چند بود همچو رصاص

بهواداری آن شمع چو پروانه و جو
تا نسوزی نشوی از خطر عشق خلاص

ناوک غمزهٔ او دست ببرد از رستم
حاجب ابروی او برد گرو از وقاص

... تا به چه دانند عوام
... گدایانه مده جز بخواص

گر بگفتم دل خود را نشان از عارض
خجل شده است گل گلستان از آن عارض
ز حسن و لطف چه پرسی بیان از آن عارض
گلاب یافته بوی چنان از آن عارض

دوش با من گفت پنهان کاردانی تیزهوش	کز شما پنهان نشاید داشت راز می‌فروش
گفت آسان گیر بر خود کارها کز روی طبع	سخت میگیرد جهان بر مردمان سخت‌کوش
وانگهم در داد جامی کز فروغش بر فلک	زهره در رقص آمد و بربط‌زنان میگفت نوش
تا نگردی آشنا زین پرده رمزی نشنوی	گوش نامحرم نباشد جای پیغام سروش
در حریم عشق نتوان دم زد از گفت و شنید	زانکه آنجا جمله اعضا چشم باید بود و گوش
در بساط نکته‌دانان خودفروشی شرط نیست	یا سخن دانسته گو ای مرد بخرد یا خموش
با دل خونین لب خندان بیاور همچو جام	نی گرت زخمی رسد آیی چو چنگ اندر خروش
گوش کن پند ای پسر وز بهر دنیا غم مخور	گفتمت چون در حدیثی گر توانی داشت گوش

٨٦

ساقیا می ده که رندیهای حافظ عفو کرد
خسرو صاحبقران جرم‌بخش عیب‌پوش

از رقیبت ولم نیافت خلاص	زانکه القاص لا یحب القاص
محتسب خم شکست و من سر او	سن بالسن والجروح قصاص
مطرب ما رهی بزن که بچرخ	مشتری همچو زهره شد رقاص
گوهر اندر بصر کی بجز آن آرد	ترک سر تا نمی‌کند غواص
نقدی از عشق جوی از عقل	تا که خالص شوی چو زر خلاص

با دو نافه گشائی کن ازان زلف سیاه	جای دلهای عزیز است بهم برمزنش
چون دلم حق وفا با خط و خالش دارد	محترم دار دران طرهٔ عنبر شکنش
گرچه از کوی وفا گشت بصد مرحله دور	دور باد آفت دور فلک از جان و تنش
در مقامیکه بیاد لب او می نوشند	سفله آن مست که باشد خبر از خویشتنش
عرض و مال از در میخانه نشاید اندوخت	هر که این آب خورد رخت بدریا فکنش
هر که ترسد ز ملال انده عشقش نه حلال	سر ما و قدمش یا لب ما و دهنش

شعر حافظ همه بیت الغزل معرفتست
آفرین بر نفس دلکش و لطف سخنش

ای همه شکل تو مطبوع و همه جای تو خوش	دلم از عشوهٔ شیرین شکرخای تو خوش
همچو گلبرگ طری هست وجود تو لطیف	همچو سرو چمنی هست سراپای تو خوش
هم گلستان خیالم ز تو پر نقش و نگار	هم مشامم دلم از زلف سمنسای تو خوش
شیوه و ناز تو شیرین خط و خال تو ملیح	چشم و ابروی تو زیبا قد و بالای تو خوش
پیش چشم تو بمیرم که بدان بیماری	میکند درد مرا از رخ زیبای تو خوش
در ره عشق که از سیل فنا نیست گذار	میکنم خاطر خود را بتمنای تو خوش
در بیابان فنا گرچه ز هر سو خطرست	میرود حافظ بیدل بتولای تو خوش

۸۱	کم از جولانی آسمان در رہ ما چو حافظ خاک گرد آب و گل خویش

هاتفی از گوشهٔ میخانه دوش — گفت ببخشند گنه می بنوش

عفو الهی بکند کار خویش — مژدهٔ رحمت برساند سروش

این خرد خام بمیخانه بر — تا می لعل آوردش خون بجوش

عفو خدا بیشتر از جرم ماست — نکتهٔ سربسته چه گوئی خموش

گرچه وصالش نه بکوشش دهند — هر قدر ای دل که توانی بکوش

گوش من و حلقهٔ گیسوی یار — روی من و خاک در می فروش

وانگه زدین شاه شجاع آنکه کرد — روح قدس حلقهٔ امرش بگوش

ای ملک العرش مرادش بده — وز خطر چشم بدش دار گوش

رندی حافظ نه گناهیست صعب — با کرم پادشه عیب پوش

یارب آن نوگل خندان که سپردی بمنش — می سپارم بتو از چشم حسود چمنش

همره است دلم باو بهر جا که رود — همت اهل کرم بدرقهٔ جان و تنش

گر بسر منزل سلمی رسی ای باد صبا — چشم دارم که سلامی برسانی ز منش

مجمع خوبی و لطف است عذار چو مهش
لیکنش مهر و وفا نیست خدایا بدهش

دلبرم شاهد و طفل است و به بازی روزی
بکشد زارم و در شرع نباشد گنهش

چارده ساله بتی چابک شیرین دارم
که به جان حلقه به گوش است مه چاردهش

من همان به که از او نیک نگه دارم دل
که بد و نیک ندیده است و ندارد نگهش

بوی شیر از لب همچون شکرش می‌آید
گرچه خون می‌چکد از شیوهٔ چشم سیهش

در پی آن گل نورسته دل ما یا رب
خود کجا شد که ندیدیم در این چند گهش

یار دلدار من ار قلب بدین سان شکند
ببرد زود به سرداری خود پادشهش

جان به شکرانه کنم صرف گر آن دانهٔ در
صدف دیدهٔ **حافظ** شود آرامگهش

مرا کاریست مشکل با دل خویش
که گفتن می‌نیارم مشکل خویش

خیالت شد و اندوه جان من از غم
که هر شب چه کارم با دل خویش

ز واپس ماندگان یادی کن آخر
چه راهی شد یار از محمل خویش

بسی گشتم چو مجنون کوه و صحرا
مگر یابم سراغ از منزل خویش

مرا در اول منزل ره افتاد
گم آمد گشته‌ام در ساحل خویش

چه فرصتها که گم کردم در این راه
ز بخت خوابناک غافل خویش

الا ای دولت طالع که قدر وقت میدانی	گوارا بادت این عشرت که داری روزگار خویش
عروس طبع را زیور ز فکر بکر می بندم	بود کز نقش ایامم بدست افتد نگار خویش
شب صحبت غنیمت دان و داد خوشدلی بستان	که مهتاب دل افروزست و طرف لاله زار خویش
چو می در کاسه چشم است ساقی را بنام ایزد	که مستی میکند با عقل و می آرد خمار خویش
هر آنکس را که بر خاطر ز عشق دلبری بارست	سپندی گو بر آتش نه که داری کار و بار خویش

بغفلت عمر شد حافظ بیا با ما بمیخانه
که شنگولان سرمستت بیاموزند کار خویش

ما آزموده ایم درین شهر بخت خویش	باید برون کشید ازین ورطه رخت خویش
از بسکه دست می گزم و آه می کشم	آتش زدم چو گل بتن لخت لخت خویش
دوشم ز بلبلی چه خوش آمد که می سرود	گل گوش پهن کرده ز شاخ درخت خویش
کای دل صبور باش که آن یار تندخوی	بسیار تندخوی نشیند ز بخت خویش
گر موج خیز حادثه سر بر فلک زند	عارف بآب تر نکند رخت و پخت خویش
خواهی که سخت و سست جهان بر تو بگذرد	بگذر ز عهد سست و سخنهای سخت خویش

ای حافظ ار مراد میسر شدی مدام
جمشید نیز دور نماندی ز تخت خویش

شکرانه را که چشم تو روی بدان ندید
ما را بعفو و لطف خداوندگار بخش

ساقی چو شاه نوش کند باده صبوح
گو جام زر بحافظ شب زنده دار بخش

فکر بلبل همه آنست که گل شد یارش
گل در اندیشه که چون عشوه کند در کارش

دلربایی همه آن نیست که عاشق بکشد
خواجه آنست که باشد غم خدمتکارش

جای آنست که خون موج زند در دل لعل
زین تغابن که خزف می شکند بازارش

بلبل از فیض گل آموخت سخن ورنه نبود
این همه قول و غزل تعبیه در منقارش

آن سفر کرده که صد قافله دل همره اوست
هر کجا هست خدایا بسلامت دارش

اگر از وسوسه نفس و هوا دور شوی
بیشکی ره ببری در حرم دیدارش

ای که از کوچه معشوقه ما میگذری
با خبر باش که سر می شکند دیوارش

صحبت عافیتت گرچه خوش افتاد ای دل
جانب عشق عزیزست فرو مگذارش

صوفی سرخوش ازین دست که کج کرد کلاه
بدو جام دگر آشفته شود دستارش

دل حافظ که بدیدار تو خوگر شده است
ناز پرورد وصالست مجو آزارش

کنار آب و پای بید و طبع شعر و یار خوش
معاشر دلبر شیرین و ساقی گلعذار خوش

شراب تلخ میخواهم که مردافکن بود زورش — که تا یکدم بیاسایم ز دنیا و شر و شورش

بیاور می که نتوان شد ز مکر آسمان ایمن — به لعب زهره چنگی و بهرام سلحشورش

کمند صید بهرامی بیفکن جام جم بردار — که من پیمودم این صحرا نه بهرامست نه گورش

نظر کردن به درویشان منافی بزرگی نیست — سلیمان با چنان حشمت نظرها بود با مورش

بیا تا در می صافیت راز دهر بنمایم — بشرط آنکه ننمائی بکج طبعان دل کورش

شراب لعل مینوشم من از جام زمرد گون — که زاهد افعی وقتست میسازم ازین کورش

سماط دهر دون پرور ندارد شهد آسایش — مذاق حرص و آز ای دل بشوی از تلخ و از شورش

کمان ابروی جانان نمی‌پیچد سر از حافظ — ولیکن خنده می آید بدین بازوی بی زورش

صوفی گلی بچین و مرقع بخار بخش — وین زهد خشک را بمی خوشگوار بخش

طامات و زرق در ره آهنگ چنگ نه — تسبیح و طیلسان بمی و میگسار بخش

زهد گران که ساقی و شاهد نمی خرند — در حلقهٔ چمن بنسیم بهار بخش

راهم شراب لعل زد ای میر عاشقان — خون مرا بچاه زنخدان یار بخش

یارب بوقت گل گنه بنده عفو کن — وین ماجرا بسرو لب جویبار بخش

ای آنکه ره بمشرب مقصود برده — زین بحر قطرهٔ بمن خاکسار بخش

نزاع بر سر دنیای دون مکن درویش	به عمر خضر نماند نه ملک اسکندر
که موج میزندش آب نوش بر سر نیش	بنازم آن مژهٔ شوخ عافیت کش را
گرم بتجربه دستی نهند بر دل ریش	ز آستین طبیبان هزار خون بچکد
که شرط عشق نباشد شکایت از کم و بیش	تو بنده گله از پادشه مکن ای دل

بدان کمر نرسد دست هر گدا حافظ
خزینه بکف آور ز گنج قارون بیش

که دور شاه شجاع است می دلیر بنوش	سحر ز هاتف غیبم رسید مژده بگوش
هزار گونه سخن در دهان و لب خاموش	شد آنکه اهل نظر بر کناره میرفتند
که از نهفتن او دیگ سینه میزد جوش	ببانگ چنگ بگوئیم آن حکایتها
بروی یار بنوشیم و بانگ نوشانوش	شراب خانگی از بیم محتسب خورده
امام شهر که سجاده میکشید بدوش	ز کوی میکده دوشش بدوش می بردند
مکن بفسق مباهات و زهد هم مفروش	دلا دلالت خیرت کنم براه نجات
چو قرب او طلبی در صفای نیت کوش	محل نور تجلیست رای انور شاه
که هست گوش دلش محرم پیام سروش	بجز ثنای جلالش مساز ورد ضمیر
گدای گوشه نشینی تو حافظا مخروش	رموز مصلحت ملک خسروان دانند

در عهد پادشاه خطا بخش جرم پوش | حافظ قرابه کش شد و مفتی پیاله نوش

صوفی ز کنج صومعه در پای خم نشست | تا دید محتسب که سبو می کشد بدوش

احوال شیخ و قاضی و شرب الیهودشان | کردم سوال صبحدم از پیر می فروش

گفتا نه گفتنیست سخن گرچه محرمی | درکش زبان و پرده نگهدار و می بنوش

ساقی بهار میرسد و جام می نماند | فکری بکن که خون دل آمد ز غم بجوش

عشق ست و مفلسی و جوانی و نوبهار | عذرم پذیر و جرم بذیل کرم بپوش

ای پادشاه صورت و معنی که مثل تو | نادیده هیچ دیده و نشنیده هیچ گوش

چندان بمان که خرقهٔ ازرق کند قبول | بخت جوانت از فلک پیر ژنده پوش

تا چند همچو شمع زبان آوری کنی | پروانهٔ مراد رسید ای محب خموش

دی شب ندا ز غیب بگوش دلم رسید
حافظ تو غصه کم خور و بنشین و می بنوش

دلم رمیده شد و غافلم من درویش | که آن شکاری سرگشته را چه آمد پیش

چو بید بر سر ایمان خویش میلرزم | که دل بدست کمان ابروییست کافر کیش

خیال حوصلهٔ بحر میپزم هیهات | چهاست بر سر این قطرهٔ محال اندیش

بکوی میکده گریان و سرفکنده روم | چرا که شرم همی آیدم ز حاصل خویش

اگر نشان تو جویم کدام صبر و قرار
وگر حدیث تو گویم کدام طاقت و هوش

شراب پخته بخامان دل فسرده مده
که باده آتش تیزست و تشنگان در جوش

نعیم روضهٔ جنت بذوق آن نرسد
که یار نوش کند باده و تو گوئی نوش

مرا چو خلعت سلطان عشق میدادند
ندا زدند که حافظ خموش باش خموش

خوشا شیراز و وضع بیمثالش
خداوندا نگهدار از زوالش

ز رکن‌آباد ما صد لوحش الله
که عمر خضر می‌بخشد زلالش

میان جعفرآباد و مصلی
عبیرآمیز می‌آید شمالش

بشیراز آی و فیض روح قدسی
بجواه از مردم صاحب کمالش

که نام قند مصری برد آنجا
که شیرینان ندادند انفعالش

صبا زان لولی شنگول سرمست
چه داری آگهی چونست حالش

مکن بیدار ازین خوابم خدا را
که دارم خلوتی خوش با خیالش

گر آن شیرین پسر خونم بریزد
دلا چون شیر مادر کن حلالش

چرا حافظ چو می‌ترسیدی از هجر
نکردی شکر ایام وصالش

چو بر شکست صبا زلف عنبر افشانش | بهر شکسته که پیوست تازه شد جانش
کجاست همنفسی تا که شرح غصه دهم | که دل چه میکشد از روزگار هجرانش
نسیم صبح وفا نامه که برد بدوست | ز خون دیدهٔ ما بود مهر عنوانش
زمانه از ورق گل مثال روی تو بست | ولی ز شرم تو در غنچه کرد پنهانش
بسی شدیم و نشد عشق را کرانه پدید | تبارک الله ازین ره که نیست پایانش
جمال کعبه مگر عذر رهروان خواهد | که جان زنده دلان سوخت در بیابانش
دلم که مهر تو از غیر تو نهان میداشت | ببین که دیده کند فاش پیش یارانش
بدین شکسته بیت الحزن که می آرد | نشان یوسف دل از چه زنخدانش
بگیرم آن سر زلف و بدست خواجه دهم | که داد من بستاند مگر ز دستانش

سحر بطرف چمن می شنیدم از بلبل
نوای حافظ خوش لهجهٔ غزل خوانش

چو جام لعل تو نوشم کجا بماند هوش | چو چشم مست تو بینم بجا نماند گوش
منم غلام تو و زانکه از من آزادی | مرا بکوزه فروش شرابخانه فروش
ببوی آنکه ز میخانه کوزهٔ یابم | روم بسوی خراباتیان کشم بر دوش
مرا مگوی که خاموش باش و دم درکش | که در چمن نتوان یافت مرغ را خاموش

چو غنچه گرچه فروبستگیست کار جهان
تو همچو باد بهاری گره‌گشا میباش

وفا مجوی ز کس ور سخن نمی‌شنوی
بهرزه طالب سیمرغ و کیمیا میباش

مرید طاعت بیگانگان مشو حافظ
ولی معاشر رندان آشنا میباش

من خرابم ز غم یار خراباتی خویش
میزند غمزهٔ او ناوک غم بر دل ریش

با تو پیوستم و از غیر تو دل ببریدم
آشنای تو ندارد سر بیگانه و خویش

بعنایت نظری کن که من دلشده را
نرود بی مدد لطف تو کاری از پیش

آخر ای پادشه حسن و ملاحت چه شود
گر لب لعل تو ریزد نمکی بر دل ریش

خرمن صبر من سوخته دل داد بباد
چشم مست تو که بگشاد کمین از پس و پیش

گر چلیپای سر زلف ز هم بگشاید
بس مسلمان که شود کشتهٔ آن کافرکیش

پیش زانو منشین و غم بیهوده مخور
که ز غم خوردن تو رزق نگردد کم و بیش

چونکه این کوشش بیفایده سودی ننهاد
پس میازار دل خود ز غم ای دوراندیش

پرسش حال دل سوخته کن بهر خدا
نیست از شاه عجب گر بنوازد درویش

حافظ از نوش لب لعل تو کامی نگرفت
که نزد بر دل ریشش دو هزاران نیش

دوای تو دوای تست حافظ
لب نوشش لب نوشش لب نوش

بجد و جهد چو کاری نمی‌رود از پیش / بکردگار رها کرده به مصالح خویش

بیا که پادشاهی عالم فرو نیارد سر / اگر ز سر قناعت خبر شود درویش

ز سنگ تفرقه خواهی که منحنی نشوی / مشو ببان ترازو تو در پی کم و بیش

ریای زاهد سالوس جان من فرسود / قدح بیار و بنه مرهمی بر این دل ریش

بنوش باده که قسام صنع قسمت کرد / در آفرینش از انواع نوشدارو و نیش

ریا حلال شمارند و جام باده حرام / زهی طریقت و ملت زهی شریعت و کیش

بدلربائی اگر خود سر آمدی عجب / که نور حسن تو بود از اساس عالم بیش

دهان تنگ تو دلخواه جان حافظ شد
بجان بود خطرم زین دل محال اندیش

ببوی لاله قدح گیر و بی ریا میباش / ببوی گل نفسی همدم صبا میباش

نگویمت که همه سال می پرستی کن / سه ماه می خور و نه ماه پارسا میباش

چو پیر سالک عشقت بمی حواله کند / بنوش و منتظر رحمت خدا میباش

گرت هواست که چون جم بسر غیب رسی / بیا و همدم جام جهان نما میباش

باغبان گر پنج روزی صحبت گل بایدش — بر جفای خار هجران صبر بلبل بایدش

ای دل اندر بند زلفش از پریشانی منال — مرغ زیرک چون بدام افتد تحمل بایدش

با چنین زلف و رخش بادش نظربازی حرام — هر که روی یاسمین و جعد سنبل بایدش

رند عالم سوز را با مصلحت بینی چه کار — کار ملک است آنکه تدبیر و تحمل بایدش

تکیه بر تقوی و دانش در طریقت کافریست — راهرو گر صد هنر دارد توکل بایدش

نازها زین نرگس مستانه میباید کشید — این دل شوریده گر آن زلف و کاکل بایدش

ساقیا در گردش ساغر تعلل تا بچند — دور چون با عاشقان افتد تسلسل بایدش

کیست حافظ تا ننوشد باده بی آواز چنگ — عاشق مسکین چرا چندین تحمل بایدش

۸۵

ببرد از من قرار و طاقت و هوش — بت سنگین دل سیمین بناگوش

نگاری چابکی شوخی پریوش — حریفی مهوشی ترکی قباپوش

ز تاب آتش سودای عشقش — بسان دیگ دائم میزنم جوش

چو پیراهن شوم آسوده خاطر — گرش همچون قبا گیرم در آغوش

اگر پوسیده گردد استخوانم — نگردد مهرش از جانم فراموش

دل و دینم دل و دینم ببردست — بر و دوشش بر و دوشش بر و دوش

چون احمدم شفیع بود روز رستخیز | گو این تن بلاکش من پر گناه باش

آن را که دوستی علی نیست کافرست | گو زاهد زمانه و گو شیخ راه باش

امروز زنده ام بولای تو یا علی | فردا بروح پاک امامان گواه باش

قبر امام هشتم سلطان دین رضا | از جان ببوس و بر در آن بارگاه باش

دستت نمیرسد که بچینی گلی ز شاخ | باری بپای گلبن ایشان گیاه باش

مرد خدا که زاهد تقوی طلب بود | خواهی سفید جامه و خواهی سیاه باش

حافظ طریق بندگی شاه پیشه کن
وانگاه در طریق چو مردان راه باش

باز آی و دل تنگ مرا مونس جان باش | وین سوخته را محرم اسرار نهان باش

زان باده که در مصطبه عشق فروشند | ما را دو سه ساغر بده و گو رمضان باش

در خرقه چو آتش زدی ای عارف سالک | جهدی کن و سر حلقهٔ رندان جهان باش

آن یار که گفتا بتو ام دل نگرانست | گو میرسم اکنون بسلامت نگران باش

خون شد دلم از حسرت آن لعل روان بخش | آن درج محبت بهمان مهر و نشان باش

تا بر دلش از غصه غباری ننشیند | ای سیل سرشک از عقب نامه روان باش

حافظ که هوس میکندش جام جهان بین | گو در نظر آصف جمشید مکان باش

نیست امکان از وصل تو در سر کاری	وین تجارت نه متاع و جهان ما را بس

حافظ از مشرب قسمت گله بی انصافیست
طبع چون آب و غزلهای روان ما را بس

اگر رفیق شفیقی درست پیمان باش	حریف حجره و گرمابه و گلستان باش
شکنج زلف پریشان بدست باد مده	مگو که خاطر عشاق گو پریشان باش
گرت هواست که با خضر همنشین باشی	نهان ز چشم سکندر چو آب حیوان باش
رموز عشق نوازی نه کار هر مرغیست	بیا و نوگل این بلبل غزل خوان باش
طریق خدمت و آیین بندگی کردن	خدای را که رها کن بما و سلطان باش
دگر بصید حرم تیغ بر مکش زنهار	وز آنچه با دل ما کرده پشیمان باش
تو شمع انجمنی یک زبان و یک دل شو	خیال و کوشش پروانه بین و خندان باش
کمال دلبری و حسن در نظربازیست	بشیوه نظر از نادران دوران باش

خموش حافظ و از جور یار ناله مکن
ترا که گفت که در روی خوب حیران باش

ای دل غلام شاه جهان باش و شاه باش	پیوسته در حمایت لطف اله باش
از خارجی هزار بیک جو نمی خرند	گو کوه تا بکوه منافق سپاه باش

بصدر مصطبه بنشین و ساغر می نوش
که این قدر ز جهان کسب مال و جاهت بس

زیادتی مطلب کار بر خود آسان کن
که شیشه می صاف و بت چو ماهت بس

فلک بمردم نادان دهد زمام مراد
تو اهل دانش و فضلی همین گناهت بس

وگر کمین بگشاید غمی ز کشور دل
حریم درگه پیر مغان پناهت بس

هوای مسکن مالوف و عهد یار قدیم
ز رهروان سفر کرده عذر خواهت بس

بمنت دگران خو مکن که در دو جهان
رضای ایزد و انعام پادشاهت بس

بهیچ ورد دگر نیست حاجت ای حافظ
دعای نیم شب و درس صبحگاهت بس

گلعذاری ز گلستان جهان ما را بس
زین چمن سایهٔ آن سرو روان ما را بس

من و همصحبتی اهل ریا دورم باد
از گرانان جهان رطل گران ما را بس

قصر فردوس بپاداش عمل می بخشند
ما که رندیم و گدا دیر مغان ما را بس

بنشین بر لب جوی و گذر عمر ببین
کاین اشارت ز جهان گذران ما را بس

نقد بازار جهان بنگر و آزار جهان
گر شما را نه بس این سود و زیان ما را بس

یار با ماست چه حاجت که زیادت طلبیم
دولت صحبت آن مونس جان ما را بس

از در خویش خدا را به بهشتم مفرست
که سر کوی تو از کون و مکان ما را بس

من بگوش خود از دهانش دوش	سخنانی شنیده ام که مپرس
سوی من لب چه میگزی که مگوی	لب لعلی گزیده ام که مپرس

همچو حافظ غریب در ره عشق
بمقامی رسیده ام که مپرس

در ضمیر ما نمی‌گنجد بغیر از دوست کس	هر دو عالم را بدشمن ده که ما را دوست بس
یار گندم گون ما گر میل کردی نیم جو	هر دو عالم پیش چشم ما نمودی یک عدس
سیر دیدن شمع و جمعی از پس و پیش آن	نی غلط گفتم نباشد شمع را خود پیش و پس
غافل است آنکو بشمشیر از تو می پیچد عنان	قند را لذت مگر نیکو نمیداند مگس
خاطرم وقتی هوس کردی که بینم چیزها	تا ترا دیدم نکردم جز بدیدارت هوس
مردمان را از عسس شب گر خیالی در سرست	من خیالم گر خیالم باز نشناسد عسس
گو نیست از شکم چو دریا گشت و می ترسم که باز	بر سر آیند این رقیبان سبکسار خسیس

حافظا این ره بپای لاشهٔ لنگت نیست تو
بعد از این بنشین که گردی نخیزد زین فرس

دلا رفیق سفر بخت نیکخواهت بس	نسیم روضهٔ شیراز پیک راهت بس
دگر ز منزل جانان سفر مکن درویش	که سیر معنوی و کنج خانقاهت بس

تا قصهٔ سکندر و دارا نخوانده‌ایم | از ما بجز حکایت مهر و وفا مپرس

حافظ رسید موسم گل معرفت مخوان
دریاب نقد عمر و ز چون و چرا مپرس

دارم از زلف سیاهت گله چندان که مپرس | که چنان زو شده‌ام بی سر و سامان که مپرس

کس بامید وفا ترک دل و دین مکناد | که چنانم من ازین کرده پشیمان که مپرس

بهر یک جرعه که آزار کسش در پی نیست | زحمتی میکشم از مردم نادان که مپرس

گوشه گیری و سلامت هوسم بود ولی | فتنه‌ای میکند آن نرگس فتان که مپرس

زاهد از ما بسلامت بگذر کان می لعل | دل و دین می‌برد از دست بدانسان که مپرس

گفتم از گوی فلک صورت حالی پرسم | گفت آن میکشم اندر خم چوگان که مپرس

گفتمش زلف بکین که گشادی گفتا
حافظ این قصه درازست بقرآن که مپرس

درد عشقی کشیده‌ام که مپرس | زهر هجری چشیده‌ام که مپرس

گشته‌ام در جهان و آخر کار | دلبری برگزیده‌ام که مپرس

آن چنان در هوای خاک درش | می‌رود آب دیده‌ام که مپرس

بی تو در کلبهٔ گدائی خویش | رنجهائی کشیده‌ام که مپرس

محمل جانان ببوس انگه بزاری عرضه دار
کز فراقت سوختم ای مهربان فریاد رس

عشرتی شبگیر کن می نوش کاندر راه عشق
شبروان را آشنائیهاست با میر عسس

دل برغبت مے سپارد جان بچشم مست یار
گرچه هشیاران ندادند اختیار خود بکس

منکه قول ناصحان را خواندمی قول رباب
گوشمالی خوردم از هجران که اینم پند بس

طوطیان در شکرستان کامرانی می کنند
وز تحسر دست بر سر میزند مسکین مگس

عشقبازی کار بازی نیست ای دل سر بباز
زانکه گوی عشق نتوان زد بچوگان هوس

نام حافظ گر برآید بر زبان کلک دوست
از جناب حضرت شاهم بس است این ملتمس

جانا ترا که گفت که احوال ما مپرس
بیگانه گرد و قصه هیچ آشنا مپرس

آنجا که لطف شامل و خلق کریم تست
جرم گذشته عفو کن و ماجرا مپرس

خواهی که روشنت شود احوال سر عشق
از شمع پرس قصه ز باد صبا مپرس

هیچ آگهی ز عالم درویشیش نبود
آنکس که با تو گفت که درویش را مپرس

از دلق پوش صومعه نقد طلب مجو
یعنی ز مفلسان سخن کیمیا مپرس

در دفتر طبیب خرد باب عشق نیست
ای دل بدرد خو کن و نام دوا مپرس

نقش حقوق خدمت اخلاص و بندگی
از لوح سینه محو کن و نام ما مپرس

من سر قلم بر سر سودای تو دارم
با آنکه من سر زده را سر زده باز

نقد سره قلب که پالوده ام از چشم
بر سکه رویم همه بر زر زده باز

از غالیه هم زده خوش شکر و قند
امروز همه بر گل و شکر زده باز

شهباز غمت ای کبوتر دل حافظ
هشدار که بر صید کبوتر زده باز

در آ که در دل خسته توان در آید باز
بیا که در دل مرده روان در آید باز

بیا که فرقت تو چشم من چنان بربست
که فتح باب وصالت مگر گشاید باز

به پیش آینه دل هر آنچه میدارم
بجز خیال جمالت نمی نماید باز

غمی که چون سپه زنگ ملک دل بگرفت
ز خیل شادی روم رخت زداید باز

ز خوف بادیه دل مکن ببند احرام
که مرد راه نیندیشد ار چه ناید باز

بدان مثل که شب آبستن آمد است بروز
ستاره می شمرم تا که شب چه زاید باز

بیا که بلبل مطبوع خاطر حافظ
ببوی گلشن وصل تو می سراید باز

ای صبا گر بگذری بر ساحل رود ارس
بوسه زن بر خاک آن وادی و مشکین کن نفس

منزل سلمی که بادش هر دم از ما صد سلام
پر صدای ساربان بینی و آهنگ جرس

خیز و در کاسهٔ زر آب طربناک انداز — پیشتر زانکه شود کاسهٔ سر خاک انداز

عاقبت منزل ما وادی خاموشان است — حالیا غلغله در گنبد افلاک انداز

ملک این مزرعه دانی که ثباتی نکند — آتشی از جگر جام در افلاک انداز

بسر سبز تو ای سرو که گر خاک شوم — ناز از سر بنه و سایه بر این خاک انداز

دل ما را که ز مار سر زلف تو بخست — از لب خود بشفاخانهٔ تریاک انداز

غسل در اشک زدم کاهل طریقت گویند — پاک شو اول و پس دیده بر آن پاک انداز

یا رب آن زاهد خودبین که بجز عیب ندید — دود آهیش در آیینهٔ ادراک انداز

چشم آلوده نظر از رخ جانان دور است — بر رخ او نظر از آینهٔ پاک انداز

چون گل از نکهت او جامه قبا کن حافظ
وان قبا در ره آن قامت چالاک انداز

دلم ربوده لولی وشیست شورانگیز — دروغ وعده و قتال وضع و رنگ آمیز

فدای پیرهن چاک ماهرویان باد — هزار جامهٔ تقوی و خرقهٔ پرهیز

فرشته عشق نداند که چیست قصه مخوان — بخواه جام شرابی بخاک آدم ریز

غلام آن کلماتم که آتش افروزد — نه آب سرد زند در سخن بر آتش تیز

فقیر و خسته بدرگاهت آمدم رحمی — که جز ولای توام نیست هیچ دستاویز

مرا بکشتی باده درفکن ای ساقی / که گفته اند نکوئی کن و در آب انداز

ز کوی میکده برگشته ام ز راه خطا / مرا دگر ز کرم در ره صواب انداز

بیار از آن می گلرنگ مشکبو جامی / شرار رشک و حسد در دل گلاب انداز

اگر چه مست و خرابم تو نیز لطفی کن / نظر برین دل سرگشته خراب انداز

به نیمشب اگرت آفتاب میباید / ز روی دختر گلچهر رز نقاب انداز

مهل که روز وفاتم بخاک بسپارند / مرا بمیکده بر در خم شراب انداز

گر از تو یک سر مو سرکشد دل حافظ / بگیر در خم زلفش به پیچ و تاب انداز

حال خونین دلان که گوید باز / وز فلک خون خم که جوید باز

جز فلاطون خم نشین شراب / سر حکمت بما که گوید باز

شرمش از چشم می پرستان باد / نرگس مست اگر بروید باز

هر که چون لاله کاسه گردان شد / زین جفا رخ بخون بشوید باز

بسکه در پرده چنگ گفت سخن / ببرش موی تا نموید باز

بگشاید دلم چو غنچه اگر / ساغر لاله گون ببوید باز

گرد بیت الحرام خم حافظ / گر نمیرد بسر بپوید باز

مثل از نسیم سخن چین چه طرف بربندم	چو سرو راستی در باغ نیست محرم راز
اگرچه حسن تو از عشق غیر مستغنی است	من آن نیم که ازین عشقبازی آیم باز

غزل سرائی ناهید صرفه‌ئی نبرد
در آن مقام که حافظ برآورد آواز

۶۱

هزار شکر که دیدم بکام خویشت باز	ترا بکام خود و با تو خویش را دمساز
روندگان حقیقت ره بلا سپرند	رفیق عشق چه غم دارد از نشیب و فراز
غم حبیب نهان به ز جستجوی رقیب	که نیست سینهٔ ارباب کینه محرم راز
چه فتنه بود که مشاطهٔ قضا انگیخت	که کرد نرگس مستش سیه بسرمهٔ ناز
بدین سپاس که مجلس منور است بدوست	گرت چو شمع جفائی رسد بسوز و بساز
ملامتی که بروی من آمد از غم عشق	ز شکر پس حکایت که من نیم غماز
امید قد تو میداشتم ز بخت بلند	نسیم زلف تو میخواستم ز عمر دراز
به نیم بوسه دعائی بخر ز اهل دلی	که کید دشمنت از جان و جسم دارد باز

فگند زمزمهٔ عشق در حجاز و عراق
نوای بانگ غزلهای حافظ شیراز

بیا و کشتی ما در شط شراب انداز	غریو و ولوله در جان شیخ و شاب انداز

بهر کمند که خواهی بگیر و بازم بند
بشرط آنکه ز کارم نظر نگیری باز

بر آستین خیال تو میدهم بوسه
بر آستان وصالت چو نیست دست نیاز

ز آستین من آن مشعل ریز دل نهادم
بر آستان تو کاندر ازل نهادم باز

دلا نشان ز شامی که صبح در پی اوست
که نیش و نوش بهم باشد و نشیب و فراز

گرم چو خاک زمین خوار کنی سهل است
خرام مسکین و بر خاک سایه می انداز

درون سینه دلم چون کبوتر از بیمت
چه آتشی ست که بر جان ما نهادی باز

خیال قد بلند تو میکند دل من
تو دست کوته من بین و آستین دراز

حدیث درد من ای مدعی نه امروزیست
که حافظ از ازل او رند بود و شاهباز

منم که دیده بدیدار دوست کردم باز
چه شکر گویمت ای کارساز بنده نواز

نیازمند بلا گو رخ از غبار مشوی
که کیمیای مراد است خاک کوی نیاز

بیک دو قطره که ایثار کردی ای دیده
بسا که بر رخ دولت کنی کرشمه و ناز

طهارت ار نه بخون جگر کند عاشق
بقول مفتی عشقش درست نیست نماز

ز مشکلات طریقت عنان متاب ای دل
که مرد راه نیندیشد از نشیب و فراز

درین مقام مجازی بجز پیاله مگیر
درین سراچه بازیچه غیر عشق مباز

در ازل داده است ما را ساقی لعل لبت | جرعهٔ جامی که من سرگرم آن جامم هنوز

ساقیا یکجرعه زان آب آتشگون که من | در میان پختگان عشق او خامم هنوز

ایکه گفتی جان بده تا باشدت آرام دل | جان بغمهایش سپردم نیست آرامم هنوز

در قلم آورد حافظ قصهٔ لعل لبش | آب حیوان میرود هردم ز اقلامم هنوز

صبا بمقدم گل راح روح بخشد باز | کجاست بلبل خوشگوی گو برآر آواز

دلا ز هجر مکن ناله زانکه در عالم | غمست و شادی و خار و گل و نشیب و فراز

دوتا شدم چو کمان از غم و نمیگویم | هنوز ترک کمان ابروان تیرانداز

حکایت شب هجران بدشمنان مکنید | که نیست سینهٔ ارباب کینه محرم راز

ز طرهٔ تو پریشانی دلم شد فاش | ز مشک نیست غریب آب روی و غماز

هزار دیده بروی تو ناظرند و تو خود | نظر بروی کسی بر نمیکنی از ناز

اگر تشبوزدت ای دل ز درد ناله مکن | دمی ز صحبت ما میزن و بدرد بساز

غبار خاطر ما چشم خصم کور کند | تو رخ بخاک نه ای حافظ از مقام نیاز

صنم غریب دیار و توئی غریب نواز | دمی بحال غریب بیا و بپرداز

برآستانهٔ میکده عشاق است در تگ و تاز
همان نیاز که حجاج را به راه حجاز

چه گویمت که به سوز درون چه می‌بینم
ز اشک پرس حکایت که من نیم غماز

غرض کرشمهٔ حسن است ورنه حاجت نیست
جمال دولت محمود را به زلف ایاز

به هیچ در نروم بعد ازین ز حضرت دوست
چو کعبه یافتم آیم ز بت‌پرستی باز

شبی چنین به سحرگه ز بخت میخواهم
که با تو شرح سرانجام خود کنم آغاز

شدم ز هجر تو چشم از جهان فرو بسته [illegible]
امید دولت وصل تو داد جانم باز

چه حلقه‌ها که زدم بر در دل از سر سوز
به بوی روز وصال تو در شبان دراز

چو غنچه سر نهفته نهان کجا ماند
دل مرا که نسیم صباست محرم راز

ز شوق مجلس آن ماه خرگهی حافظ
گرت چو شمع جفایی رسد بسوز و بساز

برنیامد از تمنای لبت کامم هنوز
بر امید جام لعلت دردی‌آشامم هنوز

روز اول رفت دینم در سر زلفین تو
تا چه خواهد شد درین سودا سرانجامم هنوز

از خطا گفتم شبی موی ترا مشک ختن
میزند هر لحظه تیری مو بر اندامم هنوز

نام من رفته است روزی بر لب جانان به سهو
اهل دل را بوی جان می‌آید از نامم هنوز

پرتو روی ترا در خلوتم دید آفتاب
میرود چون سایه هر دم بر در و بامم هنوز

در بیابان گر بشوق کعبه خواهی زد قدم | سرزنشها گر کند خار مغیلان غم مخور

حال ما در فرقت جانان و ابرام رقیب | جمله میداند خدای حال گردان غم مخور

ای دل ار سیل فنا بنیاد هستی بر کند | چون ترا نوح است کشتیبان ز طوفان غم مخور

گرچه منزل بس خطرناکست و مقصد ناپدید | هیچ راهی نیست کو را نیست پایان غم مخور

حافظا در کنج فقر و خلوت شبهای تار
تا بود وردت دعا و درس قرآن غم مخور

ای سرو ناز حسن که خوش میروی بناز | عشاق را بناز تو هر لحظه صد نیاز

فرخنده باد طالع نازت که در ازل | ببریده اند بر قد سروت قبای ناز

آنرا که بوی عنبر زلف تو آرزوست | چون عود گو بر آتش سوزان بسوز و ساز

از طعنهٔ رقیب نگردد عیار من | چون زر اگر برند مرا در دهان گاز

پروانه را ز شمع بود سوز دل ولی | بی شمع عارض تو دلم را بود گداز

دل کز طواف کعبهٔ کویت وقوف یافت | از شوق آن حریم ندارد سر حجاز

هردم بخون دیده چه حاصل وضو چو نیست | بی طاق ابروی تو نماز مرا جواز

صوفی ما که توبه ز می کرده بود دوش | بشکست عهد چون در میخانه دید باز

چون باده مست بر سر خم رفت کف زنان | حافظ که دوش از لب ساغر شنید راز

بعزم توبه نهادم قدح زکف صد بار — ولی کرشمهٔ ساقی نمیکند تقصیر

چو لاله در قدحم ریز ساقیا می ناب — که نقش خال نگارم نمی رود ز ضمیر

می دو ساله و محبوب چارده ساله — همین بس است مرا صحبت صغیر و کبیر

بگفتمت که حذر کن ز زلف او ای دل — که میکشند دران حلقه باد در زنجیر

بیار ساغر یاقوت فیض در خوشاب — حسود گو کرم آصفی ببین و بمیر

بنوش باده و عزم وصال جانان کن — سخن شنو که زنندت بنام عرش صفیر

حدیث توبه درین بزمگه مگو واعظ — که ساقیان کمان ابروت زنند به تیر

چه جای گفتهٔ خاجو و شعر سلمان است — که شعر حافظ شیراز به ز شعر ظهیر

۶۱

یوسف گم گشته باز آید بکنعان غم مخور — کلبهٔ احزان شود روزی گلستان غم مخور

این دل غمدیده حالش به شود دل بد مکن — وین سر شوریده باز آید بسامان غم مخور

دور گردون گر دو روزی بر مراد ما نگشت — دائما یکسان نماند کار دوران غم مخور

گر بهار عمر باشد باز بر طرف چمن — چتر گل بر سر کشی ای مرغ خوشخوان غم مخور

هان مشو نومید چون واقف نهٔ از سر غیب — باشد اندر پرده بازیهای پنهان غم مخور

هر که سرگردان بعالم گشت و غمخواری نیافت — آخر الامر او بغمخواری رسد هان غم مخور

معرفت نیست درین قوم خدایا مددی
تا برم گوهر خود را بخریدار دگر

عافیت می‌طلبد خاطرم ار بگذارند
غمزهٔ شوخش و آن طرهٔ طرار دگر

گر مساعد شودم دایرهٔ چرخ کبود
هم بچرخ آورمش باز به پرگار دگر

راز سربستهٔ ما بین که بدستان گفتند
هر زمان با دف و نی بر سر بازار دگر

یار اگر رفت و حق صحبت دیرین نشناخت
حاش لله که روم من ز پی یار دگر

هر دم از درد بنالم که فلک هر ساعت
کندم قصد دل زار بآزار دگر

بازگویم نه درین واقعه حافظ تنهاست
غرقه گشتند درین بادیه بسیار دگر

نصیحتی کنمت بشنو و بهانه مگیر
هر آنچه ناصح مشفق بگویدت بپذیر

ز وصل روی جوانان تمتعی بردار
که در کمینگه عمرست مکر عالم پیر

نعیم هر دو جهان پیش عاشقان بجوی
که این متاع قلیل است و آن بهای حقیر

معاشری خوش و رودی بساز میخواهم
که درد خویش بگویم بنالهٔ بم و زیر

بر آن سرم که ننوشم می و گنه نکنم
اگر موافق تدبیر من شود تقدیر

دل رمیدهٔ ما را که پیش میگیرد
خبر دهید به مجنون خسته از زنجیر

چو قسمت ازلی بی حضور ما کردند
گر اندکی نه بوفق رضاست خرده مگیر

ز آنجا که پرده پوشی لطف عمیم تست — بر نقد ما بپوش که قلبی است کم عیار

ترسم که روز حشر عنان بر عنان رود — تسبیح شیخ و خرقه رند شراب خوار

حافظ چو رفت روزه و گل نیز میرود — ناچار باده نوش که از دست رفت کار

۷۹

عاشق یارم مرا با کفر و با ایمان چه کار — تشنه دردم مرا با وصل یا هجران چه کار

از لب جانان لبی با هم نشان گیرند — پس مرا ای جان من با جان با جانان چه کار

کشته عشقم مرا از شحنه دیوان چه غم — مفلس عشقم مرا با زمره دیوان چه کار

قبله محراب من ابروی دلدار است و بس — این دل شوریده را با این چه و با آن چه کار

چونکه اندر هر دو عالم یار می باید مرا — با بهشت و دوزخ و با حور و با غلمان چه کار

هر که از خود شد مجرد در طریق عاشقی — از غم و درد و [illegible] آگاهی با درمان چه کار

صورت مردان چه خواهی سیرت مردان گزین — مرد عاشق پیشه را با صورت ایوان چه کار

حافظا گر عاشق مستی گریه باز گوی — (بار دیگر) عاشق یارم مرا با کفر و با ایمان چه کار

۸۰

گر بود عمر بمیخانه روم بار دگر — بجز از خدمت رندان نکنم کار دگر

خرم آن روز که با دیده گریان روم — تا زنم آب در میکده یکبار دگر

حریف بزم تو بودم چو ماه نو بودی — کنون که ماه تمامی نظر دریغ مدار

جهان و هرچه درو هست سهل و مختصرست — زاهل معرفت این مختصر دریغ مدار

مکارم تو بآفاق می برد شاعر — از و وظیفه و زاد سفر دریغ مدار

چو ذکر خیر طلب میکنی سخن اینست — که در بهای سخن سیم و زر دریغ مدار

کنون که چشمه نوش است لعل شیرینت — سخن بگوی و ز طوطی شکر دریغ مدار

غبار غم برود حال به شود حافظ — تو آب دیده ازین رهگذر دریغ مدار

عیدست و موسم گل و یاران در انتظار — ساقی بروی شاه ببین ماه و می بیار

دل برگرفته بودم از ایام گل ولی — کاری نکرد همت پاکان روزگار

گر فوت شد سحور چه نقصان صبوح هست — از می کنند روزه گشا طالبان یار

جز نقد جان بدست ندارم شراب کو — کان نیز بر کرشمه ساقی کنم نثار

خوش دولتیست خرم و خوش خسرو کریم — یارب ز چشم زخم زمانش نگاه دار

می خور بشعر بنده که زیبی دگر دهد — جام مرصع تو بدین دُر شاهوار

دل در جهان مبند و ز مستی سؤال کن — از فیض جام و قصه جمشید کامگار

ای دل جناب عشق بلندست همتی — نیکو شنو حدیث و تو این قصه گوشدار

یا صواب است یا خطا خوردن ... گر خطا هست وگر صواب بیار

وصل او جز بخواب نتوان دید ... داروی کوست اصل خواب بیار

گرچه مستم سه چار جام دگر ... تا بکلی شوم خراب بیار

یک دو رطل گران بحافظ ده

گر گناه است وگر ثواب بیار

شب قدرست و طی شد نامهٔ هجر ... سلام فیه حتی مطلع الفجر

والا در عاشقی ثابت قدم باش ... که در این ره نباشد کار بی اجر

من از رندی نخواهم کرد توبه ... ولو آذیتنی بالهجر والحجر

دلم رفت و ندیدم روی دلدار ... فغان ازین تطاول آه ازین زجر

برآی ای صبح روشندل خدا را ... که بس تاریک می بینم شب هجر

وفا خواهی جفاکش باش حافظ

فان الربح والخسران فی التجر

صبا ز منزل جانان گذر دریغ مدار ... وز او بعاشق مسکین خبر دریغ مدار

بشکر آنکه شکفتی بکام دل ای گل ... نسیم وصل ز مرغ سحر دریغ مدار

مراد ما همه موقوف یک کرشمهٔ تست ... ز دوستان قدیم این قدر دریغ مدار

سعی ناکرده درین راه بجائی نرسی ‏— مزد اگر می طلبی طاعت استاد ببر

دوش میگفت بمژگان درازت بکشم ‏— یارب از خاطرش اندیشهٔ بیداد ببر

روز مرگم نفسی وعدهٔ دیدار بده ‏— وانگهم تا بلحد فارغ و آزاد ببر

دولت پیر مغان باد که باقی سهل است ‏— دیگری گو برو و نام من از یاد ببر

بعد ازین چهرهٔ زرد من و خاک در دوست ‏— باده پیش آر و بیکجا غمم از یاد ببر

حافظ اندیشه کن از نازکی خاطر یار
برو از درگهش این ناله و فریاد ببر

۷۷

ساقیا مایهٔ شباب بیار ‏— یک دو ساغر شراب ناب بیار

داروی درد عشق یعنی می ‏— کوست درمان شیخ و شاب بیار

آفتابست و ماه باده و جام ‏— در میان مه آفتاب بیار

غم دوران مخور که رفت و نرفت ‏— نغمهٔ بربط و رباب بیار

می کند عقل سرکشی تمام ‏— گردنش را ز می طناب بیار

بزن این آتش مرا آبی ‏— یعنی آن آتش چو آب بیار

گل اگر رفت گو بشادی رو ‏— بادهٔ ناب چون گلاب بیار

قلقل قمری ار نماند رواست ‏— قلقل شیشهٔ شراب بیار

روی بنما و مرا گو که دل از جان برگیر	پیش شمع آتش پروانه بجان گو درگیر
بر لب تشنهٔ من بین و مدار آب دریغ	بر سر کشتهٔ خویش آی و ز خاکش برگیر
چنگ بنواز و بساز ار نبود عود چه باک	آتشم عشق و دلم عود و تنم مجمر گیر
در سماع آی و ز سر خرقه برانداز و برقص	ورنه در گوشه نشین دلق ریا در برگیر
دوست گو یار شو و هر دو جهان دشمن باش	بخت گو روی کن و روی زمین لشکر گیر
ترک درویش مگیر ار نبود سیم و زرش	در غمت سیم شمار اشک و رخش را زر گیر
میل رفتن مکن ای دوست دمی با ما باش	بر لب جوی طرب جو و بکف ساغر گیر
رفته گیر از برم این آتش و آب دل و چشم	گونه ام زرد و لبم خشک و کنارم تر گیر
صوف برکش ز سر و بادهٔ صافی درکش	سیم در باز و بر و سیمبری در برگیر

حافظ آراسته کن بزم و بگو واعظ را
که ببین مجلسم و ترک سر منبر گیر

روی بنما و وجود خودم از یاد ببر	خرمن سوختگان را همه گو باد ببر
تا که داویم دل و دیده بطوفان بلا	گو بیا سیل غم و خانه ز بنیاد ببر
زلف چون عنبر خامش که ببوید هیهات	ای دل خام طمع این سخن از یاد ببر
سینه گو شعلهٔ آتشکدهٔ پارس بکش	دیده گو آب رخ دجلهٔ بغداد ببر

دلا چندم بریزی خون ز دیده شرم دار آخر
تو نیز ای دیده خوابی کن مراد دل بر آر آخر

منم یارب که جانان از عارض بوسه میچینم
دعای صبحدم دیدی که چون آمد بکار آخر

چو باد از خرمن خامان ربودن خوشه تا چند
ز همت توشه بردار و خود تخمی بکار آخر

مراد دنیی و عقبی بمن بخشید روزی بخش
بگوشم قول چنگ اول بدستم زلف یار آخر

نگارستان چین دانم نخواهد شد سرایت لیک
بنوک کلک رنگ آمیز نقشی می نگار آخر

دلا در ملک شبخیزی گر از اندوه نگریزی
دم صبحت بشارتها بیارد زان نگار آخر

بتی چون ماه زانو زد می چون لعل پیش آورد
تو گوئی تائبم حافظ ز ساقی شرم دار آخر

دیگر ز شاخ سرو سهی بلبل صبور
گلبانگ زد که چشم بد از روی گل بدور

ای گل بشکر آنکه شکفتی بکام دل
با بلبلان بیدل شیدا مکن غرور

زاهد اگر بحور و قصور ست امیدوار
ما را شرابخانه قصور ست و یار حور

از دست غیبت تو شکایت نمیکنیم
تا نیست غیبتی ندهد لذتی حضور

گر دیگران بعیش و طرب خرم اند و شاد
ما را غم نگار بود مایه سرور

می خور ببانگ چنگ و مخور غصه ور کسی
گوید ترا که باده مخور گو هو الغفور

حافظ شکایت از غم هجران چه میکنی
در هجر وصل باشد و در ظلمت ست نور

گردی از رهگذر دوست بکوری رقیب
بهر آسایش این دیده خونبار بیار

دل دیوانه ز زنجیر نمی آید باز
حلقهٔ از خم آن طرهٔ طرار بیار

خامی و ساده دلی شیوهٔ جانبازان نیست
خبری از بر آن دلبر عیار بیار

شکر آنرا که تو در عشرتی ای مرغ چمن
با اسیران قفس مژدهٔ گلزار بیار

کام جان تلخ شد از صبر که کردم بیدوست
عشوهٔ زان لب شیرین شکربار بیار

دلق حافظ بچه ارزد بمیش رنگین کن
وانگهش مست و خراب از سر بازار بیار

ای صبا نکهتی از کوی فلانی بمن آر
زار و بیمار غمم راحت جانی بمن آر

قلب بیحاصل ما را بزن اکسیر مراد
یعنی از خاک در دوست نشانی بمن آر

در کمینگاه نظر با دل خویشم جنگست
ز ابرو و غمزهٔ او تیر و کمانی بمن آر

در غریبی و فراق و غم دل پیر شدم
ساغری کز کف تازه جوانی بمن آر

منکران را هم ازین می دو سه ساغر بچشان
وگر ایشان نستانند روانی بمن آر

ساقیا عشرت امروز بفردا مفکن
یا ز دیوان قضا خط امانی بمن آر

دلم از پرده بشد دوش که حافظ می گفت
ای صبا نکهتی از کوی فلانی بمن آر

ای خرم از فروغ رخت لاله زار عمر
باز آ که ریخت بی گل رویت بهار عمر

از دیده گر سرشک چو باران رود رواست
کاندر غمت چو برق بشد روزگار عمر

بی عمر زنده‌ام من و این بس عجب مدار
روز فراق را که نهد در شمار عمر

اندیشه از محیط فنا نیست هر که را
بر نقطهٔ دهان تو باشد مدار عمر

در هر طرف ز خیل حوادث کمینگه است
زان رو عنان گسسته دواند سوار عمر

این یک دو دم که دولت دیدار ممکن است
دریاب کار ما که نه پیداست کار عمر

تا کی می صبوح و شکرخواب صبحدم
بیدار گرد هان که نماند اعتبار عمر

دی در گذار بود و نظر سوی ما نکرد
بیچاره دل که هیچ ندید از گذار عمر

۷۶

حافظ سخن بگوی که در صفحهٔ جهان
این نقش ماند از قلمت یادگار عمر

ای صبا نکهتی از خاک ره یار بیار
ببر اندوه دل و مژدهٔ دلدار بیار

نکتهٔ روح فزا از دهن یار بگوی
نامهٔ خوش خبر از عالم اسرار بیار

تا معطر کنم از لطف نسیم تو مشام
شمه‌ای از نفحات نفس یار بیار

به وفای تو که خاک ره آن یار عزیز
بی غباری که پدید آید از اغیار بیار

روزگاریست که دل چهرهٔ مقصود ندید
ساقیا آن قدح آینه کردار بیار

الا ای طوطی گویای اسرار
مبادا خالیت شکر ز منقار

سرت سبز و دلت خوش باد جاوید
که خوش نقشی نمودی از خط یار

سخن سربسته گفتی با حریفان
خدا را زین معما پرده بردار

بروی ما زن از ساغر گلابی
که خواب آلوده ایم ای بخت بیدار

چه ره بود اینکه زد در پرده مطرب
که می رقصند با هم مست و هشیار

ازین افیون که ساقی در می افکند
حریفان را نه سر ماند و نه دستار

خرد هر چند نقد کائنات است
چه سنجد پیش عشق کیمیاکار

سکندر را نمی بخشند آبی
بزور و زر میسر نیست این کار

بیا و حال اهل درد بشنو
به لفظ اندک و معنی بسیار

بمستوران مگو اسرار مستی
حدیث جان مپرس از نقش دیوار

بت چینی عدوی دین و دلهاست
خداوندا دل و دینم نگهدار

خداوندی بجای بندگان کرد
خداوندا ز آفاتش نگهدار

بیمن دولت منصور شاهی
علم شد حافظ اندر نظم اشعار

ای باد مشکبو بگذر سوی آن نگار
بگشا گره ز زلفش و بوئی بمن بیار

گر نبودی شاه یحیی نصرت الدین ابن کرم
کار ملک و دین ز نظم و اتفاق افتاده بود

حافظا آن ساعت کاین نظم پریشان می‌نوشت
طایر فکرش بدام اشتیاق افتاده بود

یارم چو قدح بدست گیرد
بازار بتان شکست گیرد

در بحر فتاده‌ام چو ماهی
تا یار مرا بشست گیرد

در پاش فتاده‌ام بزاری
آیا بود آنکه دست گیرد

هرکس که بدید چشم او گفت
کو محتسبی که مست گیرد

خرم دل آنکه همچو حافظ
جامی ز می الست گیرد

بنویس دلا بیار کاغذ
بفرست بآن نگار کاغذ

ای باد صبا ببر بآن شوخ
از عاشق بیقرار کاغذ

هرگز ننویسد او جوابی
گر بنویسم هزار کاغذ

تا نام تو نقش شد برو نامه
بر صفحهٔ روزگار کاغذ

بنویس ز روی مهربانی
بر حافظ دل فگار کاغذ

یاری اندر کس نمی‌بینیم یاران را چه شد
دوستی کی آخر آمد دوستداران را چه شد

آب حیوان تیره گون شد خضر فرخ پی کجاست
خون چکید از شاخ گل باد بهاران را چه شد

صد هزاران گل شگفت و بانگ مرغی برنخاست
عندلیبان را چه پیش آمد هزاران را چه شد

لعلی از کان مروت برنیامد سالهاست
تابش خورشید و سعی ابر و باران را چه شد

زهره ساز خود نمیگیرد مگر عودش بسوخت
کس ندارد شوق مستی میگساران را چه شد

کس نمیگوید که یاری داشت حق دوستی
حق شناسان را چه حال افتاد یاران را چه شد

گوی توفیق و کرامت در میان افگنده‌اند
کس بمیدان در نمی‌آرد سواران را چه شد

حافظ اسرار الهی کس نمیداند خموش
از که می‌پرسی که دور روزگاران را چه شد

یک دو جامم دی سحرگه اتفاق افتاده بود
وز لب ساقی شرابم در مذاق افتاده بود

از سر مستی دگر با شاهد عهد شباب
رجعتی میخواستم لیکن طلاق افتاده بود

نقش می‌بستم که گیرم گوشه‌ای زان چشم مست
طاقت و صبر از خم ابروش طاق افتاده بود

ساقیا جام دمادم ده که در سیر طریق
هر که عاشق وش نیامد در نفاق افتاده بود

ای معبر مژده‌ای فرما که دوشم آفتاب
در شکرخواب صبوحی هم وثاق افتاده بود

در مقامات طریقت هر کجا کردیم سیر
عافیت را با نظربازی فراق افتاده بود

یاد باد آنکه چو یاقوت قدح خنده زدی
در میان من و لعل تو حکایتها بود

یاد باد آنکه در آن بزمگه خلق و ادب
آنکه او خنده مستانه زدی صهبا بود

یاد باد آنکه صبوحی زده در مجلس انس
جز من و یار نبودیم و خدا با ما بود

یاد باد آنکه خرابات نشین بودم و مست
آنچه در مجلسم امروز کم است آنجا بود

یاد باد آنکه به اصلاح شما میشد راست
نظم هر گوهر ناسفته که حافظ را بود

یاد باد آنکه سر کوی توام منزل بود
دیده را روشنی از خاک درت حاصل بود

راست چون سوسن و گل از اثر صحبت پاک
بر زبان بود مرا آنچه ترا در دل بود

دل چو از پیر خرد نقل معانی می‌کرد
عشق می‌گفت به شرح آنچه بر او مشکل بود

آه از این جور و تطاول که در این دامگه است
وای از آن عیش و تنعم که در آن منزل بود

در دلم بود که بی دوست نباشم هرگز
چه توان کرد که سعی من و دل باطل بود

دوش بر یاد حریفان به خرابات شدم
خم می دیدم خون در دل و پا در گل بود

بس بگشتم که بپرسم سبب درد فراق
مفتی عقل در این مسئله لایعقل بود

راستی خاتم فیروزه بواسحاقی
خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود

دیدی آن قهقهه کبک خرامان حافظ
کز سر پنجه شاهین قضا غافل بود

در ازل بست دلم با سر زلفت پیوند
تا ابد سر نکشد وز سر پیمان نرود

گر رود از پی خوبان دل من معذورست
درد دارد چکند کز پی درمان نرود

هر که خواهد که چو حافظ نشود سرگردان
دل بخوبان ندهد در پی ایشان نرود

هوس باد بهارم بسوی صحرا برد
باد بوی تو بیاورد و قرار از ما برد

ای شوق و آرزو دلی باد بهار مرا

هر کجا بود دلی چشم تو برد از راهش
نه دل خستهٔ بیمار مرا تنها برد

جام می لبت دم ز روان بخشی زد
آبرو از لب جان بخش تو آن بخشا برد

راه ما غمزهٔ آن ترک کمان ابرو زد
رخت ما هندوی آن سرسیه بالا برد

دل سنگین ترا اشک من آورد براه
سنگ را سیل تواند بره دریا برد

بحث بلبل بر حافظ مکن از خوش نفسی
پیش طوطی نتوان صوت هزار آوا برد

یاد باد آنکه نهانت نظری با ما بود
رقم مهر تو بر چهرهٔ ما پیدا بود

خطاب معشوق

یاد باد آنکه چو چشمت بعتابم می کشت
معجز عیسویت در لب شکرخا بود

یاد باد آنکه مه من چو کله بشکستی
در رکابش مه نو پیک جهان پیما بود

یاد باد آنکه رخت شمع طرب می افروخت
وین دل سوخته پروانهٔ بی پروا بود

شبی که ماه مراد از افق طلوع کند | بود که پرتو نوری به بام ما افتد

ز خاک کوی تو هر گه که دم زند حافظ
نسیم گلشن جان در مشام ما افتد

هر کرا با خط سبزت سر سودا باشد | پای از این دایره بیرون ننهد تا باشد

در قیامت که سر از خاک لحد گیرم | داغ سودای توام سر سویدا باشد

ظل ممدود خم زلف توام بر سر باد | کاندرین سایه قرار دل شیدا باشد

چون دل من ز پرده برون آی و درآی | که دگر باره ملاقات نه پیدا باشد

تا کی ای دُر گرانمایه روا خواهی داشت | کز غمت دیده مردم همه دریا باشد

از بن هر مژه ام آب روانست بیا | اگرت میل لب جوی و تماشا باشد

چشمت از ناز به حافظ نکند میل آری
سرگرانی صفت نرگس شهلا باشد

هرگزم مهر تو از لوح دل و جان نرود | هرگز از یاد من آن سرو خرامان نرود

آنچنان مهر توام در دل و جان جای گرفت | که گرم سر برود مهر تو از جان نرود

از دماغ من سرگشته خیال رخ تو | بجفای فلک و غصه دوران نرود

آنچه از بار غمت در دل مسکین منست | برود از دل من وز دل من آن نرود

گرت هواست که معشوق نگسلد پیوند
نگاه دار سر رشته تا نگهدارد

حدیث دوست نگویم مگر بحضرت دوست
که آشنا سخن آشنا نگهدارد

سر و زر و دل و جانم فدای آن محبوب
که حق صحبت مهر و وفا نگهدارد

ولا معاش چنان کن که گر بلغزد پای
فرشته ات بدو دست دعا نگهدارد

نگه نداشت دل ما و جای بخشش نیست
ز دست بنده چه خیزد خدا نگهدارد

صبا در آن سر زلف از دل مرا بینی
ز روی لطف بگویش که جا نگهدارد

غبار راهگذارت کجاست تا حافظ
بیادگار نسیم صبا نگهدارد

همای اوج سعادت بدام ما افتد
اگر ترا گذری بر مقام ما افتد

حباب وار براندازم از نشاط کلاه
اگر ز روی تو عکسی بجام ما افتد

ببارگاه تو چون باد را نباشد راه
کی اتفاق مجال سلام ما افتد

چو جان فدای لبت شد خیال می بستم
که قطرهٔ ز زلالت بکام ما افتد

خیال زلف تو گفتا که جان وسیله مساز
کزین شکار فراوان بدام ما افتد

ملوک را چو ره خاک بوس این در نیست
کی التفات جواب سلام ما افتد

بنا امیدی ازین در مرو بزن فالی
بود که قرعهٔ دولت بنام ما افتد

گشت بیمار که چون چشم تو گردد نرگس	شیوهٔ آن نشدش حاصل و بیمار بماند
از جمال تو چنان صورت چین حیران شد	که حدیثش همه جا بر در و دیوار بماند

به تماشاگه زلفش دل حافظ روزی
شد که باز آید و جاوید گرفتار بماند

هر آنکو خاطر مجموع و یار نازنین دارد	سعادت همدم او گشت و دولت همنشین دارد
جناب عشق را درگه بسی بالاتر از عقل است	کسی آن آستان بوسد که جان در آستین دارد
بخواری منگر ای منعم ضعیفان و فقیران را	که صدر مسند عزت فقیر ره نشین دارد
دهان تنگ شیرینش مگر مهر سلیمان است	که نقش خاتم لعلش جهان زیر نگین دارد
چو بر روی زمین باشی توانایی غنیمت دان	که دوران ناتوانیها بسی زیر زمین دارد
بلاگردان جان و دل دعای مستمندان است	که بیند خیر از آن خرمن که ننگ از خوشه چین دارد
صبا از عشق من رمزی بگو با آن شه خوبان	که صد جمشید و کیخسرو غلام کمترین دارد
لب لعل و خط مشکین چو آنش هست و اینش نیز	بنازم دلبر خود را که حسنش آن و این دارد

اگر گوید نمی‌خواهم چو حافظ بندهٔ مفلس
بگوییدش که سلطانی گدایی همنشین دارد

هر آنکه جانب اهل وفا نگه دارد	خداش در همه حال از بلا نگه دارد

ای گدای خانقه بازآ که در دیر مغان	میدهند آبی و دلها را توانگر میکنند
حسن بی‌پایان او چندانکه عاشق میکشد	زمرهٔ دیگر بعشق از غیب سر بر میکنند
خانه خالی کن دلا تا منزل جانان شود	کین هوسناکان دل و جان جای دیگر میکنند
آه آه از دست صرافان گوهر ناشناس	هر زمان خرمهره را با در برابر میکنند
بر در میخانهٔ عشق ای ملک تسبیح گوی	کاندر انجا طینت آدم مخمر میکنند

صبحدم از عرش می آمد خروشی عقل گفت
قدسیان گوئی که شعر حافظ از بر میکنند

هر که شد محرم دل در حرم یار بماند	وانکه این کار ندانست در انکار بماند
اگر از پرده برون شد دل من عیب مکن	شکر ایزد که نه در پردهٔ پندار بماند
صوفیان واستدند از گرو می همه رخت	خرقهٔ ماست که در خانهٔ خمار بماند
خرقه‌پوشان همگی مست گذشتند و گذشت	قصهٔ ماست که در هر سر بازار بماند
داشتم دلقی و صد عیب مرا می‌پوشید	خرقه رهن می و مطرب شد و زنار بماند
از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر	یادگاری که درین گنبد دوار بماند
هر می لعل کزان دست بلورین ستدم	آب حسرت شد و در چشم گهربار بماند
جز دلم کو ز ازل تا بابد عاشق اوست	جاودان کس نشنیدم که درین کار بماند

مطرب مجلس انس است غزل خوان و سرود
چند گویی که چنین رفت و چنان خواهد شد

گر ز مسجد بخرابات شدم عیب مکن
مجلس وعظ دراز است و زمان خواهد شد

حافظا از بهر تو آمد سوی اقلیم وجود
قدمی نه بوداعش که روان خواهد شد

نقد صوفی نه همه صافی بی‌غش باشد
ای بسا خرقه که مستوجب آتش باشد

صوفی ما که ز ورد سحری مست شدی
شامگاهش نگران باش که سرخوش باشد

خوش بود گر محک تجربه آید بمیان
تا سیه روی شود هر که درو غش باشد

ناز پرورد تنعم نبرد راه بدوست
عاشقی شیوهٔ رندان بلاکش باشد

خط ساقی گر ازین گونه زند نقش بر آب
ای بسا رخ که بخونابه منقش باشد

غم دنیای دنی چند خوری باده بخور
حیف باشد دل دانا که مشوش باشد

دلق و سجادهٔ حافظ ببرد باده فروش
گر شراب از کف آن ساقی مهوش باشد

نسبت روی تو اگر با ماه و پروین کرده‌اند
صورت نادیده تشبیهی بتخمین کرده‌اند

شمه‌ای از داستان عشق شورانگیز ماست
این حکایتها که از فرهاد و شیرین کرده‌اند

نکهت جان بخش دارد خاک کوی گلرخان
عارفان آنجا مشام عقل مشکین کرده‌اند

نه هر که چهره برافروخت دلبری داند	نه هر که آئینه سازد سکندری داند
نه هر که طرف کله کج نهاد و تند نشست	کلاه داری و آئین سروری داند
هزار نکتهٔ باریکتر ز مو اینجاست	نه هر که سر بتراشد قلندری داند
در آب دیدهٔ خود غرقه‌ام چه چاره کنم	که در محیط نه هر کس شناوری داند
غلام همت آن رند عافیت سوزم	که در گداصفتی کیمیاگری داند
سواد نقطهٔ بینش ز خال تست مرا	که قدر گوهر یکدانه گوهری داند
بباختم دل دیوانه و ندانستم	که آدمی بچه‌ شیوهٔ پری داند
بقد و چهره هر آنکس که شاه خوبان شد	جهان بگیرد اگر دادگستری داند
وفا و عهد نکو باشد ار بیاموزی	وگرنه هر که تو بینی ستمگری داند
تو بندگی چو گدایان بشرط مزد مکن	که دوست خود روش بنده پروری داند

ز شعر دلکش حافظ کسی شود آگاه
که لطف طبع و سخن گفتن دری داند

نیست در شهر نگاری که دل ما ببرد	بختم ار یار شود رختم ازینجا ببرد
کو حریفی کش و سرمست که پیش کرمش	عاشق سوخته دل نام تمنا ببرد
در خیال این همه لعبت بهوس میبازم	بو که صاحب نظری نام تماشا ببرد

خوش گرفتند حریفان سر زلف ساقی	گر فلکشان بگذارد که قراری گیرند
یا رب این بچه ترکان چه دلیرند بخون	که به تیر مژه هر لحظه شکاری گیرند
رقص بر شعر تر و نالهٔ نی خوش باشد	خاصه رقصی که در آن دست نگاری گیرند
قوت بازوی پرهیز بخوبان مفروش	که درین خیل حصاری بسواری گیرند
زاغ چون شرم ندارد که نهد پا بر گل	بلبلان را نسزد دامن خاری گیرند
تا کند اهل نظر خاک رهت کحل بصر	عمرها شد که سر راه گذاری گیرند

حافظ ابنای زمان را غم مسکینان نیست
زان میان گر بتوان به که کناری گیرند

نفس برآمد و کام از تو بر نمی آید	فغان که بخت من از خواب بر نمی آید
درین خیال بسر شد زمان عمر و هنوز	بلای زلف سیاهت بسر نمی آید
مقیم زلف تو شد دل که خوش سوادی دید	وزان غریب بلاکش خبر نمی آید
قد بلند ترا تا ببر نمی گیرم	درخت بخت مرادم ببر نمی آید
ز شست صدق گشادم هزار تیر دعا	ازان میانه یکی کارگر نمی آید

کمینه شرط وفا ترک سر بود حافظ
برو اگر ز تو این کار بر نمی آید

روز و شب غصه و خون میخورم و چون نخورم
چون ز دیدار تو دورم بچه باشم دلشاد

تا تو از چشم من سوخته دل دور شدی
ای بسا چشمه خونین که دل از دیده گشاد

از بن هر مژه صد قطره خون بیش چکید
خون برآورد دل از دست فراقت فریاد

حافظ دل شده مستغرق یادت شب و روز
تو ازین بنده دلخسته بکلی آزاد

مژده ای دل که دگر باد صبا باز آمد
هدهد خوشخبر از طرف سبا باز آمد

برکش ای مرغ سحر نغمه داودی باز
که سلیمان گل از طرف هوا باز آمد

لاله بوی می نوشین بشنید از دم صبح
داغ دل بود بامید دوا باز آمد

عارفی کو که کند فهم زبان سوسن
تا بگوید که چرا رفت و چرا باز آمد

مردمی کرد و کرم بخت خداداده من
کان بت سنگدل از راه وفا باز آمد

چشم من از پی این قافله بس راه کشید
تا بگوش دلم آواز درا باز آمد

گرچه ما عهد شکستیم و گنه حافظ کرد
لطف او بین که بصلح از در ما باز آمد

نقدها را بود آیا که عیاری گیرند
تا همه صومعه داران پی کاری گیرند

مصلحت دید من آنست که یاران همه کار
بگذارند و خم طره یاری گیرند

بجان دوست که غم پرده شما ندرد	گر اعتماد بر الطاف کارساز کنید
نخست موعظهٔ پیر می فروش اینست	که از معاشر ناجنس احتراز کنید

۶۷

اگر طلب کند انعامی از شما حافظ
حوالتش به لب یار دلنواز کنید

مرا وصل تو گر زانکه دسترس باشد	دگر ز طالع خویشم چه ملتمس باشد
اگر به هر دو جهان یک نفس زنم با دوست	مرا ز هر دو جهان حاصل آن نفس باشد
بر آستان تو غوغای عاشقان چه عجب	که هر کجا شکرستان بود مگس باشد
ره خلاص کجا باشد آن غریقی را	که سیل محنت عشقش ز پیش و پس باشد
چه حاجت است بشمشیر قتل عاشق را	که نیم جان مرا یک کرشمه بس باشد
هزار بار شوم آشنا و دیگر بار	مرا ببیند و گوید که این چه کس باشد
ازین سبب که مرا دست بخت کوتاه است	کجا بسرو بلند تو دسترس باشد

خوش است بادهٔ رنگین و صحبت جانان
مدام حافظ بیدل درین هوس باشد

بسی زنم بهر نفس از دست فراقت فریاد	آه اگر ناله زارم نرساند بتو باد
چکنم گر نکنم ناله و فریاد و فغان	کز فراق تو چنانم که بد اندیش مباد

غزل

مرا مهر سیه چشمان ز سر بیرون نخواهد شد
قضای آسمان است این و دیگرگون نخواهد شد

مرا روز ازل کاری بجز رندی نفرمودند
هر آن قسمت که آنجا شد کم و افزون نخواهد شد

مجال من همین باشد که پنهان مهر او ورزم
کنار و بوس و آغوشش چه گویم چون نخواهد شد

شراب لعل و جای امن و یار مهربان ساقی
دلا کی به شود کارت اگر اکنون نخواهد شد

بیا تا در صف رندان ببانگ چنگ می نوشیم
که ساز شرع زین افسانه بی قانون نخواهد شد

شبی مجنون بلیلی گفت کای محبوب بی همتا
ترا عاشق شود پیدا ولی مجنون نخواهد شد

رقیب آزارها فرمود و جای آشتی نگذاشت
مگر آه سحرخیزان سوی گردون نخواهد شد

بیا تا در می صافیت راز دهر بنمایم
که کار عشق ازین افسانه بی افسون نخواهد شد

مشوی ای دیده نقش غم ز لوح سینه حافظ
که زخم تیر دلدار است و رنگ خون نخواهد شد

معاشران گره از زلف یار باز کنید
شبی خوش است بدین قصه اش دراز کنید

حضور مجلس انس است و دوستان جمع اند
وان یکاد بخوانید و در فراز کنید

رباب و چنگ ببانگ بلند میگویند
که گوش هوش به پیغام اهل راز کنید

هر آنکسی که درین حلقه نیست زنده بعشق
برو چو مرده بفتوای من نماز کنید

میان عاشق و معشوق فرق بسیار است
چو یار ناز نماید شما نیاز کنید

مباش غره بعلم و عمل فقیه زمان	که هیچکس ز قضای خدای جان نبرد
مشو فریفتهٔ رنگ و بوی قدح درکش	که زنگ غم ز دل جز می مغان نبرد
اگرچه دیده بود پاسبان تو ای گل	بهوش باش که نقد تو پاسبان نبرد

سخن نیز و سخندان او الکن حافظ
که تحفه کس در و گوهر بجز بکان نبرد

مرا اگر می دگر باره از دست برد	بمن باز آورد می دستبرد
هزار آفرین بر می سرخ باد	که از روی ما رنگ زردی ببرد
بنازیم دستی که انگور چید	مریزاد پائی که درهم فشرد
بروز ازل خورده بر من مگیر	که کار خدائی نه کاریست خرد
مرا از ازل عشق شد سرنوشت	قضای نبشته نشاید سترد
مزن دم ز حکمت که در وقت مرگ	ارسطو دهد جان چو بیچاره گرد
مکن رنج بیهوده خرسند باش	قناعت کن از نیست اطلس چه برد
چنان زندگانی کن اندر جهان	که چون مرده باشی نگویند مرد

شو مست وحدت ز جام الست
هر آنکو چو حافظ می صاف خورد

مرا تا عشق تعلیم سخن کرد	حدیثم نکتهٔ هر محفلی بود
هنر بی عیب حرمان نبود لیکن	ز من محروم تر کی سائلی بود
سرشکم در طلب درها فشانید	ولی از وصل او بی حاصلی بود

مگو دیگر که حافظ نکته دانست
که ما دیدیم محکم غافلی بود

معاشران ز حریف شبانه یاد آرید	حقوق بندگی مخلصانه یاد آرید
چو در میان مراد آورید دست امید	ز عهد صحبت ما در میانه یاد آرید
چو عکس باده کند جلوه در رخ ساقی	ز عاشقان بسرود و ترانه یاد آرید
بوقت سرخوشی از آه و نالهٔ عشاق	بصوت نغمهٔ چنگ و چغانه یاد آرید
نمیخورید زمانی غم وفاداران	ز بیوفائی دور زمانه یاد آرید
سمند دولت اگر چند سرکش است ولی	ز همرهان بسر تازیانه یاد آرید

بوقت مرحمت ای ساکنان صدر جلال
ز روی حافظ و آن آستانه یاد آرید

من و صلاح و سلامت کس این گمان نبرد	که کس برند خرابات ظن آن نبرد
من این مرقع پشمینه بهر آن دارم	که زیر خرقه کشم می کس این گمان نبرد

خسروا حافظ درگاه نشین فاتحه خواند
وز زبان تو تمنای دعائی دارد

من و انکار شراب این چه حکایت باشد
غالبا این قدرم عقل و کفایت باشد

منکه شبها ره تقوی زده ام با دف و چنگ
این زمان سر براه آرم چه حکایت باشد

زاهد ار راه برندی نبرد معذورست
عشق کاریست که موقوف هدایت باشد

تا بغایت ره میخانه نمیدانستم
ورنه مستوری ما تا بچه غایت باشد

بنده پیر مغانم که ز جهلم برهاند
پیر ما هر چه کند عین عنایت باشد

زاهد و عجب و نماز و من و مستی و نیاز
تا خود او را ز میان با که عنایت باشد

دوش ازین غصه نخفتم که حکیمی میگفت
حافظ ار باده خورد جای شکایت باشد

مسلمانان مرا وقتی دلی بود
که با وی گفتمی گر مشکلی بود

دلی همدرد و یاری مصلحت بین
که استظهار هر اهل دلی بود

بگردابی چو می افتادم از غم
بتدبیرش امید ساحلی بود

ز من ضایع شد اندر کوی جانان
چه دامنگیر یا رب منزلی بود

بحال این پریشان رحمت آرید
که وقتی کاردان کاملی بود

هیچکس نیست که در کوی تواش کاری نیست | هر کس اینجا بامید هوسی می آید
کس ندانست که منزلگه مقصود کجاست | این قدر هست که بانگ جرسی می آید
جرعه ده که بمیخانهٔ ارباب کرم | هر حریفی ز پی ملتمسی می آید
خبر بلبل این باغ مپرسید که من | ناله‌ می شنوم کز قفسی می آید
دوست را گر سر پرسیدن بیمار غم است | گو بیا خوش که هنوزش نفسی می آید

یار دارد سر صید دل حافظ یاران | شاهبازی بشکار مگسی می آید

مطرب عشق عجب ساز و نوائی دارد | نقش هر پرده که زد راه بجائی دارد
عالم از نالهٔ عشاق مبادا خالی | که خوش آهنگ و فرح بخش نوائی دارد
پیر دردی کش ما گرچه ندارد زر و زور | خوش عطا بخش و خطا پوش خدائی دارد
از عدالت نبود دور گرش پرسد حال | پادشاهی که بهمسایه گدائی دارد
محترم دار دلم کاین مگس قند پرست | تا هواخواه تو شد فر همائی دارد
اشک خونین بنمودم بطبیبان گفتند | درد عشق است و جگرسوز دوائی دارد
ستم از غمزه میاموز که در مذهب عشق | هر عمل اجری و هر کرده جزائی دارد
نغز گفت آن بت ترسابچهٔ باده فروش | شادی روی کسی خور که صفائی دارد

از چشمت اهل جهل بکیوان رسیده‌اند	جز آه اهل فضل بکیوان نمی‌رسد
صوفی نشوی تنگ دل از غم و تاب می	زین شست و شوی خرقهٔ زعفران نمی‌رسد

حافظ صبور باش که در راه عاشقی
هر کس که جان نداد بجانان نمی‌رسد

مرا برندی عشق آن فضول عیب کند	که اعتراض بر اسرار علم غیب کند
کمال صدق محبت ببین نه نقص گناه	که هر که بی هنر افتد نظر بعیب کند
چنان بزد ره اسلام غمزهٔ ساقی	که اجتناب ز صهبا مگر صهیب کند
ز عطر حور بهشت آن زمان بر آید بوی	که خاک میکدهٔ ما عبیر جیب کند
کلید گنج سعادت قبول اهل دلست	مباد کس که درین نکته شک و ریب کند
شبان وادی ایمن گهی رسد بمراد	که چند سال بجان خدمت شعیب کند

ز دیده خون بچکاند فسانهٔ حافظ
چو یاد عهد شباب و زمان شیب کند

مژده ای دل که مسیحا نفسی می‌آید	که ز انفاس خوشش بوی کسی می‌آید
از غم و درد مکن ناله و فریاد که دوش	زده‌ام فالی و فریادرسی می‌آید
ز آتش وادی ایمن نه منم خرم و بس	موسی اینجا بامید قبسی می‌آید

اسم اعظم بکند کار خود ای دل خوش باش | گر بتلبیس و حیل دیو مسلمان نشود

دردمندیکه کند درد نهان پیش طبیب | درد او بی سببی قابل درمان نشود

عشق می ورزم و امید که این فن شریف | چون هنرهای دگر موجب حرمان نشود

دوش میگفت که فردا بدهم کام دلت | سببی ساز خدایا که پشیمان نشود

حسن خلقی ز خدا می طلبم روی ترا | تا دگر خاطر ما از تو پریشان نشود

هرکه در پیش بتان از سر جان میلرزد | بی تکلف تن او لایق قربان نشود

ذره را تا نبود همت عالی حافظ
طالب چشمهٔ خورشید درخشان نشود

کارم ز دور چرخ بسامان نمیرسد | خون شد دلم ز درد و بدرمان نمیرسد

چون خاک راه پست شدم همچو باد و نم | تا آبرو نمیرودم نان نمیرسد

از دستبرد جور زمان اهل فضل را | این غصه بس که دست سوی جان نمیرسد

سیرم ز جان خود و بدل راستان ولی | بیچاره را چه چاره که فرمان نمیرسد

تا صد هزار خار نمی روید از زمین | از گلبنی گلی بگلستان نمیرسد

یعقوب را دو دیده ز حسرت سفید شد | آوازهٔ ز مصر بکنعان نمیرسد

بی پاره نمیشکنم از هیچ استخوان | تا صد هزار زخم بدندان نمیرسد

بود که مجلس حافظ بیمن تربیتش
هر آنچه می طلبد جمله باشدش موجود

گفتم که خطا کردی و تدبیر نه این بود
گفتا چه توان کرد که تقدیر چنین بود

گفتم که خدا داد مرادت بوصالش
گفتا که مرادم بوصالش نه همین بود

گفتم که قرین بدبخت افگند بدین روز
گفتا که مرا بخت بد خویش قرین بود

گفتم ز من ای ماه چرا مهر بریدی
گفتا که فلک با من بد مهر بکین بود

گفتم که بسی جام طرب خوردی ازین پیش
گفتا که شفا در قدح بازپسین بود

گفتم که تو ای عمر چرا زود برفتی
گفتا که فلانی چه کنم عمر همین بود

گفتم که بسی خط خطا بر تو کشیدند
گفتا همه آن بود که بر لوح جبین بود

گفتم که نه وقت سفرت بود چنین زود
گفتا که مگر مصلحت وقت چنین بود

گفتم که ز حافظ بچه علت شده دور
گفتا که همه وقت مرا داعیه این بود

گرچه بر واعظ شهر این سخن آسان نشود
تا ریا ورزد و سالوس مسلمان نشود

رندی آموز و کرم کن که نه چندین هنر است
حیوانی که ننوشد می انسان نشود

گوهر پاک بباید که شود قابل فیض
ورنه هر سنگ و گلی لؤلؤ و مرجان نشود

رنگ خون دل ما را که نهان کرد خطت	همچنان از لب لعل تو عیان ست که بود
عاشقان بندهٔ ارباب امانت باشند	لاجرم چشم گهربار همان ست که بود
کشتهٔ غمزهٔ خود را بزیارت می آی	زانکه بیچاره همان دل نگران ست که بود
زلف هندوی تو گفتم که دگر ره نزند	سالها رفت و بدان سیرت و شان ست که بود

حافظا باز نما قصهٔ خونابهٔ چشم
که درین چشمه همان آب روان ست که بود

کنون که در چمن آمد گل از عدم بوجود	بنفشه در قدم او نهاد سر بسجود
بنوش جام صبوحی بناله دف و چنگ	ببوس غبغب ساقی بنغمهٔ نی و رود
بباغ تازه کن آئین دین زردشتی	کنون که لاله برافروخت آتش نمرود
ز دست شاهد سیمین عذار عیسی دم	شراب نوش و رها کن حدیث عاد و ثمود
جهان چو خلد برین شد بدور سوسن و گل	ولی چه سود که دروی نه ممکن ست خلود
شد از فروغ ریاحین چو آسمان گلشن	زمین اختر میمون و طالع مسعود
چو گل سوار شود بر هوا سلیمان وار	سحر که مرغ در آید بنغمهٔ داود
بدور گل منشین بی شراب و شاهد و چنگ	که همچو دور بقا هفته بود معدود
بیار جام لبالب بیاد آصف عهد	وزیر ملک سلیمان عماد دین محمود

با یار شکر لب گل اندام	بی بوس و کنار خوش نباشد

جان نقد محقر ست حافظ
از بهر نثار خوش نباشد

۶۴

گفتم غم تو دارم گفتا غمت سر آید	گفتم که ماه من شو گفتا اگر بر آید
گفتم ز مهرورزان رسم وفا بیاموز	گفتا ز ماهرویان این کار کمتر آید
گفتم که بوی زلفت گمراه عالمم کرد	گفتا تو بندگی کن کو بنده پرور آید
گفتم دل رحیمت کی عزم صلح دارد	گفتا بکش جفا را تا وقت آن بر آید
گفتم که بر خیالت راه نظر ببندم	گفتا که شبروست این از راه دیگر آید
گفتم خوش آن هوائی کز باغ خلد خیزد	گفتا خنک نسیمی کز کوی دلبر آید
گفتم که نوش لعلت ما را بآرزو کشت	گفتا تو بندگی کن کان بنده پرور آید

گفتم زمان عشرت دیدی که چون سر آید
گفتا خموش حافظ کاین غصه هم سر آید

گوهر مخزن اسرار همان ست که بود	حقهٔ مهر بدان مهر و نشان ست که بود
از صبا پرس که ما را همه شب تا دم صبح	بوی زلف تو همان مونس جان ست که بود
طالب لعل و گهر نیست وگرنه خورشید	همچنان در عمل معدن و کان ست که بود

هزار حیله برانگیخت حافظ از سر مهر
بدان هوس که شود آن حریف رام و نشد

کی شعر تر انگیزد خاطر که حزین باشد
یک نکته درین معنی گفتیم و همین باشد

از لعل تو گر یابم انگشتری زنهار
صد ملک سلیمانم در زیر نگین باشد

غمناک نباید بود از طعن حسود ای دل
شاید که چو وابینی خیر تو درین باشد

هر کو نکند فهمی زین کلک خیال انگیز
نقشش بحرام ار خود صورتگر چین باشد

جام می و خون دل هر یک بکسی دادند
در دایرهٔ قسمت اوضاع چنین باشد

در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود
کان شاهد بازاری وین پرده نشین باشد

آن نیست که حافظ را مستی رود از خاطر
کاین سابقهٔ رندی تا روز پسین باشد

گل بی رخ یار خوش نباشد
بی باده بهار خوش نباشد

طرف چمن و هوای بستان
بی لاله عذار خوش نباشد

رقصیدن سرو و حالت گل
بی صوت هزار خوش نباشد

باغ و گل و مل خوش است لیکن
بی صحبت یار خوش نباشد

هر نقش که دست عقل بندد
جز نقش نگار خوش نباشد

آخر ای خاتم جمشید سلیمان آثار — گر فتد عکس تو بر لعل نگینم چه شود

واعظ شهر چو مهر ملک و شحنه گزید — من اگر مهر نگاری بگزینم چه شود

صرف شد عمر گرانمایه بمعشوق و می — تا از آنم چه به پیش آید از اینم چه شود

عقلم از خانه بدر رفت و اگر می اینست — دیدم از پیش که در خانهٔ دینم چه شود

منسکم در کوی بتان منزل ما دادم — گر دهی جای بفردوس برینم چه شود

خواجه دانست که من عاشقم و هیچ نگفت — حافظ ار نیز بداند که چنینم چه شود

گداخت جان که شود کار دل تمام و نشد — بسوختیم درین آرزوی خام و نشد

فغان که در طلب گنج گوهر مقصود — شدم خراب جهانی ز غم تمام و نشد

دریغ و درد که در جستجوی گنج حضور — بسی شدم بگدائی بر کرام و نشد

بطعنه گفت شبی میر مجلس تو شوم — شدم بمجلس او کمترین غلام و نشد

پیام کرد که خواهم نشست با رندان — بشد برندی و دردی کشیم نام و نشد

رواست در بر اگر میطپد کبوتر دل — که دید در ره خود پیچ و تاب دام و نشد

بکوی عشق منه بی دلیل راه قدم — که من بخویش نمودم صد اهتمام و نشد

بدان هوس که ببوسم بمستی آن لب لعل — چه خون که در دلم افتاد همچو جام و نشد

گفتم که خواجه کی بسر حجله میرود	گفت آن زمان که مشتری و مه قران کنند

گفتم دعای دولت تو ورد حافظ است
گفت این دعا ملائک هفت آسمان کنند

کسی که حسن رخ دوست در نظر دارد	محقق است که او حاصل بصر دارد
چو خامه بر خط فرمان او سر طاعت	نهاده ایم مگر او به تیغ بردارد
کسی بوصل تو چون شمع یافت پروانه	که زیر تیغ تو هر دم سری دگر دارد
بپای بوس تو دست کسی رسید که او	چو آستانه بدین در همیشه سر دارد
ز زهد خشک ملولم بیار باده ناب	که بوی باده مدامم دماغ تر دارد
بزد رقیب تو روزی بسینه ام تیری	ز بسکه تیر غمت سینه بی سپر دارد
کسی که از ره تقوی قدم برون ننهاد	بعزم میکده اکنون سر سفر دارد
ز باده هیچت اگر نیست این نه بس که ترا	دمی ز وسوسه عقل بیخبر دارد

دل شکسته حافظ بخاک خواهد برد
چو لاله داغ هوای که بر جگر دارد

۶۱

اگر من از باغ تو یک میوه بچینم چه شود	پیش پائی بچراغ تو ببینم چه شود
یا رب اندر کنف سایه آن سرو بلند	گر من سوخته یکدم بنشینم چه شود

قاصد حضرت سلمی که سلامت بادش | چه شود گر بسلامی دل ما شاد کنند

یارب اندر دل آن خسرو شیرین انداز | که برحمت گذری بر سر فرهاد کنند

حالیا عشوهٔ عشق تو ز بنیادم برد | تا دگرباره حکیمانه چه بنیاد کنند

گوهر پاک تو از مدحت ما مستغنیست | فکر مشاطه چه با حسن خداداد کنند

امتحان کن که بسی گنج مرادت بدهند | گر خرابی چو مرا لطف تو آباد کنند

شاه را به بود از طاعت صدساله و زهد | قدر یک ساعت عمری که در او داد کنند

ره نبردیم بمقصود خود اندر شیراز | خرم آن روز که حافظ ره بغداد کنند

گفتم کیم دهان و لبت کامران کنند | گفتا بچشم هر چه تو گوئی همان کنند

گفتم خراج مصر طلب میکند لبت | گفتا درین معامله کمتر زیان کنند

گفتم بنقطهٔ دهنت خود که برد راه | گفت این حکایتیست که با نکته دان کنند

گفتم صنم پرست مشو با صمد نشین | گفتا بکوی عشق هم این و هم آن کنند

گفتم هوای میکده غم میبرد ز دل | گفتا خوش آن کسان که دلی شادمان کنند

گفتم شراب و خرقه نه آیین مذهب است | گفتا این عمل بمذهب پیر مغان کنند

گفتم ز لعل نوش لبان پیر را چه سود | گفتا ببوسهٔ شکرینش جوان کنند

نازنین تر ز قدت در چمن حسن نرست ... خوشتر از نقش تو در عالم تصویر نبود

تا مگر همچو صبا باز بزلف تو رسم ... حاصلم دوش بجز ناله شبگیر نبود

آن کشیدم ز تو ای آتش هجران که چو شمع ... جز فنای خودم از دست تو تدبیر نبود

آیتی بود عذاب انده حافظ بی تو ... که بر هیچکسش حاجت تفسیر نبود

اگر می فروش حاجت رندان روا کند ... ایزد گنه ببخشد و دفع بلا کند

در کارخانه که ره علم و عقل نیست ... وهم ضعیف رای فضولی چرا کند

مطرب بساز عود که کس بی اجل نمرد ... وانکو نه این ترانه سراید خطا کند

گر رنج پیشت آید و گر راحت ای حکیم ... نسبت مکن بغیر که اینها خدا کند

ما را که درد عشق و بلای خمار هست ... یا وصل دوست یا می صافی دوا کند

حقا که در زمان برسد مژده امان ... گر سالکی بعهد امانت وفا کند

ساقی بجام عدل بده باده تا گدا ... غیرت نیاورد که جهان پربلا کند

جان رفت در سر می و حافظ بعشق سوخت ... عیسی دمی کجاست که احیای ما کند

اکلک مشکین تو روزی که ز ما یاد کند ... ببرد اجر دو صد بنده که آزاد کند

غلام نرگس مست تو تاجدارانند / خراب بادهٔ لعل تو هوشیارانند

ترا صبا و مرا آب دیده شد غماز / وگرنه عاشق و معشوق رازدارانند

ز زیر زلف دوتا چون گذر کنی بنگر / که از یمین و یسارت چه بیقرارانند

گذار کن چو صبا بر بنفشه زار و ببین / که از تطاول زلفت چه سوگوارانند

رقیب درگذر و بیش ازین مکن نخوت / که ساکنان در دوست خاکسارانند

نصیب ماست بهشت ای خداشناس برو / که مستحق کرامت گناهکارانند

نه من بران گل عارض غزل سرایم و بس / که عندلیب تو از هر طرف هزارانند

تو دستگیر شو ای خضر پی خجسته که من / پیاده میروم و همرهان سوارانند

بیا بمیکده و چهره ارغوانی کن / مرو بصومعه کانجا سیاه کارانند

خلاص حافظ ازان زلف تابدار مباد / که بستگان کمند تو رستگارانند

قتل این خسته بشمشیر تو تقدیر نبود / ورنه هیچ از دل بیرحم تو تقصیر نبود

یارب آئینهٔ حسن تو چه جوهر دارد / که درو آه مرا قوت تاثیر نبود

سر ز حیرت بدر میکدها بر کردم / چون شناسای تو در صومعه یک پیر نبود

من دیوانه چو زلف تو رها میکردم / هیچ لایقترم از حلقهٔ زنجیر نبود

در خم زلف تو آویخت دل از چاه زنخ | آه کز چاه برون آمد و در دام افتاد

آن شد ای خواجه که در صومعه بازم بینی | کار ما با رخ ساقی و لب جام افتاد

من ز مسجد بخرابات نه خود افتادم | اینم از روز ازل حاصل فرجام افتاد

چه کند کز پی دوران نرود چون پرگار | هر که در دایره گردش ایام افتاد

صوفیان جمله حریفند و نظر باز ولی | زین میان حافظ دل سوخته بدنام افتاد

۵۹

عشقت نه سرسریست که از سر بدر شود | مهرت نه عارضیست که جای دگر شود

عشق تو در وجودم و مهر تو در دلم | با شیر در درون شد و با جان بدر شود

دردیست درد عشق که اندر علاج او | هر چند سعی بیش نمایی بتر شود

اول منم یکی که درین شهر هر شبی | فریاد من بگنبد افلاک بر شود

ور زانکه من سرشک فشانم بزنده رود | کشت عراق جمله بیکبار تر شود

دی در میان زلف بدیدم رخ نگار | بر هیئتی که ابر محیط قمر شود

گفتم که ابتدا کنم از بوسه گفت نی | بگذار تا که ماه ز عقرب بدر شود

ای دل تو یاد لعلش اگر باده میخوری | مگذار هان که مدعیان را خبر شود

حافظ سر از لحد بدر آرد بپای بوس | گر خاک او بپای شما پی سپر شود

شهر خالیست ز عشاق مگر کز طرفی | دستی از غیب برون آید و کاری بکند
کس نیارد بر او دم زدن از قصه ما | مگرش باد صبا گوش گذاری بکند
داده ام باز نظر را به تذروی پرواز | باز خواند مگرش بخت و شکاری بکند
گو کریمی که ز بزم طربش غمزده | جرعه در کشد و دفع خماری بکند
یا وفا یا خبر وصل تو یا مرگ رقیب | بازی چرخ ازین یک دو سه کاری بکند
دوش گفتم بکند لعل لبش چاره دل | هاتف غیب ندا داد که آری بکند

حافظا گر نروی از در او هم روزی
گذری بر سرت از گوشه کناری بکند

عکس روی تو چو در آینه جام افتاد | عارف از پرتو می در طمع خام افتاد
جلوه کرد رخش روز ازل زیر نقاب | عکسی از پرتو آن بر رخ افهام افتاد
این همه عکس می و نقش مخالف که نمود | یک فروغ رخ ساقیست که در جام افتاد
غیرت عشق زبان همه خاصان ببرید | از کجا سر غمش در دهن عام افتاد
هر دمش با من دلسوخته لطفی دگرست | این گدا بین که چه شایسته انعام افتاد
پاک بین از نظر پاک بمقصود رسید | احول از چشم دو بین در طمع خام افتاد
زیر شمشیر غمش رقص کنان باید رفت | کانکه شد کشته او نیک سرانجام افتاد

کزان راه گران قاصد خبر دشوار می آورد	بقول مطرب و ساقی برون رفتم گه و بیگه

۵/۱

عجب میداشتم دی شب ز حافظ جام و پیمانه
ولی منعش نمیکردم که صوفی وار می آورد

که موسم طرب و عیش و ناز و نوش آمد	صبا به تهنیت پیر می فروش آمد
درخت سبز شد و مرغ در خروش آمد	هوا مسیح نفس گشت و باد نافه گشا
که غنچه غرق عرق گشت و گل بجوش آمد	تنور لاله چنان بر فروخت باد بهار
که این سخن سحر از هاتفم بگوش آمد	بگوش هوش ز من بشنو و بعشرت کوش
بحکم آنکه چو شد اهرمن سروش آمد	ز فکر تفرقه باز آی تا شوی مجموع
چه گوش کرد که باده زبان خموش آمد	ز مرغ صبح ندانم که سوسن آزاد
سر پیاله بپوشان که خرقه پوش آمد	چه جای صحبت نامحرم است مجلس انس
که زاهد از بر یار رفت و باده نوش آمد	بگویمت سخن خوش بیا و باده بنوش

ز خانقاه بمیخانه میرود حافظ
مگر ز مستی زهد ریا بهوش آمد

یار باز آید و با وصل قراری بکند	طائر دولت اگر باز گذاری بکند
بخورد خونی و تدبیر نثاری بکند	دیده را دستگه در و گهر گرچه نماند

نرگسش مست نوازش کن مردم دارش
خون عاشق بخورد گر بقدح نوشش باد

چشمم از آئینه داران خط و خالش گشت
لبم از بوسه ربایان لب نوشش باد

گرچه از کبر سخن با من درویش نکرد
جان فدای شکرین پستهٔ خاموشش باد

شاه ترکان سخن مدعیان می شنود
شرمی از مظلمهٔ خون سیاووشش باد

پیر ما گفت خطا بر قلم صنع نرفت
آفرین بر نظر پاک خطاپوشش باد

بغلامی تو مشهور جهان شد حافظ
حلقهٔ بندگی زلف تو در گوشش باد

صبا وقت سحر بوی ز زلف یار می آورد
دل شوریدهٔ ما را ز نو در کار می آورد

ز رشک تار زلف یار بر باد سحر میداد
صبا هر نافهٔ مشکی که از تاتار می آورد

فروغ ماه میدیدم ز بام قصر او روشن
که روی از شرم او خورشید بر دیوار می آورد

عفی الله چین ابرویش اگرچه ناتوانم کرد
برحمت هم پیامی بر سر بیمار می آورد

سراسر بخشش جانان طریق لطف و احسان بود
اگر تسبیح میفرمود اگر زنار می آورد

من آن شاخ صنوبر را ز باغ سینه برکندم
که هر گل کز غمش بشگفت محنت بار می آورد

ز بیم غارت عشقش دل خونین رها کردم
ولی میریخت خون و ره بدین هنجار می آورد

خوشا آن وقت خوش آن ساعت که آن گفت و شنید
بدرویشی چنان ولها که خصم اقرار می آورد

رسید در غم عشقش بحافظ انچه رسید
که چشم زخم زمانه بعاشقان مرساد

صوفی نهاد دام و سر حقه باز کرد
بنیاد مکر با فلک حقه باز کرد

بازی چرخ بشکندش بیضه در کلاه
زیرا که عرض شعبده با اهل راز کرد

ساقی بیا که شاهد رعنای صوفیان
دیگر بجلوه آمد و آغاز ناز کرد

این مطرب از کجاست که ساز عراق ساخت
و آهنگ بازگشت براه حجاز کرد

ای دل بیا که ما بپناه خدا رویم
زانچه آستین کوته و دست دراز کرد

صنعت مکن که هر که محبت نه راست باخت
عشقش بروی دل در معنی فراز کرد

ای کبک خوش خرام که خوش میروی بناز
غره مشو که گربه عابد نماز کرد

فردا که پیشگاه حقیقت شود پدید
شرمنده رهروی که عمل بر مجاز کرد

حافظ مکن ملامت رندان که در ازل
ما را خدا ز زهد و ریا بی نیاز کرد

صوفی ار باده باندازه خورد نوشش باد
ورنه اندیشه این کار فراموشش باد

آنکه یک جرعه می از دست تواند دادن
دست با شاهد مقصود در آغوشش باد

کیست آن شاه که خوش خرم که دو کون
بسته بند قبا و علم دوشش باد

در رهِ عشق نشد کس بیقین محرمِ راز	هر کسی بر حسبِ فهم گمانی دارد
با خرابات نشینان ز کرامات ملاف	هر سخن جائی و هر نکته مکانی دارد

مدعی گو برو و نکته بحافظ مفروش
کلک ما نیز زبانی و بیانی دارد

شراب و عیش نهان چیست کار بی بنیاد	زدیم بر صف رندان و هر چه بادا باد
گره ز دل بگشا و ز سپهر یاد مکن	که فکر هیچ مهندس چنین گره نگشاد
ز انقلاب زمانه عجب مدار که چرخ	ازین فسانه هزاران هزار دارد یاد
قدح بشرط ادب گیر زانکه ترکیبش	ز کاسهٔ سر جمشید و بهمن است و قباد
که آگه است که جمشید و کی کجا رفتند	که واقف است که چون رفت تخت جم بر باد
ز حسرت لب شیرین هنوز می‌بینم	که لاله می‌دمد از خاک تربت فرهاد
مگر که لاله بدانست بیوفائی دهر	که تا بزاد و بشد جام می ز کف ننهاد
نمیدهند اجازت مرا بسیر و سفر	نسیم خاک مصلی و آب رکناباد
بیا بیا که زمانی ز می خراب شویم	مگر رسیم بگنجی درین خراب آباد
بنوش باده صافی بناله دف و چنگ	که بسته‌اند بر ابریشم طرب دل شاد
ز دست اگر ننهم جام می مکن عیبم	که پاک تر به از نیم حریف پست نهاد

مبین حقیر گدایان عشق را کاین قوم
شهان بی کمر و خسروان بی کلهند

جفا نه شیوهٔ درویشیست و راهروی
بیار باده که این سالکان نه مرد رهند

مکن که کوکبهٔ دلبری شکسته شود
چو چاکران بگریزند و بندگان بجهند

غلام همت دردی کشان یکرنگم
نه آن گروه که ازرق لباس و دل سیهند

قدم منه بخرابات جز بشرط ادب
که ساکنان درش محرمان پادشهند

بهوش باش که هنگام باد استغنا
هزار خرمن طاعت به نیم جو ننهند

جناب عشق بلندست همتی حافظ
که عاشقان ره بی همتان بخود ندهند

شاهد آن نیست که موئی و میانی دارد
بندهٔ طلعت آن باش که آنی دارد

شیوهٔ حور و پری خوب و لطیفست ولی
خوبی آنست و لطافت که فلانی دارد

چشمهٔ چشم مرا ای گل خندان دریاب
که بامید تو خوش آب روانی دارد

مرغ زیرک نشود در چمنش نغمه سرای
هر بهاری که بدنبال خزانی دارد

خم ابروی تو در صنعت تیراندازی
بستد از دست هرآنکس که کمانی دارد

گوی خوبی که برد از تو که خورشید آنجا
نه سواریست که در دست عنانی دارد

دلنشین شد سخنم تا تو قبولش کردی
آری آری سخن عشق نشانی دارد

شاهدان گر دلبری زین سان کنند	زاهدان را رخنه در ایمان کنند
هر کجا آن شاخ نرگس بشکفد	گلرخانش دیده نرگسدان کنند
یار ما چون سازد آهنگ سماع	قدسیان بر عرش دست افشان کنند
صبح نماید آفتاب دولتت	گر چو صبحت آینه رخشان کنند
مردم چشمم بخون آغشته شد	در کجا این ظلم بر انسان کنند
عاشقان را بر سر خود حکم نیست	هر چه فرمان تو باشد آن کنند
پیش چشمم کمترست از قطره	آن حکایتها که از طوفان کنند
کن نگاهی از دو چشمت تا روان	مرگ را بر بیدلان آسان کنند
عید رخسار تو کو تا عاشقان	در وفایت جان و دل قربان کنند
ای جوان سرو قد گویی ببر	پیش از آن کز قامتت چوگان کنند
خوش برآ با غصه ای دل کاهل راز	عیش خوش در بوته هجران کنند

سر مکش حافظ ز آه نیم شب
تا چو صبحت آینه رخشان کنند

شراب و عیش و ساقی خوش دو دام رهند	که زیرکان جهان از کمندشان نرهند
من ارچه عاشقم و رند و مست و نامه سیاه	هزار شکر که یاران شهر بی‌گنهند

ز شمشیر سرافشانش ظفر آن روز بدرخشید — که چون خورشید انجم سوز تنها بر هزاران زد

تعالی الله زهی فراتی که تا نیز نگ هستی یافت — صفای جوهر پاکش و مرا زیر هنرگاران زد

دوام ملک و عمر او بخواه از لطف حق حافظ
که چرخ این سکه دولت بنام شهسواران زد

سحر بلبل حکایت با صبا کرد	۱	که عشق گل بما دیدی چها کرد
غلام همت آن نازنینم	۷	که کار خیر بی روی و ریا کرد
خوشش باد آن نسیم صبحگاهی	۵	که درد شب نشینان را دوا کرد
من از بیگانگان هرگز ننالم	۶	که با من هر چه کرد آن آشنا کرد
نقاب گل کشید از زلف سنبل	۴	گره بند قبای غنچه وا کرد
از آن رنگ رخم خون در دل انداخت	۲	درین گلشن بخارم مبتلا کرد
بهر سو بلبل بیدل در افغان	۳	تنعم در میان باد صبا کرد
گر از سلطان طمع کردم خطا بود	۸	ور از دلبر وفا جستم جفا کرد
وفا از خواجگان شهر با من	۹	کمال دین و دولت بوالوفا کرد

بشارت بر بکوی می فروشان
که حافظ توبه از زهد و ریا کرد

ای خوشا حالت آن مست که در پای حریف — سر و دستار نداند که کدام اندازد

زاهدا سر بکله گوشه خورشید بر آر — بخت‌ات ار قرعه بدین ماه تمام اندازد

زاهد خام طمع بر سر انکار بجام — پخته گردد چو نظر بر می جام اندازد

باده با محتسب شهر ننوشی حافظ
که خورد باده‌ات و سنگ بجام اندازد

سحر چون خسرو خاور علم بر کوهساران زد — بدست مرحمت یارم در امیدواران زد

چو پیش صبح روشن شد که حال مهر گردون چیست — برآمد خنده خوش بر غرور کامگاران زد

نگارم دوش در مجلس بعزم رقص چون برخاست — گره بگشود از گیسو و بر دلهای یاران زد

من از رنگ صلاح آندم بخون دل بشستم دست — که چشم باده پیمایش صلا بر هوشیاران زد

کدام آهن دلش آموخت این آیین عیاری — کز اول چون برون آمد ره شب زنده داران زد

خیال شهسواران پخت و شد ناگه دل مسکین — خداوندا نگهدارش که بر قلب سواران زد

منش با خرقه پشمین کجا اندر کمند آرم — زره موئی که مژگانش ره خنجرگذاران زد

نظر بر قرعه توفیق و یمن دولت شاه است — بده کام دل عاشق که فال بختیاران زد

شهنشاه مظفر فر شجاع ملک و دین منصور — که جود بیدریغش خنده بر ابر بهاران زد

از آن ساعت که جام می بدست او مشرف شد — زمانه ساغر شادی بیاد میگساران زد

ستاره بدرخشید و ماه مجلس شد — دل رمیده ما را انیس مونس شد

نگار من که بمکتب نرفت و خط ننوشت — بغمزه مسئله آموز صد مدرس شد

طرب سرای محبت کنون شود معمور — که طاق ابروی یار منش مهندس شد

ببوی او دل بیمار عاشقان چو صبا — فدای عارض نسرین و چشم نرگس شد

بصدر مصطبه ام می نشاند اکنون یار — گدای شهر نگه کن که میر مجلس شد

لب از ترشح می پاک کن برای خدا — که خاطرم بهزاران گنه موسوس شد

کرشمه تو شرابی بعاشقان پیمود — که علم بیخبر افتاد و عقل بیحس شد

خیال آب خضر بست و جام کیخسرو — بجرعه نوشی سلطان ابوالفوارس شد

چو زر عزیز وجود است شعر من آری — قبول دولتیان کیمیای این مس شد

ز راه میکده یاران عنان بگردانید — چرا که حافظ ازین راه رفت و مفلس شد

ساقی ار باده ازین دست بجام اندازد — عارفان را همه در شرب مدام اندازد

ور چنین زیر خم زلف نهد دانه خال — ای بسا مرغ خرد را که بدام اندازد

آن زمان وقت می صبح فروغ است که شب — گرد خرگاه افق پرده شام اندازد

روز در کسب هنر کوش که می خوردن روز — دل چون آینه در زنگ ظلام اندازد

چو منصور از مراد آنانکه بر دارند بر دارند	که با این درد اگر در بند در مانند در مانند
سرشک گوشه گیران را چو دریابند در یابند	رخ از مهر سحر خیزان نگردانند اگر دانند

بدین حضرت چو مشتاقان نیاز آرند ناز آرند
بدین درگاه حافظ را چو میرانند میخوانند

سحرم دولت بیدار ببالین آمد	گفت برخیز که آن خسرو شیرین آمد
قدحی درکش و سرخوش بتماشا بخرام	تا ببینی که نگارت بچه آیین آمد
مژدگانی بده ای خلوتی نافه گشای	که ز صحرای ختن آهوی مشکین آمد
گریه آبی برخ سوختگان باز آورد	ناله فریادرس عاشق مسکین آمد
مرغ دل باز هوادار کمان ابروییست	که کمین صید گهش جان و دل و دین آمد
در هوا چند معلق زنی و جلوه کنی	ای کبوتر نگران باش که شاهین آمد
ساقیا می بده و غم مخور از دشمن و دوست	که بکام دل ما آن بشد و این آمد
شادی یار پریچهره بده باده ناب	که می لعل دوای دل غمگین آمد
رشتم بدعهدی ایام چو دید ابر بهار	گریه اش بر سمن و سنبل و نسرین آمد

چون صبا گفته حافظ بشنید از بلبل
عنبرافشان بتماشای ریاحین آمد

تا دل هرزه گرد من رفت بچین زلف او | زان سفر دراز خود یاد وطن نمیکند

پیش کمان ابرویت لابه همیکنم ولی | گوشه کشیده است از آن گوش بمن نمیکند

چون ز نسیم میشود زلف بنفشه پر شکن | وه که دلم چه یاد از آن عهد شکن نمیکند

با همه عطر دامنت آیدم از صبا عجب | کز گذر تو خاک را مشک ختن نمیکند

ساقی سیم ساق من گر همه زهر میدهد | کیست که تن چو جام می جمله دهن نمیکند

دل بامید وصل تو همدم جان نمیشود | جان بهوای کوی او خدمت تن نمیکند

دی گله ز طره اش کردم از سر فسون | گفت که این سیاه کج گوش بمن نمیکند

دست کش جفا مکن آب رخم که فیض ابر | بی مدد سرشک من در عدن نمیکند

نکهه سای شد صبا دامن پاکت از چه رو | خاک بنفشه زار را مشک ختن نمیکند

کشته غمزه تو شد حافظ ناشنیده پند
تیغ سزاست هر کرا درک سخن نمیکند

سمن بویان غبار دل چو بنشینند بنشانند | پری رویان قرار دل چو بستیزند بستانند

بفتراک جفا دلها چو بربندند بربندند | ز زلف عنبرین جانها چو بگشایند بفشانند

ز چشم لعل رمانی چو میبارند میخندند | ز رویم راز پنهانی چو میبینند میخوانند

بعمری یک نفس با ما چو بنشینند برخیزند | نهال شوق در خاطر چو بنشینند بنشانند

مطرب از درد محبت غزلی می‌پرداخت	که حکیمان جهان را مژه خون پالا بود

قلب اندوده حافظ بر او خرج نشد
که معامل بهمه عیب نهان بینا بود

ساقی حدیث سرو و گل و لاله می‌رود	وین بحث با ثلاثهٔ غساله می‌رود
می ده که نو عروس چمن حد حسن یافت	کار این زمان ز صنعت دلاله می‌رود
شکر شکن شوند همه طوطیان هند	زین قند پارسی که به بنگاله می‌رود
طی مکان ببین و زمان در سلوک شعر	کاین طفل یک شبه ره یک ساله می‌رود
باد بهاری وزد از بوستان شاه	وز ژاله باده در قدح لاله می‌رود
آن چشم جادوانه عابد فریب بین	کش کاروان سحر بدنباله می‌رود
خوی کرده می‌خرامد و بر عارض سمن	از شرم روی او عرق از ژاله می‌رود
ایمن مشو ز عشوهٔ دنیا که این عجوز	مکاره می‌نشیند و محتاله می‌رود
چون سامری مباش که زر دید و از خری	موسی بهشت و از پی گوساله می‌رود

حافظ ز شوق مجلس سلطان غیاث دین
خامش مشو که کار تو از ناله می‌رود

سرو چمان من چرا میل چمن نمی‌کند	همدم گل نمی‌شود یاد سمن نمی‌کند

مشکل خویش بر پیر مغان بردم دوش | کو بتأیید نظر حل معما میکرد
بیدلی در همه احوال خدا با او بود | او نمیدیدش و از دور خدایا میکرد
دیدمش خرم و خندان قدح باده بدست | واندران آینه صد گونه تماشا میکرد
گفتم این جام جهان بین بتو کی داد حکیم | گفت آن روز که این گنبد مینا میکرد
آن همه شعبدها عقل که میکرد آنجا | سامری پیش عصا و ید بیضا میکرد
گفت آن یار کزو گشت سر دار بلند | جرمش آن بود که اسرار هویدا میکرد
فیض روح القدس ار باز مدد فرماید | دیگران هم بکنند آنچه مسیحا میکرد

گفتمش سلسلهٔ زلف بتان از پی چیست
گفت حافظ گله از شب یلدا میکرد

سالها دفتر ما در گرو صهبا بود | رونق میکده از درس و دعای ما بود
نیکی پیر مغان بین که چو ما بدمستان | هرچه کردیم بچشم کرمش زیبا بود
دل چو پرگار بهر سو دورانی میکرد | واندران دایره سرگشتهٔ پا برجا بود
می‌شگفتم ز طرب زانکه چو گل بر لب جوی | بر سرم سایهٔ آن سرو سهی بالا بود
پیر گلرنگ من اندر حق ازرق‌پوشان | رخصت خبث نداد ارنه حکایتها بود
دفتر دانش ما جمله بشوئید به می | که فلک دیدم و در قصد دل دانا بود

منزل حافظ کنون بارگه کبریاست
دل بر دلدار رفت جان بر جانانه شد

نفس برآمد و کام از تو بر نمی‌آید
فغان که بخت من از خواب در نمی‌آید

مگر بسوی دلارای یار من ورنه
بهیچ گونه دگر کار بر نمی‌آید

درین خیال بسر شد زمان عمر عزیز
بلای زلف سیاهت بسر نمی‌آید

چنان بحسرت خاک در تو می‌میرم
که آب زندگیم در نظر نمی‌آید

بسی حکایت دل هست با نسیم سحر
ولی ببخت من امشب سحر نمی‌آید

قد بلند ترا تا ببر نمی‌گیرم
درخت کام و مرادم ببر نمی‌آید

مقیم زلف تو شد دل که خوش سوادی داشت
وزان غریب بلاکش خبر نمی‌آید

فدای دوست نکردیم عمر و مال دریغ
که کار عشق ز ما این قدر نمی‌آید

همیشه تیر سحرگاه من خطا نشدی
کنون چه شد که یکی کارگر نمی‌آید

ز بسکه شد دل حافظ رمیده از همه کس
کنون ز حلقهٔ زلفت بدر نمی‌آید

سالها دل طلب جام جم از ما میکرد
آنچه خود داشت ز بیگانه تمنا میکرد

گوهری کز صدف کون و مکان بیرون بود
طلب از گمشدگان لب دریا میکرد

آن پریشانی شبهای دراز و غم دل — همه در سایهٔ گیسوی نگار آخر شد

ساقیا عمر درازت و قدحت پر می باد — که بسعی توام اندوه خمار آخر شد

شکر ایزد که باقبال کله گوشهٔ گل — نخوت باد دی و شوکت خار آخر شد

باورم نیست ز بدعهدی ایام هنوز — قصهٔ غصه که در دولت یار آخر شد

صبح امید که بد معتکف پردهٔ غیب — گو برون آی که کار شب تار آخر شد

گرچه آشفتگی کار من از زلف تو بود — حل این عقده هم از روی نگار آخر شد

در شمار ارچه نیاورد کسی حافظ را — شکر کان محنت بی حد و شمار آخر شد

زاهد خلوت‌نشین دوش بمیخانه شد — از سر پیمان گذشت بر سر پیمانه شد

شاهد عهد شباب آمده بودش بخواب — باز به پیرانه سر عاشق و دیوانه شد

مغبچه‌ای میگذشت راهزن عقل و دین — در پی آن آشنا از همه بیگانه شد

آتش رخسار گل خرمن بلبل بسوخت — چهرهٔ خندان شمع آفت پروانه شد

گریهٔ شام و سحر شکر که ضایع نگشت — قطرهٔ باران ما گوهر یکدانه شد

نرگس ساقی بخواند آیت افسونگری — حلقهٔ اوراد ما گردش پیمانه شد

صوفی مجلس که دی جام و قدح می‌شکست — دوش بیک جرعه می عاقل و فرزانه شد

ز روی ساقی مهوش گلی بچین امروز	که گرد عارض بستان خط بنفشه دمید
چنان کرشمهٔ ساقی دلم ز دست ببرد	که با کسی دگرم نیست برگ گفت و شنید
من این مرقع رنگین چو گل بخواهم سوخت	که پیر باده فروشش بجرعهٔ نخرید
بپوی عشق منه بی دلیل راه قدم	که گم شد آنکه درین ره برهبری نرسید
ز میوه‌های بهشتی چه ذوق دریابد	کسی که سیب زنخدان شاهدی نگزید
مکن ز غصه شکایت که در طریق ادب	براحتی نرسید آنکه زحمتی نکشید
عجائب ره عشق ای رفیق بسیارست	ز پیش آهوی این دشت شیر نر برمید
خدای امدادی ای دلیل راه حرم	که نیست بادیهٔ عشق را کرانه پدید
گلی نچید ز بستان آرزو دل من	مگر نسیم مروت درین چمن نوزید
شراب نوش کن و جام زر بصوفی ده	که پادشه ز کرم جرم صوفیان بخشید

بهار میگذرد دادگسترا دریاب
که رفت موسم و حافظ هنوز می نچشید

روز هجران و شب فرقت یار آخر شد	زدم این فال و گذشت اختر و کار آخر شد
آن همه ناز و تنعم که خزان میفرمود	عاقبت در قدم باد بهار آخر شد
بعد ازین نور بآفاق دهیم از دل خویش	که بخورشید رسیدیم و غبار آخر شد

روشنی طلعت تو ماه ندارد	پیش تو گل رونق گیاه ندارد
جانب دلها نگاه دار که سلطان	ملک نگیرد اگر سپاه ندارد
دیده ام آن چشم دل سیه که تو داری	جانب هیچ آشنا نگاه ندارد
ای شه خوبان بعاشقان نظری کن	هیچ شهی چون تو این سپاه ندارد
نی من تنها کشم تطاول زلفت	کیست بدل داغ این سیاه ندارد
شوخی نرگس نگر که پیش تو بشکفت	چشم دریده ادب نگاه ندارد
رطل گرانم ده ای مرید خرابات	شادی شیخی که خانقاه ندارد
گو برو و آستین بخون جگر شوی	هر که درین آستانه راه ندارد
تا چه کند با رخ تو دود دل من	آینه دانی که تاب آه ندارد
خون خور و خامش نشین که آن دل نازک	طاقت فریاد دادخواه ندارد
گوشه ابروی تست منظر چشمم	خوشتر ازین گوشه پادشاه ندارد

حافظ اگر سجده تو کرد مکن عیب
کافر عشق ای صنم گناه ندارد

رسید مژده که آمد بهار و سبزه دمید	وظیفه گر برسد مصرفش گل است و نبید
صفیر مرغ برآمد بط شراب کجاست	فغان فتاد ببلبل نقاب گل که درید

من که در تدبیر غم بیچاره‌ام — چاره آن غمگساران یاد باد

گرچه یاران فارغند از یاد من — از من ایشان را هزاران یاد باد

مبتلا گشتم درین دام بلا — کوشش آن حق گزاران یاد باد

راز حافظ بعد ازین ناگفته ماند — ای دریغ از رازداران یاد باد

ولہ

رسید مژده که ایام غم نخواهد ماند — چنان نماند و چنین نیز هم نخواهد ماند

من ارچه در نظر یار خاکسار شدم — رقیب نیز چنین محترم نخواهد ماند

چو پرده دار بشمشیر میزند همه را — کسی مقیم حریم حرم نخواهد ماند

توانگرا دل درویش خود بدست آور — که مخزن زر و گنج درم نخواهد ماند

غنیمتی شمر ای شمع وصل پروانه — که این معامله تا صبحدم نخواهد ماند

سروش عالم غیبم بشارتی خوش داد — که بر در کرمش کس دژم نخواهد ماند

برین رواق زبرجد نوشته‌اند بزر — که جز نکویی اهل کرم نخواهد ماند

سرود مجلس جمشید گفته‌اند این بود — که جام باده بیاور که جم نخواهد ماند

چه جای شکر و شکایت ز نقش نیک و بدست — که کس همیشه گرفتار غم نخواهد ماند

ز مهربانی جانان طمع مبر حافظ — که نقش جور و نشان ستم نخواهد ماند

در خانقه نگنجد اسرار عشق و مستی | جام می مغانه هم با مغان توان زد

شد رهزن سلامت زلف تو وین عجب نیست | گر راهزن تو باشی صد کاروان توان زد

گر دولت وصالت خواهد دری گشودن | سرها بدین تخیل بر آستان توان زد

قد خمیدهٔ ما سهلت نماید اما | بر چشم دشمنانت تیر از کمان توان زد

از شرم در حجابم ساقی تلطفی کن | باشد که بوسه چند بر آن دهان توان زد

بر جویبار چشمم گر سایه افکند دوست | بر خاک رهگذارش آب روان توان زد

درویش را نباشد منزل سرای سلطان | ماییم و کهنه دلقی کآتش در آن توان زد

اهل نظر دو عالم در یک نظر ببازند | عشق است و داو اول بر نقد جان توان زد

با عقل و فهم و دانش داد سخن توان داد | چون جمع شد معانی گوی بیان توان زد

عشق و شباب و رندی مجموعهٔ مراد است | ساقی بیا که جامی در این زمان توان زد

حافظ بحق قرآن کز زرق و شید باز آ | باشد که گوی عیشی در این میان توان زد

روز وصل دوستداران یاد باد | یاد باد آن روزگاران یاد باد

این زمان در کس وفاداری نماند | زان وفاداران و یاران یاد باد

کامم از تلخی غم چون زهر گشت | بانگ نوش باده خواران یاد باد

خرم دل آن کسی که صحبت	با یار سی علی الدوام دارد
تا صید کند دلی بشوخی	بر گل ز بنفشه دام دارد

حافظ چو دمی خوش است مجلس
اسباب طرب تمام دارد

رخ بر رهش نهادم و بر من گذر نکرد	صد لطف چشم داشتم و یک نظر نکرد
سیل سرشک ما ز دلش کین بدر نبرد	در سنگ خاره قطره باران اثر نکرد
ماهی و مرغ دوش نخفت از فغان من	وان شوخ دیده بین که سر از خواب بر نکرد
میخواستم که میرمش اندر قدم چو شمع	او خود گذر بما چو نسیم سحر نکرد
یارب تو آن جوان دلاور نگاهدار	کز تیر آه گوشه نشینان حذر نکرد
جانا کدام سنگدل بی کفایتست	کو پیش زخم تیغ تو جان را سپر نکرد
شوخی نگر که مرغ دل ما بال و پر کباب	سودای خام عاشقی از سر بدر نکرد

حافظ حدیث عشق تو از بسکه دلکش است
نشنید کس که از سر رغبت زبر نکرد

راهی بزن که آهی بر ساز آن توان زد	شعری بخوان که با او رطل گران توان زد
بر آستان جانان گر سر توان نهادن	گلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد

دی عزیزی گفت حافظ میخورد پنهان شراب
ای عزیز من گناه آن به که پنهانی بود

دلم بی جمالت صفائی ندارد	چو بیگانه کآشنائی ندارد
متاع دل پاک عشاق مسکین	ببازار حسنش بهائی ندارد
دلا جام و ساقی گلرخ طلب کن	که چون گل زمانه بقائی ندارد
اگرچه دلم رفت لیکن غمش نیست	بجز آن خم زلف جائی ندارد
ازین سینه تنگتر سهم که تیرش	رود جای وانگه دوائی ندارد
همه چیز دارد دلارام لیکن	دریغا که با ما وفائی ندارد

چو ماهست روشن که بی مهر رویش
دل و جان حافظ صفائی ندارد

دل شوق لبت مدام دارد	یارب لبت چه کام دارد
جان شربت مهر و باده شوق	در ساغر دل مدام دارد
شوریده زلف یا تو دائم	در دام بلا مقام دارد
آخر نرسد که باز پرسیم	کان دلبر ما چه نام دارد
با یار کجا نشیند آن کو	اندیشه خاص و عام دارد

بر بوی آنکه در باغ یابد گلی چو رویت	آید نسیم و هر دم گرد چمن برآید
هر دم چو بیوفایان نتوان گرفت یاری	ماییم و آستانش تا جان ز تن برآید
برخیز تا چمن را از قامت و نشیبانت	هم سرو در برآید هم نارون برآید

گویند ذکر خیرش در خیل عشقبازان
هر جا که نام حافظ در انجمن برآید

در ازل هر کو بفیض دولت ارزانی بود	تا ابد جام مرادش همدم جانی بود
من همان ساعت که از می خواستم شد توبه کار	گفتم این شاخ ار دهد باری پشیمانی بود
خود گرفتم کافکنم سجاده چون سوسن بدوش	همچو گل بر خرقه رنگ می مسلمانی بود
خلوت ما را فروغ از عکس جام باده باد	زانکه کنج اهل دل باید که نورانی بود
بی چراغ جام در خلوت نمی آرم نشست	وقت گل مستوری مستان ز نادانی بود
مجلس انس و بهار و بحث عشق اندر میان	جام می نگرفتن از جانان گران جانی بود
همت عالی طلب جام مرصع گو مباش	رند را آب عنب یاقوت رمانی بود
نیکنامی خواهی ای دل با بدان صحبت مدار	خودپسندی جان من برهان نادانی بود
گرچه بی سامان نماید کار ما سهلش مبین	کاندرین کشور گدائی رشک سلطانی بود
خوش بود خلوت هم ای صوفی ولیکن در	باده ریحانی و ساقی مست ریحانی بود

هر درخت تحمل کند جفای خزان	غلام همت سروم که این قدم دارد
رسید موسم آن کز طرب چو نرگس مست	نهد بپای قدح هر که شش درم دارد
زر از بهای می اکنون چو گل دریغ مدار	که عقل کل بصدت عیب متهم دارد
ز سر غیب کس آگاه نیست قصه مخوان	کدام محرم دل ره درین حرم دارد
دلم که لاف تجرد زدی کنون صد شغل	ببوی زلف تو با باد صبحدم دارد
مراد دل ز که جویم که نیست دلداری	که جلوه نظر و شیوه کرم دارد

ز جیب خرقه حافظ چه طرف بتوان بست
که ما صمد طلبیدیم و او صنم دارد

دست از طلب ندارم تا کام من برآید	یا جان رسد بجانان یا جان ز تن برآید
بگشای تربتم را بعد از وفات و بنگر	کز آتش درونم دود از کفن برآید
بنمای رخ که خلقی واله شوند و حیران	بگشای لب که فریاد از مرد و زن برآید
جان بر لبست و حسرت در دل که از لبانش	نگرفته هیچ کامی جان از بدن برآید
از حسرت دهانت جانم بتنگ آمد	خود کام تنگدستان کی زان دهن برآید
گفتم بخویش گیرش زوی برگیر دل دلم گفت	کار کسیست این کو با خویشتن برآید
هر یک شکن ز زلفت پنجاه شست دارد	چون این دل شکسته با آن شکن برآید

دریابیت مجلس شاه دریاب وقت و بشتاب	هان ای شیبان رسیده وقت تجارت آمد
آلوده تو حافظ فیضی ز شاه درخواه	کان عنصر سماحت بهر طهارت آمد

در نمازم خم ابروی تو چون یاد آمد	حالتی رفت که محراب بفریاد آمد
از من اکنون طمع صبر و دل و هوش مدار	کان تحمل که تو دیدی همه بر باد آمد
باده صافی شد و مرغان چمن مست شدند	موسم عاشقی و کار به بنیاد آمد
بوی بهبود ز اوضاع جهان میشنوم	شادی آورد گل و باد صبا شاد آمد
ای عروس هنر از بخت شکایت منما	حجله حسن بیارای که داماد آمد
بر زلیخا ستم ای یوسف مصری مپسند	زانکه از عشق بر او این بیداد آمد
دلفریبان نباتی همه زیور بستند	دلبر ماست که با حسن خداداد آمد
زیر بارند درختان که تعلق دارند	ای خوشا سرو که از بند غم آزاد آمد
مطرب از گفته حافظ غزلی نغز بخوان	تا بگویم که ز عهد طربم یاد آمد

دلی که غیب نمایست جام جم دارد	ز خاتمی که از او گم شود چه غم دارد
بخط و خال گدایان مده خزینه دل	بدست شاه وشی ده که محترم دارد

چو مهمان خراباتی بعشرت باش با رندان
که درد سر کشی جانان گرت مستی خمار آرد

شب صحبت غنیمت دان و داد خوشدلی بستان
که بسی گردش کند گردون بسی لیل و نهار آرد

عماری دار لیلی را که مهد ماه در حکم است
خدایا در دل انداز که بر مجنون گذار آرد

بهار عمر خواه ای دل وگرنه این چمن هر سال
چو نسرین صد گل آرد بار و چون بلبل هزار آرد

خدارا چون دل ریشم قراری بسته با زلفت
بفرمان لعل نوشین را که جانم با قرار آرد

زکار افتاده ای دل که صد من بار غم دارد
برو یک جرعه می درکش که در حالت بکار آرد

در این باغ ار خدا خواهد درین پیرانه سر حافظ
نشیند بر لب جوئی و سروی در کنار آرد

دوش از جناب آصف پیک بشارت آمد
کز حضرت سلیمان عشرت اشارت آمد

خاک وجود ما را از آب دیده گل کن
ویران سرای دل را گاه عمارت آمد

این شرح بی نهایت کز حسن یار گفتند
حرفیست کز هزاران کاندر عبارت آمد

عیبم بپوش زنهار ای خرقه می آلود
کان پاک دامن اینجا بهر زیارت آمد

امروز جای هر کس پیدا شود ز خوبان
کان ماه مجلس آرا اندر صدارت آمد

بر تخت جم که تاجش معراج آفتاب است
همت نگر که موری با این حقارت آمد

از چشم شوخش ای دل ایمان خود نگهدار
کان جادوی کمانکش بر عزم غارت آمد

بشنو این نقش دلتنگی که در بازار یکرنگی — به نعمتهای گوناگون می احمر نمی‌ارزد

و یار و یار مردم را تقید مسکنت لیکن — چه جای بار پس کاین محنت جهان یکسر نمی‌ارزد

بس آسان می‌نمود اول غم دریا به بوی سود — غلط گفتم که هر موجش به صد گوهر نمی‌ارزد

برو کنج قناعت جو به کنج عافیت بنشین — که یک دم تنگدل بودن به بحر و بر نمی‌ارزد

چو حافظ در قناعت کوش و از دنیای دون بگذر

که یک جو منت دونان به صد من زر نمی‌ارزد

دوستان دختر رز توبه ز مستوری کرد — شد بر محتسب و کار به دستوری کرد

آمد از پرده به مجلس عرقش پاک کنید — تا نگویند حریفان که چرا دوری کرد

مژدگانی بده ای دل که دگر مطرب عشق — راه مستانه زد و چاره مخموری کرد

جای آن است که در عقد وصالش گیرند — دختر رز که نهان این همه مستوری کرد

نه به هفت آب که رنگش به صد آتش نرود — آنچه با خرقه زاهد می انگوری کرد

غنچه گلبن وصلم ز نسیمش بشکفت — مرغ خوشخوان طرب از برگ گل سوری کرد

حافظ افتادگی از دست مده زانکه حسود

عرض و مال و دین در سر مغروری کرد

درخت دوستی بنشان که کام دل به بار آرد — نهال دشمنی برکن که رنج بیشمار آرد

آن نافهٔ مراد که میخواستم ز غیب / در چین زلف آن بت مشکین کلاله بود

از دست برده بود وجود خمار عشق / دولت مساعد آمد و می در پیاله بود

ای دولت مساعد شد

نالان و دادخواه بمیخانه میروم / کانجا گشاد کار من از آه و ناله بود

خون میخورم ولیک نه جای شکایت است / روزی ما ز خوان کرم این نواله بود

بر طرف گلشنم نظر افتاد وقت صبح / آن دم که کار مرغ چمن آه و ناله بود

هر کو نکاشت مهر و ز خوبی گلی نچید / در رهگذار باد نگهبان لاله بود

آتش فکند در دل مرغان نسیم باغ / زان داغ سر بمهر که در جان لاله بود

آن شاه تند حمله که خورشید شیرگیر / پیشش بروز معرکه کمتر غزاله بود

دیدم که شعر دلکش حافظ بمدح شاه / هر بیت از آن سفینه به از صد رساله بود

دمی با غم بسر بردن جهان یکسر نمی ارزد / بمی بفروش دلق ما کزین بهتر نمی ارزد

بکوی می فروشانش بجامی برنمیگیرند / زهی سجادهٔ تقوی که یک ساغر نمی ارزد

شکوه تاج سلطانی که بیم جان درو درج است / کلاه دلکش است اما بدرد سر نمی ارزد

رقیبم سرزنشها کرد کز این باب سر برتاب / چه افتاد این سر ما را که خاک در نمی ارزد

ترا آن به که روی خود ز مشتاقان بپوشانی / که سودای جهانداری غم لشکر نمی ارزد

دلم جز مهر مهرویان طریقی بر نمیگیرد | ز هر در میدهم پندش ولیکن در نمیگیرد

خدا را ای نصیحتگو حدیث از مطرب و می گو | که نقشی در خیال ما از این خوشتر نمیگیرد

صراحی میکشم پنهان و مردم دفتر انگارند | عجب گر آتش این زرق در دفتر نمیگیرد

نصیحت کم کن که ما را الفت با دود و نی خوش | که غیر از راستی نقشی درین جوهر نمیگیرد

میان گریه میخندم که چون شمع اندرین مجلس | زبان آتشینم هست اما در نمیگیرد

سر و چشمی بدین خوبی تو گوئی چشم از و بر گیر | برو کاین وعظ بی‌معنی مرا در سر نمیگیرد

نصیحت گوی رندان را که با حکم خدا جنگست | دلش بس تنگ می‌بینم مگر ساغر نمیگیرد

چه خوش صید دلم کردی بنازم چشم مستت را | که کس آهوی وحشی را ازین خوشتر نمیگیرد

سخن در احتیاج ما و استغنای معشوقست | چه سود افسونگری ای دل که در دلبر نمیگیرد

خدا را رحمی ای منعم که درویش سر کویت | دری دیگر نمیداند رهی دیگر نمیگیرد

من از پیر مغان دیدم کرامتهای مردانه | که این دلق ریائی را بجامی بر نمیگیرد

بدین شعر تر شیرین ز شاهنشه عجب دارم | که سر تا پای حافظ را چرا در زر نمیگیرد

دیدم بخواب خوش که بدستم پیاله بود | تعبیر رفت و کار بدولت حواله بود

چهل سال رنج و غصه کشیدیم و عاقبت | تدبیر ما بدست شراب دو ساله بود

دل خوش شدم بیاد تو هر گه که در چمن — بند قبای غنچه گل می گشاد باد

طرف کلاه شاهیت آمد بخاطرم — آنجا که تاج بر سر نرگس نهاد باد

کارم بدان رسید که همراه خود کنم — هر شام برق لامع و هر بامداد باد

از دست رفته بود وجود ضعیف من — صبحم ببوی وصل تو جان باز داد باد

امروز قدر پند عزیزان شناختم — یارب روان ناصح ما از تو شاد باد

تاریخ عیش ما شب دیدار دوست بود — عهد شباب و صحبت احباب یاد باد

حافظ نهاد نیک تو کامت بر آورد — جانها فدای مردم نیکو نهاد باد

در آن هوا که جز برق اندر طلب نباشد — گر خرمنی بسوزد چندین عجب نباشد

مرغی که با غم دل شد الفتیش حاصل — بر شاخسار عمرش برگ طرب نباشد

در کارخانهٔ عشق از کفر ناگزیر است — آتش کرا بسوزد گر بولهب نباشد

در کیش جانفروشان فضل و هنر نبید — اینجا نسب نگنجد اینجا حسب نباشد

در محفلی که خورشید اندر شمار ذره است — خود را بزرگ دیدن شرط ادب نباشد

می خور که عمر سرمد گر در جهان توان یافت — جز بادهٔ بهشتی هیچش سبب نباشد

حافظ وصال جانان با چون تو تنگدستی — روزی شود که با وی پیوند شب نباشد

دیگران قرعه قسمت همه بر عیش زدند	دل غمدیده ما بود که هم بر غم زد
نظری کرد که بیند بجهان صورت خویش	خیمه در آب و گل مزرعه آدم زد

حافظ آن روز طربنامه عشق تو نوشت
که قلم بر سر اسباب دل خرم زد

دوش می آمد و رخساره برافروخته بود	تا کجا باز دل غمزده سوخته بود
رسم عاشق کشی و شیوه شهرآشوبی	جامه بود که بر قامت او دوخته بود
کفر زلفش ره دین میزد و آن سنگین دل	در رهش مشعله از چهره برافروخته بود
دل بسی خون بکف آورد ولی دیده بریخت	الله الله که تلف کرد و که اندوخته بود
یار مفروش بدنیا که بسی سود نکرد	آنکه یوسف بزر ناسره بفروخته بود
جان عشاق سپند رخ خود میدانست	وآتش چهره برین کار برافروخته بود
گرچه میگفت که زارت بکشم میدیدم	که نهانش نظری با من دلسوخته بود

گفت و خوش گفت برو خرقه بسوزان حافظ
یارب این قلب شناسی ز که آموخته بود

دوش آگهی ز یار سفر کرده داد باد	من نیز دل بباد دهم هرچه باد باد
در چین طره تو دل بی حفاظ من	هرگز نگفت مسکن مالوف یاد باد

حافظ گرت نشیند حکیمان ملالتست کوته کنیم قصه که عمرت دراز باد

دوش در حلقهٔ ما قصهٔ گیسوی تو بود
تا دل شب سخن از سلسلهٔ موی تو بود

دل که از ناوک مژگان تو در خون میگشت
باز مشتاق کمان خانهٔ ابروی تو بود

هم عفا الله صبا کز تو پیامی آورد
ورنه در کس نرسیدیم که در کوی تو بود

عالم از شور و شر عشق خبر هیچ نداشت
فتنه انگیز جهان غمزهٔ جادوی تو بود

من سرگشته هم از اهل سلامت بودم
دام راهم شکن طرهٔ هندوی تو بود

بگشا بند قبا تا بگشاید دل من
که گشادی که مرا بود ز پهلوی تو بود

بوفای تو که بر تربت حافظ بگذر
کز جهان میشد و در آرزوی روی تو بود

در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد
عشق پیدا شد و آتش بهمه عالم زد

جلوه کرد رخش دید ملک عشق نداشت
عین آتش شد ازین غیرت و بر آدم زد

مدعی خواست که آید بتماشاگه راز
دست غیب آمد و بر سینهٔ نامحرم زد

عقل میخواست کز آن شعله چراغ افروزد
برق غیرت بدرخشید و جهان برهم زد

جان علوی هوس چاه زنخدان تو داشت
دست در حلقهٔ آن زلف خم اندر خم زد

دیر است که دلدار پیامی نفرستاد | ننوشت کلامی و سلامی نفرستاد
صد نامه فرستادم و آن شاه سواران | پیکی ندوانید و پیامی نفرستاد
سوی من وحشی صفت عقل رمیده | آهو روشی کبک خرامی نفرستاد
دانست که خواهد شدنم مرغ دل از دست | زان طره چون سلسله دامی نفرستاد
فریاد که آن ساقی شکرلب سرمست | دانست که مخمورم و جامی نفرستاد
چندانکه زدم لاف کرامات و مقامات | هیچم خبر از هیچ مقامی نفرستاد

حافظ بادب باش که درخواست نباشد
گر شاه پیامی بغلامی نفرستاد

دوش پیر می فروش که ذکرش بخیر باد | گفتا شراب نوش و غم دل ببر زیاد
گفتم بباد میدهدم باده نام و ننگ | گفتا قبول کن سخن و هر چه باد باد
سود و زیان و مایه چو خواهد شدن ز دست | از بهر این معامله غمگین مباش و شاد
بیخار گل نباشد و بی نیش نوش هم | تدبیر چیست وضع جهان اینچنین فتاد
پر کن ز باده جام و دمادم بگوش هوش | بشنو از و حکایت جمشید و کیقباد
در آرزوی آنکه رسد دل بر حبیب | جان در درون سینه غم عشق او نهاد
بادت بدست باشد اگر دل نهی بهیچ | در معرضی که تخت سلیمان رود بباد

زبنفشه تاب دارم که ز زلف او زند دم / تو سیاه کم بها بین که چه در دماغ دارد

بفروغ چهره زلفت همه شب زند ره دل / چه دلاورست دزدی که بکف چراغ دارد

سزد ار چو ابر بهمن که درین چمن بگریم / طرب آشیان بلبل بنگر که زاغ دارد

من و شمع صبحگاهی سزد ار بهم بگرییم / که بسوختیم و از ما بت ما فراغ دارد

بچمن خرام و بنگر بر تخت گل که لاله / به ندیم شاه ماند که بکف ایاغ دارد

سر درس عشق دارد دل دردمند حافظ / که نه خاطر تماشا نه هوای باغ دارد

اگر افلاک ترا جرعه کش پیاله باد / دشمن دل سیاه تو غرقه بخون چو لاله باد

ذروه کاخ رفعتت راست فراز ارتفاع / راهروان وهم را راه هزار ساله باد

زلف سیاه پرچمت چشم و چراغ عالمست / جان ز نسیم دولتت در شکن کلاله باد

ای مه برج معدلت مقصد کل آدمی / باده صاف دائمت در قدح و پیاله باد

چون بهوای قامتت شهره شود ترانه ساز / حاسدت از سماع آن همدم آه و ناله باد

نه طبق سپهر و آن قرصه سیم و زر که هست / از کف خوان حشمتت سهلترین نواله باد

دختر فکر بکر من تا بتو همدم صحبت شد / مهر چنین عروس را هم بکفت حواله باد

حافظ تو درین غزل حجت بندگی تست / لطف عبید پرورت شاهد این قباله باد

همت حافظ و انفاس سحرخیزان بود
که ز بند غم ایام نجاتم دادند

۴۴

دوش دیدم که ملائک در میخانه زدند
گل آدم بسرشتند و به پیمانه زدند

ساکنان حرم ستر و عفاف ملکوت
با من راه‌نشین باده مستانه زدند

شکر ایزد که میان من و او صلح فتاد
حوریان رقص‌کنان ساغر شکرانه زدند

جنگ هفتاد و دو ملت همه را عذر بنه
چون ندیدند حقیقت ره افسانه زدند

آسمان بار امانت نتوانست کشید
قرعه فال بنام من دیوانه زدند

نقطه عشق دل گوشه‌نشینان خون کرد
همچو آن خال که بر عارض جانانه زدند

ما بصد خرمن پندار ز ره چون نرویم
چون ره آدم خاکی بیکی دانه زدند

آتش آن نیست که بر شعله او خندد شمع
آتش آنست که در خرمن پروانه زدند

کس چو حافظ نکشید از رخ اندیشه نقاب
تا سر زلف عروسان سخن شانه زدند

دل من بدور رویت ز چمن فراغ دارد
که چو سرو پای بندست و چو لاله داغ دارد

سر ما فرو نیاید بکمان ابروی کس
که درون گوشه‌گیران ز جهان فراغ دارد

شب تیره چون سر آرم ره پیچ پیچ زلفت
مگر آنکه شمع رویت بر هم چراغ دارد

گر بنزهتگه ارواح برد بوی تو باد	عقل و جان گوهر هستی بنثار افشانند
زاهد از رندی حافظ نکند فهم چه باک	دیو بگریزد از آن قوم که قرآن خوانند

دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند	وندر آن ظلمت شب آب حیاتم دادند
بیخود از شعشعهٔ پرتو ذاتم کردند	باده از جام تجلی بصفاتم دادند
چه مبارک سحری بود و چه فرخنده شبی	آن شب قدر که این تازه براتم دادند
چون من از عشق رخش بیخود و حیران گشتم	خبر از واقعهٔ لات و مناتم دادند
من اگر کامروا گشتم و خوشدل چه عجب	مستحق بودم و اینها بزکاتم دادند
بعد ازین روی من و آینهٔ حسن نگار	که در آنجا خبر از جلوهٔ ذاتم دادند
هاتف آن روز بمن مژده این دولت داد	که ببازار غمت صبر و ثباتم دادند
این همه قند و شکر کز سخنم میریزد	اجر صبریست کزان شاخ نباتم دادند
کیمیائیست عجب بندگی پیر مغان	خاک او گشتم و چندین درجاتم دادند
بحیات ابد آن روز رسانید مرا	خط آزادگی از حسن مماتم دادند
عاشق آن دم که بدام سر زلفت بوفا	گفت کز بند غم و غصه نجاتم دادند
شکر شکر بشکرانه بیفشان ای دل	که نگار خوش شیرین حرکاتم دادند

تشویش وقت پیر مغان میدهند باز
این سالکان نگر که چه با پیر میکنند

صد ملک دل بنیم نظر میتوان خرید
خوبان درین معامله تقصیر میکنند

ما از برون در شده مغرور صد فریب
تا خود درون پرده چه تدبیر میکنند

قومی بجد و جهد گرفتند وصل دوست
قومی دگر حواله بتقدیر میکنند

فی الجمله اعتماد مکن بر ثبات دهر
کاین کارخانه ایست که تغییر میکنند

می خور که شیخ و حافظ و مفتی و محتسب
چون نیک بنگری همه تزویر میکنند

در نظربازی ما بیخبران حیرانند
من چنینم که نمودم دگر ایشان دانند

عاقلان نقطهٔ پرگار وجودند ولی
عشق داند که درین دایره سرگردانند

وصف رخسارهٔ خورشید ز خفاش مپرس
که درین آینه صاحب نظران حیرانند

گر شوند آگه از اندیشهٔ ما مغبچگان
بعد ازین خرقهٔ صوفی بگرو نستانند

لاف عشق و گله از یار زهی لاف خلاف
عشقبازان چنین مستحق هجرانند

جلوه‌گاه رخ او دیدهٔ من تنها نیست
ماه و خورشید همین آینه میگردانند

مگرم چشم سیاه تو بیاموزد کار
ورنه مستوری و مستی همه کس نتوانند

مفلسانیم و هوای می و مطرب داریم
آه اگر خرقهٔ پشمین بگرو نستانند

دست در حلقهٔ آن زلف دوتا نتوان کرد	تکیه بر عهد تو و باد صبا نتوان کرد
آنچه سعی ست من اندر طلبت بنمودم	این قدر هست که تغییر قضا نتوان کرد
دامن دوست بصد خون دل افتاد بدست	بفسونی که کند خصم رها نتوان کرد
عارضش را بمثل ماه فلک نتوان خواند	نسبت دوست بهر بی سر و پا نتوان کرد
سرو بالای من آنگه که درآید بسماع	چه محل جامهٔ جان را که قبا نتوان کرد
مشکل عشق نه در حوصلهٔ دانش ماست	حل این نکته بدین فکر خطا نتوان کرد
غیرتم کشت که محبوب جهانی لیکن	روز و شب عربده با خلق خدا نتوان کرد
من چه گویم که ترا نازکی طبع لطیف	تا بحدیست که آهسته دعا نتوان کرد
نظر پاک توان در رخ جانانه دیدن	که در آیینه نظر جز بصفا نتوان کرد

مسلک نیست — اخفای عشق

بجز ابروی تو محراب دل حافظ نیست
طاعت غیر تو در مذهب ما نتوان کرد

دانی که چنگ و عود چه تقریر میکنند	پنهان خورید باده که تکفیر میکنند
ناموس عشق و رونق عشاق می برند	عیب جوان و سرزنش پیر میکنند
جز قلب تیره هیچ نشد حاصل و هنوز	باطل درین خیال که اکسیر میکنند
گویند رمز عشق مگوئید و مشنوید	مشکل حکایتی ست که تقریر میکنند

دلا بسوز که سوز تو کارها بکند — دعای نیم شبی دفع صد بلا بکند

عتاب یار پریچهره عاشقانه بکش — که یک کرشمه تلافی صد جفا بکند

ز ملک تا ملکوتش حجاب بر گیرند — هر آنکه خدمت جام جهان نما بکند

طبیب عشق مسیحا دمست و مشفق لیک — چو درد در تو نبیند کرا دوا بکند

تو با خدای خود انداز کار و دل خوش دار — که رحم اگر نکند مدعی خدا بکند

ز بخت خفته ملولم بود که بیداری — بوقت فاتحه صبح یک دعا بکند

بسوخت حافظ و بوئی ز زلف یار نبرد
مگر دلالت این دولتش صبا بکند

۱

دیدی ای دل که غم یار دگر بار چه کرد — چون بشد دلبر و با یار وفادار چه کرد

آه ازان نرگس جادو که چه بازی انگیخت — وای ازان مست که با مردم هشیار چه کرد

اشک من رنگ شفق یافت ز بیمهری یار — طالع بی شفقت بین که درین کار چه کرد

ساقیا جام میم ده که نگارنده غیب — نیست معلوم که در پرده اسرار چه کرد

آنکه پر نقش زد این دایره مینائی — کس ندانست که در گردش پرگار چه کرد

برقی از پرده لیلی بدرخشید سحر — وه که با خرمن مجنون دل افگار چه کرد

برق عشق آتش غم در دل حافظ زد و سوخت — یار دیرینه ببینید که با یار چه کرد

دلبر برفت و دلشدگان را خبر نکرد	یاد حریف شهر و رفیق سفر نکرد
یا بخت من طریق محبت فرو گذاشت	یا او بشاهراه حقیقت گذر نکرد
من ایستاده تا کنمش جان فدا چو شمع	او خود گذر بمن چو نسیم سحر نکرد
گفتم مگر بگریه دلش مهربان کنم	در سنگ خاره قطرهٔ باران اثر نکرد
هر کس که دید روی تو بوسید چشم من	کاری که کرد دیدهٔ من بی نظر نکرد
در حیرتم که بهر چه شد همدم رقیب	خرمهره هیچکس چو قرین گهر نکرد

کلک زبان بریدهٔ حافظ در انجمن
با کس نگفت راز تو تا ترک سر نکرد

دل از من برد و روی از من نهان کرد	خدا را با که این بازی توان کرد
شب تنهائیم در قصد جان بود	خیالش لطفهای بیکران کرد
چرا چون لاله خونین دل نباشم	که با من نرگس او سرگران کرد
صبا گر چاره داری وقت وقتست	که درد اشتیاقم قصد جان کرد
بدانسان سوخت چون شمعم که بر من	صراحی گریه و بربط فغان کرد
میان مهربانان کی توان گفت	که یار من چنین گفت و چنان کرد
عدو با جان حافظ آن نکردی	که تیر چشم آن ابرو کمان کرد

بنام ایزد بت سیمین تنم هست	که در بتخانهٔ آذر نباشد
من از جان بندهٔ سلطان اویسم	اگرچه یادش از چاکر نباشد
بتاج عالم آرایش که خورشید	چنین زیبندهٔ افسر نباشد

کسی گیرد خطا در نظم حافظ
که هیچش لطف در گوهر نباشد

خستگان را چو طلب باشد و قوت نبود	گر تو بیداد کنی شرط مروت نبود
ما جفا از تو ندیدیم و تو هم نپسندی	آنچه در مذهب ارباب فتوت نبود
تا که افسون بکند جادوی چشم تو مدام	نور در سوختن شمع محبت نبود
چون چنین نیک سرشته خود و بخیرم	آن مباد که مددگاری فرصت نبود
هر که آئینهٔ صافی نشد از زنگ هوا	دیده اش قابل رخسارهٔ حکمت نبود
تیره آن دیده که آتش نبرد گریهٔ عشق	تیره آن دل که درو نور مودت نبود
چون طهارت نبود کعبه و بتخانه یکیست	نبود خیر در آنخانه که عصمت نبود
دولت از مرغ همایون طلب و سایهٔ او	زانکه با زاغ و زغن شهپر دولت نبود
گر مدد خواستم از پیر مغان عیب مکن	شیخ ما گفت که در صومعه همت نبود
حافظا علم و ادب ورز که در مجلس شاه	هر کرا نیست ادب لایق صحبت نبود

روا مدار خدایا که در حریم وصال ‌‌‌— رقیب محرم و حرمان نصیب من باشد

همای گو مفکن سایهٔ شرف هرگز — در آن دیار که طوطی کم از زغن باشد

بیان شوق چه حاجت که حال آتش دل — توان شناخت ز سوزی که در سخن باشد

هوای کوی تو از سر نمی‌رود ما را — غریب را دل آواره در وطن باشد

بسان سوسن اگر ده زبان شود حافظ — چو غنچه پیش تواش مهر بر دهن باشد

خوش آمد گل و زان خوشتر نباشد — که در دستت بجز ساغر نباشد

زمانی خوشدلی دریاب و دریاب — که دائم در صدف گوهر نباشد

غنیمت دان و می خور در گلستان — که گل تا هفتهٔ دیگر نباشد

عجب راهیست راه عشق کانجا — کسی سر بر کند کش سر نباشد

بشوی اوراق اگر همدرس مایی — که علم عشق در دفتر نباشد

ز من بنیوش و دل در شاهدی بند — که حسنش بستهٔ زیور نباشد

بیا ای شیخ در خمخانهٔ ما — شرابی خور که در کوثر نباشد

ایا پیر لعل کرده جام زرین — ببخشا بر کسی کش زر نباشد

شراب بی خمارم بخش یارب — که با او هیچ درد سر نباشد

هر جا که دلیست در غم تو
بی صبر و قرار و بی سکون باد

چشم تو ز بهر دلربائی
در کردن سحر ذوفنون باد

هر کس که به عهد تو نسازد
از حلقهٔ وصل تو برون باد

لعل تو که هست جان حافظ
دور از لب هر خسیس دون باد

خسروا گوی فلک در خم چوگان تو باد
ساحت کون و مکان عرصهٔ میدان تو باد

همه آفاق گرفت و همه اطراف گشاد
صیت خلق تو که پیوسته نگهبان تو باد

زلف خاتون ظفر شیفتهٔ پرچم تست
دیدهٔ فتح ابد عاشق جولان تو باد

ای که انشای عطارد صفت شوکت تست
عقل کل چاکر طغراکش دیوان تو باد

طیرهٔ جلوهٔ طوبی قد دلجوی تو شد
غیرت خلد برین ساحت ایوان تو باد

نه به تنها حیوانات و نباتات و جماد
هر چه در عالم امر است بفرمان تو باد

حافظ خسته باخلاص ثناخوان تو شد

حسب حالی ننوشتیم و شد ایامی چند | قاصدی کو که فرستم بتو پیغامی چند
ما بدان مقصد عالی نتوانیم رسید | هم مگر پیش نهد لطف شما گامی چند
چون می از خم بسبو رفت و گل افگند نقاب | فرصت عیش نگهدار و بزن جامی چند
قند آمیخته با گل نه علاج دل ماست | بوسهٔ چند بیامیز بدشنامی چند
ای گدایان خرابات خدا یار شماست | چشم انعام مدارید ز انعامی چند
زاهد از کوچهٔ رندان بسلامت بگذر | تا خرابت نکند صحبت بدنامی چند
عیب می جمله بگفتی هنرش نیز بگو | نفی حکمت مکن از بهر دل عامی چند
پیر میخانه چه خوش گفت بدردی کش خویش | که مگو حال دل سوخته با خامی چند

حافظ از تاب رخ مهر فروغ تو بسوخت
کامگارا نظری کن سوی ناکامی چند

حسن تو همیشه در فزون باد | رویت همه سال لاله گون باد
اندر سر من هوای عشقت | هر روز که هست در فزون باد
قد همه دلبران عالم | در خدمت قامتت نگون باد
هر سرو که در چمن برآید | پیش الف قدت چو نون باد
چشمی که نه فتنهٔ تو باشد | از گوهر اشک غرق خون باد

مرید پیر مغانم ز من مرنج ای شیخ — چرا که وعده تو کردی و او بجا آورد

بتنگ چشمی آن ترک لشکری نازم — که حمله بر من مسکین یک قبا آورد

فلک غلامی حافظ کنون بطوع کند

که التجا بدر دولت شما آورد

چو دست بر سر زلفش زنم بتاب رود — ور آشتی طلبم بر سر عتاب رود

چو ماه نو ره نظارگان بیچاره — زند بگوشه ابرو و در نقاب رود

طریق عشق پر آشوب و فتنه است ای دل — بیفتد آنکه درین راه باشتاب رود

گدایی در جانان بسلطنت مفروش — کسی ز سایه این در بآفتاب رود

حباب را چو فتد باد نخوت اندر سر — کلاه داریش اندر سر شراب رود

شب شراب خرابم کند ببیداری — وگر بروز حکایت کنم بخواب رود

مرا تو عهد شکن خوانده و نمیترسم — که با تو روز قیامت همین خطاب رود

دلا چو پیر شدی حسن و نازکی مفروش — که این معامله با عالم شباب رود

سواد نامه موی سیاه چون شد طی — بیاض کم نشود ور صد انتخاب رود

تو خود حجاب خودی حافظ از میان برخیز

خوشا کسیکه درین راه بی حجاب رود

چو باد عزم سر کوی یار خواهم کرد — نفس ببوی خوشش مشکبار خواهم کرد

هر آبروی که اندوختم ز دانش و دین — نثار خاک ره آن نگار خواهم کرد

بهرزه بی می و معشوق عمر میگذرد — بطالتم بس از امروز کار خواهم کرد

صبا کجاست که این جان خون گرفته چو گل — فدای نکهت گیسوی یار خواهم کرد

چو شمع صبحدمم شد ز مهر او روشن — که عمر در سر این کار و بار خواهم کرد

بیاد چشم تو خود را خراب خواهم ساخت — بنای عهد قدیم استوار خواهم کرد

نفاق و زرق نبخشد صفای دل حافظ
طریق رندی و عشق اختیار خواهم کرد

چه مستی ست ندانم که رو بما آورد — که بود ساقی و این باده از کجا آورد

دلا چو غنچه شکایت ز بخت بسته مکن — که باد صبح نسیم گره گشا آورد

رسیدن گل و نسرین بخیر و خوبی باد — بنفشه شاد و خوش آمد سمن صفا آورد

علاج ضعف دل ما کرشمهٔ ساقیست — برآر سر که طبیب آمد و دوا آورد

صبا بخوشخبری هدهد سلیمان ست — که مژده طرب از گلشن صبا آورد

چه راه میزند این مطرب مقام شناس — که در میان غزل قول آشنا آورد

تو نیز باده بچنگ آر و راه صحرا گیر — که مرغ نغمه سرا ساز خوش نوا آورد

چو رویت مهر و مه تابان نباشد	چو قدت سرو در بستان نباشد
چو لعل و لؤلؤت در دلفروزی	دُر دریا و لعل کان نباشد
میان خط سبزت لعل نوشین	عجب گر چشمهٔ حیوان نباشد
چو فندق پسته‌اش خندد بعالم	چرا بادام من گریان نباشد
سواد کفر زلف او که دل را	بسوی تو ازان ایمان نباشد
بتو نسبت نباشد هیچ تن را	نه تن باشد که مثلت جان نباشد
اگر چه هست شیرین شعر حافظ	چو لعل خسرو خوبان نباشد

چو آفتاب می از مشرق پیاله برآید	ز باغ عارض ساقی هزار لاله برآید
نسیم در سر گل بشکند کلالهٔ سنبل	چو در میان چمن بوی آن کلاله برآید
حکایت شب هجران نه آن حکایت حال است	که شمهٔ ز بیانش بصد رساله برآید
ز گرد خوان نگون فلک مدار توقع	که بی ملالت صد غصه یک نواله برآید
گرت چو نوح نبی صبر هست در غم طوفان	بلا بگردد و کام هزار ساله برآید
بسعی خود نتوان برد پی بگوهر مقصود	خیال باشد کاین کار بی حواله برآید
نسیم وصل تو گر بگذرد بتربت حافظ	ز خاک کالبدش صد هزار ناله برآید

ز گریه آب سرشکم که بی تو وه راز تو	چو باد می‌شد و در خاک راه می‌غلطید
چو ماه روی تو در زیر زلف میدیدم	شبم بروی تو روشن چو روز میگردید
بلب رسید مرا جان و بر نیامد کام	بسر رسید امید طلب بسر نرسید
ز انقلاب زمانه طمع مدار ای چرخ	چو صبح بر رخ عالم ازین صفت خندید
دلم ز زلف تو شوریده بود میدیدم	که پیش روی تو بر خود چو برق می‌خندید

ز شوق لعل تو حافظ نوشت شعری چند
بخوان تو نظمش و در گوش کش چو مروارید

جمالت آفتاب هر نظر باد	ز خوبی روی خوبت خوبتر باد
همای اوج شاهین شهپرت را	دل شاهان عالم زیر پر باد
دلی کو بستۀ زلفت نباشد	همیشه غرقۀ خون جگر باد
بتا چون غمزه‌ات ناوک گشاید	دل مجروح من پیشش سپر باد
چو لعل شکرینت بوسه بخشد	مذاق جان من زو پر شکر باد
مرا از تست هر دم تازه عشقی	ترا هر ساعتی حسنی دگر باد

بجان مشتاق روی تست حافظ
ترا بر حال مشتاقان نظر باد

دران بساط که حسن تو جلوه اندازد	مجال طعنه بدبین و بدپسند مباد
جمال صورت و معنی ز یمن همت تست	که ظاهرت دژم و باطنت نژند مباد
هرانکه روی چو ماهت بچشم بد بیند	بر آتش تو بجز جان او سپند مباد

شفا ز گفته شکرفشان حافظ جوی
که حاجتت بعلاج گلاب و قند مباد

ترک من چون جعد مشکین گرد کاکل بشکند	لاله را دل خون شود بازار سنبل بشکند
در خرامان سرو گلنارش کند میل چمن	سرو را از پا در اندازد دل گل بشکند
تا خیال ابروی جانان ز چشم دور شد	اندرین سیلها باشد که صد پل بشکند
چون نسیم صبحگاهی پرده گل بردرد	خار غم اندر دل مجروح بلبل بشکند

حافظا این سرو قد را از دست خود مده
تا خیال زهد و تقوی را توکل بشکند

جانست بی جمال جانان میل جهان ندارد	هر کس که این ندارد حقا که آن ندارد
با هیچکس نشانی زان دلستان ندیدم	یا من خبر ندارم یا او نشان ندارد
هر شبنمی درین ره صد موج آتشین است	دردا که این معما شرح و بیان ندارد
سر منزل قناعت نتوان ز دست دادن	ای ساربان فروکش کاین ره کران ندارد

شعر حافظ در زمان آدم اندر باغ خلد
دولت نسرین و گل از زینت اوراق بود

سر ما خاک ره پیر مغان خواهد بود	تا ز میخانه و می نام و نشان خواهد بود
ما همانیم که بودیم و همان خواهد بود	حلقهٔ پیر مغانم ز ازل در گوش است
که زیارتگه رندان جهان خواهد بود	بر سر تربت ما چون گذری همت خواه
سالها سجدهٔ صاحب‌نظران خواهد بود	بر زمینی که نشان کف پای تو بود
راز این پرده نهانست و نهان خواهد بود	برو ای زاهد خودبین که ز چشم من و تو
تا کرا خون دل امروز روان خواهد بود	ترک عاشق‌کش من مست برون رفت امروز
کس ندانست که رحلت بچسان خواهد بود	عیب مستان مکن ای خواجه کزین کهنه رباط
تا دم صبح قیامت نگران خواهد بود	چشمم آن دم که ز شوق تو نهد سر به لحد

بخت حافظ گر ازین گونه مدد خواهد کرد
زلف معشوقه بدست دگران خواهد بود

وین راز سر بمهر بعالم سمر شود	ترسم که اشک در غم ما پرده‌در شود
آری شود ولیک بخون جگر شود	گویند سنگ لعل شود در مقام صبر
کز دست غم خلاص دل آنجا مگر شود	خواهم شدن بمیکده گریان و دادخواه

بر در ارباب بی مروت دنیا	چند نشینی که خواجه کی بدر آید
بگذر ازین روزگار تلخ تر از زهر	بار دگر روزگار چون شکر آید
صالح و طالح متاع خویش نمودند	تا که قبول افتد و چه در نظر آید
بلبل عاشق تو عمر خواه که آخر	باغ شود سبز و شاخ گل بدر آید
صبر و ظفر هر دو دوستان قدیم اند	بر اثر صبر نوبت ظفر آید

غفلت حافظ درین سراچه عجب نیست
هر کجا بمیخانه رفت بیخبر آید

پیش ازینت بیش ازین غمخواری عشاق بود	مهرورزی تو با ما شهرهٔ آفاق بود
یاد باد آن صحبت شبها که با زلف توام	بحث سر عشق و ذکر حلقهٔ عشاق بود
حسن مهرویان مجلس گرچه دل می برد و دین	عشق ما بر لطف طبع و خوبی اخلاق بود
از دم صبح ازل تا آخر شام ابد	دوستی و مهر بر یک عهد و یک میثاق بود
سایهٔ معشوق اگر افتاد بر عاشق چه شد	ما بدو محتاج بودیم او بما مشتاق بود
پیش ازین کین سقف سبز و طاق مینا برکشند	منظر چشم مرا ابروی جانان طاق بود
رشتهٔ تسبیح اگر بگسست معذورم بدار	دستم اندر ساعد ساقی سیمین ساق بود
بر در شاهم گدایی نکته در کار کرد	گفت بر هر خوان که بنشستم خدا رزاق بود

بوی خوش تو هر که ز باد صبا شنید
از یار آشنا سخن آشنا شنید

انیس شرا نبود دل حق گذار من
کز غمگسار خود سخن ناسزا شنید

ای شاه حسن چشم بحال گدا فکن
کین گوش بس حکایت شاه و گدا شنید

خوش میکنم بباده مشکین مشام جان
کز دلق پوش صومعه بوی ریا شنید

سر خدا که عارف سالک بکس نگفت
در حیرتم که باده فروش از کجا شنید

ما باده زیر خرقه نه امروز می کشیم
صد بار پیر میکده این ماجرا شنید

یارب کجاست محرم رازی که یک زمان
دل شرح آن دهد که چه دید و چها شنید

ما می ببانگ چنگ نه امروز می کشیم
بس دیر شد که گنبد چرخ این صدا شنید

ساقی بیا که عشق ندا میکند بلند
آنکس که گفت قصه ما هم ز ما شنید

پند حکیم عین صوابست و محض خیر
فرخنده بخت آنکه بسمع رضا شنید

حافظ وظیفه تو دعا گفتنست و بس
در بند آن مباش که نشنید یا شنید

بر سر آنم که گر ز دست برآید
دست بکاری زنم که غصه سر آید

منظر دل نیست جای صحبت اغیار
دیو چو بیرون رود فرشته درآید

صحبت حکام ظلمت شب یلداست
نور ز خورشید خواه بو که برآید

بسط ربان صبوحی دهیم جامه پاک	بدین نوید که باد سحرگهی آورد
نسیم زلف تو شد خضر راهم اندر عشق	زهی رفیق که بختم بهمرهی آورد
بیا بیا که طهور بهشت را رضوان	درین جهان ز برای دل رهی آورد
بخیر خاطر ما کوش کاین کلاه نمد	بسی شکست که بر افسر شهی آورد
چه نالها که رسید از دلم بخرگه ماه	چو یاد عارض آن ماه خرگهی آورد

رساند رایت منصور بر فلک حافظ
چو التجا بجناب شهنشهی آورد

بکوی میکده یارب سحر چه مشغله بود	که جوش شاهد و ساقی و شمع و مشعله بود
حدیث عشق که از حرف و صوت مستغنیست	بناله دف و نی در خروش و ولوله بود
مباحثی که دران حلقه جنون میرفت	ورای مدرسه و قیل و قال مسئله بود
دل از کرشمه ساقی بشکر بود ولی	ز نامساعدت بختش اندکی گله بود
قیاس کردم ازان چشم جادوان مست	هزار ساحر چون سامریش در گله بود
بگفتمش بلبم بوسه حوالت کن	بخنده گفت کییت با من این معامله بود
ز اختر ام نظر سعد در رهست که دوش	میان ماه و رخ یار من مقابله بود
دهان یار که درمان درد حافظ داشت	فغان که وقت مروت چه تنگ حوصله بود

گذشت بر من مسکین و با رقیبان گفت	دریغ عاشق مسکین من که جانی داشت
خزینهٔ دل حافظ ز گوهر اسرار	به یمن عشق تو سرمایهٔ جهانی داشت

پیرانه سرم عشق جوانی به سر افتاد	وان راز که در دل بنهفتم به در افتاد
از راه نظر مرغ دلم گشت هواگیر	ای دیده نظر کن که به دام که در افتاد
دردا که از آن آهوی مشکین سیه چشم	چون نافه بسی خون دلم در جگر افتاد
بار غم او عرض به هر کس که نمودم	عاجز شد و این قرعه به نامم ز سر افتاد
از رهگذر خاک سر کوی شما بود	هر نافه که در دست نسیم سحر افتاد
مژگان تو تا تیغ جهانگیر برآورد	بس کشتهٔ دل زنده که بر یکدگر افتاد
این باده که پرورد که خمار خرابات	از بوی بهشتیش ز خود بیخبر افتاد
بس تجربه کردیم درین دار مکافات	با دردکشان هر که درافتاد برافتاد
گر جان بدهد سنگ سیه لعل نگردد	با طینت اصلی چه کند بدگهر افتاد
حافظ که سر زلف بتان دست کشش بود	بس طرفه حریفیست کش اکنون به سر افتاد

برید باد صبا دوشم آگهی آورد	که روز محنت و غم رو به کوتهی آورد

ز سرو قد دلجویت مکن محروم چشمم را
بدین سرچشمه اش بنشان که خوش آبی روان دارد

ز چشمت جان نشاید برد کز هر سو همی بینم
کمین از گوشه کردست و تیر اندر کمان دارد

بیفشان جرعهٔ بر خاک و حال اهل شوکت بین
که از جمشید و کیخسرو هزاران داستان دارد

چه عذر از بخت خود گویم که آن عیار شهرآشوب
به تلخی کشت حافظ را و شکر در دهان دارد

به حسن خلق و وفا کس بیار ما نرسد
ترا درین سخن انکار کار ما نرسد

اگر چه حسن فروشان بجلوه آمده اند
کسی بحسن و لطافت بیار ما نرسد

بحق صحبت دیرین که هیچ محرم راز
بیار یکجهت حق گذار ما نرسد

هزار نقد به بازار کائنات آرند
یکی بسکهٔ صاحب عیار ما نرسد

دریغ قافلهٔ عمر آن چنان رفتند
که گردشان بهوای دیار ما نرسد

هزار نقش برآید ز کلک صنع و یکی
بدلپذیری نقش نگار ما نرسد

دلا ز طعن حسودان مرنج و ایمن باش
که بد بخاطر امیدوار ما نرسد

چنان بزی که اگر خاک ره شوی کس را
غبار خاطری از رهگذار ما نرسد

بسوخت حافظ و ترسم که شرح قصهٔ او
بسمع پادشه کامگار ما نرسد

عکسش آن آهوی مشکین مرا ای صیاد | شرم از آن چشم سیه دار و مبندش بکمند
من خاکی که ازین در نتوانم برخاست | از کجا بوسه زنم بر لب آن قصر بلند
جز بزلف تو ندارد دل عاشق میلی | آه ازین دل که بصد بند نمیگیرد پند
شب و روز تا عاشق بیدل گوید | که مبینا و سهی قامتت از دهر گزند

باز مستان دل از آن گیسوی مشکین حافظ | زانکه دیوانه همان به که بماند در بند

بتی دارم که گرد گل ز سنبل سایبان دارد | بهار عارضش خطی بخون ارغوان دارد
غبار خط بپوشانید خورشید رخش یارب | حیات جاودانش ده که حسن جاودان دارد
چو عاشق میشدم گفتم که بردم گوهر مقصود | ندانستم که این دریا چه موج بیکران دارد
چو در رویت بخندد گل مشو در دامش ای بلبل | که بر گل اعتمادی نیست گر حسن جهان دارد
خدا را داد من بستان ازو ای شحنه مجلس | که می با دیگران خورده است و با من سرگران دارد
چو دام طره افشاند ز گرد خاطر عاشق | بغماز صبا گوید که راز من نهان دارد
ز خوف هجرم ایمن کن اگر امید آن داری | که از چشم بداندیشان خدایت در امان دارد
چه افتاده است در این ره که هر سلطان معنی را | درین درگاه می بینیم که سر بر آستان دارد
بفتراک ار همی بندی خدا را زود صیدم کن | که آفتهاست در تاخیر و طالب را زیان دارد

چندانکه بر کنار چو پرگار میروم	دوران چو نقطه ره بمیانم نمیدهد

گفتم زروم بخواب که بینم جمال یار
حافظ ز آه و ناله امانم نمیدهد

بود آیا که در میکدها بگشایند	گره از کار فروبسته ما بگشایند
اگر از بهر دل زاهد خودبین بستند	دل قوی دار که از بهر خدا بگشایند
در میخانه ببستند خدایا مپسند	که در خانهٔ تزویر و ریا بگشایند
گیسوی چنگ ببرید بمرگ می ناب	تا همه مغبچگان زلف دوتا بگشایند
بصفای دل رندان صبوحی زدگان	بس در بسته بمفتاح دعا بگشایند
نامهٔ تعزیت دختر رز بنویسید	تا حریفان همه خون از مژها بگشایند

حافظ این خرقهٔ پشمینه ببینی فردا
که چه زنار ز زیرش بجفا بگشایند

بعد ازین دست من و دامن آن سرو بلند	که ببالای چمان از بن و بیخم برکند
حاجت مطرب و می نیست تو برقع بگشا	که برقص آورد م آتش رویت چو سپند
هیچ روئی نشود آینهٔ چهرهٔ بخت	مگر آن روی که مالند بران سم سمند
گفت اسرار غمت هرچه بود گو میباش	صبر ازین بیش ندارم چکنم تا کی و چند

حدیث عشق ز حافظ شنو نه از واعظ
اگرچه صنعت بسیار در عبارت کرد

بلبلی خون جگر خورد و گلی حاصل کرد	باد غیرت بصدش خار پریشان دل کرد
طوطیی را بهوای شکرین دل خوش بود	ناگهش سیل فنا نقش امل باطل کرد
قرة العین من آن میوهٔ دل یادش باد	که خود آسان بشد و کار مرا مشکل کرد
ساربان بار من افتاد خدا را مددی	که امید کرمم همره این محمل کرد
روی خاکی و نم چشم مرا خوار مدار	چرخ فیروزه طربخانه ازین کهگل کرد
آه و فریاد که از چشم حسود مه چرخ	در لحد ماه کمان ابروی من منزل کرد

نزدی شاه رخ و فوت شد امکان حافظ
چکنم بازی ایام مرا غافل کرد

بخت از دهان یار نشانم نمیدهد	دولت خبر ز راز نهانم نمیدهد
از بهر بوسهٔ ز لبش جان همیدهم	اینم همی ستاند و آنم نمیدهد
مردم ز انتظار و درین پرده راه نیست	یا هست پرده‌دار نشانم نمیدهد
شکر بصبر دست دهد عاقبت ولی	بدعهدی زمانه امانم نمیدهد
زلفش کشید باد صبا چرخ سفله بین	کانجا مجال باد وزانم نمیدهد

بعزم مرحلهٔ عشق پیش نه قدمی — که سودها بری ار این سفر توانی کرد

بیا که چارهٔ ذوق حضور و نظم امور — بفیض بخششی اهل نظر توانی کرد

گل مراد تو آنگه نقاب بگشاید — که خدمتش چو نسیم سحر توانی کرد

تو کز سرای طبیعت نمیروی بیرون — کجا بکوی حقیقت گذر توانی کرد

جمال یار ندارد نقاب پرده ولی — غبار ره بنشان تا نظر توانی کرد

دلا ز نور ریاضت گر آگهی یابی — چو شمع خنده زنان ترک سر توانی کرد

ولی تو تا لب معشوق و جام می خواهی — طمع مدار که کار دگر توانی کرد

گر این نصیحت شاهانه بشنوی حافظ
بشاهراه طریقت گذر توانی کرد

بیا که ترک فلک خوان روزه غارت کرد — هلال عید بدور قدح اشارت کرد

ثواب روزه و حج قبول آنکس برد — که خاک میکدهٔ عشق را زیارت کرد

مقام اصلی ما گوشهٔ خرابات است — خداش خیر دهاد آنکه این عمارت کرد

نماز در خم آن ابروان محرابی — کسی کند که بخون جگر طهارت کرد

امام شهر که سجاده میکشید بدوش — بخون دختر رز جامه را قصارت کرد

فغان که نرگس جماش شیخ شهر امروز — نظر بدردکشان از سر حقارت کرد

نه در برابر چشمی نه غایب از نظری	نه یاد میکنی از من نه میروی از یاد
بجای طعنه اگر تیغ میزند دشمن	ز دوست دست نداریم هرچه بادا باد

ز دست عشق تو جان را نمیبرد حافظ
که جان ز محنت شیرین نمیبرد فرهاد

بآب روشن می عارفی طهارت کرد	علی الصباح که میخانه را زیارت کرد
همین که ساغر زرین خور نهان گردید	هلال ابروی ساقی بمی اشارت کرد
خوشا نماز و نیاز کسی که از سر درد	بآب دیده و خون جگر طهارت کرد
بهای باده چون لعل چیست جوهر عقل	بیا که سود کسی برد کاین تجارت کرد
بیا بمیکده و ضع قرب جاهم بین	اگرچه چشم بجا واعظ از حقارت کرد
نشان مهر و محبت بجان عاشق جوی	اگرچه خانهٔ دل محنت تو غارت کرد

اگر امام جماعت بخواندش امروز
خبر دهید که حافظ بمی طهارت کرد

بسر جام جم آنگه نظر توانی کرد	که خاک میکده کحل بصر توانی کرد
گدائی در میخانه طرفه اکسیریست	گر این عمل بکنی خاک زر توانی کرد
مباش بی می و مطرب بزیر چرخ کبود	کزین ترانه غم از دل بدر توانی کرد

با چشم پر نیرنگ او حافظ مکن آهنگ او
کان طرهٔ شبرنگ او بسیار مکاری کند

ای پستهٔ تو خنده زده بر دهان قند
مشتاقم از برای خدا یک شکر بخند

جائیکه یار ما بشکر خنده دم زند
ای پسته کیستی تو خدا را بخود مخند

خواهی که بر نخیزدت از دیده رود خون
دل در هوای صحبت رود کسان مبند

گه طره می نمائی و گه طعنه میزنی
ما نیستیم معتقد مرد خود پسند

طوبی ز قامت تو نیارد که دم زند
زین قصه بگذرم که سخن میشود بلند

زاشفتگی حال من آگاه کی شود
آن را که دل نگشت گرفتار این کمند

بازار شوق گرم شد آن شمع رخ کجاست
تا جان خود بر آتش رویش کنم سپند

حافظ تو ترک غمزهٔ خوبان نمیکنی
دانی کجاست جای تو خوارزم یا خجند

اگر ز کوی تو بوئی بمن رساند باد
بمژده جان جهان را بباد خواهم داد

اگرچه گرد برانگیختی ز هستی من
غباری از من خاکی بدامنت مفتاد

تو تا بروی من ای نور دیده در بستی
دگر جهان در شادی بروی من نگشاد

خیال روی توام دیده میکند پرخون
هوای زلف توام عمر میدهد بر باد

چه گویمش که چرا با کسان بیامیزی
چنان کند که سر شکم بخون بیامیزد

وگر کنم طلب نیم بوسه صد افسوس
ز حقهٔ دهنش چون شکر فرو ریزد

من آن فریب که در نرگس تو می بینم
بس آبروی که بر خاک ره فرو ریزد

فراز و شیب بیابان عشق دام بلاست
کجاست شیر دلی کز بلا نپرهیزد

تو عمر خواه و صبوری که چرخ شعبده باز
هزار بازی ازین طرفه تر بر انگیزد

بر آستانهٔ تسلیم سر بنه حافظ
که گر ستیزه کنی روزگار بستیزد

آن کیست کز روی کرم با من وفاداری کند
بر جای بدکاری چو من یک دم نکوکاری کند

اول به بانگ نای و نی آرد به دل پیغام وی
وانگه به یک پیمانه می با من وفاداری کند

دلبر که جان فرسود ازو کام دلم نگشود ازو
نومید نتوان بود ازو باشد که دلداری کند

گفتم گره نگشوده ام زان طره تا من بوده ام
گفتا منش فرموده ام تا با تو طراری کند

پشمینه پوش تندخو کز عشق نشنیدست بو
از مستیش رمزی بگو تا ترک هشیاری کند

چون من گدای بی نشان مشکل بود یاری چنان
سلطان کجا عیش نهان با رند بازاری کند

زان طره پر پیچ و خم سهل است اگر بینم ستم
از بند و زنجیرش چه غم آنکس که عیاری کند

شد لشکر غم بی عدد از بخت میخواهم مدد
تا فخر دین عبدالصمد باشد که غمخواری کند

غمزهٔ شوخ تو خونم بخطا میریزد | فرصتش باد که خوش رای صوابی دارد
چشم مخمور تو دارد ز دلم قصد جگر | ترک مست ست بگر میل کبابی دارد
جان بیمار مرا نیست ز تو روی سؤال | ای خوش آن خسته که از دوست جوابی دارد

کی کند سوی دل خستهٔ حافظ نظری
چشم مستت که بهر گوشه خرابی دارد

اگر نه باده غم دل ز یاد ما ببرد | نهیب حادثه بنیاد ما ز جا ببرد
وگر نه عقل بمستی فرو کشد لنگر | چگونه کشتی ازین ورطهٔ بلا ببرد
طبیب عشق منم باده خور که این معجون | فراغت آرد و اندیشهٔ بلا ببرد
دل ضعیفم ازان میکشد بطرف چمن | که جان ز مرگ بدلداری صبا ببرد
گذار بر ظلمات ست خضر راهی جو | مباد کآتش محرومی آب ما ببرد
فغان که با همه کس غرو کینه باخت فلک | کسی نبود که دستی ازین دغا ببرد

بسوخت حافظ و کس حال او بیار نگفت
اگر نسیم پیامی خدای را ببرد

اگر روم ز پیش فتنها برانگیزد | ور از طلب بنشینم بکینه برخیزد
وگر بر هگذری یک دم از وفاداری | چو گرد در رهش افتم چو باد بگریزد

آنکس که بدست جام دارد — سلطانی جم مدام دارد

آبی که خضر حیات ازو یافت — در میکده جو که جام دارد

سررشته جان بجام بگذار — کاین رشته ازو نظام دارد

بیرون ز لب تو ساقیا نیست — در دور کسی که کام دارد

ما و می و زاهدان و تقوی — تا یار سر کدام دارد

بر سینه ریش دردمندان — لعلت نمکی تمام دارد

نرگس همه شیوه‌های مستی — از چشم خوشش تو وام دارد

ذکر رخ و زلف تو دلم را — وردیست که صبح و شام دارد

در چاه ذقن چو حافظ ای جان
حسن تو دو صد غلام دارد

آنکه از سنبل او غالیه تابی دارد — باز با دلشدگان ناز و عتابی دارد

از سر کشته خود میگذرد همچون باد — چه توان کرد که عمرست و شتابی دارد

ماه خورشید نمایش ز پس پرده زلف — آفتابیست که در پیش سحابی دارد

آب حیوان اگر اینست که دارد لب یار — روشن است اینکه خضر بهره سرابی دارد

چشم من کرده بهر گوشه روان سیل سرشک — تا سهی سرو ترا تازه و آبی دارد

از دیده خون دل همه بر روی ما رود	بر روی ما ز دیده ندانم چها رود
ما در درون سینه هوائی نهفته‌ایم	بر باد اگر رود سر ما زان هوا رود
بر خاک راه یار نهادیم روی خویش	بر روی ما رواست اگر آشنا رود
سیلیست آب دیده و بر هر که بگذرد	گر خود دلش ز سنگ بود هم ز جا رود
ما را به آب دیده شب و روز ماجراست	زین رهگذر که بر سر کویش چرا رود
خورشید خاوری کند از رشک جامه چاک	گر ماه مهرپرور من در قبا رود

حافظ بکوی میکده دائم بصدق دل
چون صوفیان صومعه دار از صفا رود

از سر کوی تو هر کو بملالت برود	نرود کارش و آخر بخجالت برود
سالک از نور هدایت طلبد راه بدوست	که بجائی نرسد گر بضلالت برود
گروی آخر عمر از می و معشوق بگیر	حیف اوقات که یکسر ببطالت برود
ای دلیل دل گم گشته خدا را مددی	که غریب ار نبرد ره بدلالت برود
حکم مستوری و مستی همه بر خاتمه است	کس ندانست که آخر بچه حالت برود
کاروانی که بود بدرقه‌اش لطف خدا	به تجمل بنشیند به جلالت برود
حافظ از چشمهٔ حکمت بکف آور جامی	بو که از لوح دلت نقش جهالت برود

غالبا خواهد گشود از دولتم کاری که دوش
من همی کردم دعا و صبح صادق می دمید

با لبی صد هزاران خنده گل آمد بباغ
از کریمی گوئیا از گوشه بوئی شنید

دامنی گر چاک شد در عالم رندی چه باک
جامهٔ در نیکنامی نیز می باید درید

این لطائف کز لب لعل تو من گفتم که گفت
وان تطاول کز سر زلف تو من دیدم که دید

عدل سلطان گر نپرسد حال مظلومان عشق
گوشه گیران را ز آسایش طمع باید برید

تیر عاشق کش ندانم بر دل حافظ که زد
این قدر دانم که از شعر ترش خون میچکید

اگر آن طائر قدسی ز درم باز آید
عمر بگذشته به پیرانه سرم باز آید

دارم امید بدان اشک چو باران که مگر
برق دولت که برفت از نظرم باز آید

گر نثار قدم یار گرامی نکنم
گوهر جان بچه کار دگرم باز آید

آنکه تاج سر من خاک کف پایش بود
از خدا می طلبم تا بسرم باز آید

کوس نو دولتی از بام سعادت بزنم
گر ببینم که مه نو سفرم باز آید

خواهم اندر عقبش رفت بیاران عزیز
شخصم ار باز نیاید خبرم باز آید

مانعش غلغل چنگست و شکرخواب صبوح
ورنه گر بشنود آه سحرم باز آید

آرزومند رخ شاه چو ماهم حافظ
همتی تا بسلامت ز درم باز آید

بوی صبح چو حافظ شبی بروز آور
که بشگفد گل عیشت ز شعلهٔ مصباح

دل من در هوای روی فرخ
بود آشفته همچون موی فرخ

بجز هندوی زلفش هیچکس نیست
که برخوردار شد از روی فرخ

سیاه نیک بخت است آنکه دائم
بود همراز و همزانوی فرخ

شود چون بید لرزان سرو آزاد
اگر بیند قد دلجوی فرخ

بده ساقی شراب ارغوانی
بیاد نرگس جادوی فرخ

دوتا شد قامتم همچون کمانی
ز غم پیوسته چون ابروی فرخ

نسیم مشک تاتاری خجل کرد
شمیم موی عنبر بوی فرخ

اگر میل دل هر کس بجاییست
بود میل دل من سوی فرخ

غلام همت آنم که باشد
چو حافظ چاکر هندوی فرخ

ابر آذاری بر آمد باد نوروزی وزید
وجه می میخواهم و مطرب که میگوید رسید

شاهدان در جلوه و من شرمسار کیسه ام
ای فلک این شرمساری تا بکی باید کشید

قحط جود است آبروی خود نمی باید فروخت
باده و گل از بهای خرقه می باید خرید

لب چو آب حیات تو هست قوت روح
وجود خاکی ما را ازوست قوت رواح

ز چنگ لف کمند کسی نیافت خلاص
نه از کمانچه ابرو و تیر غمزه نجاح

بیا که خون دل خویشتن بحل کردم
اگر بمذهب تو خون عاشق ست مباح

مدام لعل لبش بوسه بصد تلبیس
نیافت کام دل من ازو بصد الحاح

صلاح و توبه و تقوی ز ما مجو زاهد
ز رند و عاشق و مجنون کسی نجست صلاح

پیاله چیست که بر یاد تو کشیم مدام
و نحن نشرب شربا بذلک الاقداح

دعای جان تو ورد زبان حافظ باد
مدام تا که بود گردش مسا و صباح

ببین هلال محرم بخواه ساغر راح
که ماه امن و امانست و سال صلح و صلاح

عزیز دار زمان وصال را کاندم
مقابل شب قدرست و روز استفتاح

نزاع بر سر دنیای دون کسی نکند
به آشتی بگرای ای نور دیده گوی فلاح

دلا تو فارغی از کار خویش و می‌ترسم
که کس در تو نگشاید چو گم کنی مفتاح

بیار باده که روزش بخیر خواهد بود
هر آنکه جام صبوحش نهد چراغ صباح

کدام طاعت شایسته آید از من مست
که رنگ صبح ندانم ز فالق الاصباح

زمان شاه شجاع ست و دور حکمت شرع
براحت ای دل و جان کوش در مسا و صباح

هر زمانم درد دیگر میرسد	زین حریفان دل و جان الغیاث

همچو حافظ روز و شب بیخویشتن
گشته ام سوزان و گریان الغیاث

سزد که از همه دلبران ستانی باج	چرا که بر سر خوبان عالمی چون تاج
دو چشم شوخ تو برهم زده ختا و ختن	بچین زلف تو ماچین و هند داده خراج
بیاض روی تو روشن چو عارض خورشید	سواد زلف تو تاریک چون ظلمت داج
لب تو خضر و دهان تو آب حیوان است	قد تو سرو و میان تو موی و گردن عاج
ازین مرض بحقیقت کجا شفا یابم	که از تو درد دل من نمیرسد بعلاج
دهان تنگ تو داده بآب خضر بقا	لب چو قند تو برد از نبات مصر رواج
چرا همی شکنی جان من ز سنگدلی	دل ضعیف که هست او بنازکی چو زجاج

فتاده در دل حافظ هوای چون تو شهی
کمینه بندهٔ خاک در تو بودی کاج

اگر بمذهب تو خون عاشق است مباح	صلاح ما همه آن است کان ترا است صلاح
سواد موی تو تفسیر جاعل الظلمات	بیاض روی تو تبیان فالق الاصباح
ز دیده ام شده صد چشمه در کنار روان	که خوش شنا کنند در میان آن ملاح

اگرچه جای حافظ اندر خلوت وصل تو نیست
ای همه جای تو خوش پیش تو هر جا بیست

کنون که میدمد از بوستان نسیم بهشت
من و شراب فرح بخش و یار حورسرشت

چمن حکایت اردیبهشت میگوید
نه عاقلست که نسیه خرید و نقد بهشت

بمی عمارت دل کن که این جهان خراب
در آن سرست که از خاک ما بسازد خشت

وفا مجوی ز دشمن که پرتوی ندهد
چو شمع صومعه افروزی از چراغ کنشت

مکن بنامه سیاهی ملامت من مست
که آگهست که تقدیر بر سرش چه نوشت

گدا چرا نزند لاف سلطنت امروز
که خیمه سایه ابرست و بزمگه لب کشت

قدم دریغ مدار از جنازهٔ حافظ
که گرچه غرق گناهست میرود به بهشت

درد ما را نیست درمان الغیاث
هجر ما را نیست پایان الغیاث

دین و دل بردند و قصد جان کنند
الغیاث از جور خوبان الغیاث

در بهای بوسهٔ جانی طلب
میکنند این دلستانان الغیاث

خون ما خوردند این کافردلان
ای مسلمانان چه درمان الغیاث

داد مسکینان بده ای ور فضل
از شب یلدای هجران الغیاث

خمها همه در جوش و خروشند ز مستی — وان می که در آنجاست حقیقت نه مجازست

از وی همه مستی و غرورست و تکبر — وز ما همه بیچارگی و عجز و نیازست

شرح شکن زلف خم اندر خم جانان — کوته نتوان کرد که این قصه درازست

بار دل مجنون و خم طرهٔ لیلی ست — رخسارهٔ محمود و کف پای ایازست

بر دوخته ام دیده چو باز از همه عالم — تا دیدهٔ من بر رخ زیبای تو بازست

رازی که بر خلق نهفتیم و نگفتیم — با دوست بگوئیم که او محرم رازست

در کعبهٔ کوی تو هر آنکس که در آید — از قبلهٔ ابروی تو در عین نمازست

ای مجلسیان سوز دل حافظ مسکین
از شمع بپرسید که در سوز و گدازست

میر من خوش میروی کاندر سر و پا میرمت — ترک من خوش می خرامی پیش بالا میرمت

گفته بودی کی بمیری پیشم این تعجیل چیست — خوش تقاضا می کنی پیش تقاضا میرمت

عاشق مهجور مخمورم بت ساقی کجاست — گو خرامان شو که پیش قد رعنا میرمت

ایکه عمری شد که تا بیمارم از مژگان تو — تو نگاهی کن که پیش چشم شهلا میرمت

گفته لعل لبت هم درد بخشد هم شفا — گاه پیش درد و گه پیش مداوا میرمت

خوش خرامان میروی چشم بد از روی تو دور — دارم اندر سر خیال آنکه در پا میرمت

مدتی شد کآتش سودای او در جان ماست	وین تمنا بین که دائم در دل ویران ماست
مردم چشمم بخوناب جگر غرقند از آن	چشمهٔ مهر رخش در سینهٔ نالان ماست
آب حیوان قطرهٔ از لعل همچون شکرش	قرص خور عکسی ز روی آن مه تابان ماست
تا نفخت فیه من روحی شنیدم شد یقین	بر من این معنی که ما زان وی و او زان ماست
هر دلی را اطلاعی نیست بر اسرار غیب	محرم این سر معنی دار علوی جان ماست
چند گوئی ای که شرح دین خاموش باش	وین ما در هر دو عالم صحبت جانان ماست

حافظا تا روز آخر شکر این نعمت گزار
کان صنم از روز اول در دوران ماست

امروز شاه انجمن دلبران یکیست	دلبر اگر هزار بود دل بر آن یکیست
من هر آن یکی دل و دین داده ام بباد	عیبم مکن که حاصل هر دو جهان یکیست
سودائیان عالم پندار را بگوی	سرمایه کم کنید که سود و زیان یکیست
خلقی زبان بدعوی عشقش گشاده اند	ای من غلام آنکه دلش با زبان یکیست

حافظ بر آستانهٔ دولت نهاده سر
دولت در آن سرست که با آستان یکیست

۳۰

المنة لله که در میکده باز است	زان رو که مرا بر در او روی نیاز است

از روان بخشی عیسی نزنم پیش تو دم
زانکه در روح فزائی چو لبت ماهر نیست

من که از آتش سودای تو آهی نزنم
کی توان گفت که بر داغ دلم صابر نیست

روز اول که سر زلف تو دیدم گفتم
که پریشانی این سلسله را آخر نیست

سر پیوند تو تنها نه دل حافظ راست
کیست آن کش سر پیوند تو در خاطر نیست

بی مهر رخت روز مرا نور نمانده است
وز عمر مرا جز شب دیجور نمانده است

هنگام وداع تو ز بس گریه که کردم
دور از رخ تو چشم مرا نور نمانده است

من بعد چه سود ار قدمی رنجه کند دوست
کز جان رمقی در تن رنجور نمانده است

میرفت خیال تو ز چشم من و میگفت
هیهات ازین گوشه که معمور نمانده است

نزدیک شد آن دم که رقیبان تو گویند
دور از درت آن خسته رنجور نمانده است

وصل تو اجل را ز سرم دور همی داشت
از دولت هجر تو کنون دور نمانده است

صبرست مرا چاره هجران تو لیکن
چون صبر توان کرد که مقدور نمانده است

در هجر تو گر چشم مرا آب نماند
گو خون جگر ریز که معذور نمانده است

حافظ ز غم از گریه نپرداخت بخنده
ماتم زده را داعیه سور نمانده است

مدامم مست می دارد نسیم جعد گیسویت
خرابم میکند هر دم فریب چشم جادویت

پس از چندین شکیبائی شبی یا رب توان دیدن
که شمع دیده افروزیم در محراب ابرویت

سواد لوح بینش را عزیز از بهر آن دارم
که جان را نسخهٔ باشد ز نقش خال هندویت

تو گر خواهی که جاوید آن جهان یکسر بیارائی
صبا را گو که بردارد زمانی برقع از رویت

وگر رسم فنا خواهی که از عالم براندازی
بیفشان تا فرو ریزد هزاران جان ز هر مویت

من و باد صبا مسکین دو سرگردان بیحاصل
من از افسون چشمت مست و او از بوی گیسویت

من از لطف صبا دارم سپاس نکهت جانان
وگرنه کی گذر بودی سحرگاهان ازین سویت

سواد دیده هر وقتی بخون دل همی دیدم
عزیزش دارم این ساعت بیاد خال هندویت

زهی همت که حافظ راست از دنیا و از عقبی
نیاید هیچ در چشمش بجز خاک سر کویت

مردم دیدهٔ ما جز برخت ناظر نیست
دل سرگشتهٔ ما غیر ترا ذاکر نیست

اشکم احرام طواف حرمت می بندد
گرچه از خون دل ریش دمی طاهر نیست

بستهٔ دام و قفس باد چو مرغ وحشی
طائر سدره اگر در طلبت طائر نیست

عاشق مفلس اگر قلب دلش کرد نثار
مکنش عیب که بر نقد روان قادر نیست

عاقبت دست بر آن سرو بلندش برسد
هر کرا در طلبت همت او قاصر نیست

هر سرو قد که بر مه و خور حسن میفروخت
چون تو درآمدی پی کار دگر گرفت

زین قصه هفت گنبد افلاک پرصداست
کوته نظر ببین که سخن مختصر گرفت

حافظ تو این دعا که آموختی که یار
تعویذ کرد شعر ترا و بزر گرفت

شنیده‌ام سخنی خوش که پیر کنعان گفت
فراق یار نه آن میکند که بتوان گفت

حدیث هول قیامت که گفت واعظ شهر
کنایتیست که از روزگار هجران گفت

نشان یار سفر کرده از که پرسم باز
که هر چه گفت برید صبا پریشان گفت

فغان که آن مه نامهربان دشمن دوست
بترک صحبت یاران خود چه آسان گفت

غم کهن بمی سالخورده دفع کنید
که تخم خوشدلی اینست پیر دهقان گفت

من و مقام رضا بعد ازین و شکر رقیب
که دل بدرد تو خو کرد و ترک درمان گفت

گره بباد مزن گرچه بر مراد وزد
که این سخن بمثل باد با سلیمان گفت

مزن بچون و چرا دم که بنده مقبل
قبول کرد سخن هر سخن که جانان گفت

بعشوه که سپهرت دهد ز راه مرو
ترا که گفت که این زال ترک دستان گفت

بیار باده بخور زانکه پیر میکده دوش
بسی حدیث غفور و رحیم رحمن گفت

که گفت حافظ از اندیشه تو آمد باز
چه این نگفته‌ام آن کس که گفت بهتان گفت

رواق منظر چشم من آشیانهٔ تست — کرم نما و فرود آ که خانه خانهٔ تست

بلطف خال و خط از عارفان ربودی دل — لطیفه‌های عجب زیر دام و دانهٔ تست

دلت بوصل گل ای بلبل چمن خوش باد — که در چمن همه گلبانگ عاشقانهٔ تست

علاج ضعف دل ما بلب حوالت کن — که آن مفرح یاقوت در خزانهٔ تست

بتن مقصرم از دولت ملازمت — ولی خلاصهٔ جان خاک آستانهٔ تست

چه جای من که بلغزد سپهر شعبده باز — ازین حیل که در انبانهٔ بهانهٔ تست

من آن نیم که دهم نقد دل بهر شوخی — در خزانه بمهر تو و نشانهٔ تست

تو خود چه لعبتی ای شهسوار شیرین کار — که توسنی چو فلک رام تازیانهٔ تست

سرود مجلست اکنون فلک برقص آورد — که شعر حافظ شیرین سخن ترانهٔ تست

ساقی بیا که یار ز رخ پرده برگرفت — کار چراغ خلوتیان باز درگرفت

آن شمع سرگرفته دگر چهره برفروخت — وان پیر سالخورده جوانی ز سر گرفت

آن عشوه داد عشق که مفتی ز ره برفت — وان لطف کرد دوست که دشمن حذر گرفت

زنهار ازین عبارت شیرین دلفریب — گویی که پستهٔ تو سخن در شکر گرفت

بار غمی که خاطر ما خسته کرده بود — عیسی دمی خدا بفرستاد و برگرفت

کس نیست که افتادهٔ آن زلف دوتا نیست	در رهگذری نیست که دامی ز بلا نیست
روی تو مگر آینهٔ لطف الهیست	حقا که چنین است و درین روی و ریا نیست
زاهد ز هرم توبه ز روی تو زهی روی	هیچش ز خدا شرم و ز روی تو حیا نیست
نرگس طلبد شیوهٔ چشم تو زهی چشم	مسکین خبرش از سر و در دیده حیا نیست
از بهر خدا زلف میارای که ما را	شب نیست که صد عربده با باد صبا نیست
باز آی که بی روی تو ای شمع دل افروز	در بزم حریفان اثری نور و صفا نیست
وی می شد و گفتم صنما عهد بجای آر	گفتا غلط ای خواجه درین عهد وفا نیست
تیمار غریبان سبب ذکر جمیل است	جانا مگر این قاعده در شهر شما نیست
چون چشم تو دل میبرد از گوشه نشینان	دنبال تو بودن گنه از جانب ما نیست
گر پیر مغان مرشد ما شد چه تفاوت	در هیچ سری نیست که سری ز خدا نیست
گفتن بر خورشید که من چشمهٔ نورم	دانند بزرگان که سزاوار سها نیست
عاشق چه کند گر نخورد تیر ملامت	با هیچ دلاور سپر تیر قضا نیست
در صومعهٔ زاهد و در خلوت عابد	جز گوشهٔ ابروی تو محراب دعا نیست

ای چنگ فروبرده بخون دل حافظ

فکرت مگر از غیرت قرآن خدا نیست

ناظر روی تو صاحب نظرانند ولی / سر گیسوی تو در هیچ سری نیست که نیست

اشک غماز من ار سرخ برآید چه عجب / خجل از کردهٔ خود پرده دری نیست که نیست

کمر کین بسته چه بندی که ز مهر / بر میان دل و جانم کمری نیست که نیست

تا به دامن ننشیند ز نسیمت گردی / سیل اشک از نظرم برگذری نیست که نیست

تا دم از شام سر زلف تو سر جا نزند / با صبا گفت و شنیدم سحری نیست که نیست

من از این طالع شوریده برنجم ورنه / بهره‌مند از سر کویت دگری نیست که نیست

از خیال لب شیرین تو ای چشمهٔ نوش / غرق آب و عرق اکنون شکری نیست که نیست

آب چشمم که بر او منت خاک در تست / زیر صد منت او خاک دری نیست که نیست

از وجود این قدرم نام و نشانست که هست / ورنه از ضعف در آنجا اثری نیست که نیست

شیر در بادیهٔ عشق تو روباه شود / آه ازین راه که در وی خطری نیست که نیست

نه من [illegible] شده از دست تو خونین جگرم / از غم عشق تو پر خون جگری نیست که نیست

از سر کوی تو رفتن نتوانم گامی / ورنه اندر دل بیدل سفری نیست که نیست

تو خود ای شعلهٔ رخشنده چه داری در سر / که کباب از حرکاتت جگری نیست که نیست

مصلحت نیست که از پرده برون افتد راز / ورنه در مجلس رندان خبری نیست که نیست

بجز این نکته که حافظ ز تو ناخشنودست / در سراپای وجودت هنری نیست که نیست

	هزار شکر که حافظ ز راه میکده دوش بکنج زاویهٔ طاعت و عبادت رفت

بقصد جان من زار ناتوان انداخت	خمی که ابروی شوخ تو در کمان انداخت
که آبروی تو آتش در ارغوان انداخت	شراب خورده و خوی کرده کی شدی بچمن
فریب چشم تو صد فتنه در جهان انداخت	بیک کرشمه که نرگس بخودفروشی کرد
سمن بدست صبا خاک در دهان انداخت	ز شرم آنکه بروی تو نسبتش کردند
که از دهان توام غنچه در گمان انداخت	به بزمگاه چمن دوش مست بگذشتم
صبا حکایت زلف تو در میان انداخت	بنفشه طرهٔ مفتول خود گره میزد
نصیبهٔ ازل از خود نمیتوان انداخت	کنون بآب می لعل خرقه میشویم
زمانه طرح محبت نه این زمان انداخت	نبود رنگ دو عالم که نقش الفت بود
هوای مغبچگانم درین و آن انداخت	من از ورع می و مطرب ندیدمی هرگز
مرا ببندگی خواجه زبان انداخت	جهان بکام دل اکنون شود که دور زمان

	مگر گشایش حافظ درین خرابی بود که قسمت ازلش در می مغان انداخت

منت خاک درت بر بصری نیست که نیست	روشن از پرتو رویت نظری نیست که نیست

دیدمش دوش که سرمست خرامان میرفت ‌‌‌‌ جام می بر کف و در مجلس مستان میرفت

چون همی گفتمش ای مونس دیرینه من ‌‌‌‌ سخت میگفت دل آزرده پریشان میرفت

نقش خوارزم و خیال لب جیحون می بست ‌‌‌‌ با هزاران گله از ملک سلیمان میرفت

میشد آنکس که چو او جان سخن کس نشناخت ‌‌‌‌ من همیدیدم و از کالبدم جان میرفت

گفتم اکنون سخن خوش که بگو یدبابا ‌‌‌‌ کان شکر لهجه خوشگوی سخندان میرفت

لابه بسیار نمودم که مرو سود نداشت ‌‌‌‌ زانکه کار از نظر رحمت سلطان میرفت

پادشاها ز کرم از سر جرمش بگذر ‌‌‌‌ چکند سوخته از غایت حرمان میرفت

چون بشد آن صنم از دیده حافظ بشتاب

اشک همواره ز رخسار بدامان میرفت

هر آن خجسته نظر کز پی سعادت رفت ‌‌‌‌ بکنج میکده و خانه ارادت رفت

ز طاق رند کشان کشف کرد سالک راه ‌‌‌‌ رموز غیب که در عالم شهادت رفت

بیا و معرفت من شنو که در سخنم ‌‌‌‌ ز فیض روح قدس نکته سعادت رفت

مجوز طالع مولود من بجز رندی ‌‌‌‌ که این معامله با کوکب ولادت رفت

ز باده داد بدستت و گر برآمده ‌‌‌‌ وظیفه می دوشین بگر زیادت رفت

اگر معجزه کو شد طبیب عیسی دم ‌‌‌‌ چرا که کار من خسته از عبادت رفت

آنکس است اهل بشارت که اشارت داند
نکته‌ها هست بسی محرم اسرار کجاست

هر سر موی مرا با تو هزاران کارست
ما کجاییم و نصیحت گر بیکار کجاست

عاشق خسته ز درد غم هجر تو بسوخت
خود نپرسی تو که آن عاشق غمخوار کجاست

باده و مطرب و گل جمله مهیاست ولی
عیش بی دوست مهیا نشود یار کجاست

عقل دیوانه شد آن سلسلهٔ مشکین کو
دل ز ما گوشه گرفت ابروی دلدار کجاست

دلم از صومعه و صحبت شیخ ست ملول
یار ترسابچه کو خانهٔ خمار کجاست

حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج
فکر معقول بفرما گل بی خار کجاست

خواب آن نرگس فتان تو بی چیزی نیست
تاب آن زلف پریشان تو بی چیزی نیست

از لبت شیر روان بود که من میگفتم
کاین شکر گرد نمکدان تو بی چیزی نیست

چشمهٔ آب حیات ست دهانت اما
زیر لب چاه زنخدان تو بی چیزی نیست

جان درازی تو بادا که یقین میدانم
در کمان ناوک مژگان تو بی چیزی نیست

مبتلایی بغم و محنت و اندوه و فراق
ای دل این ناله و افغان تو بی چیزی نیست

دوش باد از سر کویت بگلستان بگذشت
ای گل این چاک گریبان تو بی چیزی نیست

درد عشق ارچه دل از خلق نهان میدارد
حافظ این دیدهٔ گریان تو بی چیزی نیست

هر رهروی که ره بحریم درش نبرد — مسکین برید وادی و ره در حرم نداشت

خوش وقت رند مست که دنیا و آخرت — بر باد داد و هیچ غم از بیش و کم نداشت

۲۶

حافظ ببر تو گوی فصاحت که مدعی — هیچش هنر نبود و خبر نیز هم نداشت

برو ای زاهد و دعوت مکنم سوی بهشت — که خدا در ازل از بهر بهشتم نسرشت

یکجو از خرمن هستی نتواند برداشت — هر که در راه فنا در ره حق دانه نکشت

تو و تسبیح و مصلی و ره زهد و ورع — من و میخانه و ناقوس و ره دیر و کنشت

منعم از می مکن ای صوفی صافی که حکیم — در ازل طینت ما را ز می صاف سرشت

صوفی صافی بهشتی نبود آنکه چو من — خرقه و سجاده را رهن می ناب نهشت

لذت از حور بهشت و لب حوضش نبود — هر که او دامن معشوق خود از دست بهشت

حافظا لطف حق ار با تو عنایت دارد — باش فارغ ز غم دوزخ و شادی بهشت

ای نسیم سحر آرامگه یار کجاست — منزل آن مه عاشق کش عیار کجاست

شب تارست و ره وادی ایمن در پیش — آتش طور کجا موعد دیدار کجاست

هر که آمد بجهان نقش خرابی دارد — در خرابات بپرسید که هشیار کجاست

خم زلف تو دام کفر و دین ست / ز کارستان او یک شمه این ست

جمالت معجز حسن ست لیکن / حدیث غمزه‌ات سحر مبین ست

بر آن چشم سیه صد آفرین باد / که در عاشق‌کشی سحر آفرین ست

عجب راهیست راه عشق هیهات / که چرخ هفتمش هفتم زمین ست

تو پنداری که بدگو رفت و جان برد / حسابش با کراماً کاتبین ست

ز چشم شوخ تو کی جان توان برد / که دائم با کمان اندر کمین ست

لبت را آب حیوان گفتم اما / چه جای آب کان ماء معین ست

مشو ایجان ز کید زلفش ایمن / که دل برد و کنون در بند دین ست

ز جام عشق می نوشید حافظ / ازانش مستی رندی ازین ست

دیدی که یار جز سر جور و ستم نداشت / بشکست عهد ما و ز ما هیچ غم نداشت

یارب مگیرش ار چه دل چون کبوترم / افگند و کشت و حرمت صید حرم نداشت

بر من جفا ز بخت بد آمد وگرنه یار / حاشا که رسم جور و طریق ستم نداشت

دل این همه جفا که بخواری کشید ازو / هر جا که رفت هیچ کسش محترم نداشت

ساقی بیار باده و با مدعی بگو / انکار ما مکن که چنین جام جم نداشت

گویی از صحبت ما نیک بتنگ آمده بود — بار بربست و بگردش نرسیدیم و برفت

بسکه ما فاتحه و حرز یمانی خواندیم — وز پیش سورهٔ اخلاص دمیدیم و برفت

سر ز فرمان خطم گفت نکشتی تا زوم — ما سر خویش ز خطش نکشیدیم و برفت

عشوه میداد که از کوی ارادت نروم — دیدی آخر که چسان عشوه خریدیم و برفت

شد چمان در چمن حسن و لطافت لیکن — در گلستان وصالش نچمیدیم و برفت

گفت از خود ببرد هر که وصالم طلبد — ما بامید وی از خویش بریدیم و برفت

صورت او بلطافت اثر صنع خداست — ما بروی‌اش نظر سیر ندیدیم و برفت

همچو حافظ همه شب ناله و افغان کردیم
کای دریغا بوداعش نرسیدیم و برفت

ما را ز آرزوی تو پروای خواب نیست — بی روی دلفریب تو بودن صواب نیست

در دور چشم مست تو هشیار کس ندید — کو دیده کز تصور چشمت بخواب نیست

در شهر که بنگری همه از تو مبتلاست — یک دل ندیده‌ام که ز عشقت خراب نیست

آنکس که بدست عشق تو شد کشته بر درت — او را در آن جناب سوال و جواب نیست

حافظ چو زر ببوته در افتاد و تاب یافت
عاشق نباشد آنکه چو زر او بتاب نیست

ای که تقریر بیان همزنی از عشق	ما با تو نداریم سخن خیر و سلامت
درویش مکن ناله ز شمشیر احبا	کاین طایفه از کشته ستانند غرامت
در خرقه زن آتش که خم ابروی ساقی	بر می شکند گوشهٔ محراب امامت
حاشا که من از جور و جفای تو بنالم	بیداد لطیفان همه لطفست و کرامت

کوته نکند بحث سر زلف تو حافظ
پیوسته شد این سلسله تا روز قیامت

ساقیم خضرست و می آب حیات	توبه از می چون کنم هیهات هات
بادهٔ تلخ از لب شیرین لبان	در حلاوت می برد آب از نبات
چون دم عیسی نسیم او ز لطف	مردهٔ صد ساله را بخشد حیات
جز بآب آتشین یعنی شراب	حل نمیگردد مرا این مشکلات
روز می ما بین که از دیوان عشق	جز می هجران نشد ما را برات
شاد بادا روح آن رندی که او	بر سر کوی مغان یابد وفات

حاصل عمر تو حافظ در جهان
بادهٔ صافیست باقی ترهات

شربتی از لب لعلش نچشیدیم و برفت	روی مه پیکر او سیر ندیدیم و برفت

بیمزد بود و منت هر خدمتی که کردیم	یارب مباد کس را مخدوم بی عنایت
رندان تشنه لب را آبی نمیدهد کس	گویا ولی شناسان رفتند ازین ولایت
در زلف چون کمندش ای دل مپیچ کانجا	سرها بریده بینی بی جرم و بی جنایت
این راه را نهایت صورت کجا توان بست	کش صد هزار منزل بیش ست در بدایت
چشمت بغمزه ما را خون خورد و می پسندی	جانا روا نباشد خونریز را حمایت
هرچند بردی آبم روی از درت نتابم	جور از حبیب خوشتر کز مدعی رعایت
ای آفتاب خوبان می جوشد اندرونم	یک ساعتم بگنجان در سایهٔ عنایت
در این شب سیاهم گم گشته راه مقصود	از گوشهٔ برون آی ای کوکب هدایت
از هر طرف که رفتم جز وحشتم نیفزود	زنهار ازین بیابان وین راه بی نهایت

عشقت رسد بفریاد گر خود بسان حافظ
قرآن ز بر بخوانی با چارده روایت

یارب سببی ساز که یارم بسلامت	باز آید و برهاندم از چنگ ملامت
خاک ره آن یار سفر کرده بیارید	تا چشم جهان بین کنمش جای اقامت
فریاد که از شش جهتم راه ببستند	آن خال و خط و زلف و رخ و عارض و قامت
امروز که در دست توام مرحمتی کن	فردا که شوم خاک چه سود اشک ندامت

دلم مقیم در تست حرمتش میدار	بشکر آنکه خدا داشته است محترمت
همیشه وقت تو ای عیسی صبا خوش باد	که جان عاشق دل خسته زنده شد بدمت

کمین گهیست و تو خوش تیز میروی حافظ
مکن که گرد بر آید ز شهره عدمت

ز گریه مردم چشمم نشسته در خونست	ببین که در طلبت حال مردمان چونست
بیاد لعل لب و چشم مست میگونت	ز جام غم می لعلی که میخورم خونست
ز مشرق سر کوی آفتاب طلعت تو	اگر طلوع کند طالعم همایونست
حکایت لب شیرین کلام فرهادست	شکنج طره لیلی مقام مجنونست
دلم بجو که قدت همچو سرو دلجویست	سخن بگو که کلامت لطیف و موزونست
ز دور باده بجان راحتی رسان ساقی	که رنج خاطرم از جور دور گردونست
از آن زمان که ز دستم برفت یار عزیز	کنار دیده من همچو رود جیحونست
چگونه شاد شود اندرون غمگینم	باختیار که از اختیار بیرونست

ز بیخودی طلب یار میکند حافظ
چو مفلسی که طلبگار گنج قارونست

زانچه یار دلنوازم شکریست با شکایت	اگر نکته دان عشقی خوش بشنو این حکایت

آن دم که دل بعشق دهی خوش دمی بود
در کار خیر حاجت هیچ استخاره نیست

ما را بمنع عقل مترسان و می بیار
کان شحنه در ولایت ما هیچ کاره نیست

از چشم خود بپرس که ما را که میکشد
جانا گناه طالع و جرم ستاره نیست

رویش بچشم پاک توان دید چون هلال
هر دیده جای جلوهٔ آن ماهپاره نیست

فرصت شمر طریقهٔ رندی که این نشان
چون راه گنج بر همه کس آشکاره نیست

نگرفت در تو گریهٔ حافظ بهیچ روی
حیران آن دلم که کم از سنگ خاره نیست

چه لطف بود که ناگاه رشحهٔ قلمت
حقوق خدمت ما عرض کرد بر کرمت

بنوک خامه رقم کردهٔ سلام مرا
که کارخانهٔ دوران مباد بی رقمت

نگویم از من بیدل بسهو کردی یاد
که در حساب خرد نیست سهو بر قلمت

مرا ذلیل مگردان بشکر این نعمت
که داشت دولت سرمد عزیز و محترمت

بیا که با سر زلفت قرار خواهم کرد
که گر سرم برود بر ندارم از قدمت

ز حال ما دلت آگه شود مگر وقتی
که لاله بر دمد از خاک کشتگان غمت

روان تشنهٔ ما را بجرعهٔ دریاب
چو میدهند زلال خضر بجام جمت

صبا ز روی تو با هر گلی حدیثی کرد
رقیب کی ره غماز داد در حرمت

می بیاور که ننازد بگل باغ جهان | هر که غارتگری باد خزانی دانست

حافظ این گوهر منظوم که از طبع انگیخت
اثر تربیت آصف ثانی دانست

حاصل کارگه کون و مکان این همه نیست | باده پیش آر که اسباب جهان این همه نیست
از دل و جان شرف صحبت جانان غرض است | همه آنست وگرنه دل و جان این همه نیست
منت سدره و طوبی ز پی سایه مکش | که چه خوش بنگری ای سرو روان این همه نیست
دولت آنست که بی خون دل آید بکنار | ورنه با سعی و عمل باغ جنان این همه نیست
پنج روزی که درین مرحله مهلت داری | خوش بیاسای زمانی که زمان این همه نیست
بر لب بحر فنا منتظریم ای ساقی | فرصتی دان که ز لب تا بدهان این همه نیست
زاهد ایمن مشو از بازی غیرت زنهار | که ره صومعه تا دیر مغان این همه نیست
دردمندی چو من سوخته زار و نزار | ظاهرا حاجت تقریر و بیان این همه نیست
از تهتک مکن اندیشه و چون گل خوش باش | زانکه تمکین جهان گذران این همه نیست

نام حافظ رقم نیک پذیرفت ولی
پیش رندان رقم سود و زیان این همه نیست

بحریست بحر عشق که هیچش کناره نیست | آنجا جز آنکه جان بسپارند چاره نیست

بدام زلف تو دل مبتلای خویشتن است	بکش بغمزه که اینش سزای خویشتن است
گرت ز دست برآید مراد خاطر ما	بجش زود که خیری برای خویشتن است
بجانت ای بت شیرین دهن که همچون شمع	شبان تیره مرادم فنای خویشتن است
چو رای عشق زدی با تو گفتم ای بلبل	مکن که این گل خودرو برای خویشتن است
بمشک چین و چگل نیست بوی گل محتاج	که نافهاش ز بند قبای خویشتن است
مرو بخانهٔ ارباب بی مروت دهر	که گنج عافیت در سرای خویشتن است

بسوخت حافظ و در شرط عشق و جانبازی
هنوز بر سر عهد و وفای خویشتن است

صوفی از پرتو می راز نهانی دانست	گوهر هر کس ازین لعل توانی دانست
شرح مجموعهٔ گل مرغ سحر داند و بس	که نه هر کو ورقی خواند معانی دانست
عرضه کردم دو جهان بر دل کار افتاده	بجز از عشق تو باقی همه فانی دانست
آن شد اکنون که ز افواه عوام اندیشیم	محتسب نیز ازین عیش نهانی دانست
دلبر آسایش ما مصلحت وقت ندید	ورنه از جانب ما دل نگرانی دانست
سنگ و گل را کند از یمن نظر لعل و عقیق	هر که قدر نفس باد یمانی دانست
ای که از دفتر عقل آیت عشق آموزی	ترسم این نکته بتحقیق ندانی دانست

دل من در هوس روی تو ای مونس جان | خاک راهیست که در پای نسیم افتاده است

همچو گرد این تن خاکی نتواند برخاست | از سر کوی تو زان رو که عظیم افتاده است

آنکه جز کعبه مقامش نبد از یاد لبت | بر در میکده دیدم که مقیم افتاده است

حافظ گم شده را با غمت ای جان عزیز
اتحادیست که از عهد قدیم افتاده است

بلبلی برگ گلی خوشرنگ در منقار داشت | واندران برگ و نوا خوش ناله‌های زار داشت

گفتمش در عین وصل این ناله و فریاد چیست | گفت ما را جلوه معشوق درین کار داشت

یار اگر ننشست با ما نیست جای اعتراض | پادشاه کامران بود از گدایان عار داشت

عارفی کو سیر کرد اندر مقام نیستی | مست شد چون مستی از عالم اسرار داشت

در نمی‌گیرد نیاز و عجز ما با حسن دوست | خرم آن کز نازنینان بخت برخوردار داشت

خیز تا بر کلک آن نقاش جان افشان کنیم | کین همه نقش عجب در گردش پرگار داشت

گر مرید راه عشقی فکر بدنامی مکن | شیخ صنعان خرقه رهن خانه خمار داشت

وقت آن شیرین قلندر خوش که در اطوار سیر | ذکر تسبیح ملک در حلقه زنار داشت

چشم حافظ زیر بام قصر آن حوری سرشت
شیوه جنات تجری تحتها الانهار داشت

زمانه افسر رندی نداد جز بکسی	که سرفرازی عالم درین کله دانست
بر آستانه میخانه هر که یافت رهی	ز فیض جام می اسرار خانقه دانست
هر آنکه راز دو عالم ز خط ساغر خواند	رموز جام جم از نقش خاک ره دانست
دلم ز نرگس ساقی امان نخواست بجان	چرا که شیوه آن ترک دل سیه دانست
ورای طاعت دیوانگان ز ما مطلب	که شیخ مذهب ما عاقلی گنه دانست
ز جور کوکب طالع سحرگهان چشمم	چنان گریست که خورشید دید و مه دانست
خوش آن نظر که لب جام و روی ساقی را	هلال یکشبه و ماه چارده دانست
بلند مرتبه شاهی که نه رواق سپهر	نمونه ای ز خم طاق بارگه دانست

حدیث حافظ و ساغر کشیدن پنهان
چه جای محتسب و شحنه پادشه دانست

تا سر زلف تو در دست نسیم افتاده است	دل سودازده از غصه دو نیم افتاده است
چشم جادوی تو در عین سواد سحر است	این قدر هست که این نسخه سقیم افتاده است
در خم زلف تو آن خال سیه دانی چیست	نقطه دوده که در حلقه جیم افتاده است
سایه قد تو بر قالبم ای عیسی دم	عکس روحیست که بر عظم رمیم افتاده است
زلف مشکین تو در گلشن فردوس عذار	چیست طاووس که در باغ نعیم افتاده است

تا ابد بوی محبت بمشامش نرسد	هر که خاک در میخانه برخسار نرفت
در گلستان ارم دوش چو از لطف هوا	زلف سنبل ز نسیم سحری می آشفت
گفتم ای مسند جم جام جهان بینت کو	گفت افسوس که آن دولت بیدار بخفت
سخن عشق نه آن ست که آید بزبان	ساقیا می ده و کوتاه کن این گفت و شنفت

اشک حافظ خرد و صبر بدریا انداخت
چه کند سوز غم عشق نیارست نهفت

گر ز دست زلف مشکینت خطائی رفت رفت	ور ز هندوی شما بر ما جفائی رفت رفت
برق عشق ار خرمن پشمینه پوشی سوخت سوخت	جور شاه کامران گر بر گدائی رفت رفت
گر دلی از غمزهٔ دلدار باری برد برد	در میان جان و جانان ماجرائی رفت رفت
در طریقت رنجش خاطر نباشد می بیار	هر کدورت را که بینی چون صفائی رفت رفت
عشقبازی را تحمل باید ای دل پای دار	گر ملالی بود بود و گر خطائی رفت رفت
از سخن چینان ملالتها پدید آید ولی	چون میان همنشینان ماجرائی رفت رفت

عیب حافظ گو مکن زاهد که رفت از خانقاه
پای آزادان چه بندی گر بجائی رفت رفت

بکوی میکده هر سالکی که ره دانست	در دگر زدن اندیشهٔ تبه دانست

اگرچه دوست بچیزی نمی‌خرد ما را | بعالمی نفروشیم موئی از سر دوست

چه باشد ار شود از قید غم دلش آزاد
چه هست حافظ مسکین غلام و چاکر دوست

غمش تا در دلم ماوا گرفته است | سرم چون زلف او سودا گرفته است

لب چون آتشش آب حیات است | ازان آب آتشی در ما گرفته است

همای همتم عمریست کز جان | هوای آن قد بالا گرفته است

شدم عاشق ببالای بلندش | که کار عاشقان بالا گرفته است

چو ما در سایهٔ الطاف اوئیم | چرا او سایه از ما وا گرفته است

نسیم صبح عنبر بوست امروز | مگر یارم ره صحرا گرفته است

ز دریای دو چشمم گوهر اشک | جهان در لولو لالا گرفته است

حدیث حافظ ای سرو سمن بو
بوصف قد تو بالا گرفته است

صبحدم مرغ چمن با گل نوخاسته گفت | ناز کم کن که درین باغ بسی چون تو شکفت

گل بخندید که از راست نرنجیم ولی | هیچ عاشق سخن تلخ بمعشوق نگفت

گر طمع داری ازان جام مرصع می لعل | در و یاقوت بنوک مژه‌ات باید سفت

وقت عزیز رفت بیا تا قضا کنیم	عمری که بی حضور صراحی و جام رفت
در تاب توبه چند توان سوخت همچو عود	می ده که عمر در سر سودای خام رفت
مستم کن آنچنان که ندانم ز بیخودی	در عرصهٔ خیال که آمد کدام رفت
بر بوی آنکه جرعهٔ جامی بما رسد	در مصطبه دعای تو هر صبح و شام رفت
دل را که مرده بود حیاتی ز نو رسید	تا بوئی از نسیم میش در مشام رفت
زاهد غرور داشت سلامت نبرد راه	رند از ره نیاز بدار السلام رفت
زاهد تو دان و خلوت تنهائی و نیاز	عشاق را حواله بعیش مدام رفت
نقد دلی که بود مرا صرف باده شد	قلب سیاه بود از آن در حرام رفت

دیگر مکن نصیحت حافظ که ره نیافت
گم گشته که بادهٔ عشقش بکام رفت

صبا اگر گذری افتدت بکشور دوست	بیار نفحه از گیسوی معنبر دوست
بجان او که بشکرانه جان برافشانم	اگر بسوی من آری پیامی از بر دوست
وگر چنانچه در آن حضرتت نباشد بار	برای دیده بیاور غباری از در دوست
من گدا و تمنای وصل او هیهات	مگر بخواب ببینم جمال منظر دوست
دل صنوبریم همچو بید لرزان است	ز حسرت قد و بالای چون صنوبر دوست

هر چند دورم از تو که دور از تو کس مباد | لیکن امید وصل توام عنقریب است
در عشق خانقاه و خرابات شرط نیست | هر جا که هست پرتو روی حبیب است
آن جا که کار صومعه را جلوه میدهند | ناقوس دیر راهب و نام صلیب است
عاشق که شد که یار بحالش نظر نکرد | ای خواجه درد نیست وگرنه طبیب است

فریاد حافظ این همه آخر بهرزه نیست
هم قصهٔ غریب و حدیثی عجیب است

ساقیا آمدن عید مبارک بادت | وان مواعید که کردی مرواد از یادت
در شگفتم که درین مدت ایام فراق | برگرفتی ز حریفان دل و دل میدادت
برسان بندگی دختر رز گو بدر آی | که دم همت ما کرد ز بند آزادت
شادی مجلسیان در قدم و مقدم تست | جای غم باد هر آن دل که نخواهد شادت
چشم بد دور کزین تفرقه خوش باز آورد | طالع نامور و دولت مادرزادت
شکر ایزد که ازین باد خزان رخنه نیافت | بوستان سمن و سرو و گل و شمشادت

حافظ از دست مده صحبت آن کشتی نوح
ورنه طوفان حوادث ببرد بنیادت

ساقی بیار باده که ماه صیام رفت | در ده قدح که موسم ناموس و نام رفت

ز قسمت ازلی چهرهٔ سیه‌بختان	بشست‌وشوی نگردد سفید این مثل است
بگیر طرهٔ مه‌طلعتی و قصه مخوان	که سعد و نحس ز تاثیر زهره و زحل است
خلل‌پذیر بود هر بنا که می‌بینی	مگر بنای محبت که خالی از خلل است

بهیچ دور نخواهند یافت هشیارش
چنین که حافظ ما مست بادهٔ ازل است

دل و دینم شد و دلبر بملامت برخاست	گفت با ما منشین کز تو سلامت برخاست
که شنیدی که درین بزم دمی خوش بنشست	که نه در آخر صحبت بندامت برخاست
شمع گر زان لب خندان بزبان لافی زد	پیش عشاق تو شبها بغرامت برخاست
در چمن باد بهاری ز کنار گل و سرو	بهواداری آن عارض و قامت برخاست
مست بگذشتی و از خلوتیان ملکوت	بتماشای تو آشوب قیامت برخاست
پیش رفتار تو پا برنگرفت از خجلت	سرو سرکش که بناز قد و قامت برخاست

حافظ این خرقه بینداز مگر جان ببری
کآتش از خرمن سالوس و کرامت برخاست

روی تو کس ندید و هزارت رقیب هست	در غنچه‌ای هنوز و صدت عندلیب هست
گر آمدم بکوی تو چندان غریب نیست	چون من درین دیار هزاران غریب هست

حافظ چو آب لطف ز نظم تو میچکد
غیری چگونه نکته تواند بران گرفت

خیال روی تو در هر طریق همره ماست
نسیم موی تو پیوند جان آگه ماست

ببین که سیب زنخدان او چه میگوید
هزار یوسف مصری فتاده در چه ماست

برغم مدعیانی که منع عشق کنند
جمال چهرهٔ تو حجت موجه ماست

اگر بزلف دراز تو دست ما نرسد
گناه بخت پریشان و دست کوته ماست

بحاجب در خلوتسرای خاص بگو
فلان ز گوشه نشینان خاک درگه ماست

بصورت از نظر ما اگرچه محجوبست
همیشه در نظر خاطر مرفه ماست

اگرچه سائلی حافظ دری زند بگشا
که سالهاست که مشتاق روی چون مه ماست

درین زمانه رفیقی که خالی از خلل ست
صراحی می ناب و سفینهٔ غزل ست

جریده رو که گذرگاه عافیت تنگ ست
پیاله گیر که عمر عزیز بی بدل ست

نه من ز بی عملی در جهان ملولم و بس
ملالت علما هم ز علم بی عمل ست

بچشم عقل درین رهگذار پر آشوب
جهان و کار جهان بی ثبات و بی محل ست

دلم امید فراوان بوصل روی تو داشت
ولی اجل به ره عمر رهزن امل ست

از برای شرف بنوک مژه	خاک راه تو رفتنم هوس است

همچو حافظ برغم مدعیان
شعر رندانه گفتنم هوس است

حسنت باتفاق ملاحت جهان گرفت	آری باتفاق جهان میتوان گرفت
افشای راز خلوتیان خواست کرد شمع	شکر خدا که سر دلش در زبان گرفت
میخواست گل که دم زند از رنگ و بوی تو	از غیرتش صبا نفس اندر دهان گرفت
چون لاله کج نهاد و کلاه طرب ز کبر	هر داغ دل که باده چو ارغوان گرفت
آن روز عشق ساغر می خرمنم بسوخت	کاتش ز عکس عارض ساقی دران گرفت
آسوده بر کنار چو پرگار می‌شدم	دوران چو نقطه عاقبتم در میان گرفت
خواهم شدن بکوی مغان آستین فشان	زین فتنها که دامن آخر زمان گرفت
بر برگ گل بخون شقایق نوشته‌اند	کانکس که پخته شد می چون ارغوان گرفت
می ده که هر که آخر کار جهان بدید	از غم سبک بر آمد و رطل گران گرفت
می ده بجام جم که صباح صبوحیان	چون پادشه بتیغ زرافشان جهان گرفت
فرصت نگر که فتنه چو در عالم اوفتاد	عارف بجام می زد و از غم کران گرفت
زین آتش نهفته که در سینه من است	خورشید شعله ایست که بر آسمان گرفت

رو چو تیغ کشد من سپر بیندازم	که تیر ما بجز از ناله و آهی نیست
راز کوی خرابات روی برتابم	کزین بهم بجهان هیچ رسم و راهی نیست
زمانه گر بزند آتشم بخرمن عمر	بگو بسوز که بر من ببرگ کاهی نیست
غلام نرگس جماش آن سهی سروم	که از شراب غرورش بکس نگاهی نیست
مباش در پی آزار و هر چه خواهی کن	که در شریعت ما غیر ازین گناهی نیست
عنان کشیده رو ای پادشاه کشور حسن	که نیست بر سر راهی که دادخواهی نیست
عقاب جور کشاده است بال در همه شهر	کمان گوشه نشینی و تیر آهی نیست
چنین که در همه سو دام راه می‌بینم	به از حمایت زلف توام پناهی نیست

خزینه دل حافظ بزلف و خال مده
که کارهای چنین حد هر سیاهی نیست

حال دل با تو گفتنم هوس است	خبر دل شنفتنم هوس است
طمع خام بین که قصه فاش	از رقیبان نهفتنم هوس است
شب قدری چنین عزیز و شریف	با تو تا روز خفتنم هوس است
وه که دردانه چنین نازک	در شب تار سفتنم هوس است
ای صبا امشبم مدد فرمای	که سحرگه شکفتنم هوس است

هزار عقل و ادب داشتم من ای خواجه	کنون که مست خرابم صلاح بی ادبیست

بیار می که چو حافظ مدام استغفار
بگریهٔ سحری و نیاز نیم شبیست
۱۹

عیب رندان مکن ای زاهد پاکیزه سرشت	که گناه دگری بر تو نخواهند نوشت
من اگر نیکم اگر بد تو برو خود را باش	هر کسی آن درود عاقبت کار که کشت
همه کس طالب یارند چه هشیار و چه مست	همه جا خانهٔ عشق ست چه مسجد چه کنشت
سر تسلیم من و خاک در میکدها	مدعی گر نکند فهم سخن گو سر و خشت
نا امیدم مکن از سابقهٔ روز ازل	تو چه دانی که پس پرده که خوبست و که زشت
نه من از خانهٔ تقوی بدر افتادم و بس	پدرم نیز بهشت ابد از دست بهشت
بر عمل تکیه مکن خواجه که در روز ازل	تو چه دانی قلم صنع بنامت چه نوشت
گر نهادت همه این ست زهی پاک نهاد	ور سرشتت همه این ست زهی پاک سرشت
باغ فردوس لطیف ست ولیکن زنهار	تو غنیمت شمر این سایهٔ بید و لب کشت

حافظا روز اجل گر بکف آری جامی
یکسر از کوی خرابات برندت به بهشت

جز آستان توام در جهان پناهی نیست	سر مرا بجز این در حواله گاهی نیست

خیال زلف تو پختن نه کار خامانست	که زیر سلسله رفتن طریق عیاریست
لطیفه ایست نهانی که عشق ازو خیزد	که نام آن نه لب لعل و خط زنگاریست
جمال شخص نه چشمست و زلف و عارض و خال	هزار نکته درین کار و بار دلداریست
بآستان تو مشکل توان رسید آری	عروج بر فلک سروری بدشواریست
روندگان طریقت بنیم جو نخرند	قبای اطلس آنکس که از هنر عاریست

دلش بناله میازار و ختم کن حافظ
که رستگاری جاوید در کم آزاریست

اگرچه عرض هنر پیش یار بی ادبیست	زبان خموش ولیکن دهان پر از عربیست
پری نهفته رخ و دیو در کرشمه و ناز	بسوخت عقل ز حیرت که این چه بوالعجبیست
سبب مپرس که چرخ از چه سفله پرور شد	که کام بخشی او را بهانه بی سببیست
ازین چمن گل بی خار کس نچید آری	چراغ مصطفوی با شرار بولهبیست
حسن ز بصره بلال از حبش صهیب از شام	ز خاک مکه ابوجهل این چه بوالعجبیست
جمال دختر رز نور چشم ماست مگر	که در نقاب زجاجی و پرده عنبیست
دوای درد خود اکنون ازان مفرح جوی	که در صراحی چینی و شیشه حلبیست
بنیم جو نخرم طاق خانقاه و رباط	مرا که مصطبه ایوان و پای خم طنبیست

بیا که نوبت بغداد و وقت تبریز است

یارب آن شمع شب افروز ز کاشانهٔ کیست — جان ما سوخت بپرسید که جانانهٔ کیست

حالیا خانه برانداز دل و دین منست — تا هم آغوش که می باشد و همخانهٔ کیست

بادهٔ لعل لبش کز لب ما دور مباد — راح روح که و پیمان ده پیمانهٔ کیست

دولت صحبت آن شمع سعادت پرتو — باز پرسید خدارا که پروانهٔ کیست

میدهد هر کسش افسونی و معلوم نشد — که دل نازک او مائل افسانهٔ کیست

یارب آن شاهوش ماه رخ زهره جبین — در یکتای که و گوهر یکدانهٔ کیست

آن می لعل که ناخورده مرا کرد خراب — همنشین که و هم کاسه و پیمانهٔ کیست

گفتم آه از دل دیوانهٔ حافظ بی تو
زیر لب خنده زنان گفت که دیوانهٔ کیست

بنال بلبل اگر با منت سر یاریست — که ما دو عاشق زاریم و کار ما زاریست

در آن چمن که نسیمی وزد ز طرهٔ دوست — چه جای دم زدن نافهای تاتاریست

بیار باده که رنگین کنیم جامهٔ دلق — که مست جام غروریم و نام هشیاریست

نبشته اند در توبه حالیا برخیز — که توبه وقت گل از عاشقی ز بیکاریست

سحر کرشمهٔ وصلش بخواب میدیدم — زهی مراتب خوابی که به ز بیداریست

کنون که در کف گل جام باده صاف است / به صد هزار زبان بلبلش در اوصاف است

بخواه دفتر اشعار و راه صحرا گیر / چه وقت مدرسه و بحث کشف کشاف است

فقیه مدرسه دی مست بود و فتوی داد / که می حرام ولی به ز مال اوقاف است

به درد و صاف ترا حکم نیست دم درکش / که هر چه ساقی ما کرد عین الطاف است

ببر ز خلق و ز عنقا قیاس کار بگیر / که صیت گوشه‌نشینان ز قاف تا قاف است

حدیث مدعیان و خیال همکاران / همان حکایت زردوز و بوریاباف است

خموش حافظ و این نکته‌های چون زر سرخ / نگاه دار که قلاب شهر صراف است

۱۸

اگر چه باده فرح‌بخش و باد گلبیز است / به بانگ چنگ مخور می که محتسب تیز است

صراحیی و حریفی گرت به دست افتد / به عقل نوش که ایام فتنه‌انگیز است

در آستین مرقع پیاله پنهان کن / که همچو چشم صراحی زمانه خونریز است

ز رنگ باده بشوئید خرقه با اشک / که موسم ورع و روزگار پرهیز است

مجوی عیش خوش از دور واژگون سپهر / که صاف این سر خم جمله دردی آمیز است

سپهر برشده پرویزنیست خون افشان / که قطره‌اش سر کسری و تاج پرویز است

عراق و پارس گرفتی به شعر خود حافظ

عدو که منطق حافظ طمع کند در شعر
همان حدیث همای و طریق خطاف است

ما را ز خیال تو چه پروای شراب است
خم گو سر خود گیر که خمخانه خراب است

گر خمر بهشت است بریزید که بی دوست
هر شربت عذبم که دهی عین عذاب است

افسوس که شد دلبر و در دیده گریان
تحریر خیال خط او نقش بر آب است

بیدار شو ای دیده که ایمن نتوان بود
زین سیل دمادم که درین منزل خواب است

معشوقه عیان میگذرد بر تو و لیکن
اغیار همی بیند از آن بسته نقاب است

گل بر رخ رنگین تو تا لطف عرق دید
در آتش رشک از غم دل غرق گلاب است

در بزم دل از روی تو صد شمع برافروخت
وین طرفه که بر روی تو صد گونه حجاب است

سبز است در و دشت بیا تا نگذاریم
دست از سر آبی که جهان جمله سراب است

در کنج دماغم مطلب جای نصیحت
کاین حجره پر از زمزمه چنگ و رباب است

راه تو چه راه است که از غایت تعظیم
دریای محیط فلکش همچو حباب است

ای روی دل آرای تو ای شمع دل افروز
دل رقص کنان بر سر آتش چو کباب است

حافظ چه شد ار عاشق و رند است و نظرباز
بس طور عجب لازم ایام شباب است

در مذهب ما باده حلال ست ولیکن
بی روی توای سروگل اندام حرام ست

گوشم همه بر قول نی و نغمهٔ چنگ ست
چشمم همه بر لعل لب و گردش جام ست

در مجلس ما عطر میامیز که جان را
هر لحظه ز گیسوی تو خوشبوی مشام ست

از چاشنی قند مگو هیچ و ز شکر
زان رو که مرا از لب شیرین تو کام ست

تا گنج غمت در دل ویرانه مقیم ست
پیوسته مرا کنج خرابات مقام ست

از ننگ چه گویی که مرا نام ز ننگ ست
وز نام چه پرسی که مرا ننگ ز نام ست

میخواره و سرگشته و رندیم و نظرباز
وانکس که چو ما نیست درین شهر کدام ست

با محتسبم عیب مگوئید که او نیز
پیوسته چو ما در طلب عیش مدام ست

حافظ منشین بی می و معشوق زمانی
کایام گل و یاسمن و عید صیام ست

اگر بلطف بخوانی مزید الطاف ست
وگر بقهر برانی درون ما صاف ست

بیان وصف تو گفتن نه حد امکان ست
چرا که وصف تو بیرون ز حد و اوصاف ست

چو سرو سرکشی ای یار سنگدل از ما
چه چشمهاست که بر روی ما ز اطراف ست

ز چشم عشق توان دید روی شاهد ما
که نور چهرهٔ خوبان ز قاف تا قاف ست

ز مصحف رخ دلدار آیتی برخوان
که آن بیان مقامات کشف کشاف ست

مرغ شبخوان را بشارت باد کاندر راه عشق	دوست را با ناله شبهای بیداران خوش است
گرچه در بازار دهر از خوشدلی جز نام نیست	شیوهٔ رندی و خوش باشی عیاران خوش است
از زبان سوسن آزاده ام آمد بگوش	کاندرین دیر کهن کار سبکباران خوش است

حافظا ترک جهان گفتن طریق خوشدلیست
تا نپنداری که احوال جهانداران خوش است

در دیر مغان آمد یارم قدحی در دست	مست از می و میخواران از نرگس مستش مست
از نعل سمند او شکل مه نو پیدا	وز قد بلند او بالای صنوبر پست
آخر ز چه گویم هست از خود خبرم چون نیست	وز بهر چه گویم نیست با او نظرم چون هست
چون شمع وجود من شب تا بسحر خود را	میسوخت چو پروانه تا روز زپا ننشست
شمع دل دمسازان بنشست چو او برخاست	افغان نظربازان برخاست چو او بنشست
گر غالیه خوشبو شد در گیسوی او آویخت	ور وسمه کمانکش شد در ابروی او پیوست

باز آی که باز آید عمر شدهٔ حافظ
هرچند که ناید باز تیری که بشد از شست

گل در بر و می در کف و معشوقه بکام است	سلطان جهانم بچنین روز غلام است
گو شمع میارید درین بزم که امشب	در مجلس ما ماه رخ دوست تمام است

مستور و مست هر دو چو از یک قبیله‌اند	ما دل بعشوه که دهیم اختیار چیست
سهو و خطای بنده چو گیرند اعتبار	معنی عفو و رحمت پروردگار چیست

زاهد شراب کوثر و حافظ پیاله خواست
تا در میانه خواسته کردگار چیست

ماهم این هفته شد از شهر و بچشمم سالیست	حال هجران تو چه دانی که چه مشکل حالیست
مردم دیده ز لطف رخ او در رخ او	عکس خود دید و گمان کرد که مشکین خالیست
ای که انگشت نمائی بکرم در همه شهر	وه که در کار غریبان عجبت اهمالیست
میچکد شیر هنوز از لب همچون شکرش	گرچه در عشوه گری هر مژه اش قتالیست
بعد ازینم نبود شائبه در جوهر فرد	که دهان تو درین نکته خوش استدلالیست
مژده دادند که بر ما گذری خواهی کرد	نیت خیر مگردان که مبارک فالیست

کوه اندوه فراقت بچه حیلت بکشد
حافظ خسته که از ناله تنش چون نالیست

صحن بستان ذوق بخش و صحبت یاران خوش است	وقت گل خوش باد کز وی وقت میخواران خوش است
از صبا هر دم مشام جان ما خوش میشود	آری آری طیب انفاس هواداران خوش است
ناگشوده گل نقاب آهنگ رحلت ساز کرد	ناله کن بلبل که گلبانگ دلفگاران خوش است

جانا بحاجتی که ترا هست با خدای
آخر دمی بپرس که ما را چه حاجت است

ای پادشاه حسن خدا را بسوختیم
باری سوال کن که گدا را چه حاجت است

ارباب حاجتیم و زبان سؤال نیست
در حضرت کریم تمنا چه حاجت است

جام جهان نماست ضمیر منیر دوست
اظهار احتیاج خود آنجا چه حاجت است

آن شد که بار منت ملاح بردمی
گوهر چو دست داد بدریا چه حاجت است

ای مدعی برو که مرا با تو کار نیست
احباب حاضرند باعدا چه حاجت است

محتاج جنگ نیست گر قصد خون ماست
چون رخت از آن تست بیغما چه حاجت است

ای عاشق گدا چو لب روح بخش یار
میداندت وظیفه تقاضا چه حاجت است

حافظ تو ختم کن که هنر خود عیان شود
با مدعی نزاع و محابا چه حاجت است

خوشتر ز عیش و صحبت باغ و بهار چیست
ساقی کجاست گو سبب انتظار چیست

معنی آب زندگی و روضه ارم
جز طرف جویبار و می خوشگوار چیست

هر وقت خوش که دست دهد مغتنم شمار
کس را وقوف نیست که انجام کار چیست

پیوند عمر بسته بموئیست هوش دار
غمخوار خویش باش غم روزگار چیست

راز درون پرده ز رندان مست پرس
ای مدعی نزاع تو با پرده دار چیست

گر دیده و دلم کند آهنگ دیگری — آتش زنم در آن دل و دیده برآرمت

یارم دوا ز کرم بر جو و تاب نشود دل — دریابت دمبدم گهر از دیده بارمت

حافظ شراب و شاهد و رندی نه وضع تست
فی الجمله میکنی و فرو میگذارمت

بجان خواجه و حق قدیم و عهد درست — که مونس دم صبحم دعای دولت تست

سرشک من که ز طوفان نوح دست ببرد — ز لوح سینه نیارست نقش مهر تو شست

بکن معامله وین دل شکسته بخر — که با شکستگی ارزد بصد هزار درست

شدم ز عشق تو شیدای کوه و دشت و هنوز — نمیکنی بترحم نطاق سلسله سست

ملامتم بخرابی مکن که مرشد عشق — حوالتم بخرابات کرد روز نخست

دلا طمع مبر از لطف بی نهایت دوست — چو لاف عشق زدی سر بباز چابک و چست

زبان مور بآصف دراز گشت از آن — که خواجه خاتم جم یاوه کرد و باز نجست

بصدق کوش که خورشید زاید از نفست — که از دروغ سیه روی گشت صبح نخست

مرنج حافظ و از دلبران وفا مجوی
گناه باغ چه باشد چو این گیاه نرست

خلوت گزیده را بتماشا چه حاجت است — چون کوی دوست هست بصحرا چه حاجت است

تا لشکر غمت نکند ملک دل خراب	جان عزیز خود به نوا می‌فرستمت
هر دم غمی فرست مرا و بگو شتاب	کاین تحفه از برای خدا می‌فرستمت
ای غایب از نظر که شدی همنشین دل	می‌گویمت دعا و ثنا می‌فرستمت
تا مطربان ز شوق منت آگهی دهند	قول و غزل به ساز و نوا می‌فرستمت
ساقی بیا که هاتف غیبم به مژده گفت	با درد صبر کن که دوا می‌فرستمت

حافظ سرود مجلس ما ذکر خیر تست
تعجیل کن که اسپ و قبا می‌فرستمت

۱۵

ای غایب از نظر به خدا می‌سپارمت	جانم بسوختی و به دل دوست دارمت
تا دامن کفن نکشم زیر پای خاک	باور مکن که دست ز دامن بدارمت
گر بایدم شدن سوی هاروت بابلی	صد گونه ساحری بکنم تا بیارمت
محراب ابروان بنما تا سحرگهی	دست دعا برآرم و در گردن آرمت
خواهم که پیش میرمت ای بیوفا طبیب	بیمار باز پرس که در انتظارمت
صد جوی آب بسته‌ام از دیده بر کنار	بر بوی تخم مهر که در دل بکارمت
خونم بریز و از غم هجرم خلاص کن	منت پذیر غمزهٔ خنجر گذارمت
میگریم و مرادم ازین چشم اشکبار	تخم محبت است که در دل بکارمت

خدا چو صورت ابروی دلربای تو بست | گشاد کار من اندر کرشمهای تو بست

هزار سرو چمن را بخاک راه نشاند | زمانه تا قصب زرکش قبای تو بست

مرا و مرغ چمن را ز دل ببرد آرام | سحر گمان که دل هر که در هوای تو بست

ز کار ما و دل غنچه بس گره بگشود | نسیم صبح چو دل در ره هوای تو بست

مرا به بند تو دوران چرخ راضی کرد | ولی چه سود که سررشته در رضای تو بست

چو نافه بر دل مسکین من گره مفکن | که عهد با سر زلف گره گشای تو بست

تو خود حیات دگر بودی ای نسیم وصال | خطا نگر که دل امید در وفای تو بست

ای خطای دل ببین ۱۲

هم از نسیم تو روزی گشایشی یابم | چو غنچه هر که دل خویش در هوای تو بست

مقطع

ز دست جور تو گفتم ز شهر خواهم رفت
بخنده گفت که حافظا که پای تو بست

ای هدهد صبا به سبا میفرستمت | بنگر که از کجا به کجا میفرستمت

حیف است طایری چو تو در خاکدان غم | زینجا به آشیان وفا میفرستمت

در راه عشق مرحله قرب و بعد نیست | می‌بینمت عیان و دعا میفرستمت

هر صبح و شام قافله‌ای از دعای خیر | در صحبت شمال و صبا میفرستمت

ای معشوق ۱۲

در روی خود تفرج صنع خدای کن | کائینه خدای نما میفرستمت

از این رباط دو در چون ضرورتست رحیل	رواق طاق معیشت چه سربلند و چه پست
مقام عیش میسر نمیشود بی رنج	بلی بحکم بلا بسته اند روز الست
به هست و نیست مرنجان ضمیر و خوش میباش	که نیستیست سرانجام هر کمال که هست
شکوه آصفی و اسب باد و منطق طیر	بباد رفت و ازان خواجه هیچ طرف نه بست
ببال و پر مرو از ره که تیر پرتابی	هوا گرفت زمانی ولی بخاک نشست

زبان کلک تو حافظ چه شکر آن گوید
که تحفهٔ سخنش می برند دست بدست

زلف آشفته و خوی کرده و خندان لب و مست	پیرهن چاک و غزلخوان و صراحی در دست
نرگسش عربده جوی و لبش افسوس کنان	نیم شب مست ببالین من آمد بنشست
سر فرا گوش من آورد بآواز حزین	گفت کای عاشق شوریدهٔ من خوابت هست
عاشقی را که چنین بادهٔ شبگیر دهند	کافر عشق بود گر نبود باده پرست
برو ای زاهد و بر دردکشان خرده مگیر	که ندادند جز این تحفه بما روز الست
آنچه او ریخت به پیمانهٔ ما نوشیدیم	اگر از خمر بهشتست و گر از بادهٔ مست

خندهٔ جام می و زلف گره گیر نگار
ای بسا توبه که چون توبهٔ حافظ بشکست

باغ مرا چه حاجت سرو و صنوبر است | شمشاد سایه‌پرور من از که کمتر است
ای نازنین پسر تو چه مذهب گرفته‌ای | کت خون ما حلال‌تر از شیر مادر است
چون نقش غم ز دور ببینی شراب خواه | تشخیص کرده‌ایم و مداوا مقرر است
یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب | از هر کسی که می‌شنوم نامکرر است
از آستان پیر مغان سر چرا کشیم | دولت درین سرا و گشایش درین در است
دی وعده داد وصلم و در سر شراب داشت | امروز تا چه گوید و بازش چه در سر است
ما آبروی فقر و قناعت نمی‌بریم | با پادشه بگوی که روزی مقدر است
شیراز و آب رکنی و آن باد خوش نسیم | عیبش مکن که خال رخ هفت کشور است
فرق است از آب خضر که ظلمات جای اوست | تا آب ما که منبعش الله اکبر است
در کوی ما شکسته‌دلی می‌خرند و بس | بازار خودفروشی از آن سوی دیگر است

حافظ چه طرفه شاخ نباتیست کلک تو | کش میوه دلپذیرتر از شهد و شکر است

شکفته شد گل حمرا و گشت بلبل مست | صلای سرخوشی ای عاشقان باده‌پرست
اساس توبه که در محکمی چو سنگ نمود | ببین که جام زجاجی چگونه‌اش بشکست
بیار باده که در بارگاه استغنا | چه پاسبان و چه سلطان چه هوشیار و چه مست

واعظ شحنه شناس این عظمت گو مفروش	زانکه منزلگه سلطان دل مسکین منست
یارب این کعبه مقصود زیارتگه کیست	که مغیلان طریقش گل و نسرین منست
یار ما باش که زیب فلک و زینت دهر	از مه روی تو و اشک چو پروین منست

حافظ از حشمت پرویز دگر قصه مخوان
که لبش جرعه کش خسرو شیرین منست

ای شاهد قدسی که کشد بند نقابت	وی مرغ بهشتی که دهد دانه و آبت
خوابم بشد از دیده درین فکر جگرسوز	کاغوش که شد منزل آسایش و خوابت
درویش نمیپرسی و ترسم که نباشد	اندیشه آمرزش و پروای ثوابت
راه دل عشاق زد آن چشم خمارین	پیداست ازین شیوه که مستست شرابت
تیری که زدی بر دلم از غمزه خطا رفت	تا باز چه اندیشه کند رای صوابت
هر ناله و فریاد که کردم نشنیدی	پیداست نگارا که بلندست جنابت
ای قصر دل افروز که منزلگه انسی	یارب مکناد آفت ایام خرابت
دورست سر آب درین بادیه هشدار	تا غول بیابان نفریبد بسرابت
تا در ره پیری بچه آیین روی ای دل	باری بغلط صرف شد ایام شبابت
حافظ نه غلامیست که از خواجه گریزد	لطفی کن و بازآ که خرابم ز عتابت

گناه اگرچه نبود اختیار ما حافظ
تو در طریق ادب کوش و گو گناه منست

لعل سیراب بخون تشنه لب یار منست	از پی دیدن او دادن جان کار منست
شرم ازان چشم سیه بادش و مژگان دراز	هر که دل بردن او دید و در انکار منست
ساربان رخت بدروازه مبر کان سر کو	شاهراهیست که منزلگه دلدار منست
بنده طالع خویشم که درین قحط وفا	عشق آن لولی سرمست خریدار منست
طبله عطر گل و درج عبیر افشانش	فیض یک شمه ز بوی خوش عطار منست
باغبان همچو نسیمم ز در خویش مران	کاب گلزار تو از اشک چو گلنار منست
شربت قند و گلاب از لب یارم فرمود	نرگس او که طبیب دل بیمار منست

آنکه در طرز غزل نکته بحافظ آموخت
یار شیرین سخن نادره گفتار منست

لهم ا

روزگاریست که سودای بتان دین منست	غم این کار نشاط دل غمگین منست
دیدن روی ترا دیده جان بین باید	وین کجا مرتبه چشم جهان بین منست
تا مرا عشق تو تعلیم سخن گفتن کرد	خلق را ورد زبان مدحت و تحسین منست
دولت فقر خدایا بمن ارزانی دار	کین کرامت سبب حشمت و تمکین منست

بر شمع نرفت از گذر آتش دل دوش
آن دود که از سوز جگر بر سر ما رفت

دور از رخ تو دم بدم از گوشهٔ چشمم
سیلاب سرشک آمد و طوفان بلا رفت

از پای فتادیم چو آمد شب هجران
در درد بماندیم چو از دست دوا رفت

دل گفت وصالش بدعا باز توان یافت
عمریست که عمرم همه در کار دعا رفت

احرام چه بندیم که آن قبله نه اینجاست
در سعی چه کوشیم که از مروه صفا رفت

دی گفت طبیب از سر حسرت چو مرا دید
هیهات که رنج تو ز قانون شفا رفت

ای دوست بپرسیدن حافظ قدمی نه
زان پیش که گویند که از دار فنا رفت

منم که گوشهٔ میخانه خانقاه منست
دعای پیر مغان ورد صبحگاه منست

گرم ترانهٔ چنگ صبوح نیست چه باک
نوای من بسحر آه عذرخواه منست

ز پادشاه و گدا فارغم بحمد الله
گدای خاک در دوست پادشاه منست

غرض ز مسجد و میخانه‌ام وصال شماست
جز این خیال ندارم خدا گواه منست

مرا گدائی تو بودن ز سلطنت خوشتر
که ذل جور و جفای تو عز و جاه منست

اگر به تیغ اجل خیمه برکنم ورنه
رمیدن از در دولت نه رسم و راه منست

از آن زمان که بر این آستان نهادم روی
فراز مسند خورشید تکیه‌گاه منست

دانا چو دید بازی این چرخ حقه باز | هنگامه باز چید و در گفتگو ببست
مطرب چه نغمه ساخت که در پرده سماع | بر اهل وجد و حال در های و هو ببست

حافظ هر آنکه عشق نورزید و وصل خواست
احرام طوف کعبه دل بی وضو ببست

مرحبا ای پیک مشتاقان بده پیغام دوست | تا کنم جان از سر رغبت فدای نام دوست
واله و شیداست دایم همچو بلبل در قفس | طوطی طبعم ز شوق شکر و بادام دوست
زلف او دام است و خالش دانه آن دام و من | بر امید دانه‌ای افتاده‌ام اندر دام دوست
سر ز مستی برنگیرد تا به صبح روز حشر | هر که چون من در ازل یک جرعه خورد از جام دوست
من نوشتم نامه از شرح حال خود ولی | دردسر باشد نمودن بیش از این ابرام دوست
میل من سوی وصال و قصد او سوی فراق | ترک کام خود گرفتم تا برآید کام دوست
گر دهد دستم کشم در دیده همچون توتیا | خاک راهی کان مشرف گردد از اقدام دوست

حافظ اندر درد او می‌سوز و بی درمان بساز
زانکه درمانی ندارد درد بی درمان دوست

آن ترک پری‌چهره که دوش از بر ما رفت | آیا چه خطا دید که از راه خطا رفت
تا رفت مرا از نظر آن چشم جهان‌بین | کس واقف ما نیست که از دیده چه‌ها رفت

آن پیک نامور که رسید از دیار دوست
آورد حرز جان ز خط مشکبار دوست

خوش میدهد نشان جلال و جمال یار
خوش میکند حکایت عز و وقار دوست

جان دادمش بمژده و خجلت همی برم
زین نقد کم عیار که کردم نثار دوست

سیر سپهر و دور قمر را چه اختیار
در گردشند بر حسب اختیار دوست

شکر خدا که از مدد بخت کارساز
بر حسب آرزوست همه کار و بار دوست

گر باد فتنه هر دو جهان را بهم زند
ما و چراغ چشم و ره انتظار دوست

کحل الجواهری بمن آر ای نسیم صبح
زان خاک نیکبخت که شد رهگذار دوست

مائیم و آستانه عشق و سر نیاز
تا خواب خوش کرا برد اندر کنار دوست

دشمن بقصد حافظ اگر دم زند چه باک
منت خدایرا که نیم شرمسار دوست

زلفت هزار دل بیکی تار مو ببست
راه هزار چاره گر از چار سو ببست

تا عاشقان ببوی نسیمش دهند جان
بگشود نافه و در هر آرزو ببست

شیدا از آن شدم که نگارم چو ماه نو
ابرو نمود و جلوه گری کرد و رو ببست

ساقی بچند رنگ می اندر پیاله ریخت
این نقشها نگر که چه خوش در کدو ببست

یارب چه غمزه کرد صراحی که خون خم
با نغمهای قلقلش اندر گلو ببست

خرقهٔ زهد مرا آب خرابات ببرد　　خانهٔ عقل مرا آتش خمخانه بسوخت

ترک افسانه بگو حافظ و می نوش دمی
که نخفتیم شب و شمع بافسانه بسوخت

زاهد ظاهرپرست از حال ما آگاه نیست　　در حق ما هر چه گوید جای هیچ اکراه نیست

در طریقت هر چه پیش سالک آید خیر اوست　　در صراط المستقیم ای دل کسی گمراه نیست

تا چه بازی رخ نماید بیدقی خواهیم راند　　عرصهٔ شطرنج رندان را مجال شاه نیست

این چه استغناست یارب وین چه قادر حکمت است　　کاین همه زخم نهان هست و مجال آه نیست

چیست این سقف بلند سادهٔ بسیار نقش　　زین معما هیچ دانا در جهان آگاه نیست

صاحب دیوان ما گویا نمیداند حساب　　کاندرین طغرا نشان حسبةً لله نیست

هر که خواهد گو بیا و هر که خواهد گو برو　　گیر و دار و حاجب و دربان درین درگاه نیست

هر چه هست از قامت ناساز بی اندام ماست　　ورنه تشریف تو بر بالای کس کوتاه نیست

بر در میخانه رفتن کار یکرنگان بود　　خود فروشان را بکوی می فروشان راه نیست

بندهٔ پیر خراباتم که لطفش دائم است　　ورنه لطف شیخ و زاهد گاه هست و گاه نیست

حافظ ار بر صدر ننشیند ز عالی همتیست
عاشق دردی کش اندر بند مال و جاه نیست

تشنهٔ چاه زنخدان توام کز هر طرف	صد هزارش گردن جان زیر طوق غبغب است
تاب خوی بر عارضش بین کآفتاب گرم رو	در هوای آن عرق تا هست هر روزش تب است
اندر آن موکب که بر پشت صبا بندند زین	با سلیمان چون برانم من که مورم مرکب است
شهسوار من که مه آئینه دار روی اوست	تاج خورشید بلندش خاک نعل مرکب است
آب حیوانش ز منقار بلاغت میچکد	زاغ کلک من بنام ایزد چه عالی مشرب است
من نخواهم کرد ترک لعل یار و جام می	زاهدان معذور داریدم که اینم مذهب است

آنکه ناوک بر دلم از زیر چشمی میزند
قوت جان حافظش در خندهٔ زیر لب است

سینه ام ز آتش دل در غم جانانه بسوخت	آتشی بود درین خانه که کاشانه بسوخت
تنم از واسطهٔ دوری دلبر بگداخت	جانم از آتش مهر رخ جانانه بسوخت
هر که زنجیر سر زلف پریرو تو دید	شد پریشان دل و بر من دیوانه بسوخت
سوز دل بین که ز بس آتش اشکم دل شمع	دوش بر من ز سر مهر چو پروانه بسوخت
چون پیاله دلم از توبه که کردم بشکست	چون صراحی جگرم بی می و پیمانه بسوخت
ماجرا کم کن و باز آ که مرا مردم چشم	خرقه از سر بدر آورد و بشکرانه بسوخت
آشنائی نه غریب است که دلسوز من است	چون من از خویش برفتم دل بیگانه بسوخت

تو و طوبی و ما و قامت یار	فکر هر کس بقدر همت اوست
دور مجنون گذشت و نوبت ماست	هر کسی پنج روزه نوبت اوست
من که باشم دران حرم که صبا	پرده دار حریم حرمت اوست
ملکت عاشقی و گنج طرب	هر چه دارم ز یمن همت اوست
من و دل گر فنا شویم چه باک	غرض اندر میان سلامت اوست
بی خیالش مباد منظر چشم	زانکه این گوشه خاص دولت اوست
گر من آلوده دامنم چه عجب	همه عالم گواه عصمت اوست
هر گل نو که شد چمن آرای	اثر رنگ و بوی صحبت اوست

فقر ظاهر مبین که حافظ را
سینه گنجینهٔ محبت اوست

آن سیه چرده که شیرینی عالم با اوست	چشم میگون لب خندان دل خرم با اوست
گر چه شیرین دهنان پادشهانند ولی	او سلیمان زمانست که خاتم با اوست
روی خوبست و کمال هنر و دامن پاک	لاجرم همت پاکان دو عالم با اوست
خال مشکین که بران عارض گندم گونست	سر آن دانه که شد رهزن آدم با اوست
دلبرم عزم سفر کرد خدا را یاران	چه کنم با دل مجروح که مرهم با اوست

بجز آن نرگس مستانه که چشمش مرساد	زیر این طارم فیروزه کسی خوش ننشست

حافظ از دولت عشق تو سلیمانی یافت
یعنی از وصل تواش نیست بجز باد بدست

سر ارادت ما و آستان حضرت دوست	که هر چه بر سر ما میرود ارادت اوست
نظیر دوست ندیدم اگرچه از مه و مهر	نهادم آینه‌ها در مقابل رخ دوست
نثار روی تو هر برگ گل که در چمن است	فدای قد تو هر سروبن که بر لب جوست
مگر تو شانه زدی زلف عنبرافشان را	که باد غالیه سا گشت و خاک عنبربوست
رخ تو در نظر آمد مراد خواهم یافت	چرا که حال نکو در قفای فال نکوست
صبا ز حال دل تنگ ما چه شرح دهد	که چون شکنج ورقهای غنچه تو بر توست
نه من سبوکش این دیر رندسوزم و بس	بسا سرا که درین آستانه سنگ و سبوست
زبان ناطقه در وصف حسن او لال است	چه جای کلک بریده زبان بیهوده گوست

نه این زمان دل حافظ در آتش طلب است
که داغدار ازل همچو لاله خودروست

دل سراپردهٔ محبت اوست	دیده آیینه‌دار طلعت اوست
من که سر در نیاورم بدو کون	گردنم زیر بار منت اوست

[illegible]

آنچه زر میشود از پرتو آن قلب سیاه | کیمیائیست که در صحبت درویشانست

وانکه پیشش بنهد تاج تکبر خورشید | کبریائیست که در حشمت درویشانست

دولتی را که نباشد غم از آسیب زوال | بی تکلف بشنو دولت درویشانست

خسروان قبلهٔ حاجات جهانند ولی | از ازل تا بابد فرصت درویشانست

روی مقصود که شاهان جهان میطلبند | مظهرش آئینه طلعت درویشانست

ای توانگر مفروش اینهمه نخوت که ترا | سروری در کنف همت درویشانست

گنج قارون که فرو میرود از قهر هنوز | خوانده باشی تو که از غیرت درویشانست

بنده آصف عهدیم که در سلطنتش | صورت خواجگی و سیرت درویشانست

حافظ اینجا بادب باش که سلطانی و ملک
همه در بندگی حضرت درویشانست

مطلب طاعت و پیمان درست از من مست | که به پیمانه کشی شهره شدم روز الست

من همانم که وضو ساختم از چشمه عشق | چار تکبیر زدم یکسره بر هر چه که هست

می بده تا دهمت آگهی از سر قضا | که بروی که شدم عاشق و بر بوی که مست

کمر کوه کمست از کمر مور اینجا | ناامید از در رحمت مشو ای باده پرست

جان فدای دهنت که در باغ نظر | چمن آرای جهان خوشتر ازین غنچه نبست

[illegible]

چو بشنوی سخن اهل دل مگو که خطاست	سخن شناس نه‌ای دلبرا خطا اینجاست
سرم بدنیا و عقبی فرو نمی آید	تبارک الله ازین فتنها که در سر ماست
در اندرون من خسته دل ندانم کیست	که من خموشم و او در فغان و در غوغاست
دلم ز پرده برون شد کجائی ای مطرب	بنال هان که ازین پرده کار ما بنواست
مرا بکار جهان هرگز التفات نبود	رخ تو در نظر من چنین خوشش آراست
نخفته ام ز خیالی که می پزم شبها	خمار صد شبه دارم شرابخانه کجاست
چنین که صومعه آلوده شد بخون دلم	گرم بباده بشوئید حق بدست شماست
ازان بدیر مغانم عزیز میدارند	که آتشی که نمیرد همیشه در دل ماست
چه ساز بود که بنواخت مطرب عشاق	که رفت عمر و هنوزم دماغ پر ز صداست
خمار عشق تو دیشب در اندرونم بود	کجاست وقت عبادت چه وقت جای دعاست

ندای عشق تو دوشم در اندرون دادند
فضای سینهٔ حافظ هنوز پر ز صداست

روضهٔ خلد برین خلوت درویشانست	مایهٔ محتشمی خدمت درویشانست
گنج عزلت که طلسمات عجائب دارد	فتح آن در نظر همت درویشانست
قصر فردوس که رضوانش بدربانی رفت	منظری از چمن نزهت درویشانست

گدای کوی تو از هشت خلد مستغنیست	اسیر بند تو از هر دو عالم آزادست
اگرچه مستی عشقم خراب کرد ولی	اساس هستی من زان خراب آبادست
دلا منال ز بیداد و جور یار که یار	ترا نصیب همین کرده است و این دادست

برو فسانه مخوان و فسون مدم حافظ
کزین فسانه و افسون مرا بسی یادست

روزه یکسو شد و عید آمد و دلها برخاست	می ز میخانه بجوش آمد و می باید خواست
نوبت زهد فروشان گران جان بگذشت	وقت شادی طرب کردن رندان برخاست
چه ملامت بود آنرا که چنین باده خورد	این نه عیبست بر عاشق رند و نه خطاست
باده نوشی که درو هیچ ریائی نبود	بهتر از زهد فروشی که درو روی و ریاست
ما نه مردان ریائیم و حریفان نفاق	آنکه او عالم سرست بدین حال گواست
فرض ایزد بگذاریم و بکس بد نکنیم	وانچه گویند روا نیست نگوئیم رواست
چه شود گر من و تو چند قدح باده خوریم	باده از خون رزانست نه از خون شماست
این نه عیبست کزین عیب خلل خواهد بود	ور بود عیب چه شد مردم بی عیب کجاست

حافظ از عشق خط و خال تو سرگردانست
همچو پرگار ولی نقطهٔ دل پا برجاست

بیا که قصر امل سخت سست بنیادست | بیار باده که بنیاد عمر بر بادست

غلام همت آنم که زیر چرخ کبود | ز هرچه رنگ تعلق پذیرد آزادست

نصیحتی کنمت یاد گیر و در عمل آر | که این حدیث ز پیر طریقتم یادست

مجو درستی عهد از جهان سست نهاد | که این عجوزه عروس هزار دامادست

چه گویمت که بمیخانه دوش مست و خراب | سروش عالم غیبم چه مژدها دادست

که ای بلند نظر شاهباز سدره نشین | نشیمن تو نه این کنج محنت آبادست

ترا ز کنگرهٔ عرش میزنند صفیر | ندانمت که درین دامگه چه افتادست

غم جهان مخور و پند من مبر از یاد | که این لطیفهٔ نغزم ز رهروی یادست

رضا بداده بده وز جبین گره بگشای | که بر من و تو در اختیار نگشادست

نشان عهد و وفا نیست در تبسم گل | بنال بلبل مسکین که جای فریادست

حسد چه میبری ای سست نظم بر حافظ
قبول خاطر و لطف سخن خدادادست

برو بکار خود ای واعظ این چه فریادست | مرا فتاد دل از کف ترا چه افتادست

بکام تا نرساند مرا لبش چون نای | نصیحت همه عالم بگوش من بادست

میان او که خدا آفریده است از هیچ | دقیقه ایست که هیچ آفریده نگشادست

شاهد و ساقی بدست افشان و مطرب پاکوب
غمزهٔ ساقی ز چشم می پرستان برده خواب

خلوت خاص است و جای امن و نزهتگاه انس
اینکه می بینم به بیداریست یارب یا بخواب

از خیال لطف می مشاطهٔ چالاک طبع
در ضمیر برگ گل خوش میکند پنهان گلاب

از پی تفریح طبع و زیور حسن و طرب
خوش بود ترکیب زرین جام با لعل مذاب

تا شد آن مه مشتری درهای حافظ را بگوش
میرسد هر دم بگوش هر گلبانگ رباب

ز باغ وصل تو یابد ریاض رضوان آب
ز تاب هجر تو دارد شرار دوزخ تاب

چو چشم من همه شب جویبار باغ بهشت
خیال نرگس مست تو بیند اندر خواب

به حسن عارض و قد تو برده اند پناه
بهشت و طوبی طوبی لهم و حسن مآب

بهار شرح جمال تو داده در هر فصل
بهشت ذکر جمیل تو کرده در هر باب

لب و دهان ترا ای بسا حقوق نمک
که هست بر جگر ریش و سینهای کباب

بسوخت این دل ما و بکام دل نرسید
مدام اگر برسیدی نریختی خوناب

نگاه کن که بدور تو عاشقان مستمند
خبر نداری از احوال اهل آن خراب

مراد دو لبت شد یقین که جوهر لعل
پدید میشود از آفتاب عالمتاب

مهل که عمر به بیهوده بگذرد حافظ
بکوش و حاصل عمر عزیز را دریاب

از برای باده مے باید زدن
سوز مستان گر بداند محتسب

محتسب را حد بجد و حساب
(نفس ۱۲ — ازازل تا ابد ۱۲)
در دم از می شان نهد آتش آب

حافظا وعظ و نصیحت گو مکن
ترک ترکان ختا نبود صواب

تعالی الله چه دولت دارم امشب
که آمد ناگهان دلدارم امشب

چو دیدم روی خوبش سجده کردم
بحمد الله نکو کردارم امشب

نهال عیشم از وصلش برآورد
ز بخت خویش برخوردارم امشب

کشد نقش انا الحق بر زمین خون
چو منصور ار کشی بر دارم امشب

برات لیلة القدری بدستم
رسید از طالع بیدارم امشب

بر آن عزمم که گر خود میرود سر
که سر پوش از طبق بردارم امشب

تو صاحب نعمتی من مستحقم
زکوة حسن ده حق دارم امشب

همی ترسم که حافظ محو گردد
از این شوری که در سر دارم امشب

صبح دولت میدمد کو جام همچون آفتاب
فرصتی زین به کجا باشد بده جام شراب

خانه بی تشویش و ساقی یار و مطرب بذله گو
موسم عیش است و دور ساغر و عهد شباب

بزم عیشی و موسم شادی و هنگام طرب	پنج روز ایام عشرت را غنیمت دان دلا

حافظا گر پای بوس شاه دستت میدهد
یافتی در هر دو عالم زینت عز و علا

میدمد صبح و کله بست سحاب	الصبوح الصبوح یا اصحاب
میچکد ژاله بر رخ لاله	المدام المدام یا احباب
می وزد از چمن نسیم بهشت	هان بنوشید دائماً می ناب
تخت زرین زدست گل بچمن	راح چون لعل آتشین دریاب
لب و دندان تو حقوق نمک	داشت بر جان سینهای کباب
در میخانه بسته اند مگر	افتح یا مفتح الابواب
در چنین موسم عجب باشد	که به بندند میکده بشتاب
زاهدا می بنوش زندانه	فاتقوا الله یا اولی الالباب
گر نشان زاب زندگی جوئی	می نوشین بجو ببانگ رباب
چون سکندر حیات اگر طلبی	لب لعل نگار را دریاب
بر رخ ساقی پری پیکر	موسم گل بنوش باده ناب
حافظا غم مخور که شاهد بخت	عاقبت بر کشد ز چهره نقاب

فلک آواره بهر سو کندم میدانی — رشک می آیدش از صحبت جان پرور ما

در شو مندیم خبر میدمد از سو درون — دهن خشک و لب تشنه و چشم تر ما

تا ز وصف رخ زیبای تو تا دم زده ایم — ورق گل خجل ست از ورق دفتر ما

زنده و باشد که بیاید بسلامت یارم — ای خوش آن روز که آید بسلامت بر ما

هر که گوید که کجا رفت خدا را حافظ
گو بزاری سفری کرد و برفت از بر ما

لطف باشد گر نپوشی از گدا هاروت را — تا بکام دل نه بیند دیده هاروت را

همچو هاروتیم دائم در بلای عشق زار — کاشکی هرگز ندیدی دیده هاروت را

کی شدی هاروت در چاه زنخدانش اسیر — گر نگفتی شمه از حسن او ماروت را

بوی گل برخاست گوئی در چمن هاروت ود — بلبلان مستند گوئی دیده چون هاروت را

میکشم جور و جفاهای هجران ای صنم
روی بنما تا نه بیند حافظ هاروت را

تا جمالت عاشقان را زد بوصل خود صلا — جان و دل افتاده اند از زلف و خالت در بلا

آنچه جان عاشقان از دست هجرت میکشد — کس ندیده در جهان جز کشتگان کربلا

ترک ما گر میکند رندی و مستی جان من — ترک مستوری و زهدت کرد باید اولا

ساغر می در کفم نه تا ز سر ... برکشم این دلق ازرق فام را

گرچه بدنامیست نزد عاقلان ... ما نمی خواهیم ننگ و نام را

باده درده چند ازین باد غرور ... خاک بر سر نفس نافرجام را

دود آه سینهٔ سوزان من ... سوخت این افسردگان خام را

محرم راز دل شیدای من ... کس نمی بینم ز خاص و عام را

با دلارامی مرا خاطر خوشست ... کز دلم یکباره برد آرام را

ننگرد دیگر بسرو اندر چمن ... هر که دید آن سرو سیم اندام را

از سر دنیا گذشتی غم مخور ... خوش بخور هم خوش بدار ایام را

صبر کن حافظ بسختی روز و شب

عاقبت روزی بیابی کام را

ما بر فتیم تو دانی و دل غمخور ما ... بخت بد تا بکجا می برد آبشخور ما

از نثار مژه چون زلف تو در در گیرم ... قاصدی کز تو سلامی برساند بر ما

بدعا آمده ام هم بدعا دست برآر ... که وفا با تو قرین باد و خدا یاور ما

گر همه خلق جهان بر من و تو حیف خورند ... بکشد از همه انصاف ستم داور ما

بسرت گر همه عالم بسرم بخروشند ... نتوان برد هوای تو برون از سر ما

دل عالمی بسوزی چو عذار برفروزی	تو ازین چه سود داری که نمی‌کنی مدارا
مژهٔ سیاهت ار کرد بخون ما اشارت	ز فریب او بیندیش و غلط مکن نگارا
همه شب درین امیدم که نسیم صبحگاهی	به پیام آشنائی بنوازد آشنا را

بخدا که جرعهٔ ده تو به حافظ سحرخیز
که دعای صبحگاهی اثری کند شما را

صبا بلطف بگو آن غزال رعنا را	که سر بکوه و بیابان تو داده‌ٔ ما را
شکرفروش که عمرش دراز باد چرا	تفقدی نکند طوطی شکرخا را
غرور حسن اجازت مگر نداد ای گل	که پرسشی نکنی عندلیب شیدا را
بحسن خلق توان کرد صید اهل نظر	به بند و دام نگیرند مرغ دانا را
چو با حبیب نشینی و باده پیمائی	بیاد دار حریفان بادپیما را
ندانم از چه سبب رنگ آشنائی نیست	سهی قدان سیه چشم ماه سیما را
جز اینقدر نتوان گفت در جمال تو عیب	که خال مهر و وفا نیست روی زیبا را

در آسمان چه عجب گر ز گفتهٔ حافظ
سماع زهره برقص آورد مسیحا را

ساقیا برخیز و در ده جام را	خاک بر سر کن غم ایام را

ای که بر مه کشی از عنبر سارا چوگان | مضطرب حال مگردان من سرگردان را

ترسم آن قوم که بر دردکشان میخندند | در سر کار خرابات کنند ایمان را

یار مردان خدا باش که در کشتی نوح | هست خاکی که به آبی نخرد طوفان را

برو از خانهٔ گردون بدر و نان مطلب | کان سیه کاسه در آخر بکشد مهمان را

گر چنین جلوه کند مغبچهٔ باده فروش | خاکروب در میخانه کنم مژگان را

نشوی واقف یک نکته ز اسرار وجود | گر تو سرگشته شوی دایرهٔ امکان را

هر کرا خوابگه آخر بدو مشتی خاکست | گو چه حاجت که بر افلاک کشی ایوان را

ماه کنعانی من مسند مصر آن تو شد | وقت آنست که بدرود کنی زندان را

در سر زلف ندانم که چه سودا داری | که بهم برزده گیسوی مشک افشان را

ملک آزادگی و کنج قناعت گنجیست | که بشمشیر میسر نشود سلطان را

حافظا می خور و رندی کن و خوش باش ولی
دام تزویر مکن چون دگران قرآن را

به ملازمان سلطان که رساند این دعا را | که به شکر پادشاهی ز نظر مران گدا را

چه قیامتست جانان که به عاشقان نمودی | رخ همچو ماه تابان دل همچو سنگ خارا

ز رقیب دیوسیرت به خدای خود پناهم | مگر آن شهاب ثاقب مددی کند سها را

حماک الله عن شر النوائب — جزاک الله فی الدارین خیرا

چو بیخود گشت حافظ کی شمارد
بیک جو مملکت کاوس و کی را

صوفی بیا که آینه صافست جام را — تا بنگری صفای می لعل فام را

راز درون پرده ز رندان مست پرس — کین حال نیست صوفی عالی مقام را

عنقا شکار کس نشود دام باز چین — کانجا همیشه باد بدستست دام را

من آن زمان طمع ببریدم ز عافیت — کاین دل نهاد در کف عشقت زمام را

ما را بر آستان تو بس حق خدمتست — ای خواجه باز بین بترحم غلام را

در عیش نقد کوش که چون آبخور نماند — آدم بهشت روضهٔ دار السلام را

در بزم دور یک دو قدح درکش و برو — یعنی طمع مدار وصال دوام را

ای دل شباب رفت و نچیدی گلی ز عمر — پیرانه سر مکن هنری ننگ و نام را

حافظ مرید جام جمست ای صبا برو
وز بنده بندگی برسان شیخ جام را

رونق عهد شبابست دگر بستان را — میرسد مژدهٔ گل بلبل خوش الحان را

ای صبا گر بجوانان چمن باز رسی — خدمت ما برسان سرو و گل و ریحان را

کجا همی روی ای دل بدین شتاب کجا	بیبن سیب زنخدان که چاه در راه است
کجا رویم بفرما ازین جناب کجا	چو کحل بینش ما خاک آستان شماست

قرار و خواب ز حافظ طمع مدار ای دوست
قرار چیست صبوری کدام و خواب کجا

بخال هندویش بخشم سمرقند و بخارا را	اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل ما را
کنار آب رکنا باد و گلگشت مصلی را	بده ساقی می باقی که در جنت نخواهی یافت
چنان بردند صبر از دل که ترکان خوان یغما را	فغان کین لولیان شوخ شیرین کار شهر آشوب
بآب و رنگ و خال و خط چه حاجت روی زیبا را	ز عشق نا تمام ما جمال یار مستغنیست
که عشق از پردهٔ عصمت برون آرد زلیخا را	من از آن حسن روز افزون که یوسف داشت دانستم
که کس نگشود و نگشاید بحکمت این معما را	حدیث از مطرب و می گو و راز دهر کمتر جو
جوانان سعادتمند پند پیر دانا را	نصیحت گوش کن جانا که از جان دوستتر دارند
جواب تلخ می زیبد لب لعل شکر خا را	بدم گفتی و خرسندم عفاک الله نکو گفتی

غزل گفتی و در سفتی بیا و خوش بخوان حافظ
که بر نظم تو افشاند فلک عقد ثریا را

چیست یاران طریقت بعد ازین تدبیر ما	دوش از مسجد سوی میخانه آمد پیر ما

چندان بود کرشمه و ناز سهی قدان | کاید بجلوه سرو صنوبر خرام ما

هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد بعشق | ثبت است بر جریدهٔ عالم دوام ما

مستی بچشم شاهد دلبند ما خوش است | زان رو سپرده اند بمستی زمام ما

ترسم که صرفه‌ای نبرد روز بازخواست | نان حلال شیخ ز آب حرام ما

ای باد اگر بگلشن احباب بگذری | زنهار عرضه ده بر جانان پیام ما

گو نام ما ز یاد بعمدا چه میبری | خود آید آنکه یاد نیاری ز نام ما

بگرفت همچو لاله دلم در هوای سرو | ای مرغ بخت کی شوی آخر تو رام ما

دریای اخضر فلک و کشتی هلال | هستند غرق نعمت حاجی قوام ما

حافظ ز دیده دانهٔ اشکی همی فشان | باشد که مرغ وصل کند قصد دام ما

صلاح کار کجا و من خراب کجا | ببین تفاوت ره از کجاست تا بکجا

چه نسبت است برندی صلاح و تقوی را | سماع وعظ کجا نغمهٔ رباب کجا

دلم ز صومعه بگرفت و خرقهٔ سالوس | کجاست دیر مغان و شراب ناب کجا

بشد که یاد خوشش باد روزگار وصال | خود آن کرشمه کجا رفت و آن عتاب کجا

ز روی دوست دل دشمنان چه دریابد | چراغ مرده کجا شمع آفتاب کجا

کشتی شکستگانیم ای باد شرطه برخیز
باشد که باز بینیم آن یار آشنا را

در حلقهٔ گل و مل خوش خواند دوش بلبل
هات الصبوح هبوا یا ایها السکارا

ای صاحب کرامت شکرانهٔ سلامت
روزی تفقدی کن درویش بینوا را

آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرفست
با دوستان تلطف با دشمنان مدارا

در کوی نیکنامی ما را گذر ندادند
گر تو نمی‌پسندی تغییر کن قضا را

آئینهٔ سکندر جام جم است بنگر
تا بر تو عرضه دارد احوال ملک دارا

سرکش مشو که چون شمع از غیرتت بسوزد
دلبر که در کف او موم است سنگ خارا

گر مطرب حریفان این پارسی بخواند
در رقص حالت آرد پیران پارسا را

آن تلخوش که صوفی ام الخبائثش خواند
اشهی لنا و احلی من قبلة العذارا

هنگام تنگدستی در عیش کوش و مستی
کاین کیمیای هستی قارون کند گدا را

خوبان پارسی گو بخشندگان عمرند
ساقی بده بشارت پیران پارسا را

حافظ بخود نپوشید این خرقهٔ می آلود
ای شیخ پاکدامن معذور دار ما را

ساقی بنور باده برافروز جام ما
مطرب بگو که کار جهان شد بکام ما

ما در پیاله عکس رخ یار دیده ایم
ای بیخبر ز لذت شرب مدام ما

عزم دیدار تو دارد جان بر لب آمده — باز گردد یا برآید چیست فرمان شما

کی دهد دست این غرض یا رب که همدستان شوند — خاطر مجموع ما زلف پریشان شما

کس بدور نرگست طرفی نبست از عافیت — به که نفروشند مستوری بمستان شما

بخت خواب آلود ما بیدار خواهد شد مگر — زانکه زد بر دیده آبی روی رخشان شما

با صبا همراه بفرست از رخت گلدسته‌ای — بو که بویی بشنویم از خاک بستان شما

دل خرابی میکند دلدار را آگه کنید — زینهار ای دوستان جان من و جان شما

عمرتان باد و مراد ای ساقیان بزم جم — گرچه جام ما نشد پر می بدوران شما

ای صبا با ساکنان شهر یزد از ما بگو — کای سر حق ناشناسان گوی میدان شما

گرچه دوریم از بساط قرب همت دور نیست — بندهٔ شاه شماییم و ثناخوان شما

دور دار از خاک و خون دامن چو بر ما بگذری — کاندرین ره کشته بسیارند قربان شما

ای شهنشاه بلند اختر خدا را همتی — تا ببوسم همچو گردون خاک ایوان شما

میکند حافظ دعائی بشنو آمینی بگو — روزی ما باد لعل شکرافشان شما

دل میرود ز دستم صاحبدلان خدا را — دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا

دو روزه مهر گردون افسانه است و افسون — نیکی بجای یاران فرصت شمار یارا

بسم الله الرحمن الرحیم

الا یا ایها الساقی ادر کاسا وناولها | که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

ببوی نافه کاخر صبا زان طره بگشاید | ز تاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها

تعلیلیه ۱۲

بمی سجاده رنگین کن گرت پیر مغان گوید | که سالک بیخبر نبود ز راه و رسم منزلها

مرا در منزل جانان چه امن عیش چون هردم | جرس فریاد میدارد که بر بندید محملها

زیرا که ۱۲

شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هائل | کجا دانند حال ما سبکباران ساحلها

همه کارم ز خودکامی به بدنامی کشید آخر | نهان کی ماند آن رازی کزو سازند محفلها

حضوری گر همی خواهی از و غائب مشو حافظ
متی ما تلق من تهوی دع الدنیا واهملها

کنایه از استعجال وصل ۱۲

ای فروغ ماه حسن از روی رخشان شما | آبروی خوبی از چاه زنخدان شما

بعون خلاق زمین و زمان و بفضل رزاق انس و جان
دیوان حافظ
در مطبع منشی نولکشور

صواعق سخطت راست نه توانم گفت	نعوذ بالله ازان فتنه‌هاے طوفانی
کنون که شاهد گل را بحجله گاه چمن	بجز نسیم صبا نیست همدم جانی
شقائق از پی سلطان گل بساز و باز	به باد پاے صبا لاله‌هاے نعمانی
بدان رسید ز سعی نسیم باد بهار	که لاف میزند از روح و راح ریحانی
سحر گهم چه خوش آمد که بلبلے گلبانگ	به غنچه مے زد و میگفت از سخندانی
که تنگدل چه نشینے ز پرده بیرون آے	که در خم ست شرابے چو لعل رمانی
مکن که می نخوری بی جمال گل یک ماه	که باز ماه دگر میخوری پشیمانی
جهانه ست شیوهٔ دین پروری بود حاشا	همه کرامت و لطف ست شرع یزدانی
بشکر تهمت تکفیر کز میان برخاست	بکوش کز گل و مل داد عیش بستانی
رموز سر انا الحق چه داند آن غافل	که منجذب نشد از جذبهاے سبحانی
طرب سراے وزیر ست ساقیا مگذار	که غیر جام مے آنجا کند گرانجانی
درون پردهٔ گل غنچه بین که می سازد	ز بهر دیدهٔ خصم تو لعل پیکانی
تو بودی آن دم صبح امید کز سر مهر	بر آمدی و سر آمد شبان ظلمانی
شنیده‌ام که ز من یاد میکنے گه گه	ولی به مجلس خاص خودم نمیخوانی
ز حافظان جهان کس چو بنده جمع نکرد	لطائف حکمی با کتاب قرآنی
هزار سال بقا بخشدت مدایح من	چنین متاع نفیسے بچون تو ارزانی
سخن دراز کشیدم ولی امیدم هست	که ذیل عفو بدین ماجرا بپوشانی
همیشه تا به بهاران صبا بصفحهٔ باغ	هزار نقش نگارد ز خط ریحانی
بباغ ملک بشاخ امل بعمر دراز	شکفته باد گل دولت بآسانی

وهو من نتایج طبعه اللطیف فی القصاید فی مدح خواجه محمد

ز دلبری نتوان لاف زد بآسانی
هزار نکته درین کار هست تا دانی

بجز شکر دهنی مایه‌هاست خوبی را
بخاتمی نتوان زد در سلیمانی

هزار سلطنت دلبری بدان نرسد
که در دلی بهنر خویش را بگنجانی

چه گردها که برانگیختی ز هستی ما
مباد خسته سمندت که تیز میرانی

بهم نشینی رندان سری فرود آور
که گنجهاست درین بی سری و سامانی

بیار باده رنگین که صد حکایت خوش
بگویم و بکنم رخنه در مسلمانی

بخاک پای صبوحی کشان که تا من مست
بگوشی میکده استاده‌ام بدربانی

بهیچ زاهد ظاهرپرست نگذشتم
که زیر خرقه نه زنار داشت پنهانی

بیا و طره دلبند خویش خیری کن
که تا خداش نگهدارد از پریشانی

بگیر چشم عنایت ز حال حافظ باز
وگرنه حال بگویم بآصف ثانی

وزیر شاه نشان خواجه زمین و زمان
که خرم است بدو حال انسی و جانی

قوام دولت دنیا محمد بن علی
که میدرخشدش از چهره نور یزدانی

زهی حمیده خصالی که گاه فکر صواب
ترا رسد که کنی دعوی سلیمانی

طراز دولت باقی ترا همی زیبد
که همتت نبرد نام عالم فانی

اگر نه گنج عطای تو دستگیر شود
همه بسیط زمین رو نهد بویرانی

تویی که صورت جسم ترا هیولا نیست
چه جوهری ملکی در لباس انسانی

کدام پایه تعظیم نصب شاید کرد
که در ممالک فطرت نه برتر از آنی

درون خلوت کروبیان عالم قدس
صریر کلک تو باشد سماع روحانی

سوابق کرمت را چگونه شرح دهم
تبارک الله ازان کارساز روحانی

گرم نشدی بزم پادشاهان بی نقل سخنان ذوق آمیزش زیب و زینت نیافتی بلکه هایهوی مشتاقان بی ولولهٔ
شوق او نبودی و سرود و رود می‌پرستان بی غلغلهٔ ذوق او رونق نگرفتی چنانچه در تمثیل این مثل گوید شعر

غزل سرائی حافظ بدان رسید که چرخ	نوای نغمهٔ ناهید را ببرد از یاد
چو شعر عذب روانش ز بر کنی گوئی	هزار رحمت حق بر روان حافظ باد

ولی محافظت درس قرآن و ملازمت شغل سلطان و تحشیهٔ کشاف و مصباح و مطالعهٔ مطالع و مفتاح و تحصیل قوانین ادب
و تجسس دواوین عرب از جمع ابیات و غزلیاتش مانع آمدی و از تدوین اثبات ابیاتش وازع گشتی مسوّد این
اوراق عفی الله عنه ما سبق اقل الانام محمد گلندام در درسگاه مولانا و سیدنا استاد البشر قوام الملة و الدین عبدالله
اعلی الله تعالی درجاته فی اعلی علیین بکرات و مرات که بمذاکره رفتی در اثنای محاوره گفتی که این فوائد فرائد را همه
در یک عقد می‌باید کشید و این غرر درر را در یک سلک می‌باید پیوست تا قلادهٔ جید وجود اهل زمان شود و تمیمهٔ وشاح عروسان
دوران گردد و آن جناب حوالت رفع این ترفیع بنا راستی روزگار کردی و نقص اهل عصر را عذر آوردی تا در تاریخ سنه ۷۹۱ احدی
و تسعین و سبعمایه هجری ودیعت حیات بموکلان قضا و قدر سپرد و رخت وجود از دهلیز تنگ این جهان بیرون برد
روح پاکش با ساکنان عالم علوی قرین شد و پس از مفارقت بدن همخوابهٔ پاکیزه رویان حور العین گشت نظم

بسال با و صاد و ذال ابجد	ز دور هجرت میمون احمد	بسوی جنت اعلی روان شد
فرید عهد شمس الدین محمد	بخاک پاک او چون برگذشتم	نگه کردم صفا و نور مرقد

سوابق حقوق صحبت و لوازم عهود محبت و ترغیب عزیزان با صفا و تحریض دوستان صاحب وفا که صفحهٔ حال
از فروغ نور ایشان جمال گیرد و بضاعت افضال بحسن تربیت ایشان کمال پذیرد باعث بر ترتیب این
کتاب شد تبویب این ابواب گشت امید بکرم واهب الوجود و مفیض الخیر و الجود آنست که قائل و ناقل و سامع و
جامع را در خلال این احوال و اثنای این اشتغال نشاطی تازه و طربی بی اندازه کرامت گرداناد و هفوات زلات را
بفیض کامل و لطف شامل درگذراناد و انه علی ما یشاء قدیر و بالاجابة جدیر و الله الموفق و المستعان و

الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد خاتم النبیین و عترته الطاهرین تم

تا ز میخانه و می نام و نشان خواهد بود | سر ما خاک ره پیر مغان خواهد بود

از نفحات سلسبیل طبع لطیفش که حکم عیناً فیها تسمی سلسبیلا دارد خاص و عام شامل و شایع است و افادت آثار
فیض فایضش اقاصی و ادانی را لایح و ساطع نظم و نثر سحر حلالش عقده در زبان ناطقه افکنده عقد منظوم فکر نقش
و زین نتایج بکر و کان ده رشحات نتایج ذهن وقادش جداول مجالس انس را از زلال معین و من الماء کل شیء حی
صفت نضارت بخشیده و نفحات گلزار فکرتش ریاض جانها را معنی آیه و نفخت فیه من روحی افاضه کرده کلمات
فصیحش چون انفاس مسیح دل مرده را حیات تازه داده و کلیم کلام معجز نظامش در طور سخنوری ید بیضا نموده
اگر گویی که هوای بهاری کسب لطافت از اخلاق او کرده و عذار گل و نسرین نسبت طراوت از شعر آبدار او
گرفته و قد شمشاد و قامت دلجوی سرو آزاد اعتدال و اعتدال از استقامت ادای او پذیرفته بیت

حسد چه میبری ای سست نظم بر حافظ | قبول خاطر و لطف سخن خداداد است

بی تکلف هر دُر و گوهری که جوهری طبیعت را موجود بود از بهر زینت دوشیزگان خلوت سرای ضمیرش در
سلک نظم کشیده لاجرم چون خود را بلباس و کسوت عبارات حلیه استعارات آراسته دید زبان عجز بگشاد و گفت شعر

دور مجنون گذشت و نوبت ماست | هر کسی پنج روزه نوبت اوست

و با مخالفت و موالفت لیلی زلف در عنای او در آویخته و در مجلس خاص و عام و خلوت خاص
پادشاه و گدا و عالم و عامی در هر مقامی شبها و شورها برانگیخته و گفته بیت

حافظ خلوت نشین دوش بمیخانه شد | از سر پیمان گذشت بر سر پیمانه شد

و چون از شائبه تهمت غائله شهوت مصون و محروس و دست تصرف بیگانه بدامن عصمتشان نرسید و دامن جامه عفتشان را
کسی بگرد تهمت خیانت فرو نکشید رخسار احوال شان از خجلت غبار تهمت طعن مصون و عصمت و عفت محفوظ ماند بیت

اگر من آلوده دامنم چه عجب | همه عالم گواه عصمت اوست

بنابرین غزلهای جهانگیرش در اندک مدتی بحدود اقالیم خراسان و ترکستان و هندوستان رسید و قوافل سخنهای دلپذیرش
در اقل زمانی باطراف و اکناف عراقین و آذربایجان کشیده قد هب الریح و هب المسیح سماع صوفیان بی غزل شورانگیز او

و هو میدان لا یقطع الا بسوابق الاذهان و میزان لا یرفع الا بایدی بصائر البیان اما فنون اسالیب و شعب تراکیب
نظم و نثر بسیار و بیشمار است و تفاوت حالات سخنوران و تباین درجات هنرپروران بحسب مناسبت انواع طباع
و رعایت موافقت رسوم و اوضاع و تقبیح و تحسین و تحریر و تقریر و نفرین و آفرین باعتبار مقتضیات مقام و اعتنا و
اهتمام ایشان افتراض و اغتنام هنگام ایراد کلام فصل و وصل و تعریف و تنکیر و تقدیم و تاخیر و ابهام و توضیح
و کنایت و تصریح و ایجاز و اطناب و دیگر ابواب جمله برین مسئله مبتنی و تکلم علی التحقیق بر رعایت این دقیقه منعطف و قد قیل لیس البلاغة
ان یطال عنان القلم و لسانه و یبسط بنان القول و میدانه بل هی ان یبلغ المراد بالفاظ اعیان و معان ابکار شاعر ماهر
چون بکنه این نکته برسد و بر حقیقت این قضیه واقف گردد رخسار عبارات او نضارت گیرد و جمال مقال او طراوت پذیرد و بیک بیت نائب
مناب قصیده باشد و بیک غزلش قائم مقام دیوانی گردد و بقطعهٔ ملکی اقطاع یابد و بیک رباعی از ربع مسکون خراج ستاند نظم

قافیه سنجان که علم برکشند	گنج دو عالم بقلم درکشند
خاصه کلیدی که در گنج راست	زیر زبان مرد سخن سنج راست

مخلص این کلمات و ملخص این مقدمات ذات شریف ملکی صفات مولانا الاعظم المرحوم المغفور افضل العلما استاد نحاریر
الادبا معدن لطائف الروحانیه مخزن معارف السبحانیه شمس الملة و الدین محمد الحافظ الشیرازی طیب الله
تربته و قدس فی عالم القدس رتبته که اشعار آبدارش رشک چشمهٔ حیوان و نبات افکارش غیرت حور و غلمان آیات و لای فرش
ناسخ سخنان سحبان و منشآت سحر لطف آمیزش منسی احسان حسان ... نظم الجمال و روض الجنان آمن الفواد و طیب
الرقاد و مذاق عوام را بلفظ متین شیرین کرده و دهان جان خواص را بمعنی مبین نمکین داشته هم اصحاب ظاهر را برخ ابواب
آشنائی گشوده و هم ارباب باطن را از زهد و ورع روشنائی افزوده در هر واقعه مناسب حال گفته و برای هر کس معنی
غریب لطیف سفته و معانی بسیار در لفظ اندک خرج کرده و انواع بدائع در درج انشا درج نموده گاه سرخوشان
کوی محبت را بر سر جادهٔ معاشقت نظربازی داشته و شیشهٔ صبر ایشان را بر سنگ بی ثباتی زده گوید بیت

بشوی اوراق اگر همدرس مائی	که علم عشق در دفتر نباشد

و گاه دردی کشان مصطبهٔ ارادت را بملازمت پیر مغان و مجاورت بیت الحرام خرابات ترغیب کرده بیت

و درود و تحیات طیبات نثار ذات طیب الصفات طاهره جماهیر آل علی النوال جلیل الافضال مشاهیر اصحاب عالی جناب باد شعر

هزار آفرین از زبان آفرین	بر آل او و اصحاب او اجمعین

که مشید قواعد عبارات رنگینش بنیاد کلام متانت استعارات رنگین نهاده و سبحان ساحر بیان زبان قدرت اند دهقان فصاحت و بلاغت گوی هنرمندی و سخن دانی از فضلا و ادبای اقاصی و ادانی در ربوده تا صدای هیبت سالت منادی صوت جلالت محمد رسول الله والذین معه اشداء علی الکفار بگوش فصحای اطراف عالم و بلغای اکناف امم رسانیده شان لسان تیغ بیان الشعراء یتبعهم الغاوون از هیبت جلال در غمد کلال و پست مانده و شاهد یکه السیف اصدق انباءً من الکتب در حد کمال ساکن و در محافل مقابلهٔ ایشان سپر عجز و قصور انداختند روی تیغ قتال کشیده گردانیدند لو کان بعضهم لبعض ظهیرا بیت

مستغرق درود و ثنا باد جانشان	تا روز رستخیز بود شمع رهنما

خصوصاً امام المشارق والمغارب جامع اصناف المعارف والحقائق قائل کلمهٔ انا کلام الله الناطق اسد الله الغالب علی بن ابی طالب علیه الصلوة والسلام والتحیة والاکرام شعر

شهنشهی که سحرگاه روز فطرت بود	غرض ز جود وجودش نفیس خلقت انسان
کریمی که ز لطف قدیم لم یزلی	حدیث منقبتش گشته زیور قرآن
امیر ملک ولایت که شد سپهدار حال	برای مدحت او هست نطق زبان

بر نقادان سفتهٔ بلاغت جوهریان و زر بازار فضل و براعت نامداران خطهٔ سخن شهسواران ذکا و فطن سالکان مسالک نظم و نثر و مالکان ممالک دقائق شعر پوشیده نیست که گوهر سخن در اصل خویش بسیار قیمتی با صفا و کلام منظوم نفیس در نفس خود عظیم و گران بهاست و در دکان امکان هیچ متاعی از آن گران مایه تر نتوان خرید و در بازار دو جهان هیچ بضاعتی از آن رفعت تر نتوان دید صیرفی خرد را نقدی عزیز تر از آن بدست دل در نیامده و نقشبند فکرت را زیباتر از آن صورتی در پردهٔ خیال رخ ننموده و زن حیثیت این در شاهوار را اندازه الا خردمند کامل و قدر و اعتبار این نقد تمام عیار را نشناسد بجز صیرفی عاقل فی الحقیقه بیت

اگر بدی گوهری ورای سخن	آن فرود آمدی بجای سخن

بسم الله الرحمن الرحیم

حمد بی حد و ثنای بی عد و سپاس بی قیاس خداوندی را که جمیع دیوان حافظان اوراق به پروانه سلطان ارادت اوست بی مانندی که رفع بنیان ایوان سبع سموات طباقاً نشانه عرفان حکمت بی علت اوست حکیمی که طوطی شکرخای ناطقه انسانی را در محاذات آئینه تامل عرائس معانی باداء دلگشای ان من البیان لسحراً گویا کرد علیمی که بلبل دستان سرای خوش نوای زبان را در قفس تنگ دهان بقوت اذهان مستقیم در ترنم و تغنم ان من الشعر لحکمة آورد و بلطف نسیم

آن بنده پروری که زبان در دهان نهاد — در کام در صدف هنر زبان نهاد

جان از لطف عذب غذائی لطیف داد — دل را مفرحی ز سخن در میان نهاد

در بحر سینه در معانی بپرورید — در کان طبع لعل سخن بیکران نهاد

و نعت جواهر منظوم صلوات بی نهایات و زواهر منثور تحیات بی منتهی و غایات نثار روح پرفتوح سیدی که شرح زبان آوری که ندای جان فزای انا افصح العرب بمسامع مجامع عالمیان و آدمیان رسانید و از نسیم شمیم روح پرور و نفخت فیه من روحی مشام جان زنده دلان هر دو جهان را معطر و مروح گردانید و گوش هوش لهارا بدرر زواهر جان فزا و غرر فرائد معجز نمای اوتیت بجوامع الکلم گهربار و درنثار ساخت و صدای صدق فحوای و ما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی در آفاق و انفس انداخت اعنی خاتم رسالت و ناظم مناظم براعت و بلاغت صادق برهان حق القرآن ذی الذکر صاحب دیوان و ما علمناه الشعر صدر جریده انبیا بیت القصیده اصفیا محمد مصطفی علیه افضل الصلوات و اکمل التحیات

محمد کازل تا ابد هر چه هست — بآرایش نام او نقش بست

بعون خلاق زمین و زمان و بفضل رزاق انس و جان

دیوان حافظ

در مطبع منشی نولکشور بحلیهٔ انطباع نورانی گردید

اطلاع - اس مطبع مین ہر علم و فن کی کتب کا ذخیرہ سلسلہ وار فروخت کے لیے موجود ہی جسکی فہرست مطول ہر ایک شائق کو چھاپہ خانہ سے مل سکتی ہی جسکے معائنہ و ملاحظہ سے شائقان اصلی حالات کتب کے معلوم فرما سکتے ہین قیمت بھی ارزان ہی اس کتاب کے ٹیٹل پیج کے تین صفحہ جو سادے ہین انمین بعض کتب دیوان و کلیات فارسی وغیرہ درج کرتے ہین تاکہ جس فن کی یہ کتاب ہی اُس فن کی اور بھی کتب موجودہ کارخانہ سے قدردانون کو آگاہی کا ذریعہ حاصل ہو -

کتب داوین وکلیات فارسی

دیوان صائب - کامل از مرزا محمد علی صائب تبریزی

ایضاً - انتخاب دیوان ؍؍

دیوان حضرت غوث الاعظم - پیر دستگیر شیخ محی الدین عبدالقادر گیلانی قدس سرہٗ -

دیوان خواجہ معین الدین چشتی - یہ دیوان نایاب محض عنایت ایزدی سے اس مطبع کو ملا تب کا طبع ہوا

دیوان حضرت خواجہ قطب الدین بختیار کاکی - کلام پرتاثیر -

دیوان حضرت احمد جام - ژندہ پیل سرخیل عارفان

دیوان شمس تبریز - مشہور کلام از روشنی طبع دلی مادرزاد محمد بن ملک داد معروف بہ شمس تبریز -

دیوان مخفی - اُستاد اہل زبان کا کلام ہی از جلوہ طبع مخفی رشتی اور جو ناواقف کلام زیب النسا کہتے ہین وہ نادرست ہی تذکرون سے ظاہر ہو -

دیوان غنی - درسی دیوان مصنفہٗ ملا محمد طاہر غنی کشمیری -

دیوان مہتاب - از سخنور نازک فکر منشی مہتاب شری واستو یہ رئیس کرہ -

دیوان موزون - از خوش فکری عالی جناب راجہ رام نرائن شری واستو یہ کھرے -

دیوان ناصر علی - شاعر نامور کا کلام -

جوہر معظم - اپنے دیوان مرزا گل محمد گرانی اہل زبان اور اسکے ساتھ منشی جواہر سنگھ کا کلام ہی جو تلامذہ مرزا صاحب سے تھے -

دیوان کشفی - از جلوۂ خیال بلند مولوی شاہ سلامت اللہ -

دیوان ہلالی - کلام اہل زبان -

خیال بیخودی - دیوان منشی سیتل سنگھ بنارسی بیخود تخلص -

دیوان قاسم - کلام سرکردۂ شعراے نامی زمانہ ملا قاسم دیوانہ -

دیوان نویدی - فارسی غزلیات مفید یادآوری مبتدیان -

باآبیاری چمن پیرای کن فکان نگین فرمای گل و ریحان
درین هنگام بهارین حدیقهٔ ازهار تازه مضامین یعنی گلدستهٔ ریاحین مواعظ
دیوان حافظ
که هر حرفش دری از میخانهٔ عرفان کشاده وصلای درگاه ستاو ناوطها در داده
در مطبع فیض منبع منشی نولکشور طبع تازگی بخش جهان شد